

Stichting
Pensioenfonds
Flexsecurity

Stichting Pensioenfonds Flexsecurity
Diememere 25
1112 TC DIEMEN

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 34111370

Jaarverslag over het boekjaar
1-1-2021 t/m 31-12-2021

Inhoud

	Pagina
Bestuursverslag	
Voorwoord	5
Meerjarenoverzicht	6
Profiel van het fonds	8
De omgeving van Flexsecurity in 2021	9
Missie, visie en strategie	13
De ontwikkeling van het fonds	15
Beleid en uitvoering	31
Beleggingen en rendementen	43
Risicobeheersing	72
Besturing van het fonds	84
Gebeurtenissen na balansdatum	93
Ondertekening	94
Verantwoording en toezicht	
Rapportage van de visitatiecommissie	96
Reactie van het bestuur op de rapportage van de visitatiecommissie	99
Rapportage van het verantwoordingsorgaan	100
Reactie van het bestuur op de rapportage van het verantwoordingsorgaan	104
Jaarrekening	
Balans per 31 december	106
Staat van baten en lasten	108
Kasstroomoverzicht	110
Algemene informatie	111
Grondslagen voor waardering van activa en passiva	113
Toelichting op de balans per 31 december	119
Toelichting op de staat van baten en lasten	129
Risicobeheer	135
Gebeurtenissen na balansdatum	140
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	140

Overige gegevens

Resultaatbestemming	141
Actuariële verklaring	142
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	144

Personalia Flexsecurity	155
--------------------------------	-----

Bestuursverslag

Voorwoord

Het schrijven van een jaarverslag is als kijken door de achteruitkijkspiegel terwijl je met de auto op de snelweg rijdt; je kijkt terug terwijl je misschien beter je aandacht kunt houden bij wat er voor je ligt. Toch vindt het bestuur van Flexsecurity het belangrijk om die jaarlijkse terugblik zorgvuldig uit te voeren. Onze deelnemers, de aangesloten werkgevers en andere belanghebbenden hebben er recht op om te weten hoe wij hun pensioengeld beheren, welke doelstellingen wij daarbij hanteren en wat we in het voorbije jaar hebben kunnen realiseren.

Welke voornemens hadden wij ten aanzien van het te voeren beleid en wat is daarvan terecht gekomen? Welke verwachtingen hadden wij over de beleggingen en wat heeft het uiteindelijk opgeleverd? Hoe ontwikkelde de instroom van arbeidsongeschikten zich in het afgelopen jaar? Welke gebeurtenissen hadden we voorzien en welke zaken zijn ons overkomen?

In ons jaarverslag over 2021 proberen wij een helder antwoord te geven op deze vragen. Ook proberen wij duidelijk te maken welk beleid wij als pensioenfonds voeren, welke keuzes we maken en welke uitdagingen wij in de toekomst voor ons zien. Een greep uit de opvallende zaken van 2021:

- Het overgrote deel van de deelnemers behaalde een positief rendement op de pensioenkapitalen;
- Door middel van automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen namen we afscheid van ruim 60.000 gewezen deelnemers;
- De instroom aan arbeidsongeschikte deelnemers nam helaas weer aanzienlijk toe;
- De nieuwe Payrollpensioenregeling is succesvol geïmplementeerd;
- We hebben een nieuw beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen vastgesteld.

We krijgen regelmatig als commentaar dat ons jaarverslag wel erg uitgebreid is. Inderdaad kunnen we niet ontkennen dat we flink wat tekst nodig hebben om alle relevante aspecten van het pensioenfonds goed toe te lichten. Dat is ook een bewuste keuze; voor het bestuur is het jaarverslag één van de weinige manieren om een goede toelichting te geven bij het gevoerde beleid en de bereikte resultaten. Daar hebben we nu eenmaal wat tekst voor nodig.

Dat wil niet zeggen dat we ons alleen maar druk maken over wat achter ons ligt. Integendeel, de toekomst komt met een grote vaart op ons af. Wijzigingen in onze pensioenregelingen, de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en nieuwe doelstellingen laten ons vooruit kijken. Naar wat er allemaal gaat veranderen en naar welke rol Flexsecurity daarbij kan vervullen voor de deelnemers en werkgevers.

Wij wensen u veel leesplezier met ons jaarverslag over 2021.

Het bestuur

Meerjarenoverzicht

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal aangesloten ondernemingen	11	11	29	30	30
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	51.941	48.651	61.967	66.825	64.219
Gewezen deelnemers	145.101	179.024	187.478	230.877	235.095
Totaal	197.042	227.675	249.445	297.702	299.314
Financiële gegevens					
(in duizenden euro)					
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	52.732	53.321	58.812	58.069	53.903
Uitkeringen (ineens) aan deelnemers:					
Ten behoeve van nabestaandenpensioen	-395	-387	-177	-181	-239
Ten behoeve van afgekochte pensioenen	-4.093	-9.087	-21.619	-24.931	-24.348
	-4.488	-9.474	-21.796	-25.112	-24.587
Saldo van overdrachten van rechten	-67.386	-17.994	-22.002	-11.891	-4.595
Kosten vermogensbeheer (excl. transactiekosten)					
t.o.v. gemiddeld belegd vermogen	0,40%	0,42%	0,47%	0,47%	0,47%
Transactiekosten t.o.v. gemiddeld belegd vermogen	0,04%	0,13%	0,08%	0,05%	0,07%
Totale kosten vermogensbeheer					
t.o.v. gemiddeld belegd vermogen	0,44%	0,55%	0,55%	0,52%	0,54%
Uitvoeringskosten en kosten bezoldiging bestuursleden	-3.185	-3.151	-3.309	-3.162	-3.274
Uitvoeringskosten per deelnemer in euro's	16,16	13,84	13,27	10,62	10,94
Uitvoeringskosten per actieve deelnemer	61,32	64,77	53,40	47,32	50,98
Uitvoeringskosten als percentage van de premie	6,0%	5,9%	5,6%	5,4%	6,1%

	2021	2020	2019	2018	2017
Financiële positie					
Belegd vermogen	553.303	539.022	485.219	430.656	406.879
Reserves	23.849	12.259	13.238	9.974	8.572
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	496.523	491.423	447.807	399.396	395.828
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	27.279	32.883	27.055	21.044	2.169
Minimaal vereist eigen vermogen	9.321	10.295	9.003	7.232	6.591
Vereist eigen vermogen	9.321	10.295	9.003	7.232	6.591
Pensioenvermogen	560.746	549.673	499.972	440.925	416.916
Beleggingsopbrengsten					
Directe beleggingsopbrengsten	4.085	6.968	5.871	4.668	5.588
Indirecte beleggingsopbrengsten	30.523	21.041	42.070	-12.539	18.641
Kosten vermogensbeheer	-1.121	-1.071	-1.050	-1.199	-680
Totale beleggingsopbrengsten	33.487	26.938	46.891	-9.070	23.549
Beleggingen					
Aandelen	183.857	177.456	135.805	120.266	128.761
Vastrentende waarden	293.039	289.447	248.684	224.209	192.792
Indirecte beleggingen in vastgoed	57.496	56.035	41.259	36.235	32.743
Derivaten (valutatermijncontracten)	0	-76	298	-110	571
Overige beleggingen inclusief liquide middelen	18.911	16.160	59.173	49.946	52.012
Totaal belegd vermogen	553.303	539.022	485.219	430.546	406.879
<i>waarvan voor risico deelnemers</i>	<i>490.220</i>	<i>483.637</i>	<i>437.265</i>	<i>392.981</i>	<i>387.649</i>
Performance beleggingsportefeuilles					
Totale portefeuille	7,0%	5,4%	11,2%	-2,2%	6,5%
AO-portefeuille	-1,3%	3,7%	6,5%	0,6%	n.v.t.
Belegd eigen vermogen	7,1%	5,0%	6,5%	-1,6%	1,6%
Rendementsportefeuille	16,9%	3,3%	20,4%	-6,1%	15,7%
Vastrentende waardenportefeuille	-1,2%	2,7%	4,9%	0,5%	0,7%
Matchingportefeuille	-15,5%	18,9%	22,1%	4,9%	-3,8%
Dekkingsgraad	104,4%	102,3%	102,7%	102,3%	102,1%
Beleidsdekkingsgraad	104,5%	102,5%	102,4%	102,5%	102,1%
Reële dekkingsgraad ¹⁾	102,8%	100,8%	100,7%	101,2%	101,2%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	101,7%	101,9%	101,8%	101,7%	101,6%
Vereiste dekkingsgraad	100,8%	100,9%	100,8%	101,7%	101,6%

1) De reële dekkingsgraad is gedefinieerd als de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de 'indexatiedekkingsgraad'. De indexatiedekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening op basis van prijsinflatie mogelijk is, onafhankelijk van de eigen toeslagambitie van het fonds.

Profiel van het fonds

Stichting Pensioenfonds Flexsecurity ('Flexsecurity', 'het fonds', 'pensioenfonds'), is opgericht op 16 februari 1999 en statutair gevestigd in Amsterdam. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 34111370.

Flexsecurity is een ondernemingspensioenfonds en treedt op als pensioenuitvoerder van de pensioenregelingen van de dochterondernemingen van Randstad Groep Nederland bv ('RGN') die zich bezig houden met uitzending, detachering en payrolling. Het kenmerkende element van deze aangesloten werkgevers is dat zij werknemers (flexwerkers) ter beschikking stellen van opdrachtgevers om onder leiding en toezicht van deze opdrachtgevers werkzaamheden te verrichten.

Voor de uitvoering van de sinds 1999 geldende pensioenregeling is binnen de uitzendsector een bedrijfstakpensioenfonds ingesteld, te weten Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten ('StiPP'). Sinds 2004 is de deelname aan de pensioenregeling wettelijk verplicht gesteld voor alle werkgevers en werknemers in de uitzendsector. Randstad Groep Nederland en haar dochterondernemingen vallen onder de werkingssfeer van de bedrijfstakregeling, maar zijn door StiPP op vrijwillige basis vrijgesteld van de verplichte deelneming. Deze ondernemingen kunnen de pensioenregelingen door middel van het pensioenfonds Flexsecurity uitvoeren.

Het fonds voerde in 2021 drie pensioenregelingen uit. Naast het verplicht gestelde Basispensioen en Pluspensioen voert Flexsecurity sinds 1 januari 2021 een derde pensioenregeling uit, specifiek gericht op payrollwerknemers. Dit Payrollpensioen is niet verplicht gesteld en wordt uitsluitend uitgevoerd ten behoeve van de ondernemingen binnen RGN die zich bezig houden met payrolling. Alle drie genoemde regelingen zijn pensioenregelingen op basis van een beschikbare premiesystematiek. Deelnemers van Flexsecurity nemen meestal kort deel aan de pensioenregelingen, waardoor het fonds gekenmerkt wordt door een groot aantal gewezen deelnemers met veelal kleine pensioenen. Flexsecurity keert zelf geen levenslange pensioenen uit; op de pensioendatum koopt de deelnemer zelf een pensioenuitkering aan bij een verzekeraar naar keuze.

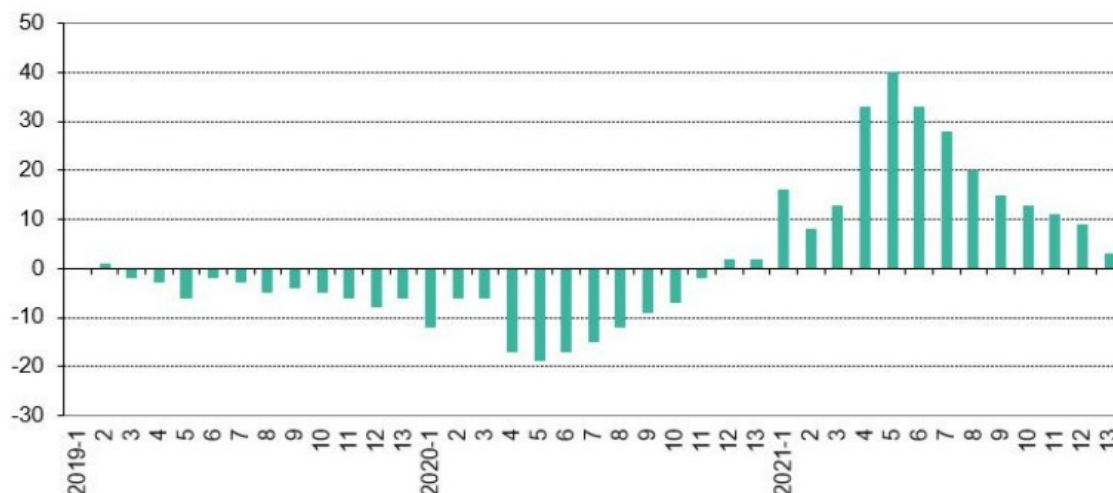
Flexsecurity heeft een paritair samengesteld bestuur dat bestaat uit vier personen. Daarnaast is er een verantwoordingsorgaan ingesteld dat eveneens bestaat uit vier personen en dat een aantal goedkeuringsrechten heeft ten aanzien van belangrijke bestuursbesluiten. Beide organen zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van werkgevers en deelnemers. Het intern toezicht binnen het pensioenfonds wordt uitgeoefend door een visitatiecommissie, bestaande uit drie personen. Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst. Alle uitvoerende werkzaamheden (pensioenadministratie, vermogensbeheer, communicatie, etc.) zijn uitbesteed aan gespecialiseerde partijen. Het bestuur stuurt deze uitbestedingspartijen aan en houdt toezicht op de uitvoering.

De omgeving van Flexsecurity in 2021

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ontwikkelingen in de externe omgeving van Flexsecurity beschreven. Als uitvoerder van pensioenregelingen voor de uitzendsector (het meest flexibele deel van de arbeidsmarkt) is Flexsecurity sterk afhankelijk van de economische ontwikkelingen en trends. Ook in 2021 was er weer sprake van onverwachte en verrassende gebeurtenissen, die invloed hebben gehad op de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds. Onderstaand worden de belangrijkste zaken benoemd.

Een sterk herstel in de uitzendsector

De uitzendsector vormt vaak de thermometer van de economie. Zijn de uitzichten negatief, dan zullen de omzet en het aantal werkenden sterk teruglopen. Gaan de zaken voorspoedig, dan zal het volume van de uitzendsector juist sterk groeien. In de afgelopen twee jaren hebben we deze dynamiek bij uitstek kunnen zien. In 2020 leidde Covid-19 tot een forse reductie van de aantallen flexwerkers. Opdrachtgevers namen massaal afscheid van de door hen ingehuurd flexibele arbeidskrachten. Vanaf begin 2021 sloeg deze trend echter om en bleek, met het geleidelijk heropenen van de economie, de behoefte aan flexibel personeel groot. Dat was mede het gevolg van de grootschalige inzet van flexwerkers ten behoeve van test- en vaccinatie locaties. Dit leidde in 2021 tot sterk stijgende volumes. In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van het aantal gewerkte uren in de uitzendsector in 2021 terug te zien.

(Bron: ABU Marktmonitor periode 13 – 2021)

Te zien is dat de er vanaf de eerste periode van 2021 sprake was van een fors herstel ten opzichte van de situatie een jaar eerder. Met name halverwege het jaar werden groeipercentages van meer dan 30% gerealiseerd. Daarna vlakke de groei wat af, hetgeen ook verklaard kan worden uit de toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Wanneer er weinig personeel beschikbaar is en de vooruitzichten positief zijn, zullen werkgevers eerder geneigd zijn om personeel zelf in dienst te nemen.

Voor Flexsecurity zijn de beschreven ontwikkelingen niet direct zichtbaar in de aantallen deelnemers en de ontvangen premie. In 2020 viel de terugval in het aantal deelnemers mee, omdat door de werkgevers gebruik werd gemaakt van de steunregeling van de overheid en doordat veel deelnemers in het Pluspensioen arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd hebben die niet direct kunnen worden beëindigd. De stijging van het aantal uitzendkrachten in 2021 vertaalt zich ook niet direct in nieuwe deelnemers aangezien er eerst een wachttijd van 26 gewerkte weken van toepassing is voordat men als deelnemer aan het Basispensioen wordt aangemeld. Het pensioenfonds krijgt dus als het ware te maken met een vertraagd en afgezwakt effect van de krimp en groei in de sector. In de laatste maanden van 2021 was met name in het Basispensioen sprake van een groeiend aantal deelnemers.

Per saldo zijn de aantallen actieve deelnemers in 2021 licht gestegen ten opzichte van het vorige jaar. Naast de ontwikkeling van het aantal actieve deelnemers vormen de hoogte van de kostendekkende premie en de uitvoeringskosten voor Flexsecurity belangrijke aandachtspunten. De ontwikkelingen en de gevolgen hiervan worden toegelicht in het hoofdstuk 'De ontwikkeling van het fonds'.

Instroom van arbeidsongeschikten boekt wederom nieuwe records

Voor Flexsecurity is arbeidsongeschiktheid al enkele jaren een belangrijk thema. Dat komt onder meer omdat sinds 2018 de pensioenpremie voor arbeidsongeschikte deelnemers voor rekening van het pensioenfonds komt. Daarnaast vertoont de instroom van nieuwe arbeidsongeschikten in de WIA de laatste jaren een stijgende tendens, en ook binnen Flexsecurity is dit duidelijk zichtbaar. Als gevolg van deze stijging van de instroom en de beperkende maatregelen in het kader van de Covid-19 pandemie is er bij het UWV, dat de arbeidsongeschiktheid van werknemers moet vaststellen, sprake van oplopende werkachterstanden. Dit leidt ertoe dat veel langdurig zieke werknemers op basis van toekenning van een voorschot als arbeidsongeschikt worden aangemeld, zonder dat zij een keuringsarts hebben gezien. Het tekort aan keuringsartsen wordt naar verwachting niet op korte termijn opgelost, zodat, in combinatie met de verwachte stroom aan 'long Covid'-patiënten de druk op het UWV de komende tijd verder toeneemt.

Binnen Flexsecurity is in 2020 een belangrijke stap gezet in de beheersing van de kosten van arbeidsongeschiktheid. Werkgever en ondernemingsraden hebben besloten dat de door Flexsecurity uitgevoerde premievrije voortzetting van de pensioenopbouw in het Pluspensioen vanaf 1 januari 2021 versoberd werd door het beëindigen van het staffelvolgende karakter van deze pensioenopbouw. Dat betekent dat de pensioenopbouw van alle deelnemers die op 1 januari 2021 arbeidsongeschikt waren, vanaf dat moment wordt voortgezet op basis van de premie die op dat moment van toepassing was. Voor degenen die in de toekomst arbeidsongeschikt worden vindt de voortzetting van pensioenopbouw plaats op basis van de premie die gold op de eerste dag van arbeidsongeschiktheid.

Deze versobering leidde tot een eenmalige verlaging van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid en een structurele verlaging van de kosten van nieuwe arbeidsongeschikten. Desondanks is in 2021 duidelijk geworden dat deze maatregelen niet toereikend zijn gebleken om de kosten van de stijgende instroom het hoofd te bieden. Het aantal nieuwe gevallen in 2021 is zodanig dat het bestuur heeft moeten besluiten om de premie voor het Pluspensioen in 2022 opnieuw te verhogen. Ook heeft het bestuur de werkgever en de ondernemingsraden wederom verzocht om in overleg te treden om te komen tot een verdere beheersing van de kosten van de arbeidsongeschiktheidsdekking. De gevolgen van de arbeidsongeschiktheid komen in meerdere hoofdstukken van dit verslag aan de orde.

De nieuwe Payrollpensioenregeling is geïmplementeerd

Met ingang van 2021 zijn nieuwe regels van kracht geworden ten aanzien van de pensioensituatie voor payrollwerknemers. Deze specifieke groep deelnemers werd tot 2021 qua pensioen hetzelfde behandeld als uitzendkrachten. Met ingang van 2021 is wettelijk bepaald dat deze payrollwerknemers recht hebben op deelname aan dezelfde of een vergelijkbare pensioenregeling als die voor het vaste personeel in dienst van die opdrachtgever. In nauw overleg met de werkgever heeft Flexsecurity een pensioenregeling ontwikkeld en geïmplementeerd die voldoet aan de eisen die de wetgever hieraan stelt. De uitvoering wijkt op een aantal punten af van het Basis- en Pluspensioen, maar in grote lijnen wordt gebruik gemaakt van dezelfde uitgangspunten als van de bestaande regelingen.

De implementatie van de Payrollpensioenregeling is in de eerste maanden van 2021 met enkele gebruikelijke opstartproblemen succesvol verlopen. Het aantal deelnemers is gedurende het jaar echter fors teruggelopen van ruim 4.000 naar een kleine 2.500 aan het eind van het jaar. Voor Flexsecurity is de uitvoering van het Payrollpensioen een specifieke dienstverlening aan de werkgever, die niet door het bedrijfstakpensioenfonds wordt geboden. Hiermee kan de toegevoegde waarde van het pensioenfonds voor deelnemers en werkgevers worden onderbouwd. Daarbij stelt het fonds zich logischerwijs voortdurend de vraag in hoeverre de uitvoering van dergelijke specifieke regelingen voor relatief kleine groepen deelnemers passend is bij de missie, visie en strategie. In het hoofdstuk 'De ontwikkeling van het fonds' wordt ingegaan op de kenmerken van de verschillende pensioenregelingen binnen Flexsecurity.

Op weg naar een nieuw pensioenstelsel

Na jaren van wachten kwam er in 2020 eindelijk schot in de ontwikkeling van nieuwe wetgeving op pensioengebied. In juni 2020 werd de uitwerking van het in 2019 gepresenteerde pensioenakkoord gepresenteerd, in december gevolgd door de publicatie van een eerste consultatieversie van het wetsvoorstel. Flexsecurity heeft samen met StiPP input geleverd op deze consultatieronde. Helaas werd het daarna weer lang wachten op een vervolg, aangezien de uitwerking van het definitieve wetsvoorstel door het Ministerie meer tijd in beslag nam dan oorspronkelijk voorzien. Het uiteindelijke wetsvoorstel is eind maart 2022 gepubliceerd. Het is de bedoeling dat de nieuwe wetgeving per 1 januari 2023 wordt ingevoerd en dat uiterlijk op 1 januari 2027 alle pensioenregelingen aangepast zijn aan het nieuwe stelsel.

Er is door Flexsecurity in 2021 met name tijd gestoken in de lobby rond de voorgenomen aanpassingen van het nabestaandenpensioen. In samenwerking met andere fondsen is getracht om de betrokkenen bij het pensioenakkoord te overtuigen van de noodzaak om te komen tot regelgeving die ook passend is voor sectoren met veel korte dienstverbanden en deelnemers die geen doorlopende dienstverbanden hebben. Voor Flexsecurity lijken de grote keuzes in het nieuwe pensioenstelsel iets minder van belang, aangezien het fonds al jaren uitsluitend beschikbare premieregelingen uitvoert. Samen met het bedrijfstakpensioenfonds StiPP probeert Flexsecurity om de cao-partijen in de uitzendsector te ondersteunen bij het maken van de relevante keuzes in de komende periode.

Een ander onderdeel van het pensioenakkoord is het voornemen om de 'witte vlek' van werknemers zonder pensioenopbouw terug te dringen. Dit betreft zo'n 14% van alle werknemers. Een belangrijk wapenfeit in dat kader is dat de sociale partners in de uitzendsector, vooruitlopend op de nieuwe regelgeving, besloten hebben om de wachttermijn van 26 weken voor deelname aan het Basispensioen met ingang van 1 januari 2022 te verkorten naar 8 weken. Daarmee wordt de witte vlek weer een stukje kleiner. Het gevolg van deze wijziging is dat het aantal deelnemers aan het Basispensioen vanaf 2022 aanzienlijk zal gaan stijgen, dat de hoeveelheid kleine pensioenen sterk zal toenemen en dat daardoor de uitvoeringskosten zwaarder zullen gaan wegen in de premiestelling.

Meer over de wijze waarop het fonds uitvoering probeert te geven aan de veranderingen in de regelgeving is te lezen in het hoofdstuk 'Beleid en uitvoering'.

Toekomstbestendigheid van het pensioenfonds

Het aantal pensioenfondsen vertoont al jaren een dalende tendens. Met name de kleinere ondernemingspensioenfondsen (waartoe Flexsecurity behoort) bezinnen zich steeds vaker op hun toekomst, mede gezien de uitdagingen die kleine pensioenfondsen op hun pad vinden. De toenemende eisen op het gebied van governance en compliance, de kritische blik van de interne en externe toezichthouders en het toekomstperspectief van nieuwe regelgeving die geïmplementeerd moet worden maken het besturen van een pensioenfonds steeds complexer. Daar komt bij dat ook de uitvoeringsorganisaties steeds kritischer worden ten aanzien van de kenmerken en omvang van de klanten die zij willen bedienen. Veel kleinere fondsen zijn dan ook actief bezig met het beëindigen van hun activiteiten.

Voor Flexsecurity is van een dergelijk scenario geen sprake, onder andere vanwege het eenvoudige karakter van de pensioenregelingen en de betrouwbare samenwerkingspartners. De laatste jaren is echter duidelijk geworden dat het steeds moeilijker wordt om met de bestaande organisatie alle nieuwe uitdagingen het hoofd te bieden. Het aantreden van sleutelfunctionarissen, inhuur van adviseurs en de gestegen tijdsbesteding van bestuursleden zorgen voor stijgende kosten en het lijkt erop dat het einde van deze ontwikkeling nog niet in zicht is. Het bestuur heeft zich dan ook nadrukkelijk de vraag gesteld welke toegevoegde waarde Flexsecurity kan bieden voor deelnemers en werkgevers en op welke wijze de meerwaarde ten opzichte van alternatieve uitvoeringsvormen kan worden verstevigd.

Met het sluiten van een nieuwe uitvoeringsovereenkomst tot en met 2024 is voor de middellange termijn een belangrijk fundament gelegd. Het bestuur en het verantwoordingsorgaan zullen deze periode gebruiken om te bepalen hoe Flexsecurity ook in het nieuwe pensioenstelsel de benodigde toegevoegde waarde kan blijven bieden aan deelnemers en werkgevers. Alleen dan is voortzetting van

het pensioenfonds gerechtvaardigd. En mocht dat niet het geval blijken, dan moet er tevoren goed nagedacht worden over de wijze waarop met de opgebouwde pensioenen moet worden omgegaan. In het hoofdstuk 'Beleid en uitvoering' is meer te lezen over de afwegingen die het bestuur in dat kader maakt.

2021 was een verrassend beleggingsjaar

Met de schrik van de Covid-19 pandemie nog vers in het geheugen waren de verwachtingen omtrent de beleggingsrendementen aan het begin van het jaar allerm minst optimistisch. Ondanks de voortdurende lockdowns en onzekerheid bleek de economie in 2021 echter veerkrachtiger dan verwacht. De verwachte toename van werkloosheid en faillissementen bleef mede dankzij de overheidssteun uit en de winsten van bedrijven bleken hoger dan tevoren was voorzien. Deze ontwikkelingen leidden ertoe dat aandelenbeleggingen, met name in de ontwikkelde markten, in 2021 stukken beter presteerden dan voorzien en ongekend hoge rendementen leverden.

De opwerende economie leidde anderzijds wel tot problemen in de aanvoerketens, hetgeen leidde tot sterke stijging van prijzen van grondstoffen en energie. Als gevolg daarvan was met name in de tweede helft van het jaar sprake van een oplopende inflatie. Hierdoor kwamen de lage renteniveaus onder druk te staan en vertoonden vrijwel alle obligatiemarkten op jaarbasis negatieve rendementen als gevolg van de oplopende rentes. Alleen de minder liquide vastrentende beleggingen zoals hypotheek en niet-genoteerde leningen leverden in 2021 positieve rendementen. Meer informatie over de economische ontwikkelingen en de beleggingsresultaten is te vinden in het hoofdstuk 'Beleggingen en rendementen'.

Maatschappelijk verantwoord beleggen wordt een eis

Maatschappelijk verantwoord beleggen neemt een steeds bepalender rol in binnen het beleggingsbeleid van pensioenfondsen. Waar het in het verleden vaak de vraag was of pensioenfondsen een duurzaam beleggingsbeleid wilden voeren en wat daarvoor het draagvlak bij de deelnemers is, lijkt duurzaamheid in de beleggingen steeds meer een eis te worden. Nieuwe regelgeving en de toezichthouder dwingen duidelijke keuzes af en er worden meer eisen gesteld aan de verantwoording. Ook deelnemers verwachten meer bewuste keuzes en vragen uitleg over het gevoerde beleid en de gemaakte keuzes. Flexsecurity heeft in 2021 een nieuw beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen vastgesteld, dat wordt toegelicht in het hoofdstuk 'Beleggingen en rendementen'.

Missie, visie en strategie

Flexsecurity heeft als formele doelstelling in de statuten opgenomen 'te voorzien in pensioen- en andere uitkeringen ten behoeve van deelnemers en hun nagelaten betrekkingen'. Dat is een wat ambtelijk geformuleerde doelstelling, die aan de hand van de missie, visie en strategie concreet wordt gemaakt. In dit hoofdstuk worden deze missie, visie en strategie toegelicht en wordt aangegeven welke vorderingen er in 2021 gemaakt zijn met de realisatie hiervan.

Missie, visie en strategie

Flexsecurity werkt op basis van de volgende missie:

Op zorgvuldige en efficiënte wijze uitvoering geven aan de pensioenovereenkomst van de flexwerkers van Randstad Groep Nederland op een wijze die aansluit bij de kenmerken van de deelnemers en de aangesloten ondernemingen.

Om deze missie te realiseren is het van belang om de specifieke aspecten van de sector en de daarin meestal korte dienstverbanden te onderkennen. De visie die Flexsecurity daarbij heeft, is dat de sturingsmiddelen voor het pensioenfonds zeer beperkt zijn, gezien de aard van de pensioenregelingen en de inhoudelijke vastlegging daarvan in cao-bepalingen. Binnen de beschikbare beleidsruimte richt het bestuur zich op de volgende drie pijlers:

- Optimalisering van het beleggingsbeleid voor de (gewezen) deelnemers;
- Voeren van een overzichtelijke en betrouwbare, volledige administratie;
- Helder communiceren op basis van de waarden: 'betrouwbaar, toegankelijk en transparant'.

Een belangrijk onderdeel van de visie is dat alle inspanningen van Flexsecurity kostenbewust worden uitgevoerd. Gelet op de veelal geringe omvang van de ingelegde premies en de pensioenkapitalen is een kostenefficiënte uitvoering een randvoorwaarde voor een goede pensioenuitvoering. Iedere euro die aan uitvoering wordt besteed, kan immers niet in pensioen worden gestoken.

De door Flexsecurity gevolgde strategie laat zich kenmerken door een eenvoudige en transparante werkwijze. Vanuit het oogpunt van kostenbeheersing en de gemoeide grote volumes zijn de administratieve processen eenvoudig en doeltreffend van opzet. Ruimte voor keuzemogelijkheden voor deelnemers is om die reden binnen de opbouwfase van de regeling zeer beperkt aanwezig. Flexsecurity maakt in het beleggingsbeleid een doelbewust onderscheid tussen de verschillende leeftijdsgroepen binnen het fonds, waarmee getracht wordt een beleggingsbeleid te voeren dat op de beste wijze invulling geeft aan de missie van het fonds. Het bestuur vertaalt de missie, visie en strategie door naar de verschillende beleidsdocumenten die het fonds hanteert. Dat betekent dat het bestuur per beleidsterrein een vertaling maakt van de missie, visie en strategie naar concrete doelstellingen en aanpak, bij voorkeur in meetbare resultaten.

Realisatie in 2021

In 2021 zijn op verschillende beleidsterreinen vorderingen geboekt die de link met de missie, visie en strategie hebben versterkt. Onderstaand worden enkele voorbeelden genoemd:

- Er is een nieuwe beleid voor integraal risicomanagement vastgesteld. Dit beleid biedt de uitgangspunten en instrumenten om de voor Flexsecurity relevante risico's beter in kaart te brengen en te bewaken;
- Het fonds heeft aan de hand van extern onderzoek de benodigde hoogte van de voorziening toekomstige uitvoeringskosten vastgesteld, die relevant is wanneer het fonds op enig moment gesloten zou worden;
- Het bestuur heeft een nieuw beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen vastgesteld dat duidelijke richting geeft aan de keuzes die in het beleggingsbeleid worden gemaakt;
- Het fonds heeft een onderzoek onder de deelnemers uitgevoerd naar de risicohouding, waarmee is vastgesteld dat de huidige lifecycle voor het overgrote deel van de deelnemers aansluit bij de risicobereidheid en het risicodraagvlak;
- De administratie van het fonds is verder vereenvoudigd door de uitvoering van de automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen over de periode vóór 2018, hetgeen geleid heeft tot een aanzienlijke daling van het aantal gewezen deelnemers.

De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel en de verwachte inhoudelijke verbetering van de pensioenregelingen in de uitzendsector bieden de komende jaren mogelijkheden om de pensioenregelingen en –uitvoering naar een nieuw volwassenheidsniveau te brengen. Daar staat tegenover dat de verkorting van de wachttermijn in 2022 tot een nieuwe golf van kleine pensioenen en verhoging van administratieve lasten leidt.

Toekomstvisie en toekomstbestendigheid

De missie, visie en strategie van Flexsecurity zijn in 2021 ongewijzigd gebleven. Wel hebben het bestuur en het verantwoordingsorgaan op de jaarlijkse strategiedag nadrukkelijk gesproken over de vraag of er aanleiding bestaat om tot aanpassingen te komen. Aan de hand van mogelijke toekomstscenario's is gesproken over de toegevoegde waarde die Flexsecurity onder verschillende omstandigheden en ontwikkelingen kan bieden en welke consequenties dat moet hebben voor de missie, visie en strategie.

Voor het bestuur is de kernvraag op welke wijze Flexsecurity als uitvoerder van de pensioenregelingen voor de deelnemers en de werkgever aantrekkelijk kan zijn en blijven. Deels wordt deze rol momenteel al ingevuld, bijvoorbeeld door de uitvoering van de Payrollpensioenregeling. Ook wordt er gekeken naar de mogelijkheden om ten behoeve van specifieke bedrijfsonderdelen een aangepaste pensioenregeling uit te voeren. Flexsecurity wil ernaar streven om zich voor alle belanghebbenden te ontwikkelen tot 'preferred supplier'. Voor de invulling van een dergelijke rol zal Flexsecurity het onderscheid ten opzichte van andere mogelijke aanbieders vooral moeten zoeken in:

- Aanbod van keuzemogelijkheden;
- Uitgebreidere dienstverlening;
- Efficiëntere uitvoering administratie;
- Betere communicatie;
- Faciliteren van specifieke regelingen;
- Eigen identiteit werkgever tot uiting brengen;
- Meer identificatie voor deelnemers met pensioen;
- Betere aansluiting op werkprocessen werkgever;
- Slagvaardig handelen.

Bij de verwoording van de missie en visie van Flexsecurity roepen vooral de termen 'flexwerker' en de naam van het fonds discussie op over de toepasselijkheid. Het gevoel leeft dat deze termen de lading niet (meer) dekken en dat identificatie hiermee lastig is. Er zal dan ook gezocht worden naar een andere terminologie die beter aansluit bij de verwachtingen van de belanghebbenden.

Ten aanzien van de strategie is de conclusie dat in de huidige strategie het aspect van 'wendbaarheid' ontbreekt. Het bestuur wil dit aspect in de strategie meer benadrukken en het nastreven van de rol van preferred supplier duidelijker naar voren laten komen.

De ontwikkelingen binnen de uitzendsector kunnen de komende jaren meerdere kanten op gaan. Het is daarom noodzakelijk om ook rekening te houden met een mogelijk 'afwikkelscenario' waarin de premiestroom ten einde komt en het fonds uitsluitend de opgebouwde pensioenkapitalen afwikkel (de situatie van een 'gesloten fonds'). De missie, visie en strategie wordt in 2022 op basis van deze overwegingen verder aangescherpt.

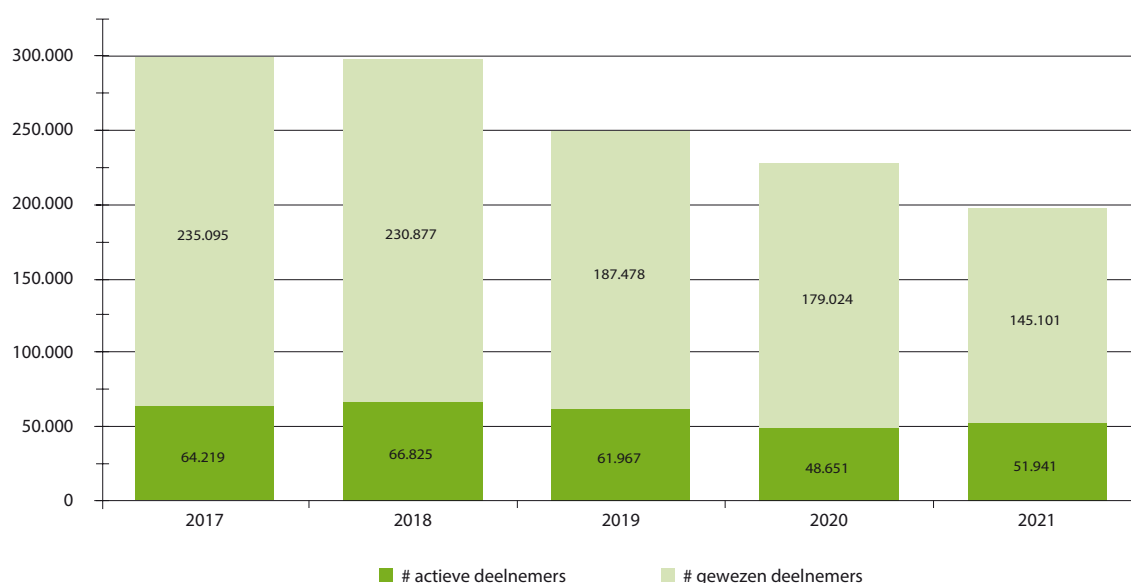
De ontwikkeling van het fonds

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de ontwikkelingen die Flexsecurity in 2021 heeft doorgemaakt. De ontwikkeling van de deelnemerspopulatie, de pensioenuitvoering, de financiële positie en andere relevante ontwikkelingen gedurende het verslagjaar worden in dit hoofdstuk toegelicht.

Ontwikkeling deelnemersbestand

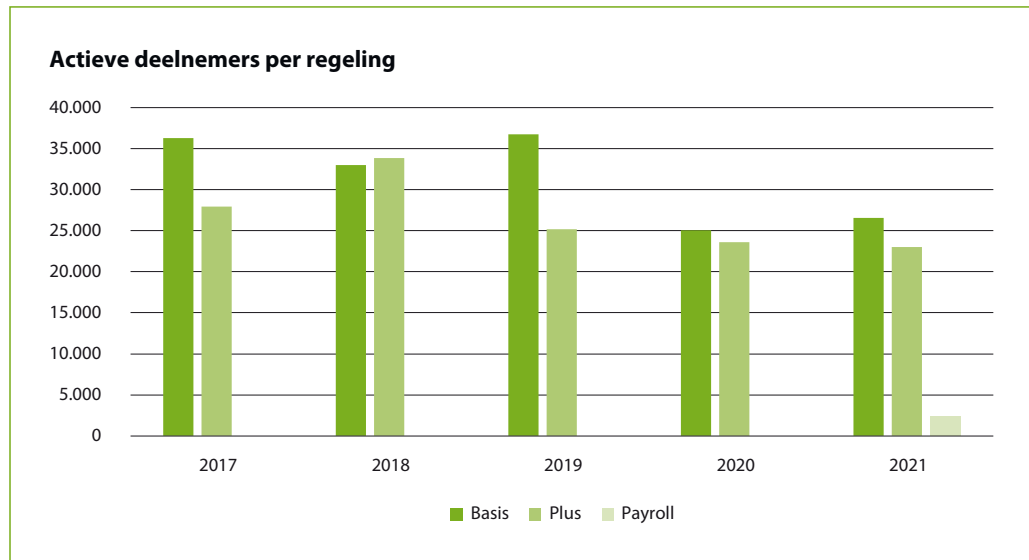
Gemeten in aantallen deelnemers wordt Flexsecurity de laatste jaren steeds kleiner, en dat is deels het gevolg van een bewust beleid. Net als in de twee voorgaande jaren nam het totale deelnemersbestand van Flexsecurity in omvang af, waarbij met name het aantal gewezen deelnemers fors daalde. Het totale aantal deelnemers daalde van 227.675 (2020) naar 197.042 eind 2021. Dat is een daling van 13,5%, die kan worden verklaard uit de grote daling van het aantal gewezen deelnemers in 2021.

Aantallen actieve en gewezen deelnemers 2017 - 2021

Er waren eind 2021 ruim 3.000 meer actieve deelnemers dan een jaar eerder. Deze toename kan worden verklaard uit het herstel van de deelnemersaantallen in het Basispensioen, waarin de meeste nieuwe uitzendkrachten na het verstrijken van de wachttermijn pensioen gaan opbouwen. Er was in 2021 sprake van 40.160 nieuwe toetredingen en 36.807 deelnemers waarvan de deelneming beëindigd werd. De dynamiek van toe- en uittradingen is binnen Flexsecurity daarmee ongekend hoog, ondanks de gehanteerde wachttermijn van 26 weken. Als gevolg van de verkorting van de wachttermijn voor het Basispensioen naar 8 weken in 2022 zal het aantal actieve deelnemers naar verwachting aanzienlijk stijgen en zal de genoemde dynamiek nog sterker toenemen.

De verdeling van de actieve deelnemers tussen de verschillende regelingen zag er eind 2021 ten opzichte van voorgaande jaren als volgt uit:

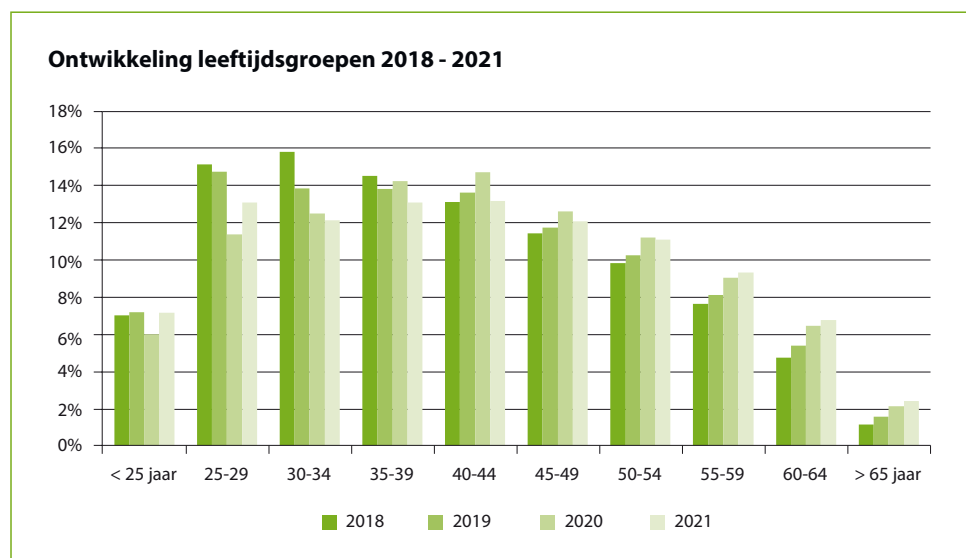

Het eerste wat opvalt is dat er eind 2021 een bescheiden aantal van 2.416 personen deelneemt aan de nieuwe Payrollpensioenregeling. Payrollkrachten namen in 2020 nog deel aan het Pluspensioen, waar in 2021 een ongeveer even grote daling van het aantal actieve deelnemers zichtbaar is. Hier is dus in feite sprake van een verschuiving van deelnemers naar de nieuwe Payrollregeling. De toename van het aantal actieve deelnemers aan het Basispensioen per einde jaar laat weinig zien van de grote dynamiek die zich hierin afspeelde in 2021. In de eerste maanden van het jaar bleef het aantal actieve deelnemers als gevolg van de Covid-19 pandemie meer dan 25% achter bij dat van 2020. Die achterstand werd echter in de tweede helft van het jaar rechtgetrokken, om uiteindelijk te eindigen met een hoger aantal actieven dan eind 2020 het geval was. Het aantal actieve deelnemers aan het Pluspensioen bleef in 2021 gedurende het hele jaar redelijk stabiel, maar op een lager niveau dan in 2020. Deelname in het Pluspensioen is minder afhankelijk van tijdelijke invloeden aangezien in deze regeling de flexwerkers deelnemen die langere tijd werkzaam zijn.

Het aantal gewezen deelnemers daalde in 2021 per saldo met 33.923. Deze aanzienlijke daling is te verklaren uit de uitvoering van de 'oude' automatische waardeoverdrachten van gewezen deelnemers die vóór 2018 al inactief waren geworden. Verder in dit hoofdstuk wordt specifiek op deze eenmalige operatie ingegaan. Daarnaast hielp ook de reguliere uitvoering van automatische waardeoverdrachten om het aantal gewezen deelnemers met kleine pensioenen te beheersen. In 2021 werden er in totaal 61.664 kleine pensioenen automatisch overgedragen naar een nieuwe pensioenuitvoerder. In 2020 waren dat er 33.708. Naast deze twee belangrijke redenen voor de daling van het aantal gewezen deelnemers zijn er ook de meer traditionele factoren voor uitstroom, zoals pensionering, afkoop van kleine pensioenen op pensioendatum, reguliere waardeoverdrachten en overlijden. Ondanks de verdere daling van het aantal gewezen deelnemers blijft het aandeel gewezen deelnemers dominant in de totale samenstelling van het pensioenfonds.

Leeftijdverdeling

De verdeling van de leeftijdsopbouw van het fonds (actieve en gewezen deelnemers samen) heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

In de leeftijdsopbouw van het fonds tekent zich de laatste jaren een opmerkelijke verschuiving af. Dit is mede het gevolg van de uitvoering van de automatische waardeoverdrachten. Waar in het verleden de grootste leeftijdsgroepen werden gevormd door de (gewezen) deelnemers van 21 tot 35 jaar oud, zien we dat het zwaartepunt steeds meer verschuift naar de oudere leeftijdsgroepen. In deze leeftijdsgroepen blijkt de automatische overdracht minder effectief en dus blijven er relatief veel oudere gewezen deelnemers in het fonds achter. In de jongste leeftijdsgroepen is de instroom van nieuwe deelnemers in 2021 zichtbaar.

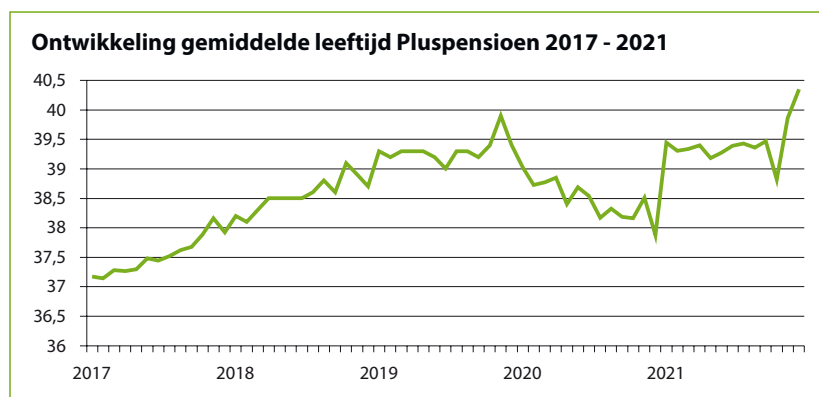
In de groep actieve deelnemers is bijna 62% onder de 40 jaar, de overige 38% is gelijkmatig verspreid over de oudere leeftijdsgroepen. Van de actieve deelnemers is 57% man en 43% vrouw. Van de totale groep deelnemers is 19% afkomstig uit landen buiten Nederland, hoofdzakelijk binnen de Europese Unie.

De zogenaamde 'rijpingsgraad' ofwel de verhouding tussen het aantal gewezen deelnemers en het totaal aantal deelnemers, is in 2021 gedaald. Dit percentage lag eind 2021 op 74% (2020: 79%). Ook deze daling is toe te rekenen aan de daling van het aantal gewezen deelnemers als gevolg van de uitvoering van de automatische waardeoverdrachten over het verleden. In 2022 zal de verkorting van de wachtermijn voor het Basispensioen van 26 weken naar 8 weken gevolgen hebben voor de rijpingsgraad, die naar verwachting verder zal dalen.

De ontwikkeling van de verhouding tussen actieve en gewezen deelnemers is voor Flexsecurity, net als voor veel andere pensioenuitvoerders, van groot belang omdat de kosten voor pensioenbeheer volledig worden gefinancierd uit de ontvangen premies voor de actieve deelnemers. Flexsecurity maakt voor gewezen deelnemers kosten, maar hier staan geen premie-inkomsten tegenover. Een beheersing van het aantal gewezen deelnemers is daarom van belang om het aandeel van de pensioenbeheerkosten in de totale premie op een acceptabel niveau te kunnen houden.

Veroudering deelnemers Pluspensioen

Binnen het Pluspensioen wordt bij werkgevers en deelnemers een leeftijdsonafhankelijke doorsneepremie in rekening gebracht. De opbouw van de pensioenkapitalen vindt echter plaats op basis van een leeftijdsafhankelijke premiestaffel. De ontwikkeling van de gemiddelde leeftijd in het Pluspensioen is daarom van groot belang voor de kostendekkendheid van de geheven premie. Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling van de gemiddelde leeftijd van de actieve deelnemers van het Pluspensioen in de afgelopen jaren weer.

De opvallende ontwikkeling in 2020 en 2021 laat zich verklaren door de kortstondige deelname van payrollwerkers aan het Pluspensioen. In 2020 is deze relatief jonge populatie aan het Pluspensioen gaan deelnemen, wat zorgde voor een forse daling van de gemiddelde leeftijd. Vanaf 2021 zijn de payrollwerkers echter weer verdwenen uit het Pluspensioen, omdat zij vanaf dat moment een eigen Payrollpensioenregeling kregen. Als gevolg daarvan nam de gemiddelde leeftijd vanaf begin 2021 weer toe, een trend die eind 2021 nog eens versterkt werd. Ondanks deze ongunstige ontwikkeling voor de financiering van de regeling, bleek de in 2021 geheven doorsneepremie hoog genoeg om de pensioenopbouw in het Pluspensioen te kunnen financieren. Gelet op de stijgende trend van de gemiddelde leeftijd heeft het bestuur wel moeten besluiten om de doorsneepremie voor het Pluspensioen in 2022 te verhogen, teneinde een kostendekkende premie te behouden.

Uitvoering automatische waardeoverdrachten vóór 2018

Sinds medio 2019 kunnen 'kleine' pensioenen van gewezen deelnemers onder een jaarlijks vast te stellen grens (in 2021 € 503,24 aan pensioen per jaar) automatisch worden overgedragen naar een nieuwe pensioenuitvoerder waar de gewezen deelnemer op dat moment actief pensioen opbouwt. Flexsecurity maakt actief gebruik van deze mogelijkheid en ontvangt zelf ook veel inkomende automatische waardeoverdrachten van andere pensioenuitvoerders. Dit leidt tot een jaarlijkse stroom van uitgaande en inkomende kleine pensioenen, waardoor de aantallen gewezen deelnemers beheersbaar blijven en actieve deelnemers hogere pensioenkapitalen krijgen.

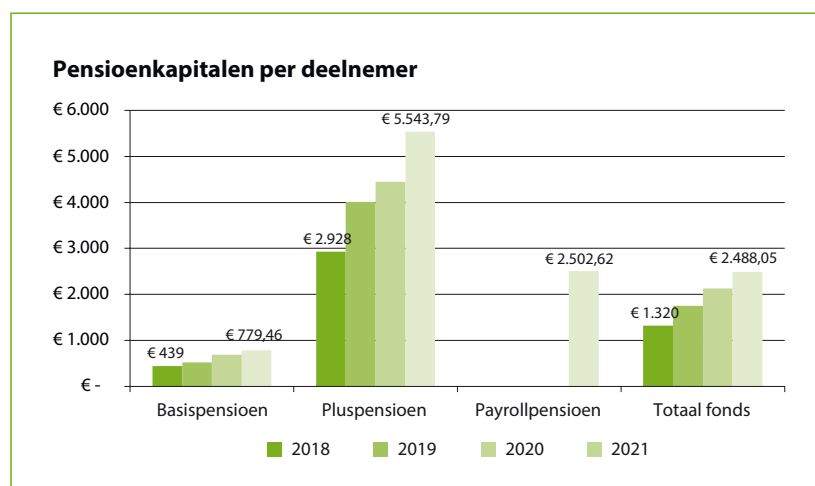
Een specifieke toepassing van deze wetgeving betreft de eenmalige uitvoering van automatische waardeoverdrachten van de kleine pensioenen die ontstaan zijn vóór 2018. Flexsecurity heeft deze operatie in de maanden maart tot en met juli 2021 uitgevoerd, als één van de eerste pensioenfondsen in een planning die loopt tot medio 2023. Er zijn in deze periode 98.002 kleine pensioenen aangeboden bij het Pensioenregister. Er heeft in 40.513 gevallen een geslaagde overdracht plaatsgevonden, hetgeen neerkomt op een succespercentage van 41,34%. Dat is aanzienlijk lager dan tevoren verwacht en gehoopt werd. De totale waarde die is overgedragen bedroeg ruim € 67 miljoen, hetgeen neerkomt op een gemiddelde overdrachtswaarde van € 1.653,79 per deelnemer. De 20 grootste pensioenuitvoerders (met name bedrijfstakpensioenfondsen en verzekeraars) waren goed voor 84% van de overgedragen pensioenen.

De kans op een succesvolle overdracht blijkt vrijwel nihil te zijn bij deelnemers die niet in Nederland woonachtig zijn. Hoe lager het opgebouwde kapitaal is, hoe kleiner de kans is dat een overdracht slaagt. Ook leeftijd blijkt een rol te spelen bij de succeskans; naarmate de gewezen deelnemer ouder is neemt de kans op een succesvolle overdracht iets af.

De conclusie van deze operatie is dat Flexsecurity minder kleine pensioenen heeft kunnen overdragen dan tevoren werd gehoopt. Verder blijkt dat de gewezen deelnemers die hierdoor achterblijven in het fonds regelmatig buiten Nederland verblijven, dat zij overwegend kleinere pensioenkapitalen hebben en ouder zijn dan de gemiddelde gewezen deelnemer. Flexsecurity spant zich in om binnen de Pensioenfederatie (de koepelorganisatie voor pensioenfondsen) een onderzoek uit te laten voeren naar de redenen waarom de automatische overdracht in veel gevallen niet lukt en welke mogelijke wetswijzigingen er bepleit kunnen worden om de hoeveelheid kleine pensioenen verder te verkleinen.

Ontwikkeling pensioenkapitalen

Als gevolg van de meestal korte deelnameduur hebben veel deelnemers aan de pensioenregelingen van Flexsecurity een relatief klein pensioenkapitaal opgebouwd. Desondanks is er de laatste jaren sprake van een gestage groei van de gemiddelde opgebouwde kapitalen per deelnemer. Eind 2021 zag de vergelijking met eerdere jaren er als volgt uit:

In het Pluspensioen wordt (per deelnemer) meer premie ingelegd dan in het Basispensioen en nemen deelnemers langer deel aan de regeling. In het nieuwe Payrollpensioen liggen de premies gemiddeld genomen nog wat hoger dan in het Pluspensioen, maar hierin is vanwege de recente start in 2021 nog niet veel opgebouwd. Ten opzichte van 2018 zijn de opgebouwde kapitalen in zowel het Basis- als het Pluspensioen rond de 80% gestegen. Dat is vooral het effect van de automatische waardeoverdracht, waardoor een aanzienlijk deel van de kleine slaperspensioenen overgedragen is aan andere pensioenuitvoerders. Omgekeerd ontvangt Flexsecurity voor actieve deelnemers ook inkomende automatische waardeoverdrachten, die bijdragen aan een hoger kapitaal per deelnemer.

Ondanks de aanzienlijke stijging van de gemiddelde pensioenkapitalen die in de afgelopen jaren gerealiseerd is, ligt de hoogte van de gemiddelde kapitalen ook in het Pluspensioen nog altijd onder de bedragen die Flexsecurity hanteert voor de bepaling van de zogenaamde afkoopgrens. Desondanks zijn er met name in het Pluspensioen steeds meer (gewezen) deelnemers met een pensioenkapitaal dat boven deze grens ligt. De pensioenen van deze gewezen deelnemers kunnen niet automatisch worden overgedragen en zullen naar verwachting steeds vaker leiden tot aankoop van een levenslange pensioenuitkering op de pensioendatum.

De omvang van de gemiddelde kapitalen blijft de komende jaren naar verwachting niet zo spectaculair stijgen als de afgelopen jaren het geval was. De verkorting van de wachttermijn van 26 weken naar 8 weken zal leiden tot een forse toename van het aantal kleine pensioenen van gewezen deelnemers. Aangezien naar verwachting slechts de helft van deze kleine pensioenen succesvol kan worden overgedragen, zullen deze kleine pensioenen een neerwaartse invloed hebben op het gemiddelde pensioenkapitaal.

Ingaande pensioenen

De pensioenleeftijd in de regelingen van Flexsecurity ligt op 67 jaar. Deelnemers worden echter al zes maanden voor de AOW-datum (in 2021 lag de AOW-leeftijd op 66 jaar en vier maanden) benaderd voor de ingang van hun pensioen. Ongeveer 80% van de pensioengerechtigden laat het pensioen ook daadwerkelijk ingaan op de AOW-datum. De anderen kiezen ervoor om het pensioen op 67-jarige leeftijd te laten ingaan. Het is bij Flexsecurity niet mogelijk om de ingang van het pensioen uit te stellen na 67 jaar.

De leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder is binnen Flexsecurity relatief klein ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen. In 2021 waren er in totaal 1.911 personen die hun ouderdomspensioen lieten ingaan (2020: 1.840). Ondanks alle afkopen van kleine pensioenen en automatische waardeoverdrachten heeft het overgrote deel van deze deelnemers nog steeds een pensioenkapitaal dat op de pensioendatum onder de afkoopgrens ligt. Dat leidt in vrijwel alle gevallen tot een eenmalige afkoop van het pensioen. Dit betrof in 2021 in totaal 1.622 personen (2020: 1.522). In 2021 werd derhalve 85% van de ingaande pensioenen eenmalig afgekocht. Gelet op de stijgende omvang van de gemiddelde pensioenkapitalen is de verwachting dat dit percentage de komende jaren daalt en dat er relatief minder afkopen van kleine pensioenen plaatsvinden. In absolute zin zal er desondanks sprake zijn van een stijgend aantal afkopen van kleine pensioenen op pensioendatum, omdat het aantal oudere (gewezen) deelnemers binnen Flexsecurity jaarlijks toeneemt.

De deelnemers met een pensioen boven de afkoopgrens kopen een levenslange pensioenuitkering aan bij een verzekeraar naar keuze. Flexsecurity keert immers zelf geen levenslange pensioenen uit. Om deelnemers te ondersteunen bij het maken van deze keuze, biedt Flexsecurity de ondersteuning van een onafhankelijke tussenpersoon aan, te weten Apple Tree te Amsterdam. Onder andere met behulp van een website waarop de tarieven voor ingaande pensioenen van verzekeraars kunnen worden vergeleken, kan de deelnemer zijn keuze maken. De deelnemer wordt, indien gewenst, ook verder begeleid bij het administratieve proces van de pensioeningang. Flexsecurity draagt een deel van de kosten van de ondersteuning van Apple Tree. Deelnemers zijn niet verplicht om gebruik te maken van de diensten van Apple Tree en kunnen ook zelf of met ondersteuning van een eigen adviseur hun keuze maken. In 2021 maakten 229 van de 249 (gewezen) deelnemers met een ingaand ouderdomspensioen gebruik van de diensten van Apple Tree. Ruim 70% van de ingaande pensioenen werd aangekocht bij verzekeraar Allianz. De overige pensioenen werden hoofdzakelijk aangekocht bij Zwitserleven. Deze verzekeraars boden in 2021 de aantrekkelijkste tarieven voor vaste uitkeringen. De gemiddelde koopsom voor een ingaand pensioen bedroeg in 2021 € 27.410,- per deelnemer (2020: € 25.484,-).

Vast of variabel pensioen

Bij het maken van de keuze voor een verzekeraar kan de (gewezen) deelnemer sinds 2016 ook een keuze maken tussen een vast of variabel pensioen. Een vast pensioen kent een gegarandeerde hoogte en wordt tijdens de levenslange looptijd niet verhoogd of verlaagd. Een variabel pensioen kan – zoals de naam al zegt – tijdens de uitkeringsperiode variëren in hoogte. Er is een beperkt aantal verzekeraars dat variabele pensioenen aanbiedt, waarbij de aangeboden producten ook nog eens inhoudelijk van elkaar kunnen verschillen. Variabele pensioenen zijn complexe producten waarbij goede voorlichting en begeleiding noodzakelijk is. Van de 229 (gewezen) deelnemers die in 2021 hun pensioen via Apple Tree aankochten, waren er 14 deelnemers die daarbij de keuze voor een variabel pensioen maakten. Dat is aanzienlijk meer dan de ene deelnemer die dit in 2020 deed, maar het blijft een beperkt aantal.

Niet-opgevraagde pensioenen

Een deel van de personen die recht hebben op een ingaand pensioen wordt helaas niet of niet tijdig gevonden. Uitvoeringsorganisatie AZL hanteert een protocol om (gewezen) deelnemers met een ingaand pensioen terug te vinden. Dat betekent dat er contact gezocht wordt door middel van brieven, e-mails en telefoon. Deze inspanningen worden jaarlijks herhaald. Desondanks blijkt een deel van de mensen (met name degenen die in het buitenland verblijven) niet te worden gevonden. Deze pensioenkapitalen worden in portefeuille gehouden, in afwachting van het moment dat de betreffende deelnemer zich alsnog meldt. Eind 2021 waren er in totaal 678 personen die recht hebben op een ingaand pensioen (2020: 728). Hiervan hadden 15 personen een pensioenkapitaal boven de wettelijke afkoopgrens. Het fonds spant zich onverminderd in om alle betrokkenen te vinden. Veel van deze moeilijk vindbare deelnemers bevindt zich in het buitenland. In 2022 zal Flexsecurity in samenwerking met de Pensioenfederatie en de Sociale Verzekeringsbank (SVB) een proef doen om adressen van deelnemers die in het buitenland verblijven te achterhalen.

Ingaande partner- en wezenpensioenen

Naast ingaande ouderdomspensioenen kent Flexsecurity ook ingaande partner- en wezenpensioenen. In 2021 waren deze als volgt verdeeld:

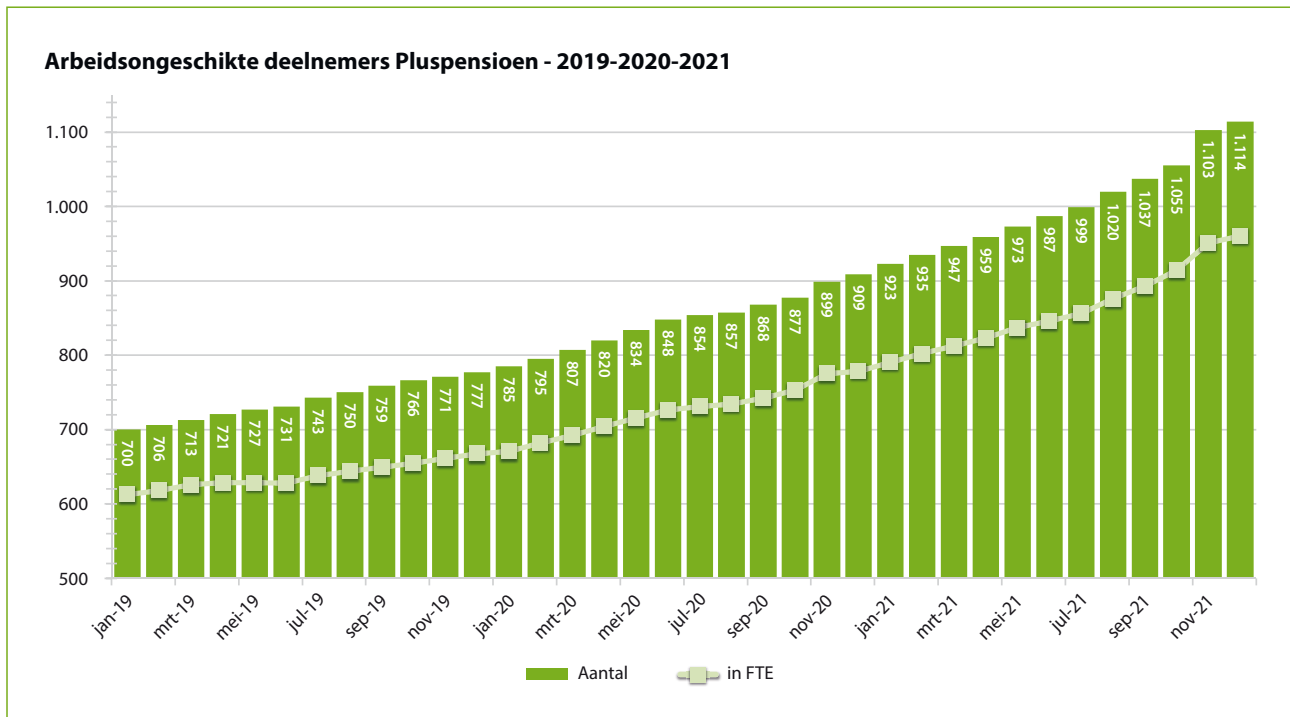
	Afkoop	Aankoop uitkering	Totaal
Partnerpensioen	142	22	164
Wezenpensioen	24	0	24

Ook de deelnemers met een ingaand partner- of wezenpensioen kunnen gebruik maken van de diensten van Apple Tree, als zij een partner- of wezenpensioen hebben dat boven de afkoopgrens ligt.

Arbeidsongeschikte deelnemers

De Pluspensioenregeling omvat risicoverzekeringen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid van actieve deelnemers. De risicoverzekering in geval van arbeidsongeschiktheid dekt de premievrije voortzetting van pensioenopbouw voor deelnemers die gedurende hun deelname aan het Pluspensioen ziek en aansluitend arbeidsongeschikt worden. Sinds 2018 draagt Flexsecurity de financiële gevolgen van deze verzekering in eigen beheer. Het fonds houdt een voorziening aan waaruit de kosten van de premievrije voortzetting worden gefinancierd. Als de voorziening niet toereikend is, gaat dit ten laste van het eigen vermogen van Flexsecurity. De ontwikkeling van de instroom van arbeidsongeschikten is daarom van groot belang voor het fonds. Onderstaand wordt ingegaan op de ontwikkeling van de arbeidsongeschiktheid in 2021 en de maatregelen die het fonds heeft genomen ter beheersing van de kosten.

Het aantal arbeidsongeschikte deelnemers nam in 2021 toe van 909 (ultimo 2020) naar 1.114 (ultimo 2021), een netto stijging van 205 personen. In 2020 bedroeg deze netto stijging nog 132 personen. Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling in de periode van januari 2019 tot en met december 2021.

De instroom van nieuwe arbeidsongeschiktheidsgevallen is vanaf medio 2020 sterk toegenomen. Gemiddeld genomen was in 2021 sprake van een instroom van 25 nieuwe gevallen per maand. Over heel 2021 bedroeg de instroom van nieuwe gevallen 306 personen (2020: 215). Afgemeten aan het aantal actieve deelnemers in 2021 komt dat neer op een gemiddelde arbeidsongeschiktheidskans van 1,3% per jaar voor een overwegend jonge populatie met een gemiddelde leeftijd onder de 40 jaar. In 2021 vond in 101 gevallen een beëindiging van de arbeidsongeschiktheid plaats. Een beëindiging kan veroorzaakt worden door een nieuwe beoordeling door het UWV, maar kan ook samenhangen met het bereiken van de AOW-leeftijd door de deelnemer of het overlijden van de deelnemer. De weergegeven aantallen hebben dus niet altijd een relatie met de financiële gevolgen voor het pensioenfonds. Daarop wordt nader ingegaan in het hoofdstuk 'Ontwikkeling van de financiële positie'.

Financiële positie

Anders dan bij de meeste pensioenfondsen is de dekkingsgraad niet het meest relevante gegeven voor de financiële positie van het pensioenfonds. Flexsecurity stelt maandelijks de voorgeschreven dekkingsgraden vast, maar gezien het karakter van de pensioenregeling is de dekkingsgraad veel minder beweeglijk en minder afhankelijk van externe factoren dan bij de meeste andere pensioenfondsen. Wisselende renteniveaus en stijgende of dalende beleggingen leiden bij Flexsecurity nauwelijks tot veranderende dekkingsgraden omdat deze veranderingen direct doorwerken in de pensioenkapitalen van de deelnemers. Het bestuur heeft in het kader van de financiële positie met name oog voor vier onderwerpen: de beleggingen voor risico van de deelnemers, de kostendekkendheid van de geheven premie, de ontwikkeling van de uitvoeringskosten en de ontwikkeling van de voorziening voor het arbeidsongeschiktheidsrisico.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de ontwikkelingen rond de verschillende aspecten van de financiële positie. De ontwikkeling van de uitvoeringskosten van het fonds wordt nader toegelicht in het hoofdstuk 'Uitvoeringskosten'.

Beleggingen

Omdat Flexsecurity alleen zuivere beschikbare premieregelingen uitvoert, is de hoogte van het pensioenkapitaal van de (gewezen) deelnemers direct afhankelijk van de waardeontwikkeling van de beleggingen. Deze laat zich het beste meten in de ontwikkeling van de waarde van de participaties in de beleggingsdepots van Flexsecurity. Sinds 1 april 2020 wordt voor alle regelingen binnen Flexsecurity een beleggingsbeleid gevoerd waarin per leeftijdsgroep verschillend wordt belegd. Er zijn tien leeftijdsgroepen. Flexsecurity stelt per leeftijdsgroep maandelijks een participatiewaarde vast op basis van de behaalde beleggingsresultaten. Onderstaand overzicht geeft de ontwikkeling van de participatiewaarden in 2021 weer.

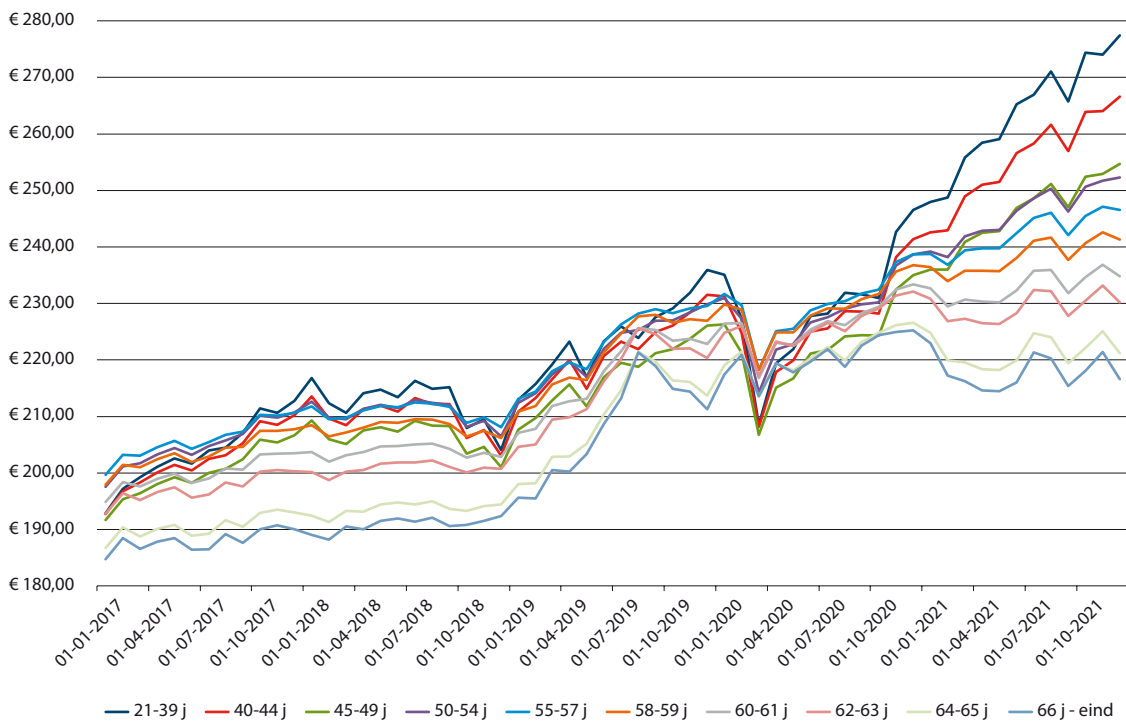
Ontwikkeling participatiewaarden

	Participatie waarde ultimo 2021	Participatie- waarde ultimo 2020	Waarde ontwikkeling 2021
	In €	In €	In €
– 21-39 jaar	277,41	246,55	12,5%
– 40-44 jaar	266,56	241,38	10,4%
– 45-49 jaar	254,71	235,03	8,4%
– 50-54 jaar	252,30	238,67	5,7%
– 55-57 jaar	246,53	238,72	3,3%
– 58-59 jaar	241,30	236,75	1,9%
– 60-61 jaar	234,81	233,38	0,6%
– 62-63 jaar	230,16	232,09	-0,8%
– 64-65 jaar	221,17	226,62	-2,4%
– 66 jaar en ouder	216,63	225,23	-3,8%

In 2021 was het effect van de verschillende beleggingsmixen per leeftijdsgroep duidelijk zichtbaar: de rendementen lopen uiteen van 12,5% positief voor de jongste leeftijdsgroep tot 3,8% negatief voor de oudste leeftijdsgroep. In het hoofdstuk 'Beleggingen en rendementen' wordt ingegaan op de oorzaken en gevolgen van deze koersbewegingen.

De ontwikkeling van de participatiewaarden van de leeftijdsgroepen sinds 2017 is te zien in de grafiek 'Ontwikkeling participatiewaarden 2017 - 2021'.

Ontwikkeling participatiewaarden 2017 - 2021

Deze grafiek laat de grote verschillen per leeftijdsgroep in de ontwikkeling van de participatiewaarden in 2021 zien, zeker ten opzichte van de voorgaande jaren. Na de scherpe daling in maart 2020 als gevolg van de coronacrisis hebben vooral de zakelijke waarden de weg naar boven weer gevonden. Dit leidt voor de jongere leeftijdsgroepen tot hoge rendementen en forse stijgingen van de participatiewaarden. Voor de oudere leeftijdsgroepen is de ontwikkeling van de rente meer bepalend. Doordat de rente (met enkele flinke schommelingen) in 2021 per saldo is gestegen, dalen de participatiewaarden van de oudere leeftijdsgroepen. In het hoofdstuk 'Beleggingen en rendementen' wordt nader ingegaan op de achtergronden van deze ontwikkelingen.

Kostendekkendheid pensioenpremie

Ondanks een lichte stijging van het aantal deelnemers is het volume van de pensioenpremies in 2021 beperkt gedaald ten opzichte van 2020. Dit is een gevolg van de Covid-19 pandemie, die ertoe leidde dat het aantal deelnemers aan het Pluspensioen in 2021 daalde ten opzichte van 2020. Daar stond weliswaar met name in de tweede helft van 2021 een groei van het aantal deelnemers in het Basispensioen tegenover, maar de relatief lagere premies in het Basispensioen konden het wegvallen van een deel van de premie van het Pluspensioen niet volledig compenseren. De aantallen gewerkte uren per deelnemer bleven stabiel ten opzichte van een jaar eerder, de uurlozen en pensioengrondslagen stegen met zo'n 2,5% gemiddeld.

Alles bij elkaar daalden de door de deelnemers en de werkgever verschuldigde pensioenpremies van € 53,3 miljoen in 2020 naar € 52,7 miljoen in 2021. De omvang van de ontvangen pensioenpremies is daarmee met € 0,6 miljoen ofwel 1% afgenomen.

De zogeheten kostendekkende pensioenpremie bestaat bij Flexsecurity uit de optelsom van de premie-inleg die ten behoeve van de deelnemers in de beleggingsdepots wordt gestort plus de kosten voor risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, de uitvoeringskosten van het fonds en een opslag voor toekomstige uitvoeringskosten (deze bedraagt 2,5% van de gestorte premies). In de kosten voor risicodekkingen wordt rekening gehouden met de vrijval van pensioenkapitalen van overleden deelnemers die geen

nabestaanden hebben. Deze kapitalen komen ten goede aan het fonds en leiden daarmee tot een verlaging van de kosten voor de actieve deelnemers.

De kostendekkende premie bedroeg in 2021 € 51,3 miljoen (2020: € 51,7 miljoen). De kostendekkende premie is daarmee lager dan de ontvangen premie, er is sprake van een premieoverschot van € 1,4 miljoen (2020: overschot van € 1,6 miljoen). De geheven premie heeft daarmee in 2021 een positieve bijdrage geleverd aan de financiële positie van het fonds.

Het overzicht van de premies is opgenomen in onderstaande tabel.

Pensioenpremies

In € 1.000

	2021	2020
Feitelijke (verschuldigde) premie	52.732	53.321
Kostendekkende premie	51.292	51.690
Premieoverschot/-tekort	1.440	1.631

De samenstellingen van genoemde feitelijke en kostendekkende premies zijn terug te vinden in de volgende tabel.

Feitelijke (verschuldigde) pensioenpremie

In € 1.000

	2021	2020
Premiebijdragen Basispensioen (door werkgever)	12.085	10.595
Premiebijdragen Pluspensioen (door werkgever en deelnemers)	36.144	42.257
Premiebijdragen Payrollpensioen (door werkgever en deelnemers)	4.449	-
Overige premies voor risico deelnemers	54	469
Totaal	52.732	53.321

De daling van het premievolume in 2021 kan grotendeels toegerekend worden aan de afname van het aantal deelnemers in het Pluspensioen. Aangezien de deelnemers van het Payrollpensioen in 2020 nog pensioen opbouwden in het Pluspensioen, zouden deze twee posten voor een goede vergelijking bij elkaar geteld moeten worden, waardoor het verschil ten opzichte van 2020 beperkt is.

Kostendekkende pensioenpremie

In € 1.000

	2021	2020
Premiestortingen in pensioenkapitalen deelnemers	44.372	46.081
Risicopremies	3.450	2.896
Directe uitvoeringskosten	3.185	2.486
Solvabiliteitsopslag	285	227
Totaal	51.292	51.690

Uit de ontvangen premies worden de kosten voor het pensioenbeheer gefinancierd. Deze kosten bedroegen in 2021 (net als het jaar ervoor) € 3,2 miljoen. Het bestuur streeft ernaar om de uitvoeringskosten van Flexsecurity zo laag mogelijk te houden om een optimale benutting van de pensioenpremies mogelijk te maken. De uitvoeringskosten worden gefinancierd uit het verschil tussen de verschuldigde pensioenpremies en de in de pensioenkapitalen van de deelnemers te storten bedragen (te storten premies). Het grootste deel van dit bedrag betreft de kosten die administratieve uitvoerder AZL aan Flexsecurity in rekening brengt. Meer informatie over de uitvoeringskosten is te vinden in het gelijknamige hoofdstuk van dit verslag.

Ontwikkeling voorziening risico deelnemers

De technische voorziening voor risico deelnemers bestaat uit de optelsom van alle pensioenkapitalen van de individuele (gewezen) deelnemers. De ontwikkeling van deze voorziening is afhankelijk van de gerealiseerde beleggingsrendementen, de instroom van nieuwe premies en inkomende waardeoverdrachten verminderd met de uitstroom van deelnemers als gevolg van pensioneringen, waardeoverdrachten en afkopen van kleine pensioenen. In 2021 heeft de voorziening zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling voorziening risico deelnemers

In € 1.000

	2021	2020
Voorziening primo	491.423	447.807
Premie	43.290	44.957
Premie arbeidsongeschikten	1.774	1.376
Rendement	31.706	24.818
Inkomende waardeoverdrachten regulier	110	143
Inkomende automatische waardeoverdrachten	37.730	23.131
Uitgaande waardeoverdrachten regulier	-7.171	-5.669
Uitgaande automatische waardeoverdrachten	-96.261	-32.710
Afkopen kleine pensioenen	-1.739	-1.948
Afkopen en uitkeringen op pensioendatum	-3.938	-9.563
Overlijden	-604	-852
Vervallen hele kleine pensioenen	-70	-102
Overige mutaties	273	35
Voorziening ultimo	496.523	491.423

Per saldo was er in 2021 sprake van een beperkte stijging van de voorziening van € 5,1 miljoen ofwel 1%. Onderliggend was er echter sprake van forse verschuivingen. De stabiele factor wordt gevormd door de ingekomen premies, die circa € 1,6 miljoen lager waren dan een jaar eerder. Grote verschillen ten opzichte van 2020 zijn aan de positieve kant met name te vinden in het hogere gerealiseerde beleggingsrendement en de toegenomen instroom aan inkomende automatische waardeoverdrachten. Bij dat laatste dient gerealiseerd te worden dat ook andere pensioenuitvoerders in 2021 begonnen zijn met hun automatische overdrachten over het verleden. Een deel van de toename zal dus eenmalig zijn, maar het is niet vast te stellen of het reguliere inkomende overdrachten betreft of eenmalige overdrachten over het verleden.

De verlaging van de voorziening wordt vooral veroorzaakt door de sterke toename van de uitgaande automatische waardeoverdrachten. Dat laatste is een eenmalig effect als gevolg van de uitvoering van de operatie voor de kleine pensioenen van vóór 2018. Zouden we die eenmalige uitgaande post van € 67 miljoen eruit halen, dan verhoudt de omvang van de reguliere uitgaande automatische overdrachten zich met ruim € 29 miljoen goed tot het jaar ervoor.

Ontwikkeling voorziening arbeidsongeschiktheid

Naast de belangstelling voor de beleggingen en de kostendekkendheid van de pensioenpremies is de ontwikkeling van de voorziening inzake arbeidsongeschiktheid van groot belang voor het fonds. Flexsecurity heeft dit risico in 2018 volledig in eigen beheer genomen.

In de kostendekkende premie wordt door het fonds een bijdrage geheven voor de financiering van deze dekking. Deze premie moet toereikend zijn voor de financiering van de nieuwe schadegevallen. Daarnaast zijn er grondslagen voor de financiering van deze voorziening vastgesteld. Deze grondslagen hebben met name betrekking op de kansen op revalidering (herstel tot een lagere mate of beëindiging van arbeidsongeschiktheid) en overlijden. Aan de hand van de gerealiseerde resultaten wordt jaarlijks getoetst of de door het fonds gehanteerde premiestelling en grondslagen realistisch zijn. Is dat niet het geval, dan moeten deze worden aangepast. Als er sprake is van een stijging van de voorziening als gevolg van een aanpassing van de grondslagen of een te lage gehanteerde premiestelling, dan gaat dat ten laste van het eigen vermogen en dus van de financiële positie van het fonds.

In de onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de voorziening arbeidsongeschiktheid in 2021 weergegeven.

Ontwikkeling voorziening arbeidsongeschiktheid In € 1.000

	2021	2020
Voorziening primo	32.883	27.055
Aanpassing dekking arbeidsongeschiktheid	-9.074	0
Invalidering	6.163	5.775
Revalidering	-1.000	-1.197
Overlijden	-43	-108
Risicopremie overlijden	191	104
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	556	684
Benodigde intrest	-140	-69
Uitkeringen (vrijgestelde premies)	-1.591	-1.331
Vrijval overlijdensrisicopremie over uitkeringen	-277	-166
Wijziging rentetermijnstructuur	-943	1.923
Wijziging sterftegrondslagen	0	-63
Aanpassing voorziening uitlooprisico	554	630
Aanpassing revalideringskansen	0	0
Aanpassing opslag overlijdensrisico	0	-354
Voorziening ultimo	27.279	32.883

Opvallend is de daling van de voorziening. Deze daling wordt volledig veroorzaakt door het besluit dat in 2020 is genomen om de dekking van de verzekering voor premievrije voortzetting per 1 januari 2021 aan te passen. Het staffelvolgende karakter van de dekking is op dat moment afgeschaft, hetgeen ook gevolgen had voor degenen die reeds arbeidsongeschikt waren. Deze versoering leidde per 1 januari 2021 tot een eenmalige daling van de voorziening met ruim € 9 miljoen. Door de versoering werd ook de financiering van de nieuwe arbeidsongeschiktheidsgevallen goedkoper, aangezien de toekomstige verplichtingen door het wegvallen van het staffelvolgende karakter lager worden. Ondanks deze versoering bleken de lasten van de invalideringen (nieuwe gevallen en verzwarende van bestaande gevallen) € 0,3 miljoen hoger uit te vallen dan in 2020. Het effect van de versoering van de regeling is in 2021 derhalve meer dan teniet gedaan door de toegenomen instroom. Als gevolg hiervan moest ook de voorziening voor het uitlooprisico met € 0,6 miljoen worden verhoogd. Anders dan in voorgaande jaren was in 2021 geen sprake van een toename van de

voorziening vanwege een daling van de rentetermijnstructuur waarmee de verplichtingen worden berekend. In 2021 steeg de rente, waardoor de voorziening met € 0,9 miljoen daalde.

De kansen op revalidering van arbeidsongeschikte deelnemers bleken in 2021 goed ingeschat. De voorziening nam als gevolg van revalideringen met € 1,0 miljoen af. Jaarlijks onderzoekt Flexsecurity of de gehanteerde revalideringskansen nog steeds realistisch zijn, en dat bleek in 2021 inderdaad het geval te zijn geweest. Het negatieve resultaat op arbeidsongeschiktheid bedroeg in 2021 € 3,474 miljoen (2020: - € 3,373 miljoen). Dit resultaat wordt in 2021 weliswaar gecompenseerd door de eenmalige verlaging van de voorziening als gevolg van de versobering, maar structureel is de conclusie dat de kosten van arbeidsongeschiktheid zwaar drukken op de beschikbare middelen van het fonds.

Voorziening toekomstige uitvoeringskosten

Het fonds kent ook een voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten. Deze voorziening is qua omvang gekoppeld aan de omvang van de voorziening voor risico deelnemers, ofwel de optelsom van de pensioenkapitalen van de (gewezen) deelnemers. De voorziening voor risico deelnemers is per saldo vrijwel gelijk gebleven en dus is de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten eveneens op hetzelfde niveau gebleven van € 13,1 miljoen eind 2021. Het bestuur heeft in 2021 een onderzoek laten uitvoeren of de omvang van deze voorziening toereikend is en heeft geconstateerd dat een voorziening van 2,5%, gelet op de mogelijke exit-scenario's van het fonds, realistisch is. Een uitgebreidere toelichting is te vinden in het hoofdstuk 'Beleid en uitvoering'.

Resultaat, eigen vermogen en dekkingsgraden

Vanwege de relatief eenvoudige opzet van het pensioenfonds en de beperkte relevantie van (actuariële) aannames bij het vaststellen van de financiële positie, kan het resultaat van Flexsecurity tamelijk eenvoudig in beeld worden gebracht. Waardeoverdrachten, afkopen en uitkeringen leiden nooit tot resultaten voor het fonds, omdat in alle gevallen de volledige waarde wordt aangewend en er geen aannames over aanspraken worden gehanteerd. In onderstaande tabel is de uitsplitsing over de verschillende resultaten inzichtelijk gemaakt.

Resultaatbepaling

In € 1.000

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten	2.864	266
Resultaat op premie	1.542	1.813
Resultaat op sterfte	512	511
Resultaat op kosten	1.782	0
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-3.474	-3.373
Aanpassing technische voorziening	8.184	-293
Andere oorzaken	180	97
Totaal	11.590	-979

Per saldo resulteert er in 2021 een positief resultaat van € 11,6 miljoen (2020: - € 1,0 miljoen). Dit resultaat is vrijwel volledig te herleiden tot de eenmalige aanpassing van de voorziening arbeidsongeschiktheid, die leidde tot een resultaat van ruim € 9 miljoen. De positieve beleggingsopbrengsten en het overschot in de geheven premie zijn de andere positieve elementen in de resultaatbepaling. Daar staat, net als in 2020, een negatief resultaat op arbeidsongeschiktheid tegenover, zoals hiervoor al toegelicht.

Onder de resultaten zoals vermeld onder de post Aanpassing technische voorziening zit ook een specifiek resultaat dat nadere toelichting verdient. Het betreft een positief resultaat van € 0,07 miljoen dat voortvloeit uit het laten vervallen van hele kleine pensioenen (een jaarlijkse aanspraak onder € 2). In 2020 bedroeg deze post € 0,102 miljoen. In de wet is bepaald dat deze hele kleine pensioenen van rechtswege komen te vervallen bij einde deelneming. De middelen die zijn vrijgevallen als gevolg van het laten vervallen van deze hele kleine pensioenen zijn toegevoegd aan het eigen vermogen van het pensioenfonds. Daarmee komen zij indirect ten goede aan de pensioenen van de andere deelnemers.

Het positieve resultaat van € 11,6 miljoen (2020: - € 1,0 miljoen) is toegevoegd aan het eigen vermogen van het fonds, dat als gevolg hiervan toenam van € 12,2 miljoen tot € 23,8 miljoen. Het eigen vermogen, in de verslaggeving gepresenteerd als 'algemene reserve', is naast de voorziening toekomstige uitvoeringskosten bedoeld voor (mogelijke) toekomstige financiële verplichtingen en voor het opvangen van eventuele tekorten.

Flexsecurity moet op basis van het Financieel Toetsingskader (FTK) voor pensioenfondsen beschikken over een minimaal vereist eigen vermogen (MVEV). Dit MVEV bedraagt ultimo 2021 € 9,3 miljoen (2020: € 10,3 miljoen). Aan deze eis werd ruimschoots voldaan. In het MVEV is onder meer een buffer ten behoeve van het overlijdensrisico opgenomen. Deze buffer is gelijk aan 60% van het MVEV. Hoewel dit overlijdensrisico volledig verzekerd is, schrijft het FTK voor dat ter dekking van het risico van een faillissement van de verzekeraar een financiële buffer bij het pensioenfonds aanwezig moet zijn, die daarmee dus drukt op de financiële positie van het fonds.

Het vereist eigen vermogen (VEV) dat Flexsecurity in het kader van het FTK op basis van het strategische beleid moet hebben, bedraagt € 4,5 miljoen (2020: € 4,7 miljoen). Aangezien het VEV lager is dan het MVEV, wordt het VEV op basis van de vereisten van het FTK gelijkgesteld aan het MVEV. Het eigen vermogen van het fonds, de algemene reserve (of het eigen vermogen), is groter dan het MVEV en het VEV; de financiële positie van het fonds is daarmee toereikend op basis van de wettelijke regels.

Flexsecurity verkeert niet in een tekortsituatie, maar monitort maandelijks de ontwikkeling van de financiële positie om, indien nodig, tijdig maatregelen te kunnen nemen om een reservetekort te voorkomen. Met name de ontwikkelingen rond de voorziening arbeidsongeschiktheid en de instroom van nieuwe arbeidsongeschiktheidsgevallen zijn daarbij bepalend. Om het effect van de arbeidsongeschiktheid op de hoogte van de premies en de financiële positie van het fonds verder te verminderen streeft het bestuur in overleg met de werkgever en de ondernemingsraden naar een verdere versobering van de regeling inzake arbeidsongeschiktheid.

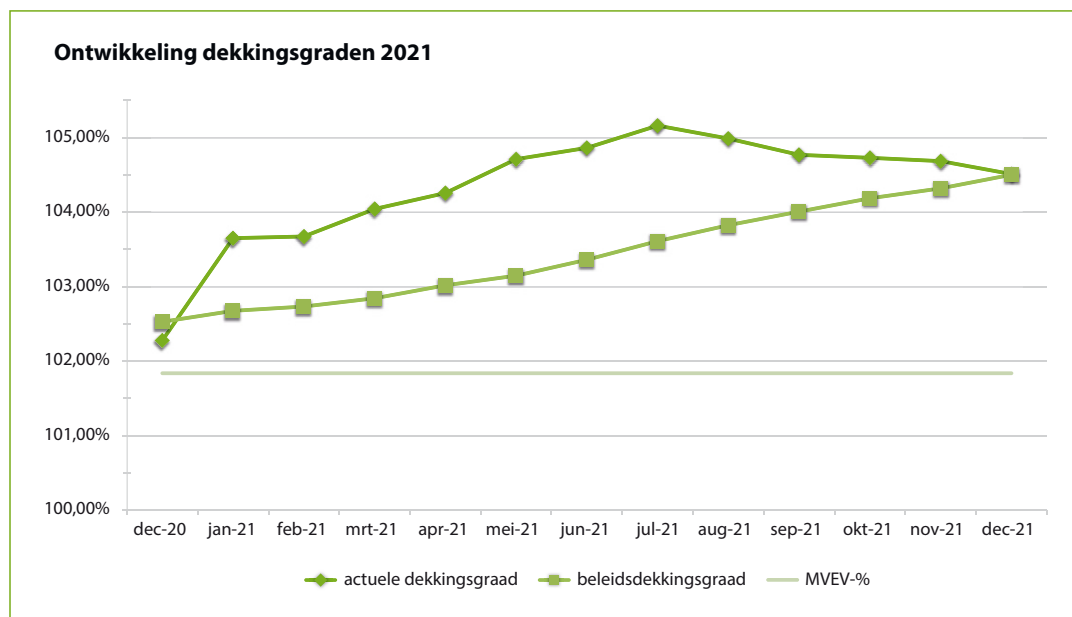
De dekkingsgraden van het fonds weerspiegelen de financiële positie van het fonds. Zie onderstaande tabel:

Dekkingsgraden Flexsecurity

Ultimo jaar

	2021	2020
Dekkingsgraad	104,40%	102,28%
Beleidsdekkingsgraad	104,50%	102,53%
Minimaal vereiste dekkingsgraad (o.b.v. MVEV)	101,70%	101,92%
Vereiste dekkingsgraad (o.b.v. VEV = MVEV)	100,80%	101,92%
Reële dekkingsgraad	102,80%	100,85%

De actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad hebben zich gedurende 2021 als volgt ontwikkeld:

De dekkingsgraden van Flexsecurity zijn in 2022 verbeterd. Hiervoor zijn twee oorzaken te benoemen. Allereerst leidde de versoering van de dekking inzake arbeidsongeschiktheid tot een eenmalige vrijval uit de hiervoor opgebouwde voorziening van 9,1 miljoen. Deze vrijval kwam ten gunste van het eigen vermogen van het fonds en leidde daarmee per 1 januari tot een eenmalige verhoging van de dekkingsgraad van 1,8%punt. De tweede oorzaak is dat Flexsecurity in 2021 aanzienlijk meer uitgaande dan inkomende waardeoverdrachten kende, vooral als gevolg van de uitvoering van de automatische waardeoverdrachten van kleine pensioenen die opgebouwd waren vóór 2018. In totaal was er sprake van € 37,8 miljoen aan inkomende waardeoverdrachten versus € 105,2 miljoen aan uitgaande overdrachten. Bij uitgaande waardeoverdrachten valt 2,5% van de overgedragen waarde vrij, die als voorziening toekomstige uitvoeringskosten in stand wordt gehouden. Bij inkomende overdrachten is het precies andersom; daarbij moet de genoemde voorziening verhoogd worden met 2,5% van de waarde van de ontvangen overdrachtswaarde. In een jaar zoals 2021 waarin een aanzienlijk hogere waarde aan uitgaande dan aan inkomende overdrachten werd geregistreerd heeft dit een positief effect op de dekkingsgraad. De eenmalige uitvoering van de automatische waardeoverdrachten vóór 2018 vond plaats in de periode van april tot en met juli 2021, in deze periode is ook de stijging van de actuele dekkingsgraad zichtbaar.

Ondanks de stijging van de dekkingsgraad blijven de aanwezige buffers van Flexsecurity beperkt van omvang. Deels is dat de bedoeling, omdat hiermee vermeden wordt dat er premiegelden worden aangewend voor onnodige buffervorming. Anderzijds kunnen financiële tegenvallers, zoals bijvoorbeeld op het terrein van arbeidsongeschiktheid, een grote invloed hebben op de financiële positie. Naar verwachting zullen de dekkingsgraden in 2022 licht gaan dalen omdat de stroom aan inkomende automatische waardeoverdrachten die ontvangen worden vanuit andere pensioenuitvoerders (met name over de periode vóór 2018) groter zal zijn dan de uitgaande stroom aan overdrachten.

Beleid en uitvoering

In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van en verantwoording afgelegd over de activiteiten die door het bestuur van Flexsecurity in 2021 zijn ondernomen om de pensioenregelingen conform de missie, visie en strategie van het fonds uit te voeren. Daarbij staan de realisatie van de geformuleerde beleidsvoornemens en het inspelen op nieuwe ontwikkelingen centraal. Ook wordt ingegaan op specifieke aspecten van de pensioenuitvoering die in het verslagjaar de aandacht vroegen. Het bestuur geeft per onderwerp aan in hoeverre de beleidsvoornemens zijn gerealiseerd en welke andere activiteiten bestuurlijke betrokkenheid hebben gevraagd. Tot slot worden de beleidsdoelstellingen voor 2022 benoemd.

Beleidsdoelstellingen voor 2021

Jaarlijks formuleert het bestuur van Flexsecurity bij aanvang van het jaar een aantal beleidsdoelstellingen in het kader van de eigen besturing en verantwoording aan de belanghebbenden. Hierbij worden – los van alle zaken die het pensioenfonds moet doen of overkomen gedurende het jaar – de specifieke bestuurlijke aandachtspunten benoemd die voor het bestuur leidend zijn. Dat waren in 2021 de volgende onderwerpen:

- Opstellen van een nieuw risk framework en herinrichten risicobeheercyclus;
- Vaststellen van risicobereidheid en risicodraagvlak van de deelnemers;
- Opstellen van een beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen;
- Afsluiten van een nieuwe uitvoeringsovereenkomst met de werkgever;
- Onderzoeken van aanbieden van keuzemogelijkheden op beleggingsgebied;
- Voorbereiden van impact nieuwe pensioenregelgeving, waaronder de overgang naar een kortere wachttermijn en wijziging nabestaandenpensioen;
- Onderzoeken gewenste vormgeving, inhoud en kostenniveau van risicoverzekeringen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid;
- Voeren van lobby voor verruimen mogelijkheden afkoop kleine pensioenen buitenlandse gewezen deelnemers;
- Onderzoeken van opties voor mogelijke overdracht pensioenverplichtingen en liquidatie fonds op de langere termijn;
- Onderzoeken van benodigde omvang voorziening toekomstige uitvoeringskosten.

In de onderstaande paragrafen wordt ingegaan op de realisatie van deze doelstellingen.

Opstellen van een nieuw risk framework en herinrichten risicobeheercyclus

Flexsecurity hanteert een eigen integraal risicomanagementbeleid (IRM-beleid). De beschrijving van dit beleid dateerde alweer van enkele jaren geleden en een aantal elementen van het beleid waren voor verbetering vatbaar. Het voornemen was om (na eerder uitstel) in 2021 in overleg met de sleutelfunctiehouder risicobeheer tot de vaststelling en implementatie van een nieuw IRM-beleid te komen.

Na de aanstelling van de sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft het bestuur in het eerste half jaar van 2021 de inspanningen gericht op de totstandkoming van een nieuw beleid voor het integraal risicomanagement. De voortschrijdende inzichten ten aanzien van risicobeheersing, nieuwe risico's die zich aandienen en ervaringen met het bestaande systeem waren de aanleiding om tot een nieuw framework en een nieuwe inventarisatie van de risico's te komen. Ook was de lang gekoesterde wens om een integraal risicodashboard op te stellen waarmee de risico's periodiek en overzichtelijk in kaart kunnen worden gebracht.

In meerdere sessies heeft het bestuur samen met de sleutelfunctiehouder de opzet en de structuur van het nieuwe systeem voor risicobeheersing besproken. Daarbij is de risicobereidheid scherper gedefinieerd, zijn bestaande en nieuwe risico's vastgelegd in nieuwe 'risicokaarten', zijn kans en impact van risico's opnieuw vastgesteld en zijn de beheersingsmaatregelen herijkt. De sleutelfunctiehouder heeft een 'risicodashboard' opgesteld en geïmplementeerd waarin per kwartaal over de verschillende risico's en de beheersing daarvan wordt gerapporteerd. Het nieuwe beleid is omschreven in het hoofdstuk 'Risicobeheer'.

In 2022 zal er verdere uitwerking worden gegeven aan resterende aspecten zoals de vaststelling van kritische risico-indicatoren. In het najaar van 2022 zal er een interne audit plaatsvinden naar de werking van het risicobeheersingssysteem.

Het bestuur beschouwt dit beleidsvoornemen als volledig gerealiseerd.

Vaststellen van risicobereidheid en risicodraagvlak van de deelnemers

Flexsecurity baseert het beleggingsbeleid op de risicohouding van de deelnemers. De mate waarin deelnemers risico's willen en kunnen lopen bepaalt welke risico's in het beleggingsbeleid genomen kunnen worden en welke risico's voor welke (leeftijds)groepen aanvaardbaar worden geacht. Het voornemen was om in 2021 een nieuw onderzoek uit te voeren waarbij nadrukkelijk ook het risicodraagvlak van de deelnemers werd onderzocht.

Flexsecurity bepaalt de risicohouding op basis van onderzoek onder de deelnemers van het fonds. In 2019 had Flexsecurity voor het laatst een dergelijk onderzoek onder de deelnemers uitgevoerd. Bij dit onderzoek was onvoldoende rekening gehouden met de mate van risico die de deelnemer kan lopen (risicodraagvlak), naast het risico dat de deelnemer wil lopen (risicobereidheid).

Naar aanleiding van een opmerking van DNB hierover had het bestuur het voornemen om in 2020 uitvoering te geven aan een onderzoek dat meer inzicht moest bieden in beide aspecten van de risicohouding. Helaas bleek de voorgenomen fysieke uitvoering van het onderzoek als gevolg van de Covid 19-crisis in 2020 en ook in de eerste maanden van 2021 niet mogelijk. In plaats daarvan is het onderzoek in de eerste helft van 2021 alsnog (digitaal) uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd met ondersteuning van adviseur Montae op basis van een onderzoeksmodel van Söderberg & Partners. Vanwege de Covid-19 pandemie is besloten om alleen het digitale onderzoek onder de deelnemers uit te voeren en het eerder voorgenomen panelonderzoek achterwege te laten. In totaal heeft een kleine 2% van de actieve deelnemers de enquête volledig ingevuld, wat statistisch voldoende relevantie oplevert qua resultaten.

Uit het onderzoek werd duidelijk dat de risicobereidheid voor alle respondenten bij Flexsecurity in alle leeftijdsgroepen nog steeds lager ligt dan gemiddeld bij andere fondsen. Wel is er in alle leeftijdsgroepen een groep die aangeeft juist een hoge risicobereidheid te hebben. Het risicodraagvlak van de respondenten blijkt volgens het onderzoek bijna even hoog als die van de gemiddelde deelnemer aan pensioenregelingen. Deelnemers onder de 50 jaar hebben een iets hoger risicodraagvlak dan deelnemers van 50 jaar en ouder.

Vervolgens is de door Flexsecurity gehanteerde lifecycle getoetst aan de vastgestelde risicohouding van de deelnemers. De algehele conclusie is dat voor de gemiddelde deelnemers de lifecycle van Flexsecurity redelijk passend is. Voor jongere deelnemers biedt de lifecycle iets te weinig risico vergeleken met de risicohouding en voor oudere deelnemers juist iets teveel risico ten opzichte van de risicohouding. Voor kleinere groepen deelnemers met een afwijkende risicohouding zou het aanbod van een defensievere of juist een offensievere lifecycle verder wenselijk zijn. De conclusies van het onderzoek zullen meegenomen worden in de beleidscyclus voor de herijking van het strategische beleggingsbeleid.

Het bestuur acht de doelstelling van de uitvoering van het onderzoek behaald.

Opstellen van een beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) neemt een steeds belangrijker plaats in binnen het beleggingsbeleid van pensioenfondsen. Tot 2021 had Flexsecurity een MVB-beleid dat beknopt was beschreven in het strategisch beleggingsbeleid. Een doelstelling voor 2021 was om te komen tot de vaststelling van een zelfstandig beleidsdocument waarin uitgebreider wordt ingegaan op de ambities, doelstellingen en instrumenten op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen.

In het eerder genoemde onderzoek onder de deelnemers waren ook enkele vragen opgenomen over de houding van de deelnemers ten opzichte van maatschappelijk verantwoord beleggen. Uit de beantwoording werd duidelijk dat meer dan de helft van de respondenten het van belang vindt dat er duurzaam belegd wordt. Een deel van hen is bereid om hiervoor rendement in te leveren. Ook de wens om zelf te kunnen kiezen voor een meer verantwoord beleggingsbeleid werd regelmatig aangegeven.

Los van de wensen van de deelnemers is ook de regelgeving rond MVB de laatste jaren sterk in beweging. Nieuwe Europese regelgeving dwingt pensioenfondsen om meer transparantie te geven over het gevoerde beleid en de mogelijke negatieve gevolgen die dat beleid heeft op andere terreinen. De beleidskeuzes moeten duidelijk worden onderbouwd en de verantwoording over het gevoerde beleid en de resultaten moet verbeterd worden. Voor de komende jaren wordt meer gedetailleerde (Europese) regelgeving op dit vlak verwacht.

Voor het bestuur was dat het signaal om in de eerste maanden van 2021 een nieuw MVB-beleid vast te stellen. Met de ondersteuning van de fiduciaire vermogensbeheerder heeft het bestuur een transparant en realistisch beleid opgesteld dat past bij de ambities en mogelijkheden van het fonds. In het beleid zijn duidelijke ambities en doelstellingen opgenomen. Het beleid voldoet aan de eisen die op grond van de nieuwe Europese SFDR-regelgeving worden gesteld en maakt duidelijk dat Flexsecurity classificeert als een financieel product dat duurzaamheid promoot (het zogenaamde Artikel 8). Deze classificatie brengt de verplichting met zich mee dat het fonds informatie verschaft over het duurzaamheidsbeleid en de uitvoering daarvan. Voor de deelnemers moet het eenvoudig zijn om te begrijpen hoe duurzaamheid een rol speelt in hun pensioenregeling. Ook in het beloningsbeleid wordt specifiek stilgestaan bij de wijze waarop in dat beleid duurzaamheidsrisico's geïntegreerd zijn.

De samenvatting van het nieuwe MVB-beleid is te vinden in het hoofdstuk 'Beleggingen en rendementen', het integrale beleid is terug te vinden op de website. Het bestuur heeft deze doelstelling volledig gerealiseerd. Daarbij dient aangetekend te worden dat in 2022 alweer de eerste update moet plaatsvinden om het beleid in lijn te houden met de veranderende eisen van de regelgeving.

Afsluiten van een nieuwe uitvoeringsovereenkomst met de werkgever

Ondernemingspensioenfondsen zoals Flexsecurity zijn voor de continuïteit van hun werkzaamheden afhankelijk van de uitvoeringsovereenkomst die zij met de aangesloten werkgever(s) hebben vastgelegd. De bestaande uitvoeringsovereenkomst met de werkgever RGN liep eind 2021 af. De doelstelling was om een nieuwe uitvoeringsovereenkomst te sluiten met een duur van minimaal twee en bij voorkeur drie jaar.

Om dit voornemen te realiseren is het bestuur tijdig het gesprek met de werkgever aangegaan. Voor RGN speelde niet zozeer of de uitvoeringsovereenkomst verlengd zou moeten worden, maar voor hoe lang dat zou moeten gebeuren. Waar het pensioenfonds juist een voorkeur heeft voor een langere periode in verband met de continuïteit van de werkzaamheden, kan het voor de werkgever van belang zijn om bij veranderende omstandigheden 'de handen vrij' te hebben ten aanzien van de pensioenuitvoering. Daarbij spelen de invoering van de nieuwe Wet toekomst pensioenen en het overleg van cao-partijen binnen de uitzendsector een belangrijke rol.

In overleg hebben RGN en het bestuur geconcludeerd dat het niet waarschijnlijk is dat er voor 2025 ingrijpende veranderingen plaatsvinden in de pensioenregelingen voor uitzendkrachten en de relevante regelgeving. Om die reden hebben partijen elkaar gevonden in een nieuwe uitvoeringsovereenkomst met een duur van drie jaar, van 2022 tot en met 2024. Deze periode biedt de werkgever voldoende mogelijkheden om zich te oriënteren op alternatieven voor een gewijzigde pensioenuitvoering en voor Flexsecurity voldoende zekerheid voor de middellange termijn.

De nieuwe uitvoeringsovereenkomst is in oktober 2021 afgesloten en is inhoudelijk vrijwel gelijk aan de bestaande overeenkomst. Enkele bepalingen ten aanzien van mogelijke tussentijdse wijziging van premiehoogte zijn aangepast. Jaarlijks worden de premieniveaus opnieuw vastgelegd. Voor het sluiten van de nieuwe overeenkomst had het bestuur de goedkeuring van het verantwoordingsorgaan nodig en had de werkgever de instemming van de ondernemingsraad nodig. Aan beide voorwaarden is tijdig voldaan.

Het bestuur beschouwt deze doelstelling als volledig gerealiseerd.

Onderzoeken van aanbieden van keuzemogelijkheden op beleggingsgebied

Flexsecurity biedt tot heden geen beleggingskeuzes aan de deelnemers. Mede vanuit oogpunt van kosten wordt er één uniforme lifecycle-systematiek toegepast voor alle deelnemers. Een deel van de deelnemers zal echter juist meer of minder risico willen nemen, iets wat tot heden niet mogelijk is. Een doelstelling was in 2021 om te onderzoeken of het haalbaar zou zijn om keuzemogelijkheden tegen aanvaardbare kosten aan te bieden.

Uit het eerder genoemde onderzoek onder de deelnemers werd duidelijk dat voor een klein deel van de respondenten de huidige lifecycle onvoldoende aansluit bij hun risicobereidheid en/of risicodraagvlak. Daarnaast heeft een aantal deelnemers in het onderzoek de wens geuit om eigen keuzes te kunnen maken ten aanzien van verantwoord beleggen.

Naar aanleiding van deze signalen heeft het bestuur onderzocht welke mogelijkheden er zijn om beleggingskeuzes aan te kunnen bieden. Bij de overweging om beleggingskeuzes aan te bieden spelen twee belangrijke zaken een rol:

1. De mogelijkheden die de IT-systemen van de uitvoeringsorganisatie bieden om op individueel niveau afwijkende keuzes vast te kunnen leggen en op basis daarvan een sluitende administratie te kunnen voeren;
2. De zorgplicht die de aanbieder van beleggingskeuzes heeft ten opzichte van degenen aan wie de keuze geboden wordt, inclusief de kosten die daarmee gemoeid zijn.

Uitvoeringsorganisatie AZL had halverwege 2020 aangegeven van plan te zijn om in 2021 of 2022 de overstap te maken naar een nieuw administratiesysteem voor beschikbare premiereregelingen, vooruitlopend op de gevolgen van de komende pensioenwetgeving. Als belangrijke gebruiker van premiereregelingen zou ook Flexsecurity naar dit systeem over kunnen stappen. Hoewel het betreffende systeem ook inderdaad geïmplementeerd is binnen AZL, is gebleken dat er teveel verschillen waren tussen de werking van dat systeem en de wijze waarop de administratie voor Flexsecurity gevoerd wordt. Een overstap zou teveel operationele problemen kunnen veroorzaken, en dat was reden voor AZL om de voorgenomen overgang terug te draaien. Voorlopig blijft Flexsecurity nog werken met het bestaande systeem. Dat bestaande systeem ondersteunt individuele beleggingskeuzes niet, en dus is het aanbieden van dergelijke keuzes op korte termijn geen optie.

Het tweede element, de verplichtingen en kosten die komen kijken bij het aanbieden van beleggingskeuzes, zijn daarom niet volledig in kaart gebracht. Het bestuur is er echter beducht voor om in het kader van het bieden van beleggingskeuzes de werkprocessen te compliceren en veel kosten te maken. Beide gevolgen zouden strijdig zijn met strategische uitgangspunten van het fonds. De ervaring bij andere pensioenuitvoerders leert dat meestal slechts een gering deel van de deelnemers daadwerkelijk afwijkende keuzes maakt. De complexiteit en kosten die hiermee gepaard gaan moeten wel in evenwicht zijn met de belangen van de deelnemers die hier graag gebruik van willen maken.

De voorlopige conclusie is dat het bieden van beleggingskeuzes op korte termijn geen haalbare kaart is. De enige uitzondering hierop vormt de keuzemogelijkheid voor deelnemers van 57 jaar en ouder voor het beleggen voor een variabel pensioen. Op het moment dat duidelijk is in welke systemen de administratie van Flexsecurity in de toekomst gevoerd zal gaan worden, zal de vraag wederom beantwoord moeten worden. Voor nu beschouwt het bestuur dit beleidsvoornemen als gerealiseerd.

Vorbereiden van impact nieuwe pensioenregelgeving, waaronder de overgang naar een kortere wachttermijn en wijziging nabestaandenpensioen

Wijzigingen in wet- en regelgeving zijn altijd een belangrijke bron van bestuurlijke werkzaamheden. In 2020 waren er twee concrete wetwijzigingen aangekondigd die met ingang van 2022 zouden ingaan: de verkorting van de wachttermijn en een ingrijpende wijziging van het nabestaandenpensioen. De doelstelling was om tijdig op deze veranderingen voorbereid te zijn.

Een kenmerk van wetwijzigingen op pensioengebied is dat het vrijwel altijd langer duurt dan in eerste instantie wordt aangekondigd. Zo ook bij deze beide onderwerpen, die op 1 januari 2022 beide nog niet in nieuwe wetgeving zijn vastgelegd. Dat wil niet zeggen

dat er niets gebeurd is. De voorgenomen wettelijke verkorting van de wachttermijn van 26 gewerkte weken naar 8 weken heeft het wetboek nog niet gehaald, de beoogde invoeringsdatum is nu een jaar later gesteld met de Wet toekomst pensioenen. Cao-partijen in de uitzendsector hebben echter medio 2021 besloten om niet op die wetswijziging te wachten en deze aanpassing in de cao en daarmee in de pensioenovereenkomst toch al in te voeren. Dat betekent dat de wachttermijn voor het Basispensioen inderdaad op 1 januari 2022 verkort is naar 8 gewerkte weken.

Het gevolg hiervan is een voorziene forse stroom nieuwe deelnemers in het Basispensioen vanaf 2022. De uitdaging daarbij was niet zozeer het wijzigen van het pensioenreglement, maar vooral de gevolgen die dit voor de administratieve uitvoering en de daarmee gemoeide kosten zou hebben. De administratie moet immers probleemloos functioneren, ook bij een forse stijging van het aantal deelnemers. De kosten die deze nieuwe deelnemers met korte dienstverbanden met zich meebrengen moeten vervolgens weer worden meegenomen in de premiestelling.

Naast de kortere wachttermijn besloten cao-partijen ook om de definitie van het pensioengevend loon met ingang van 2022 aan te passen. In de nieuwe definitie tellen alle salariscomponenten waarover pensioen mag worden opgebouwd ook daadwerkelijk mee voor het pensioen. Dus ook toeslagen, variabele beloning en bruto kostenvergoedingen. Deze wijziging heeft voor Flexsecurity minder impact dan de kortere wachttermijn, maar vraagt ook de nodige voorbereiding aan de kant van de werkgever en de administratie. Ook dit traject is tijdig afgerond.

Het tweede voornemen van de wetgever, een ingrijpende aanpassing van het nabestaandenpensioen met ingang van 2022, stuitte op veel bezwaren bij sociale partners en pensioenuitvoerders. Om die reden heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid besloten om de tijd te nemen voor een zorgvuldige voorbereiding en implementatie. De voorstellen voor wijziging van het nabestaandenpensioen zijn nu opgenomen in de Wet toekomst pensioenen en zullen op zijn vroegst vanaf 2025 toegepast kunnen worden. Ondanks dit uitstel heeft Flexsecurity op dit onderwerp niet stilgezeten. De voorgenomen nieuwe regels zullen bij ongewijzigde invoering grote gevolgen hebben voor de pensioenuitvoering in de uitzendsector en andere sectoren met veel korte dienstverbanden. Daarom is in 2021 met enkele andere pensioenfondsen en StiPP een lobby gevoerd om de specifieke gevolgen van deze nieuwe regels duidelijk te maken en mogelijke alternatieven aan te reiken. Dit traject is door het uitstel van de Wet toekomst pensioenen nog onderhanden werk en zal in 2022 vervolgd worden.

Het bestuur heeft niet de illusie eigenhandig de komende wetgeving aan te kunnen passen aan de specifieke situaties in de uitzendsector, maar hoopt wel ruimte te kunnen creëren om een regeling te kunnen vaststellen die aansluit bij de kenmerken van de deelnemers en de dienstverbanden. Het bestuur beschouwt de realisatie van deze beleidsdoelstelling deels als geslaagd en zal de activiteiten ten aanzien van het nabestaandenpensioen in 2022 onverminderd voortzetten.

Onderzoeken gewenste vormgeving, inhoud en kostenniveau van risicoverzekeringen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid

Flexsecurity voert in het Pluspensioen en het Payrollpensioen twee risicoverzekeringen uit, ter dekking van de risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid. Met name de verzekering voor arbeidsongeschiktheid heeft grote financiële impact voor het pensioenfonds. Het bestuur had zich voorgenomen om in 2021 te komen tot een analyse van de beste manier om deze risicoverzekeringen op een toekomstbestendige manier vorm te geven.

Dit voornemen moet gezien worden in relatie tot de mogelijke aanpassingen die de komende jaren naar verwachting gaan plaatsvinden in de pensioenregelingen voor uitzendkrachten. De wens van cao-partijen is om de huidige twee pensioenregelingen samen te voegen tot één pensioenregeling, waarbij vanaf 2022 ook een kortere wachttermijn geldt dan in het verleden. In het huidige Basispensioen zijn geen risicoverzekeringen van toepassing. Op het moment dat beide regelingen in één regeling gecombineerd worden, zullen eventuele risicoverzekeringen voor de gehele groep gaan gelden. Het is dan van groot belang dat de daarvoor

geldende risicoverzekeringen zowel operationeel als financieel uitvoerbaar zijn en dat mogelijk misbruik zoveel als mogelijk voorkomen wordt.

Aan de hand van de ervaringen met de beide verzekeringen in het Pluspensioen heeft het bestuur een aantal criteria vastgesteld waaraan dergelijke risicodekkingen in de toekomst zouden moeten voldoen. Ten aanzien van de dekking voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid is de conclusie dat verzekering van premievrije pensioenopbouw tot de pensioendatum voor een relatief kleine groep arbeidsongeschikten niet evenwichtig is ten opzichte van de belangen van de overgrote groep deelnemers die slechts korte tijd in het fonds opbouwen. Om de lasten van een dergelijke verzekering in overeenstemming te brengen met het premievolume, zou gestreefd moeten worden naar een kortere premievrije opbouwperiode of een koppeling met de duur van deelname aan de pensioenregeling.

Ten aanzien van de overlijdensdekking is de grootste uitdaging om deze verzekering efficiënt te organiseren en duidelijk te kunnen vaststellen wanneer er recht bestaat op een nabestaandenpensioen. Zeker wanneer flexwerkers met korte dienstverbanden recht krijgen op deze risicodekking is het van belang dat er eenduidig kan worden vastgesteld wie er aanspraak kunnen maken op een uitkering. Ook ten aanzien van de omvang van de dekking bestaat de voorkeur om deze op enige wijze te relateren aan de duur van het dienstverband. De huidige wetgeving geeft echter geen ruimte voor dergelijke constructies.

De conclusies van dit traject zullen door het bestuur worden meegenomen in de contacten met de sociale partners ten aanzien van de vormgeving van een nieuwe pensioenregeling voor de uitzendsector. Het bestuur beschouwt dit beleidsvoornemen als gerealiseerd.

Voeren van lobby voor verruimen mogelijkheden afkoop kleine pensioenen buitenlandse gewezen deelnemers

De uitvoering van de automatische waardeoverdrachten heeft duidelijk gemaakt dat dit instrument voor een aanzienlijk deel van de gewezen deelnemers van Flexsecurity geen geschikte oplossing biedt. Voor deelnemers met een andere nationaliteit die tijdelijk in Nederland gewerkt hebben en inmiddels weer teruggekeerd zijn naar hun land van herkomst is een tussentijdse afkoop van het kleine pensioen feitelijk de enige logische optie. Het streven is om de wet op dit punt zodanig aangepast te krijgen dat deze afkoop mogelijk wordt gemaakt.

Flexsecurity heeft een voortrekkersrol gespeeld in het traject rond de totstandkoming en uitvoering van de automatische waardeoverdracht. Als één van de eerste fondsen heeft Flexsecurity in 2021 de automatische overdracht van de 'oude' kleine pensioenen ter hand genomen. De ervaringen van deze operatie zijn zorgvuldig door het bestuur geanalyseerd en hebben tot de conclusie geleid dat de automatische waardeoverdracht helaas in veel gevallen niet mogelijk blijkt. Voor Flexsecurity wordt dat in veel gevallen veroorzaakt doordat de rechthebbende van het kleine pensioen inmiddels niet meer in Nederland woonachtig en werkzaam is. Dan is er dus ook geen nieuwe pensioenuitvoerder om het kleine pensioen naar over te dragen.

De initiatieven van Flexsecurity hebben ertoe geleid dat ten behoeve van de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars een onderzoek wordt uitgevoerd naar de redenen voor de beperkte succeskans van automatische waardeoverdrachten. In het verlengde daarvan wordt gekeken naar alternatieven om efficiënter met niet-overdraagbare kleine pensioenen om te gaan. Voor Flexsecurity (en een aantal andere fondsen in sectoren waarin veel arbeidsmigranten werkzaam zijn) zou een mogelijkheid tot versnelde afkoop bij emigratie een geschikt middel zijn. Daarvoor is echter wel een wetswijziging noodzakelijk, en dat zijn meestal trajecten van de lange adem.

De publicatie van het onderzoek wordt medio 2022 verwacht, waarna de lobby voor een tussentijdse afkoopmogelijkheid bij emigratie verder zal worden opgepakt. Dit beleidsvoornemen is dus nog niet gerealiseerd en zal naar verwachting nog wel enkele jaren op de beleidsagenda van het fonds blijven staan.

Onderzoeken van opties voor mogelijke overdracht pensioenverplichtingen en liquidatie fonds op de langere termijn

Het doel van Flexsecurity is om uitvoering te geven aan de pensioenregeling van de flexwerkers van Randstad Groep Nederland. Ondanks het sluiten van een nieuwe uitvoeringsovereenkomst tot eind 2024 is het bestuur kritisch ten aanzien van het toekomstperspectief van het pensioenfonds op de langere termijn. Mocht de werkgever op enig moment besluiten om de uitvoeringsovereenkomst te beëindigen en de pensioenuitvoering elders onder te brengen, dan moet er een goed beeld bestaan van de mogelijkheden om de pensioenverplichtingen over te kunnen dragen naar een andere pensioenuitvoerder. De doelstelling was om de mogelijkheden en voorwaarden voor een dergelijke overdracht in 2021 te onderzoeken.

Om de benodigde objectiviteit bij een dergelijk onderzoek te kunnen garanderen heeft het bestuur dit onderzoek laten uitvoeren door actuair adviesbureau Mercer. Mercer heeft onderzocht of er onder verzekeraars, premiepensioeninstellingen en andere pensioenfonds interesse bestaat voor het 'overnemen' van de pensioenverplichtingen van Flexsecurity als het fonds gesloten zou zijn. Met geïnteresseerde partijen is vervolgens besproken tegen welke voorwaarden men daartoe bereid zou zijn. Voor Flexsecurity is StiPP in een dergelijk scenario een logische partij, maar alle denkbare alternatieven zijn in het onderzoek meegenomen.

Uit het onderzoek werd duidelijk dat de animo onder de genoemde pensioenuitvoerders niet heel hoog is. Slechts een enkele verzekeraar en een premiepensioeninstelling geven aan – onder voorwaarden – geïnteresseerd te zijn. Aangezien de vraagstelling een fictieve situatie betrof, is er niet onderhandeld over voorwaarden, maar is wel een goed beeld verkregen van de voorwaarden die in een dergelijk geval van toepassing zouden zijn. Ook werd duidelijk dat voor de meeste partijen (waaronder StiPP) een overdracht van de in het verleden opgebouwde pensioenen alleen aan de orde kan zijn als ook de toekomstige pensioenopbouw bij de betreffende uitvoerder wordt ondergebracht. Het bestuur concludeert dat, wanneer het fonds op enig moment gesloten zou worden, overdracht van de opgebouwde pensioenkapitalen naar een andere pensioenuitvoerder binnen een termijn van enkele jaren na sluiting van het fonds mogelijk moet zijn. Daarbij zullen wel zekere voorwaarden in acht moeten worden genomen, waarbij met name de toekomstige pensioenopbouw een belangrijk element vormt. De financiële positie van het fonds moet zodanig zijn dat er voldoende 'spek op de botten' is om een dergelijke periode als gesloten fonds zonder premie-inkomsten te kunnen overbruggen tot het moment van overdracht en opheffing.

Het bestuur beschouwt dit beleidsvoornemen als gerealiseerd, maar zal de marktsituatie in dit kader doorlopend monitoren.

Onderzoeken van benodigde omvang voorziening toekomstige uitvoeringskosten

Al enkele jaren wijst de certificerend actuaire op het belang van het onderzoeken van de benodigde omvang van de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten. Het bestuur heeft deze vraag enkele jaren voor zich uit geschoven vanwege de impact die de automatische waardeoverdracht zou hebben voor de aantallen gewezen deelnemers. Die balans kon in 2021 worden opgemaakt, waarna ook dit onderzoek kon plaatsvinden.

Voor het bestuur was er een sterke samenhang tussen dit beleidsvoornemen en de mogelijkheden die Flexsecurity als gesloten fonds zou hebben. De voorziening toekomstige uitvoeringskosten is er immers met name op gericht om in de situatie van het eindigen van de actieve pensioenopbouw de uitvoering en besturing van het fonds voort te kunnen zetten. De belangrijke vragen daarbij zijn hoe lang Flexsecurity als gesloten fonds zou moeten of kunnen bestaan en welke kosten er eventueel bij een overdracht gemaakt zouden moeten worden.

Vanwege deze samenhang is aan Mercer gevraagd om ook deze vraag in het eerder genoemde onderzoek te beantwoorden. De conclusies van Mercer waren dat het voor Flexsecurity onzinnig is om de pensioenuitvoering als gesloten fonds gedurende meerdere jaren voort te zetten. Vanwege de grote hoeveelheid kleine pensioenen zou dit een relatief dure oplossing zijn. Alle belanghebbenden zijn in een dergelijke situatie gebaat bij een snelle overdracht naar een andere uitvoerder. Zoals hierboven gemeld zijn volgens de inschattingen van Mercer die mogelijkheden voor een overdracht daadwerkelijk aanwezig, maar zal het naar verwachting zo'n twee tot

drie jaar vergen voor dat dit daadwerkelijk afgerond is. De voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten moet groot genoeg zijn om deze kosten te dragen, daarnaast zal de nieuwe uitvoerder ook een bepaalde buffer voor de toekomstige kosten willen ontvangen.

Op basis van de conclusies van het onderzoek heeft het bestuur vastgesteld dat de huidige omvang van de voorziening toereikend is om in de voorziene scenario's de toekomstige uitvoeringskosten te kunnen dekken. Daarbij zal wel veel afhankelijk zijn van de toekomstige ontwikkelingen binnen het fonds en aan de kant van de partijen die mogelijk 'in de markt' zijn voor een overname van de pensioenkapitalen. Het bestuur beschouwt dit beleidsvoornemen als gerealiseerd.

Overige bestuurlijke aandachtspunten

Naast de realisatie van de voorgenomen beleidsdoelstellingen heeft het bestuur als taak om ook op andere terreinen te zorgen dat Flexsecurity voldoet aan alle gestelde voorwaarden en anticipeert op (mogelijke) komende wijzigingen in wet- en regelgeving en andere omstandigheden. Onderstaand worden de belangrijkste dossiers en acties uit 2021 toegelicht.

Beheering van de schadelast van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

Met ingang van 2021 is de regeling inzake premievrijstelling voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid versoberd, conform de besluitvorming van de werkgever en de ondernemingsraden binnen RGN. Een deelnemer in het Pluspensioen of het Payrollpensioen die gedurende de actieve deelnameperiode ziek wordt en aansluitend in de WIA belandt, recht heeft op voortzetting van pensioenopbouw ten laste van het fonds. De regeling die Flexsecurity hiervoor tot 2021 hanteerde, kende twee belangrijke verschillen ten opzichte van de regeling die bedrijfstakpensioenfondsen StiPP hanteert:

1. Bij Flexsecurity dekt deze verzekering het zogenaamde 'uitlooprisico', wat inhoudt dat ook de deelnemers die werkzaam zijn op basis van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd, verzekerd zijn voor dit risico. In veel gevallen zijn deze personen al (geruime tijd) niet meer in dienst van de werkgever tegen de tijd dat de twee jaar wachttijd voor de WIA verstreken is. Bij StiPP is het uitlooprisico niet verzekerd;
2. Arbeidsongeschikte deelnemers van Flexsecurity bouwden tot 2021 premievrij pensioen op met inachtneming van de leeftijdsstaffel, dus met oplopende premiepercentages. Bij StiPP behoudt de arbeidsongeschikte deelnemer het premiepercentage dat gold op het moment van aanvang van de arbeidsongeschiktheid.

Met ingang van 1 januari 2021 is de regeling versoberd en hebben ook bij Flexsecurity de arbeidsongeschikte deelnemers (net als bij StiPP) recht op premievrijstelling op basis van het premiepercentage dat gold op het moment van aanvang van de arbeidsongeschiktheid. Het uitlooprisico wordt nog wel gedekt bij Flexsecurity. Het bestuur had de hoop dat door de aanzienlijke versobering de kosten van arbeidsongeschiktheid in 2021 beter in de hand gehouden zouden kunnen worden. Zoals uit de eerdere hoofdstukken duidelijk werd, is dat helaas niet het geval gebleken. De instroom aan WIA-gevallen is in 2021 zodanig toegenomen dat de lasten van deze regeling in 2021 wederom gestegen zijn ten opzichte van de voorgaande jaren. Het bestuur monitort maandelijks de instroomgegevens en de financiële consequenties van de ontwikkelingen, maar heeft geen mogelijkheden om hier sturing aan te geven.

Deze ontwikkelingen hebben in 2021 tot een aantal concrete bestuursbesluiten geleid. Allereerst heeft het bestuur moeten besluiten om de premie voor het Pluspensioen in 2022 wederom te verhogen vanwege de ontwikkeling van de kosten van arbeidsongeschiktheid. De premie is voor 2022 vastgesteld op 12,3% van de pensioengrondslag en ligt daarmee hoger dan de premie die StiPP voor het Pluspensioen hanteert. De werkgever betaalt in 2022 8,3% van de pensioengrondslag en de werknemer 4,0%. Ten tweede heeft het bestuur in samenspraak met de werkgever besloten om een onderzoek uit te laten voeren naar de WIA-instroom en oorzaken daarvan bij RGN (dus ook de werknemers die niet deelnemen aan het Pluspensioen) in vergelijking met de beroepsbevolking van Nederland en de uitzendsector als geheel. De uitkomsten van dit onderzoek zullen in 2022 worden besproken met de ondernemingsraad. Ten derde heeft het bestuur de werkgever en de ondernemingsraden gedurende het jaar gewezen op de ontwikkeling van de instroomcijfers en partijen erop gewezen dat verdere aanpassingen van de regeling inzake arbeidsongeschiktheid noodzakelijk zijn om een evenwichtige premiestelling te kunnen realiseren.

In 2022 zullen, mede op basis van het uitgevoerde onderzoek, de besprekingen met de sociale partners over de beheersing van kosten van arbeidsongeschiktheid en mogelijke aanpassingen in de regeling vervolgd worden.

Toekomstscenario's en strategie

In de jaarlijkse strategiesessie van eind 2020 hebben het bestuur en het verantwoordingsorgaan mogelijke toekomstscenario's voor de flexsector en de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van de pensioenen besproken. Op basis hiervan zijn mogelijke toekomstbeelden verkend en is beoordeeld welke rol Flexsecurity zou kunnen spelen als dienstverlener op pensioengebied ten behoeve van RGN. In de strategiesessie van 2021 is dit traject vervolgd aan de hand van een heroriëntatie op de toegevoegde waarde die een ondernemingspensioenfonds kan bieden ten opzichte van alternatieve uitvoeringsvormen en de eisen die vervulling van deze rol stelt aan het pensioenfonds.

Zoals toegelicht in het hoofdstuk 'Missie, visie en strategie' is de conclusie van dit traject dat Flexsecurity zich de komende jaren nadrukkelijker zal moeten richten op de mogelijkheden om zich voor alle belanghebbenden te ontwikkelen tot 'preferred supplier' op pensioengebied. Daarbij zijn levering van maatwerk en aangepaste dienstverlening randvoorwaarden om de toegevoegde waarde ten opzichte van alternatieve uitvoeringsvormen tot uiting te kunnen brengen. Alleen wanneer het fonds daar in slaagt, is het verantwoord om de toenemende uitdagingen waarvoor kleinere pensioenfondsen zich gesteld zien, het hoofd te blijven bieden.

Het bestuur vervolgt dit traject in 2022 met de ontwikkeling van een aangepaste missie, visie en strategie.

Sleutelfuncties

In september 2020 heeft Flexsecurity de sleutelfuncties geïmplementeerd en de betreffende functionarissen benoemd. Dat betekende dat 2021 het eerste volledige jaar was waarin ervaring kon worden opgedaan met de werkzaamheden en de toegevoegde waarde van de sleutelfunctiehouders. Met de sleutelfuncties zijn er nieuwe functionarissen en nieuwe rollen in de bestaande processen gekomen, en dat vereist van beide kanten afstemming en aanpassing.

De uitvoering van de actuariële sleutelfunctie heeft, gezien het karakter van de pensioenregelingen, voor Flexsecurity beperkte impact gehad. Actuariel gezien zijn de ontwikkeling van de arbeidsongeschiktheidsvoorziening en de voorziening toekomstige uitvoeringskosten de twee relevante aspecten van het fonds. Aan beide is uitgebreid bestuurlijke aandacht besteed, de sleutelfunctiehouder is per kwartaal geïnformeerd over de ontwikkelingen en besluitvorming. Ook is aandacht besteed aan de ontwikkeling van de dekkingsgraden. De sleutelfunctiehouder heeft hierover per kwartaal gerapporteerd.

De sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft zich vooral ingespannen om een nieuw beleid inzake integraal risicomanagement tot stand te brengen, inclusief het daarbij behorende risicodashboard. Daarnaast heeft hij risico-opinies verstrekt bij relevante bestuursbesluiten en bij aanvragen voor goedkeuring of advies aan het verantwoordingsorgaan. De afstemming ten aanzien van risicobeheer vindt in de praktijk maandelijks plaats.

Op het gebied van interne audit had Flexsecurity al langer ervaring met de uitvoering van de sleutelfunctie. Op basis van een jaarplan zijn in 2021 interne audits uitgevoerd ten aanzien van de onderwerpen uitbestedingsmanagement en cybersecurity / informatiebeveiliging. Ook heeft de sleutelfunctiehouder reviews uitgevoerd op de interne audits die ten behoeve van de opdrachtgevers door uitvoeringsorganisatie AZL zijn uitgevoerd. De uitgevoerde en beoordeelde onderzoeken hebben geleid tot concrete aanbevelingen die door het bestuur zijn overgenomen en die zullen leiden tot aanpassing van beleid en/of uitvoering op de genoemde terreinen en aanpassing van fondsdocumenten. Tot slot is de sleutelfunctiehouder betrokken geweest bij de vormgeving van het nieuwe beleid inzake integraal risicomanagement.

Op basis van de ervaringen in 2021 concludeert het bestuur dat de sleutelfuncties, mits goed aangestuurd, een toegevoegde waarde bieden en de bestuurlijke kwaliteit verder kunnen verhogen. De structuur staat, de periode van gewenning is achter de rug, er bestaat

wederzijds duidelijkheid over de communicatie en rolverdeling en de plannen voor 2022 zijn vastgelegd. Het bestuur ziet dan ook uit naar een verdere verdieping van de samenwerking met de sleutelfunctiehouders in de komende jaren.

Communicatie

De communicatieve inspanningen stonden in 2021 in het teken van de voortzetting van het strategische communicatiebeleid dat eind 2019 is vastgesteld. In dit beleid staan de bewustwording en het onderhouden van contacten met de (gewezen) deelnemers centraal. Het beleid is erop gericht om deelnemers kennis te laten maken met het fonds, een connectie tot stand te brengen en deze band (voor zover relevant) in stand te houden. Deze doelstellingen worden gerealiseerd door het aanbieden van laagdrempelige communicatie, het zo eenvoudig mogelijk vindbaar maken van de relevante informatie en een optimale digitale aanwezigheid van het fonds, mede gezien het grote aantal jonge deelnemers. Flexsecurity maakt gebruik van diverse digitale hulpmiddelen om de band met de deelnemers te versterken.

De gebruikelijke communicatie-activiteiten zoals de verzending van een digitale nieuwsbrief zijn gerealiseerd. Ook is er op de website een verkorte versie van het jaarverslag gepubliceerd en is er specifieke communicatie ten behoeve van de deelnemers aan de nieuwe Payrollpensioenregeling ontwikkeld. Helaas bleken de ambities van het bestuur op communicatiegebied in 2021 groter dan de mogelijkheden die uitvoeringsorganisatie AZL hiervoor kon bieden. De voorgenomen ontwikkeling van een nieuwe website bleek niet haalbaar en de ontwikkeling van nieuwe 'uitlegvideo's' liet lang op zich wachten. De voorgenomen ontwikkeling van een eigen 'pensioen-app' is mede vanuit kostenoverwegingen gestaakt. Ook andere ontwikkelingen, zoals de ontwikkeling van een digitale advertentiecampaagne om (gewezen) deelnemers effectiever naar de website te leiden, lieten lang op zich wachten, maar zijn uiteindelijk wel gerealiseerd. Ook is het gelukt om een directe koppeling tussen de 'mijn-omgeving' van de aangesloten werkgevers en de website van het fonds te realiseren.

Het voornemen om in de communicatie meer onderscheid te maken tussen verschillende doelgroepen, mede aan de hand van onderzoek op basis van data-analyse, is vanwege gebrek aan technische mogelijkheden onvoldoende uit de verf gekomen. Wel is een begin gemaakt met een segmentatie naar doelgroepen, waarbij per aangesloten werkgever wordt getracht om aan te sluiten bij taalgebruik en communicatie, gericht op de doelgroep.

Het bestuur concludeert dat er in 2022 meer druk gezet moet worden op de ontwikkeling van nieuwe communicatiemiddelen om de doelstellingen in het strategische beleid te kunnen realiseren. Ook is het voornemen om de informatiebehoefte en klanttevredenheid van de deelnemers te onderzoeken. Dat moet uiteindelijk resulteren in een nieuw strategisch beleid voor de periode vanaf 2023.

Innovatie in pensioenuitvoering

Flexsecurity streeft naar een doorlopende verbetering en verhoging van de (kosten)efficiency van de administratieve uitvoering van de pensioenregeling. Hoewel de pensioenregelingen in de kern eenvoudig van opzet zijn, leiden de enorme aantallen mutaties soms tot complexe processen. Uitvoeringsorganisatie AZL en Flexsecurity proberen gezamenlijk om de administratieve werkprocessen in goede banen te leiden. Ook de communicatie met de deelnemers vormt daarbij een belangrijk aandachtspunt. Het fonds streeft naar een optimaal gebruik van digitale communicatie, het beschikbaar stellen van informatie aan deelnemers via een digitaal portal en het zoveel mogelijk automatiseren of robotiseren van de te verrichten administratieve handelingen.

Om het belang van innovatie duidelijk te maken hebben partijen gezamenlijk structurele ruimte in het jaarlijkse budget gecreëerd voor het uitvoeren van innovatieve projecten en ontwikkeling van nieuwe werkwijzen. Dit moet uiteindelijk leiden tot een hogere efficiency, hogere klanttevredenheid en verlaging van uitvoeringskosten.

Helaas is ook in 2021 gebleken dat het innovatiebudget onvoldoende is benut. Er is in 2021 veel tijd en aandacht besteed aan de voorgenomen overgang naar een nieuw administratiesysteem, maar uiteindelijk heeft uitvoeringsorganisatie AZL besloten om de plannen hiervoor voorlopig uit te stellen. Als gevolg hiervan komen de beoogde doelstellingen zoals een verdere automatisering

van de werkprocessen, verbeterde klantbediening, integratie van keuzemogelijkheden en meer gerichte deelnemerscommunicatie vooralsnog niet van de grond. In 2022 zal dit traject met AZL vervolgd worden, waarbij nadrukkelijk aandacht gegeven zal worden aan de eisen die de komende pensioenwetgeving stelt aan pensioenregelingen en –uitvoering.

Uitbesteding van werkzaamheden

Flexsecurity heeft vrijwel alle uitvoerende taken van het fonds uitbesteed aan externe partijen. Dat stelt eisen aan de wijze waarop het fonds beslist over en toezicht houdt op de uitbesteding van werkzaamheden. In 2021 zijn er geen nieuwe uitbestedingen tot stand gekomen. Wel is er het nodige geïnvesteerd in de samenwerking met de diverse uitbestedingspartijen.

Als gevolg van de Covid-19 pandemie was het in 2021 moeilijker om direct contact te onderhouden met uitvoeringsorganisatie AZL. De gebruikelijke overleggen op locatie in Heerlen zijn grotendeels vervangen door video-overleg. Ondanks het feit dat de werkzaamheden een groot deel van het jaar vanuit huis moesten worden verricht is de uitvoering van de kernprocessen in 2021 probleemloos verlopen. In de samenwerking met AZL werpt de Wet toekomst pensioenen echter zijn schaduw vooruit; voor Flexsecurity en alle andere opdrachtgevers van AZL is het van groot belang dat alle noodzakelijke wijzigingen als gevolg van de nieuwe regels tijdig en volledig in de administratie verwerkt kunnen worden. Dat legt een grote druk bij de uitvoeringsorganisaties, en dat is in 2021 merkbaar gebleken in de samenwerking. Daarbij spelen mutaties in de directie van AZL, wisselende besluitvorming ten aanzien van de implementatie van een nieuw administratiesysteem en onzekerheid ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen een belangrijke rol. Voor het bestuur van Flexsecurity is het van belang om de dienstverlening ook de komende jaren op het niveau te houden zoals dat de afgelopen jaren gerealiseerd is. Daartoe zal in 2022 nadrukkelijk aandacht besteed worden aan de toekomstige ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor de dienstverlening. Eind 2022 eindigt de vijfjarige overeenkomst tussen AZL en Flexsecurity. Flexsecurity is voornemens om de overeenkomst te verlengen op basis van voorwaarden die voor beide partijen voldoende toekomstperspectief bieden.

In de uitbestedingsrelatie met de fiduciaire vermogensbeheerder Kempen Capital Management (KCM) is in 2021 weinig gewijzigd. Wel zijn de rapportages van KCM ten aanzien van niet-financiële risico's en serviceniveau verbeterd. Het bestuur is voornemens om in 2022 een vergelijkend onderzoek te laten uitvoeren door een externe partij onder diverse aanbieders van fiduciaire dienstverlening. De uitkomsten van dit onderzoek zullen maatgevend zijn voor een eventuele verlenging van de samenwerking met KCM vanaf 2023.

Ook in de samenwerking met de beleggingsadministrateur AssetCare en custodian CACEIS zijn in 2021 geen grote wijzigingen opgetreden. In de eerste maanden van 2021 heeft bij CACEIS een migratie van de beleggingen naar het administratieve systeem van de Franse moederorganisatie plaatsgevonden. Hoewel deze transitie zorgvuldig was voorbereid in overleg met KCM, bleek dat de uitvoering een stuk complexer was dan tevoren was aangekondigd. Dankzij een doordachte werkwijze van met name de kant van KCM heeft de transitie geen invloed gehad op de voortgang van de werkprocessen van Flexsecurity.

Onderdeel van het uitbestedingsbeleid is een structurele monitoring en evaluatie van de uitbestedingspartijen. Voor dit doel gebruikt het bestuur een gestandaardiseerde evaluatiemethodiek die jaarlijks gebruikt wordt. De uitkomsten van de evaluaties worden gedeeld met de betrokken partijen. Ten aanzien van alle uitbestedingspartijen hebben in 2021 de jaarlijkse evaluaties plaatsgevonden. De daaruit resulterende acties zijn door het bestuur opgepakt.

Premiestelling 2022

Bij Flexsecurity is de vaststelling van de premies voor het komende jaar een proces dat afhankelijk is van veel onzekerheden. De ontwikkeling van de uitzendsector (groei of krimp, wel of geen personeelstekorten, ontwikkeling van leeftijdsmix) is bepalend voor de ontwikkeling van de deelnemerspopulatie en daarmee voor de hoogte van de kostendeekkende premie. Voor 2022 kwamen daar ook nog de gevolgen van de verkorting van de wachttermijn voor het Basispensioen en de invoering van een aangepast loonbegrip bij. Het voorziene effect was dat de administratieve lasten als gevolg van de toetreding van een grote groep nieuwe deelnemers aanzienlijk zouden stijgen.

Bij de voorbereiding van de premiestelling voor 2022 heeft het bestuur, met het oog op de vele onzekerheden, diverse scenario's onderzocht. Ook zijn de kritische grenzen bepaald op diverse indicatoren die relevant zijn voor de kostendekkende premie. Op basis hiervan zijn de (door het verantwoordingsorgaan goedgekeurde) premies voor de verschillende regelingen voor 2022 vastgesteld. Voor het Basispensioen is de premie ongewijzigd, voor het Pluspensioen is de premie verhoogd van 12,0% naar 12,3% van de pensioengrondslag. De verhoging komt volledig voor rekening van de werkgever. De werkgeverspremie voor het Payrollpensioen is op basis van wettelijk voorschrift verhoogd naar het vereiste niveau van 15,8% van de pensioengrondslag, plus een bijdrage van 1% ten laste van de werknemer voor de arbeidsongeschiktheidsverzekering.

Gedurende het jaar monitort het bestuur de ontwikkeling van de geheven premies en de relevante indicatoren. Mocht gedurende het jaar blijken dat de premie niet kostendekkend is, dan kan de premie tussentijds aangepast worden.

Beleidsvoornemens voor 2022

Het bestuur van Flexsecurity stelt jaarlijks in overleg met het verantwoordingsorgaan nieuwe beleidsvoornemens vast. Deze voornemens zijn vastgelegd in een beleidsplan, dat als onderlegger voor de bestuurlijke activiteiten en planning in het nieuwe jaar fungeert. Onderstaand worden de belangrijkste beleidsvoornemens van Flexsecurity voor 2022 opgesomd:

- Herziening strategie;
- Herijking IT-beleid;
- Vaststelling beleid datakwaliteit;
- Uitvoering ALM-studie;
- Opstellen nieuwe strategisch beleggingsbeleid 2023-2025;
- Herijking ESG-beleid;
- Marktvergelijking vermogensbeheer;
- Voorbereiding wijzigingen IT-landschap AZL;
- Herijking communicatiebeleid;
- Voorbereiding transitie nieuw pensioenstelsel;
- Onderzoeken consequenties wijziging nabestaandenpensioen;
- Lobby kleine pensioenen buitenlandse werknemers;
- Onderzoek dienstverlening en informatiebehoefte deelnemers.

Een deel van de voornemens betreft zaken die zijn 'meegenomen' uit 2021, omdat die in dat jaar niet (volledig) konden worden gerealiseerd, soms als gevolg van Covid-19 of door vertraging in totstandkoming van nieuwe regelgeving. De andere voornemens zijn nieuw of betreffen een verdere uitwerking van onderwerpen die in 2021 aan de orde geweest zijn. Bij de realisatie van de beleidsvoornemens is veelal de advisering en/of goedkeuring van het verantwoordingsorgaan op diverse onderdelen noodzakelijk. Het bestuur heeft, zoals gebruikelijk, voor 2022 een bestuurskalender opgesteld waarin de genoemde beleidsvoornemens en alle reguliere onderdelen van de bestuurlijke cyclus zijn vastgelegd. Hiermee wordt de voortgang van de werkzaamheden bewaakt en wordt er duidelijkheid gegeven over de samenwerking tussen bestuur en verantwoordingsorgaan.

Beleggingen en rendementen

Risicohouding en doelstellingen

Het beleggingsbeleid is één van de drie aspecten van de pensioenregeling waarmee Flexsecurity voor de deelnemers waarde kan toevoegen. Het fonds streeft naar een optimaal beleggingsbeleid voor alle (gewezen) deelnemers, dat zoveel mogelijk rekening houdt met de risicohouding en andere relevante kenmerken van die deelnemers. Flexsecurity heeft in de afgelopen jaren meerdere onderzoeken uitgevoerd naar de risicobereidheid en het risicodraagvlak van de deelnemers en hoe die zich verhouden tot die van andere pensioenuitvoerders. In het voorjaar van 2021 heeft het meest recente onderzoek plaatsgevonden, waarbij ook specifiek aandacht besteed is aan het risicodraagvlak. De onderzoeken hebben uitgewezen dat de meeste deelnemers van Flexsecurity overwegend minder bereid zijn tot het nemen van risico's dan deelnemers van andere pensioenfondsen. Daarnaast hebben de deelnemers van Flexsecurity in veel gevallen een beperkt risicodraagvlak, hetgeen betekent dat zij beperkt in staat zijn om tegenvallende beleggingsresultaten op te vangen.

Op grond van deze kenmerken zijn de uitgangspunten van het beleggingsbeleid ten behoeve van de deelnemers als volgt bepaald:

- Het risicodraagvlak van deelnemers is beperkt;
- Jongere deelnemers zijn bereid om meer risico te nemen dan oudere deelnemers;
- Het beleggingsbeleid van Flexsecurity is daarom opgebouwd volgens de lifecycle-systematiek waarbij risico's stapsgewijs worden opgebouwd naarmate de pensioendatum nadert.

Op grond van deze uitgangspunten zijn de volgende beleggingsdoelstellingen bepaald:

- Het behalen van een maximaal reëel rendement op de lange termijn voor jongere deelnemers tegen een aanvaardbaar risico;
- Het realiseren van een stabiel beleggingsresultaat voor oudere deelnemers;
- Behouden van de uiteindelijke 'pensioenwaarde' ofwel stabiliteit van het op de pensioendatum aan te kopen pensioen.

Het bestuur bepaalt welke risico's het fonds bereid is te nemen bij de realisatie van deze doelstellingen, met inachtneming van de opbouw van het deelnemersbestand, de vereiste solvabiliteit en de beschikbare premie. De uitwerking van de beleggingsdoelstellingen naar deelgroepen vindt plaats binnen het specifieke beleggingsbeleid dat per leeftijdsgroep is vastgesteld.

Vanwege het karakter van de pensioenregelingen (individuele beschikbare premie) wordt bijna 90% van het totale belegde vermogen van het fonds belegd voor rekening en risico van de deelnemers. De resterende ruim 10% van de beleggingen betreft beleggingen die voor risico van het fonds komen. Dit zijn het eigen vermogen van het fonds en de voorziening voor de financiering van het arbeidsongeschiktheidsrisico. De doelstellingen voor deze separate beleggingsportefeuilles zijn gericht op stabiliteit en voorspelbaarheid van de beleggingsresultaten.

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid heeft het pensioenfonds een externe, fiduciaire vermogensbeheerder aangesteld, te weten Kempen Capital Management N.V. (hierna: "KCM"), die het beleggingsbeleid uitvoert binnen de door het bestuur gestelde richtlijnen en kaders. De fiduciaire vermogensbeheerder rapporteert maandelijks aan het bestuur over de uitvoering van het beleggingsbeleid. De bewaarneming van de beleggingen is ondergebracht bij een custodian (CACEIS). Beleggingsadministrateur Asset Care is verantwoordelijk voor het maandelijks administreren en vaststellen van de waarden van de deelportefeuilles van de beleggingen, de participatiewaarden van de verschillende leeftijdsgroepen en controle op de gerapporteerde beleggingsperformance van KCM.

Beleggingsbeleid

Bij het opstellen en uitvoeren van het beleggingsbeleid gaat Flexsecurity uit van de door het bestuur vastgestelde beleggingsovertuigingen. Deze overtuigingen geven aan welke principes het fonds hanteert bij de uitwerking van het beleggingsbeleid en de samenstelling van de beleggingsportefeuille. Voorbeelden van deze beleggingsovertuigingen zijn dat

de portefeuille eenvoudig van opzet moet zijn, dat het nemen van beleggingsrisico op termijn moet lonen, dat het spreiden over verschillende soorten beleggingen toegevoegde waarde heeft, dat er in beginsel passief belegd wordt (niet proberen de markt te verslaan) en dat maatschappelijk verantwoord beleggen belangrijk is.

Voorafgaand aan het doen van beleggingen en periodiek wordt kritisch gekeken of de belegging (nog steeds) voldoet aan de overtuigingen van het fonds. Uiteraard is, zoals gebruikelijk, kostenbewustzijn daarbij ook een belangrijke factor. De onderbouwing van de redenen om in een bepaalde categorie te beleggen wordt vastgelegd in een zogenaamde 'investment case', die minimaal eens in de drie jaar wordt herzien.

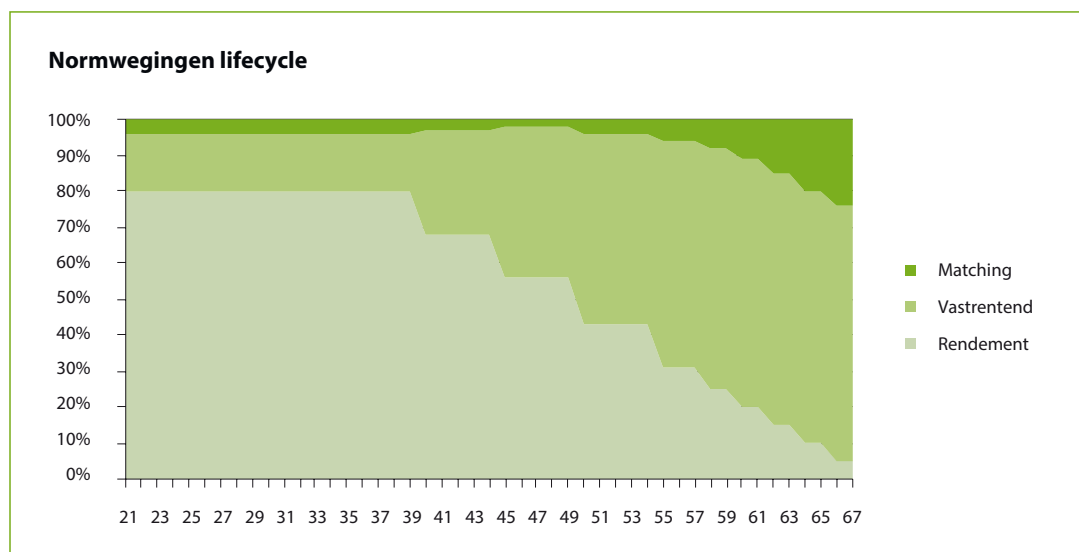
Beleggingen voor risico deelnemers

Het beleggingsbeleid van Flexsecurity is gericht op de lange termijn, maar houdt ook nadrukkelijk rekening met de belangen van de deelnemers die op kortere termijn het fonds verlaten als gevolg van automatische waardeoverdracht of pensionering. Per leeftijdsgroep wordt een verschillend beleggingsbeleid gevoerd dat rekening houdt met de specifieke kenmerken van de betreffende groep. Daarbij is de resterende duur van deelname tot de pensioendatum leidend. Voor jongere deelnemers wordt relatief veel risico genomen in zowel zakelijke waarden (aandelen, onroerend goed) als in vastrentende waarden (bedrijfsobligaties, obligaties van opkomende landen). Naarmate de pensioenleeftijd nadert worden deze risico's afgebouwd en wordt ook het risico van renteveranderingen stapsgewijs verlaagd.

De implementatie van dit leeftijdsafhankelijke beleggingsbeleid gebeurt met behulp van drie verschillende deelportefeuilles. Voor iedere leeftijdsgroep wordt gebruik gemaakt van wisselende mixen van dezelfde drie deelportefeuilles:

- de vastrentende portefeuille is gericht op een stabiel rendement en wordt ingevuld met een combinatie van staatsobligaties, bedrijfsobligaties en woninghypotheken;
- de rendementsportefeuille bevat beleggingsmogelijkheden die het verwachte langetermijnrendement van het fonds kunnen vergroten, zoals aandelen, onroerend goed en hoogrentende leningen;
- de matchingportefeuille is gericht op het beheersen van het renterisico en bestaat uit staatsobligaties, liquide middelen en LDI -fondsen.

Flexsecurity kent tien leeftijdsgroepen die alle in andere, vaste verhoudingen in de drie deelportefeuilles participeren. In 2021 hebben zich geen wijzigingen in de samenstelling van deze leeftijdsgroepen voorgedaan. Onderstaande grafiek geeft de normwegingen van de lifecycle weer.

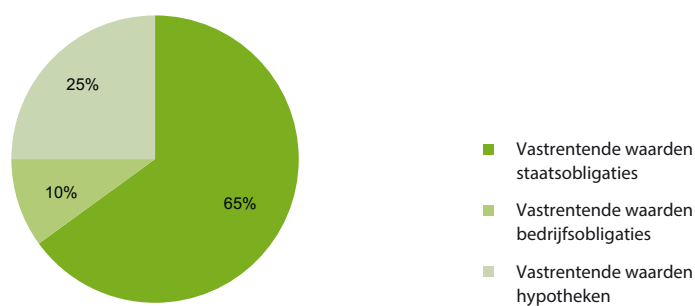

Met het oog op een variabele pensioenuitkering, zoals deze sinds de invoering van de Wet verbeterde premieregeling mogelijk is, is het voor deelnemers van 57 jaar en ouder mogelijk om in het beleggingsbeleid te anticiperen op de aankoop van een variabele uitkering. Zij kunnen beleggen in het zogeheten 'beleggingsalternatief' van het fonds, wat betekent dat zij tot aan de pensioendatum een beleggingsmix houden die normaliter hoort bij de leeftijdsgroep 55-57 jaar. Deze beleggingsmix is dus risicovoller dan de standaard afbouw van risico die normaal voor deze leeftijdsgroepen gevolgd wordt.

Beleggingen voor risico fonds

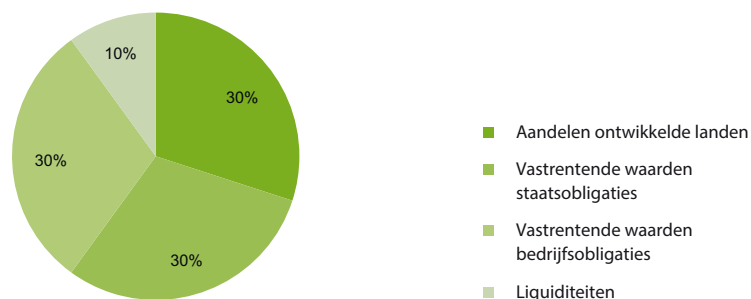
Flexsecurity kent een apart beleggingsdepot voor arbeidsongeschiktheid. Hieruit worden de premies voor de arbeidsongeschikte deelnemers gefinancierd. De beleggingen in dit depot zijn erop gericht om hetzelfde 'rendement' te behalen als de verplichtingen die het fonds in dit kader heeft. Deze beleggingen zijn zodoende voornamelijk gericht op de afdekking van het renterisico op de AO-verplichtingen van het fonds en kende eind 2021 de volgende samenstelling:

Normverdeling AO-portefeuille

Flexsecurity heeft ook een apart beleggingsdepot voor het eigen vermogen van het fonds. De doelstelling van deze beleggingen is om het eigen vermogen met een beperkt risico te laten ontwikkelen conform het totaalrendement van de leeftijdsgroepen. Als dat lukt, blijft de relatieve omvang van het eigen vermogen stabiel ten opzichte van de beleggingen voor risico van de deelnemers. Omdat het eigen vermogen voor risico van het fonds wordt belegd, wordt dit geld niet vermengd met de drie deelportefeuilles die voor risico van de deelnemers beleggen. Het eigen vermogen werd eind 2021 conform de volgende verhoudingen belegd:

Normverdeling Belegd Eigen Vermogen

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Maatschappelijk verantwoord beleggen ('MVB') neemt een steeds belangrijker rol in binnen het beleggingsbeleid van pensioenfondsen. Flexsecurity heeft in 2021 met de ondersteuning van de fiduciaire vermogensbeheerder een nieuw beleggingsbeleid op het gebied van MVB vastgesteld. Het MVB-beleid is gebaseerd op drie overtuigingen:

- Maatschappelijk verantwoord beleggen is een belangrijk uitgangspunt;
- Maatschappelijk verantwoord beleggen loont. Duurzame ontwikkeling en bedrijfsvoering kunnen een positieve invloed hebben op de rendement-risico-verhouding;
- Een goed en stabiel rendement op de lange termijn vereist voldoende aandacht voor milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur.

Gegeven de wensen van de deelnemers en de toenemende aandacht voor maatschappelijk verantwoord beleggen heeft Flexsecurity een specifieke missie voor het MVB-beleid geformuleerd. Deze luidt als volgt:

Het fonds streeft er in zijn beleggingsbeleid naar om binnen de mogelijkheden van het fonds – waaronder begrepen de fiduciaire plicht die het fonds heeft jegens zijn deelnemers om een optimaal rendement te behalen tegen een aanvaardbaar risico - een positieve bijdrage te leveren aan de maatschappij (positief maatschappelijk rendement) en te allen tijde te voorkomen dat door zijn beleggingsbeleid het maatschappelijk belang wordt geschaad.

Flexsecurity heeft als ambitie dat het met haar MVB-beleid een positief maatschappelijk rendement wil behalen zonder dat dit ten koste gaat van het financieel rendement en/of leidt tot een onaanvaardbaar hoger risico, gelet op de beleggingsovertuigingen van het fonds. Het fonds sluit zich op het gebied van haar MVB-beleid aan bij bestaande ontwikkelingen die als passend worden beoordeeld zonder hierbij als voor(op)loper te fungeren. Daarbij is het belangrijk dat de deelnemers en andere belanghebbenden zich comfortabel voelen bij het gevoerde beleggingsbeleid en dat door het MVB-beleid het reputatierisico als gevolg van het doen van 'verkeerde' beleggingen wordt beperkt.

Doelstellingen

De doelstellingen met betrekking tot het MVB-beleid zijn:

- Verbetering/bestendiging van de rendement-risico-verhouding op lange termijn;
- Beperking van reputatierisico;
- Realisatie van een positief maatschappelijk rendement zonder negatieve gevolgen voor het financiële rendement.

Flexsecurity moet binnen de brede context van MVB keuzes maken welke onderwerpen prioriteit krijgen, omdat het fonds niet alles kan doen. Daarom is besloten het thema klimaat specifieke aandacht te geven in de breedte van de beleggingen. Klimaatverandering vormt voor onze maatschappij wereldwijd een ongekende uitdaging. De wetenschappelijke consensus is dat de groeiende hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer van de aarde aan menselijk handelen toegeschreven kan worden en dat dit broeikaseffect leidt tot klimaatverandering. Hierdoor ontstaan negatieve maatschappelijke effecten, die steeds vaker ook als beleggingsrisico's worden gezien. Flexsecurity heeft besloten om de ambitieuze 'Paris Aligned Benchmark' na te streven. Dat wil zeggen dat, waar dit mogelijk is en past binnen de overtuigingen van Flexsecurity, er een zeer forse initiële reductie van de CO₂-uitstoot van de beleggingen wordt nagestreefd, met een verdere jaarlijkse reductie van de uitstoot in lijn met het reductiepad van het Klimaatakkoord. Daarnaast wil het fonds de blootstelling naar CO₂-intensieve bedrijven reduceren.

Flexsecurity adresseert het thema klimaat door middel van de volgende maatregelen:

1. Het meten van de CO₂-voetafdruk van de beleggingen;
2. De ambitie tot uitsluiten van CO₂-intensieve bedrijven;
3. Onderschrijven van internationale, collectieve engagement initiatieven, aangezien individueel geen engagement resultaten te verwachten zijn op dit thema.

Normen en standaarden

Bij het opstellen van het beleid zijn internationale normen en standaarden ten aanzien van verantwoord beleggen als basis gebruikt. Dit zijn de OESO-richtlijnen voor multinationals en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Deze principes beschrijven de wijze waarop mensenrechten kunnen worden toegepast in het bedrijfsleven. Daarbij gebruikt Flexsecurity het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. Het fonds verwacht eveneens van de externe fiduciaire manager, ESG-dienstverleners en/of vermogensbeheerders, en van ondernemingen waarin belegd wordt dat zij conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken.

In lijn met de Richtlijn aandeelhoudersrechten onderschrijft Flexsecurity maatschappelijke waardecreatie op de lange termijn als leidend principe en classificeert Flexsecurity, gegeven het belang van ESG, de pensioenregeling en beleggingsportefeuille als financieel product dat karakteristieken van ESG promoot (het zogenaamde artikel 8-product onder de SFDR-regelgeving). Het belang komt duidelijk naar voren in de overtuigingen, doelstellingen en het MVB-beleid van het fonds. Flexsecurity hanteert daarnaast de Global Compact van de Verenigde Naties. Dit zijn tien breed geaccepteerde principes gebaseerd op internationale verdragen, zoals de verklaring van de rechten van de mens en de International Labour Organisation (ILO). Naast bovenstaande normen en standaarden geeft het fonds extra aandacht aan het Klimaatakkoord. Het Klimaatakkoord is gesloten om maatregelen te treffen om de opwarming van de aarde tot 2°C te beperken, en liefst 1,5°C.

Randvoorwaarden

Bij de keuze voor de uitvoeringsvormen en de intensiteit van het MVB-beleid neemt Flexsecurity de volgende factoren in overweging:

- Beschikbare resources;
- Uitvoerbaarheid;
- Beleggings- en evaluatiehorizon;
- ESG-risicoanalyse;
- Kosten afgezet tegen rendement / risico.

Een kleiner pensioenfonds als Flexsecurity heeft minder budget en mensen beschikbaar, en daar zullen de MVB-ambities op moeten aansluiten. Flexsecurity heeft de implementatie van het MVB-beleid uitbesteed aan haar fiduciair vermogensbeheerder. Deze beschikt over uitgebreidere resources dan het pensioenfonds. Flexsecurity en de fiduciair vermogensbeheerder trekken samen op om de kennis en kunde op MVB-vlak bij beide partijen te vergroten.

De uitvoerbaarheid van de verschillende uitvoeringsvormen wordt voornamelijk bepaald door de vraag in hoeverre het pensioenfonds invloed heeft op het beleggingsbeleid binnen het beleggingsfonds. Op dit moment worden alle aandelenbeleggingen passief belegd in beleggingsfondsen. De mogelijkheden die het fonds heeft om in dergelijke indexfondsen het MVB-beleid richting te geven is beperkt. Wel wordt door middel van de bepaling van de benchmark en de selectie van de indexfondsen uitvoering gegeven aan de ESG-ambities van het pensioenfonds.

De beleggings- en evaluatiehorizon hebben eveneens invloed op de implementatiemogelijkheden. Uitvoeringsvormen als actief aandeelhouderschap vereisen in de regel een langere horizon waarbij een intensieve, langdurige relatie met de onderneming wordt aangegaan, direct dan wel via een beleggingsfonds. Bij uitsluiting daarentegen is geen lange horizon vereist omdat geen dialoog met de onderneming wordt gezocht.

Het pensioenfonds houdt conform SFDR binnen het gehele beleggingsproces zoals beschreven in het strategische beleggingsbeleid rekening met ESG-risico's (of anders gezegd met duurzaamheidsrisico's). Bij iedere stap, van de risicohouding en uitgangspunten tot monitoring en evaluatie, weegt het fonds de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren mee aan de hand van een ESG-risicoanalyse, ofwel due diligence proces. De ongunstige effecten, inclusief de vereiste effecten zoals opgenomen in SFDR en de effectiviteit van de beheersmaatregelen worden gemonitord en geëvalueerd binnen het risicomanagementkader van het pensioenfonds en over gerapporteerd in het MVB-jaarverslag.

De kosten van de uitvoering van het MVB-beleid worden afgezet tegenover het rendement en het risico in de breedste zin van het woord. Immers, het MVB-beleid mag niet ten koste gaan van de fiduciaire verplichting van het fonds jegens haar deelnemers. De ervaring van het pensioenfonds tot nu toe is dat maatschappelijk rendement niet ten koste gaat van financieel rendement en dat de integratie van ESG-factoren in het beleggingsproces niet leidt tot een substantiële verhoging van de jaarlijkse beheerkosten.

Uitvoering

Flexsecurity onderscheidt de volgende uitvoeringsvormen binnen het MVB-beleid.

Uitsluiting

Flexsecurity kiest ervoor om ondernemingen uit te sluiten indien de activiteiten van deze ondernemingen afwijken van de MVB-overtuigingen van het fonds. Het uitsluitingsbeleid van Flexsecurity voldoet aan de wettelijke verplichtingen en de aanvullende ESG-criteria van het fonds. Flexsecurity belegt niet in ondernemingen of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de Europese Unie (EU Sanctielijst) of de Verenigde Naties (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven. Ook wordt er niet belegd in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van controversiële wapens, zoals clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapens en biologische en chemische wapens. Alleen als er binnen beleggingsfondsen voor een heel klein deel belegd wordt in deze wapens is dit wettelijk gezien geoorloofd. In de gescreende beleggingen van het pensioenfonds zijn er geen ondernemingen opgenomen die worden gerelateerd aan controversiële wapens.

Flexsecurity is van mening dat bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om met respect voor de maatschappij te ondernemen. Als een onderneming ernstige negatieve impact veroorzaakt, kiest het pensioenfonds ervoor deze uit te sluiten van de beleggingen. Hiervoor wordt de UN Global Compact als maatstaf gebruikt. Ondernemingen die negatief scoren op deze maatstaf moeten doorgaans kosten maken om de schade te herstellen, ook door juridische claims. Ultimo 2021 belegde Flexsecurity niet in ondernemingen die dergelijke rechten schenden.

Flexsecurity heeft besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten vanwege de ernstige schade die roken toebrengt aan de gezondheid. Ultimo 2021 had het fonds drie beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit tabak. Dit zijn alle drie kleinere beursgenoteerde bedrijven, zogenaamde small caps.

De lijst van uitsluitingen wordt actief onderhouden en gepubliceerd op de website van het pensioenfonds en is daarnaast onderdeel van het MVB-jaarverslag.

ESG-integratie

Flexsecurity past ESG-integratie toe in het managerselectieproces, het beleggingsbeleid en de rol van duurzaamheidsrisico's in het beleggingsproces. Bij de keuze van benchmarks en managers wordt door het pensioenfonds beoordeeld op welke wijze ESG geïntegreerd is in het beleggingsproces. Ten aanzien van bepaalde categorieën hanteert het fonds een best-in-class-aanpak. Flexsecurity streeft ernaar om alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Binnen de beleggingen in niet-genoteerd vastgoed richt Flexsecurity zich op beleggingsfondsen die een bovengemiddelde score behalen of kunnen behalen op duurzaamheid. Een benchmark die een dergelijke duurzaamheidsscore meet is de GRESB. De gedachte is dat voor verdere verduurzaming van vastgoed het juiste beleid, gekwalificeerde mensen, transparantie, systemen en meetgegevens nodig zijn. Aan de hand van de GRESB wordt ieder individueel fonds vergeleken met een groep vergelijkbare vastgoedfondsen. Zo wordt maatschappelijk verantwoord beleggen integraal meegenomen bij investeringsbeslissingen. In 2021 is duidelijk geworden dat één van de vastgoedfondsen waarin Flexsecurity belegt geen vertegenwoordiging van beleggers in de governancestructuur heeft opgenomen. Na het starten van de dialoog met dit fonds heeft het management zich bereid getoond de mogelijkheden te

onderzoeken om de governance-structuur te verbeteren door een grotere vertegenwoordiging van de aandeelhouders in een bestaand of een nieuw op te richten toezichthoudend orgaan.

Betrokkenheidsbeleid

Flexsecurity is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier bewust invulling aan te geven. Flexsecurity stimuleert goed ondernemingsbestuur binnen haar beleggingen door middel van de volgende activiteiten:

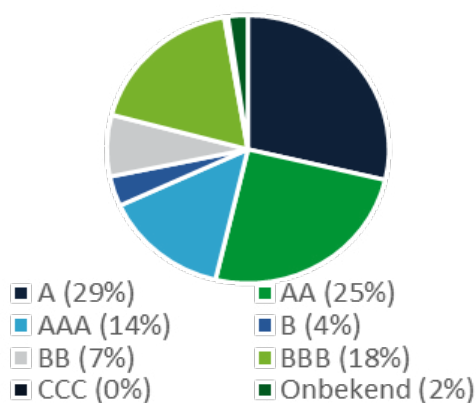
- als betrokken aandeelhouder via het uitbrengen van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en het voeren van de dialoog met bedrijven waar het in belegt;
- door bedrijven met goed ondernemingsbestuur te belonen door er (meer) in te beleggen of minder te beleggen in bedrijven met een minder goed ondernemingsbestuur;

Flexsecurity maakt in beginsel gebruik van haar stemrecht op de aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin wordt belegd. Tevens streeft het fonds ernaar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Richtlijn aandeelhoudersrechten en zal een toelichting worden gegeven indien dit op onderdelen niet mogelijk is ('comply or explain'). Bij het uitbrengen van de stemmen zijn de duurzaamheidsdoelstellingen van groot belang. Het pensioenfonds wil aanzetten tot goed ondernemingsbestuur (bijvoorbeeld het voeren van een rechtvaardig beloningsbeleid) en milieu- en klimaat, arbeidsomstandigheden en mensenrechten bevorderen door het stembeleid op aandeelhoudersvergaderingen.

Er zijn diverse redenen waarom de beheerders in 2021 tegen voorstellen van het management van bedrijven hebben gestemd. Deze stemmingen betreffen vaak zaken als overnamebeschermingen, reorganisaties, vergoedingen van het management en aandelenuitgiften. Daarnaast is relatief vaak tegen voorstellen gestemd van andere aandeelhouders die een negatieve impact zouden hebben op het milieu of minder passend zouden zijn bij goed ondernemingsbestuur. In het MVB-jaarverslag wordt nader ingegaan op het aantal keren dat Flexsecurity haar stem heeft uitgebracht in 2021 en op welke manier dit is gedaan.

Flexsecurity heeft de ambitie om niet te beleggen in ondernemingen met de laagste ESG-rating, oftewel ondernemingen die geen aandacht schenken aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. Waar mogelijk hanteert het fonds een 'best-in-class' aanpak. Met een best-in-class aanpak wordt nagestreefd alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen waarbij goed ondernemingsbestuur een belangrijk onderdeel is. De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van de ESG-ratings.

De onderstaande cirkeldiagram toont dat er binnen de portefeuille van Flexsecurity nagenoeg geen (afgerond 0%) beleggingen zijn in bedrijven met de laagste rating (CCC) en nauwelijks bedrijven met een B rating. De ESG-rating als MVB-indicator is een belangrijke bron in de keuze met welke bedrijven een dialoog te voeren.

Via de onderliggende vermogensbeheerders streeft Flexsecurity naar een constructieve dialoog ('engagement') met de bedrijven waarin zij belegt op het gebied van milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur. Het belangrijkste doel van deze dialoog is om een bijdrage te leveren aan de plicht en reputatie van het fonds als pensioenuitvoerder die zich specifiek inzet voor ESG. Per engagementtraject worden concrete doelen gesteld en een concreet tijdspad bepaald. Zo kan worden beoordeeld of doelen zijn gerealiseerd. Doordat Flexsecurity participeert in beleggingsfondsen kan niet zelfstandig worden besloten om afscheid te nemen van een onderneming indien de dialoog (inclusief herstel en verhaal) geen of onvoldoende resultaat levert. Het is echter zeer waarschijnlijk dat, afhankelijk van de gehanteerde benchmarkkeuze, de onderneming bij (potentiële) negatieve impacts op basis van de uitsluitingscriteria (Global compact en ESG rating) alsnog uit de portefeuille zal worden verwijderd. Er vindt halfjaarlijks een evaluatie plaats naar de effectiviteit van de ondernomen activiteiten. Indien de voortgang onvoldoende is kan dit uiteindelijk resulteren in uitsluiting van het betreffende beleggingsfonds.

Positieve selectie

Het pensioenfonds geeft specifieke aandacht aan het thema klimaat. Een voorbeeld hiervan betreft de voorkeur om in 'groene obligaties' te beleggen. Naast het voorkomen van negatieve impact onderzoekt het pensioenfonds beleggingsmogelijkheden die bijdragen aan maatschappelijke verbetering passend bij het ambitieniveau van het fonds in lijn met het klimaatbeleid.

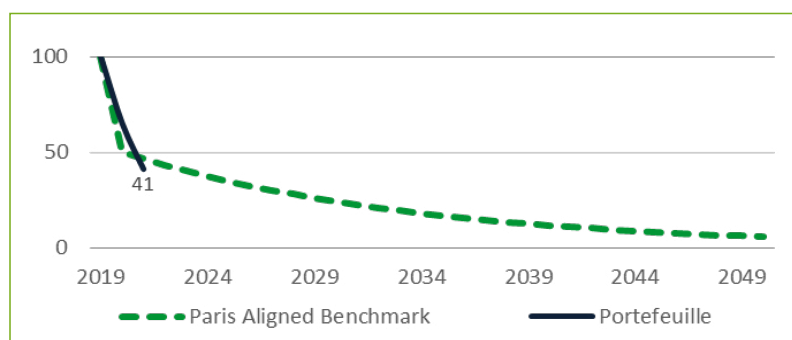
Resultaten klimaatbeleid

Flexsecurity wil de transitie naar een klimaatneutrale economie bevorderen door zich als betrokken aandeelhouder op te stellen en binnen de verschillende beleggingscategorieën het inzicht te verbeteren en gericht een duurzaam beleid uit te voeren.

Flexsecurity is via de fiduciaire vermogensbeheerder samen met andere financiële instellingen aangesloten bij de Climate Action 100+. Via deze organisatie gaat een grote groep vermogensbeheerders en eigenaren, waaronder ook pensioenfondsen, de dialoog aan met 167 bedrijven, verantwoordelijk voor 80% van de wereldwijde industriële emissie, in CO₂-intensieve sectoren om de opwarming van de aarde te beheersen en de transitie te maken richting een klimaatneutrale economie. Hierbij is het naast het daadwerkelijk ondernemen van actie belangrijk om het bestuurlijk raamwerk en de wijze van rapportages bij bedrijven te verbeteren.

Inmiddels heeft in lijn met de klimaatambitie van Flexsecurity 52% van de bedrijven een "net zero"-doelstelling vastgesteld voor het jaar 2050. Wanneer verder wordt gekeken dan alleen deze doelstelling voor 2050, zien we echter dat veel ondernemingen nog moeite hebben met het vaststellen van korte- en middellange termijn doelstellingen en het afstemmen van de kapitaaluitgaven om tot het scenario van 1,5°C opwarming van de aarde te komen. Climate Action 100+ gaat vooral de dialoog aan met bedrijven waar een dergelijke klimaatdoelstelling nog onvoldoende aanwezig is, zodat er sneller klimaatactie wordt ondernomen door deze bedrijven.

De bedrijven in de beursgenoteerde beleggingsportefeuille van Flexsecurity hebben gedurende 2021 26% minder CO₂ uitgestoten dan de bedrijven in de benchmark. Daarmee ligt het fonds op koers om de klimaatambitie te realiseren. Uit de onderstaande grafiek komt naar voren dat de beursgenoteerde beleggingsportefeuille van Flexsecurity voldoet aan de ambitie.

Als de klimaatdoelstellingen wereldwijd niet gerealiseerd worden, kan het aantal overstromingen, droogtes en stormen toenemen. Flexsecurity heeft een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen van dergelijke gebeurtenissen. De inschatting is dat het mogelijke verlies neer komt op ca. € 3 miljoen (ongeveer 1% van de beursgenoteerde beleggingen).

MVB-jaarverslag

Flexsecurity rapporteert jaarlijks over de realisatie van het MVB-beleid in een apart jaarverslag dat voor alle belanghebbenden op de website beschikbaar is. Hierin wordt nader ingegaan op de resultaten van het gevoerde MVB-beleid en wordt verantwoording afgelegd over de bereikte resultaten.

Markontwikkelingen in 2021

De thema's die de financiële markten in 2021 domineerden waren (net als in 2020) de coronapandemie en (vooral in de tweede helft van het jaar) de ontwikkeling van de inflatie. Door de heropening van economieën liepen prijzen van grondstoffen en energie gedurende het jaar fors op. Deze tekorten en de steeds weer terugkerende hoge besmettingscijfers van Covid-19 zorgden voor problemen in productieketens en voor tekorten aan allerlei producten, van hout tot microprocessoren.

De oorspronkelijke verwachting was dat de oplopende inflatie tijdelijk van aard zou zijn en in de loop van het jaar zou terugvallen. Gedurende 2021 bleek de inflatie echter meer vasthoudend te zijn en langer op hogere niveaus te blijven. Uiteindelijk werden centrale banken richting het eind van het jaar gedwongen om dit te erkennen en volgde er een scherpe verandering in het monetair beleid: van uitzonderlijk ruim beleid naar een duidelijke verkrapping van het beleid. Eind 2021 waren de inflatiecijfers in Europa en de VS op niveaus beland die we in jaren niet gezien hadden. Hoewel de inflatiecijfers nog altijd tijdelijke elementen bevatten, is het duidelijk dat we de komende jaren wereldwijd met hogere inflatie te maken krijgen.

De economische groeicijfers werden in 2021 nog steeds sterk beïnvloed door de pandemie. Sinds de vaccinatiecampagnes en de heropening van de economieën werden in de VS en Europa zeer sterke groeicijfers gerealiseerd. De ongekende fiscale stimulering lijkt geleidelijk tot een einde te komen en de grote vraag is wanneer, en vooral hoe snel, de centrale banken de monetair stimuleringsmaatregelen gaan afbouwen. De Covid-19 pandemie heeft enkele al langer bestaande trends versterkt en versneld, zoals het toenemende belang van digitalisering en automatisering, geleidelijke deglobalisering en een groeiende focus op klimaatontwikkelingen. Geleidelijk neemt de invloed van Covid-19 op de economie af, het motto wordt dat er geleefd moet worden met de pandemie.

De robuuste economische groei en de nog altijd zeer lage rentes leidden ertoe dat in 2021 de 'search for yield' nog steeds in alle hevigheid gaande was. Afgelopen jaar was voor aandelenmarkten dan ook een uitzonderlijk goed jaar. Vastrentende markten hadden het moeilijker door oplopende renteniveaus. Er is in 2021 meer aandacht ontstaan voor internationale harmonisatie van belastingtarieven en voor het tegengaan van oneerlijke concurrentie. De 26e VN klimaatconferentie in november in Glasgow bracht bemoedigende beleidsvoornemens, maar leidde niet tot concrete resultaten. De impact op financiële markten was dan ook beperkt.

De Amerikaanse dollar steeg gedurende het jaar circa 7% versus de euro. Ook het Britse pond en de Chinese renminbi stegen in waarde ten opzichte van de euro. Van de grote valuta's daalde alleen de Japanse yen in waarde.

Aandelen ontwikkelde markten

Aandelen uit de ontwikkelde markten hebben een zeer positief 2021 achter de rug, gedreven door een sterk herstel van bedrijfswinsten. Door de heropening van de economieën boekten bedrijven goede resultaten. Gedurende het gehele jaar overtroffen bedrijven de winstverwachtingen van analisten, wat leidde tot goede rendementen voor de aandelencategorie in brede zin.

De wereldwijde aandelenindex steeg in 2021 in euro's gemeten ruim 30%. Sectoraal deden vooral energie, technologie en de financiële sector het goed. Nutsbedrijven en non-cyclische consumentengoederen hadden het moeilijker doordat zij minder profiteren van het

sterke economische herstel. Regionaal gezien presteerden Amerikaanse aandelen het best, niet ver daarachter gevolgd door Europese aandelen. De Pacific regio inclusief Japan bleef duidelijk achter.

Aandelen opkomende markten

Aandelen in opkomende markten zijn in 2021 sterk achtergebleven bij de ontwikkelde markten. Met name in China, dat de laatste jaren juist de kar trok in de opkomende markten, waren de resultaten teleurstellend. Een eerste oorzaak hiervan is gelegen in de grote aantallen Covid-19 besmettingen, mede als gevolg van achterblijvende vaccinatiecampagnes. Daardoor werden de economische vooruitzichten minder zeker. Ook de nieuwe politieke koers in China leidde tot enkele 'marktonvriendelijke' elementen. In de tweede helft van het jaar kwam er nieuwe, strenge regelgeving voor enkele specifieke sectoren, waarmee de overheid de economische ontwikkeling in die sectoren wil beteugelen. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot forse koersdalingen en met name de Chinese vastgoedsector zwaar getroffen.

Daarnaast wordt zichtbaar dat verschillende opkomende markten, waaronder China, geleidelijk met vergrijzing te maken krijgen. Ook lijkt er in veel opkomende landen een einde te komen aan hervormingen die de economie ondersteunen. Een andere tegenwind wordt veroorzaakt door het terughalen van productie door sommige westerse bedrijven en de effecten van klimaatmaatregelen en -ontwikkelingen. De groeiverwachtingen voor opkomende landen worden dan ook getemperd ten opzichte van voorgaande jaren.

Vastrentende waarden

De Duitse 10-jaars rente steeg in 2021 van -0,57% naar -0,18%. De Europese AAA staatsleningenindex liet hierdoor een negatief rendement van -2,8% zien. Kredietopslagen lieten een zeer stabiel verloop zien en Europese bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -1,1%. Alleen high yield obligaties, hypotheekleningen en direct lending lieten binnen de vastrentende waarden, ondanks de oplopende renteniveaus, een positief rendement zien.

De renteniveaus kenden in 2021 een beweeglijk verloop. Per saldo zijn kapitaalmarktrentes in de VS en Europa, onder invloed van de inflatieontwikkelingen en de draai in centrale bankenbeleid, licht opgelopen. Dit heeft geleid tot negatieve obligatierendementen op veilige staats- en bedrijfsobligaties.

Centrale banken hebben aan het eind van het jaar hun beleidsvoornemens aangepast. De Amerikaanse centrale bank heeft haar visie op het tijdelijke karakter van inflatie losgelaten en gaat in 2022 naar verwachting stoppen met het opkopen van obligaties. Daarnaast wordt er in de loop van 2022 een aantal renteverhogingen verwacht. De Europese centrale bank is wat terughoudender, maar heeft aangegeven het opkoopprogramma af te zullen bouwen.

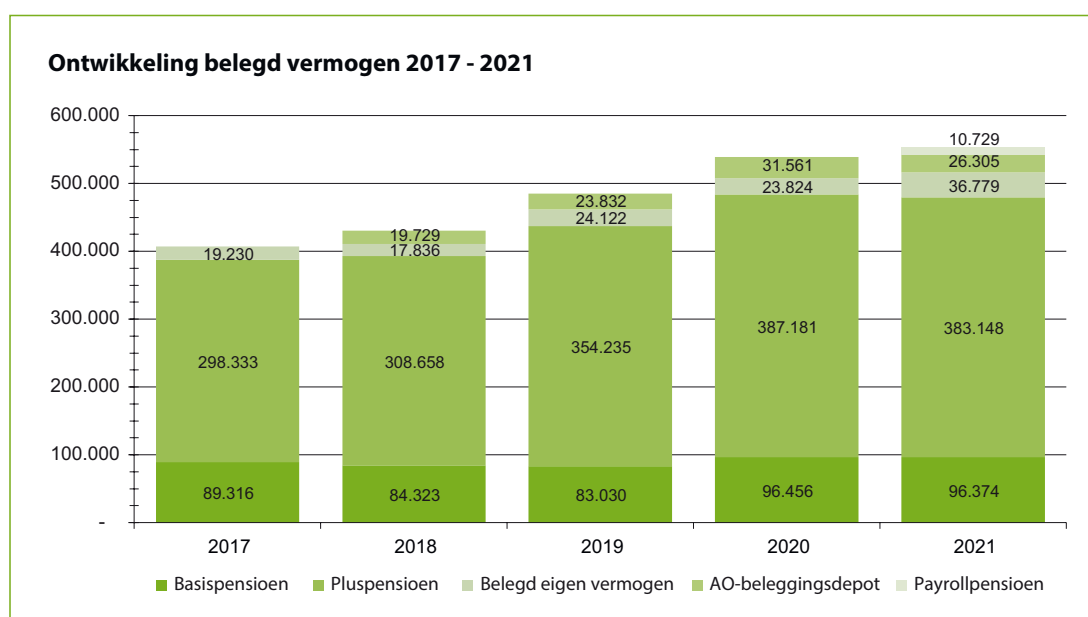
Onroerend goed

In de categorie niet-beursgenoteerd vastgoed hebben de sectoren logistiek, opslag en datacenters in 2021 een uitstekende performance laten zien. Gesteund door ontwikkelingen van thuiswinkelen en -werken is de bezettingsgraad zeer hoog. Ook woningen presteerden weer uitstekend. Winkelvastgoed herstelde wat nadat markten zich minder zorgen maakten over Covid-19. De sector blijft achterlopen vanwege twijfels over de lange termijn impact van online winkelen. Bij kantoren zijn er vraagtekens rondom de langetermijneffecten van meer thuiswerken, maar de verwachting is dat de vraag naar A-locaties groot zal blijven en dat de benodigde ruimte per werknemer op kantoor zal toenemen.

Beursgenoteerd vastgoed heeft in 2021 jaar een geleidelijk herstel laten zien van de sterke dalingen tijdens het begin van de Covid-19 verspreiding. De heropening van de economie woog hierbij duidelijk zwaarder dan de voorzichtig stijgende rente. Beursgenoteerd vastgoed steeg wereldwijd ruim 30%.

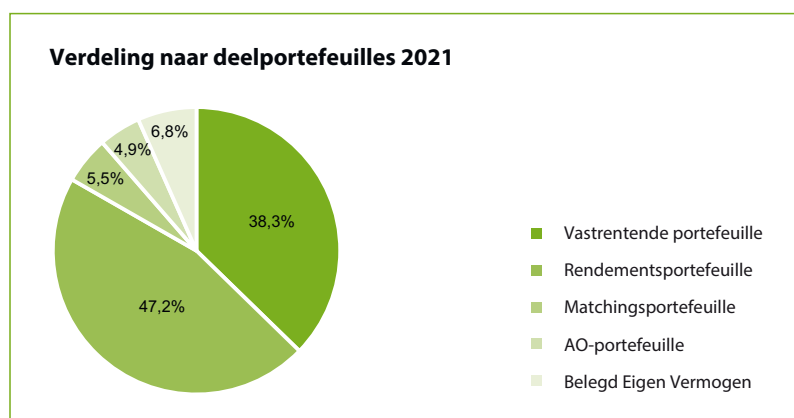
Ontwikkeling belegd vermogen

Het totaal belegde vermogen van Flexsecurity is in 2021 beperkt toegenomen. Afgerond bedroeg de waarde van alle beleggingen per einde van het jaar € 553 miljoen, tegen € 539 miljoen eind 2020. Deze beperkte groei van het belegde vermogen kan verklaard worden uit de grote uitstroom van automatische waardeoverdrachten. In totaal werd er ruim € 105 miljoen aan pensioenen overgedragen, met name als gevolg van de uitvoering van de automatische overdrachten over de periode vóór 2018. Daar stond een instroom van bijna € 38 miljoen aan inkomende waardeoverdrachten tegenover. De gerealiseerde rendementen en de instroom van nieuwe premies zorgden ervoor dat er aan het eind van het jaar toch sprake was van een stijging van het belegd vermogen.

Uit de grafiek blijkt dat het volume van de beleggingen van het Basispensioen en het Pluspensioen in 2021 vrijwel ongewijzigd is gebleven. Het nieuwe Payrollpensioen zorgt met een kleine € 11 miljoen vooral voor de stijging ten opzichte van 2020. Ook het belegd eigen vermogen is flink gestegen, maar daar staat dan weer een afname van het AO-beleggingsdepot tegenover. Als gevolg van de versoering van de AO-dekking die per 1 januari 2021 is doorgevoerd heeft er een overheveling van de vrijvallende middelen naar het belegd eigen vermogen plaatsgevonden.

De verdeling van het belegd vermogen over de verschillende deelportefeuilles van het fonds was eind 2021 als volgt:

Totaalrendement van het fonds

Omdat de beleggingen verdeeld zijn over meerdere leeftijdsgroepen met ieder een eigen behaald rendement, is de vaststelling van een totaalrendement op fondsniveau voor Flexsecurity weinig relevant. Iedere deelnemer zal immers vooral geïnteresseerd zijn in het rendement dat in zijn leeftijdsgroep is gerealiseerd. Omdat in vergelijkingen met andere pensioenfondsen wel wordt gerefereerd aan het totaalrendement, wordt het opgenomen in dit hoofdstuk. Het totaalrendement van Flexsecurity bedroeg in 2021 7,0% ten opzichte van 5,4% in 2020. De verschillen per leeftijdsgroep zijn in 2021 echter groot gebleken.

Rendementen per deelportefeuille

In de volgende tabellen staan de behaalde rendementen van de drie verschillende deelportefeuilles waarin de (leeftijds)groepen een aandeel hebben. Hierbij wordt opgemerkt dat de weergegeven rendementen netto zijn, wat betekent dat de beleggingskosten hierop al in mindering zijn gebracht. Voor een zuivere vergelijking met de benchmark moet dus rekening gehouden worden met deze kosten. De beleggingskosten bestaan uit de beheerkosten en de transactiekosten en verschillen per deelportefeuille. Op totaalniveau voor het fonds bedragen de beleggingskosten in 2021 0,44% per jaar.

Rendementsportefeuille

De rendementsportefeuille leverde in 2021 een rendement van 16,9% op (2020: 3,3%), waarmee de portefeuille op totaalniveau licht achterbleef bij de benchmark die een rendement van 17,2% scoorde. Met inachtneming van de beleggingskosten betekent dat een rendement dat vergelijkbaar is met dat van de benchmark.

Rendementsportefeuille	Weging	Rendement Portefeuille	Rendement Benchmark	Relatief Rendement
Aandelen ontwikkeld Europa	21,7%	24,6%	24,9%	-0,3%
Aandelen ontwikkeld Noord-Amerika	21,7%	36,8%	36,0%	0,8%
Aandelen ontwikkeld Wereld	1,7%	10,8%	10,8%	0,0%
Aandelen Azië / Pacific	2,3%	10,3%	10,4%	-0,1%
Aandelen opkomende landen	20,1%	4,0%	4,9%	-0,9%
Onroerend goed genoteerd	2,3%	36,3%	35,6%	0,6%
Onroerend goed niet-genoteerd	20,2%	9,0%	9,0%	0,0%
Vastrentende waarden hoogrentende landen	10,0%	0,7%	1,9%	-1,2%
Totaal	100,0%	16,9%	17,2%	-0,3%

De absolute performance van de rendementsportefeuille kwam in 2021 fors hoger uit dan de verwachtingen aan het begin van het jaar. Het sterker dan verwachte herstel in de ontwikkelde landen droeg daar vooral aan bij. Met name de aandelen ontwikkelde landen en genoteerd onroerend goed leverden bijzonder hoge rendementen. Ook niet-genoteerd onroerend goed liet een gedegen performance zien. Teleurstellend was het resultaat in de opkomende landen, de rendementen op zowel de aandelen als de staatsobligaties uit die regio's bleven ver achter bij de andere categorieën.

In de rendementsportefeuille hebben de eerdere strategische keuzes om de allocatie naar aandelen te verhogen, de allocatie naar Europa te verlagen ten gunste van Noord-Amerika en de allocatie naar opkomende landen te verlagen, positief uitgewerkt. De keuze om in de aandelenbeleggingen nadrukkelijker ESG-keuzes te maken, heeft eveneens positief uitgewerkt, aangezien de ESG-indices het in 2021 beter deden dan de marktindices. De beleggingen in staatsobligaties van opkomende landen leverden een geringe bijdrage aan het rendement, met name als gevolg van de lage rendementen op obligaties in lokale valuta.

Als we kijken naar de relatieve performance, dan zien we dat de opkomende landen ook hier de slechtste bijdrage hebben geleverd met aanzienlijke afwijkingen van de benchmarks. Beter waren de relatieve resultaten op Noord-Amerikaanse aandelen en genoteerd onroerend goed. Bij de aandelenbeleggingen maakt Flexsecurity in toenemende mate gebruik van beleggingsfondsen met een MVB-insteek. In de ontwikkelde landen heeft deze keuze in 2021 positief bijgedragen aan het resultaat. In de opkomende markten, waar ook een MVB-insteek wordt gevolgd, was dit positieve effect niet waarneembaar.

Ondanks het uitstekende rendement in de categorie 'niet-genoteerd onroerend goed' heeft het bestuur enige zorgen over de samenstelling van deze portefeuille. Net als in de voorgaande jaren was dit rendement vooral te danken aan de goede rendementen in de woningsector. De rendementen op beleggingen in winkels en kantoren (die een veel kleinere omvang in de portefeuille hebben) lagen op een aanzienlijk lager niveau. Het bestuur signaleert dat de vooruitzichten voor beleggingen in winkels en kantoren ook de komende jaren niet bijzonder gunstig zijn en oriënteert zich daarom op mogelijkheden om deze beleggingen tegen acceptabele voorwaarden van de hand te doen.

De Amerikaanse dollar steeg in 2021 met ongeveer 7% in waarde ten opzichte van de euro. Flexsecurity dekt het valutarisico niet af. Deze strategische keuze leidde in 2021 tot een positief resultaat, want de toch al hoge rendementen die op Amerikaanse aandelen werden gerealiseerd, profiteerden ook nog eens van de stijgende waarde van de dollar. Deze strategische keuze heeft in 2021 dus positief uitgepakt, een jaar eerder was het precies andersom.

Eind 2021 werd 60% van de rendementsportefeuille op basis van een MVB-insteek beheerd. Op het gebied van MVB is eind 2021 een belangrijke stap gezet met het besluit om de nieuwe investeringen in aandelen van ontwikkelde landen uitsluitend te doen in een wereldwijd beleggingsfonds dat specifieke Sustainable Development Goals (SDG's) nastreeft. Hiermee wordt nog nadrukkelijker een MVB-focus op de aandelenselectie gericht op basis van een best-in-class aanpak. Ten aanzien van de beleggingen in aandelen van opkomende landen onderzoekt Flexsecurity de mogelijkheden om een soortgelijk beleid te voeren, waarbij ook aspecten als naleving van mensenrechten en persvrijheid een rol spelen in de selectie. Ten aanzien van de beleggingen in niet-genoteerd onroerend goed heeft het bestuur de aandacht gericht op de wijze waarop de beleggingsfondsen aandacht besteden aan zaken als betaalbare huren, energielabels en huurderstevredenheid.

Vastrentende portefeuille

De totale vastrentende portefeuille behaalde een rendement van -1,2% (2020: 2,7%) tegenover een benchmarkrendement van -1,0%. Dit negatieve rendement kan worden toegeschreven aan de rentestijging die in 2021 optrad. Vrijwel alle categorieën binnen de vastrentende portefeuille behaalden daardoor een negatief resultaat.

Vastrentende portefeuille	Weging	Rendement Portefeuille	Rendement Benchmark	Relatief Rendement
Staatsobligaties	49,8%	-3,0%	-2,9%	-0,1%
Bedrijfsobligaties	19,2%	-1,2%	-1,1%	-0,1%
Hypotheke	20,0%	1,8%	2,0%	-0,2%
Direct lending	5,9%	6,3%	6,3%	0,0%
Liquiditeiten	5,1%	0,0%	-0,5%	0,5%
Totaal	100,0%	-1,2%	-1,0%	-0,2%

De rendementen op vastrentende waarden waren in 2021 overwegend negatief. Alleen op hypotheek en direct lening werden positieve rendementen gerealiseerd. De prestaties lagen min of meer in lijn met die van de benchmark, het verschil kan verklaard worden uit de kosten die verrekend worden binnen de beleggingsfondsen.

In de vastrentende portefeuille is de toepassing van het MVB-beleid beperkt. Eind 2021 werd circa 8% van de portefeuille in 'groene' staatsobligaties belegd. Groene obligaties worden uitgegeven om kapitaal aan te trekken specifiek voor milieuprojecten, gericht op de reducering van de CO₂-uitstoot. De allocatie naar bedrijfsobligaties (normweging 20%) wordt volledig op basis van een MVB-insteek beheerd. In de categorie hypotheek wordt door de beheerders toenemende aandacht besteed aan duurzaamheidsaspecten, zoals het streven naar betere energielabels en verduurzaming van woningen.

Matchingportefeuille

Door de gestegen rente behaalde de (relatief kleine) matchingportefeuille een rendement van -15,5% (2020: 18,9%). Daarmee was het resultaat iets beter dan de benchmark die -15,9% scoorde. Vooral voor de oudere leeftijdsgroepen met een relatief grote allocatie naar de matchingportefeuille leidde dit tot dalende participatiewaarden. Daarbij wordt opgemerkt dat de gestegen rente in 2021 ook invloed heeft gehad op de tarieven die verzekeraars hanteren voor de aankoop van direct ingaande pensioenen. Voor deelnemers die met pensioen gaan is die impact op de omvang van hun aan te kopen pensioen daarmee beperkt. In de matchingsportefeuille is geen sprake van uitvoering van MVB-beleid.

Matchingportefeuille	Weging	Rendement Portefeuille	Rendement Benchmark	Relatief Rendement
Staatsobligaties	69,5%	-9,6%	N.v.t.	N.v.t.
LDI-fondsen	24,5%	-26,4%	N.v.t.	N.v.t.
Liquiditeiten	6,0%	0,0%	N.v.t.	N.v.t.
Totaal	100,0%	-15,5%	-15,9%	0,4%

Belegd eigen vermogen

De beleggingen in het belegd eigen vermogen rendeerden in 2021 met 7,1% (2020: 5,0%). Dat is ietsje hoger dan de benchmark die 6,9% scoorde.

Belegd eigen vermogen	Weging	Rendement Portefeuille	Rendement Benchmark	Relatief Rendement
Staatsobligaties	29,8%	-4,0%	-3,6%	-0,4%
Bedrijfsobligaties	29,6%	-1,2%	-1,1%	-0,1%
Aandelen ontwikkelde landen	31,2%	31,1%	30,6%	0,5%
Liquiditeiten	9,4%	-0,8%	-0,5%	-0,3%
Totaal	100,0%	7,1%	6,9%	0,2%

De beleggingsdoelstelling voor het belegd eigen vermogen is om de waardeontwikkeling van de gehele portefeuille voor risico deelnemers min of meer bij te houden met een eenvoudige portefeuille. Die doelstelling is in 2021 gerealiseerd. Het totale fondsrendement bedroeg 7,0%, dat vrijwel exact werd gerepliceerd in het belegd eigen vermogen.

Als we kijken naar de bijdrage van de verschillende categorieën aan het resultaat, dan is de conclusie dat alleen de aandelenbeleggingen een positieve bijdrage hebben geleverd. Met ook nog een relatieve outperformance werd voldoende tegenwicht gegeven aan de negatieve resultaten en underperformance op de obligatiebeleggingen.

De bedrijfsobligaties en de aandelen ontwikkelde landen (samen goed voor een normweging van 60%) worden beheerd op basis van MVB-uitgangspunten.

AO-portefeuille

De AO-portefeuille bestaat volledig uit vastrentende waarden en heeft als doel om de renteontwikkeling van de verplichtingen die het fonds heeft vanwege arbeidsongeschiktheid zo goed mogelijk te volgen. In 2021 bedroeg het rendement van deze portefeuille -1,3%. Dat was weliswaar een negatief resultaat, maar het lag een stuk hoger dan de benchmark (die bepaald wordt door de verplichtingen van het fonds), want die daalde met -4,0%. Relatief gezien dus een uitstekend resultaat.

AO-portefeuille

	Weging	Rendement Portefeuille	Rendement Benchmark	Relatief Rendement
Staatsobligaties	45,7%	-4,3%	N.v.t.	N.v.t.
Bedrijfsobligaties	9,5%	-1,6%	N.v.t.	N.v.t.
Hypotheke	30,4%	3,5%	N.v.t.	N.v.t.
Liquiditeiten	14,4%	-0,8%	N.v.t.	N.v.t.
Totaal	100,0%	-1,3%	-4,0%	2,7%

In de AO-portefeuille zijn geen benchmarks per categorie van toepassing, omdat de ontwikkeling van de verplichtingen op AO-gebied de benchmark voor het geheel vormt. De rente is daarbij de bepalende factor. Per kwartaal wordt de portefeuille aangepast aan de ontwikkeling van de AO-verplichtingen.

De hogere rendementen op bedrijfsobligaties en vooral hypotheke hebben ertoe geleid dat het resultaat van de AO-portefeuille een stuk beter was dan de waardeontwikkeling van de verplichtingen. Hoewel dit resultaat tot tevredenheid zou stemmen, maakt het tegelijkertijd duidelijk dat de invulling van de AO-portefeuille met andere categorieën dan staatsobligaties leidt tot het risico dat het eindresultaat kan afwijken van de beoogde doelstelling. In 2021 viel dat positief uit, maar in 2020 was het omgekeerde het geval. Het bestuur is zich van dit risico op afwijking bewust en probeert de mate van afwijking zoveel mogelijk te beperken.

In de AO-portefeuille worden alleen de bedrijfsobligaties beheerd conform het MVB-beleid van het fonds.

Algemeen beeld en conclusies

De in 2021 behaalde beleggingsrendementen wijken deels af van veronderstelde langjarige rendementen die in de beleggingsplannen van Flexsecurity waren opgenomen. Vrijwel alle categorieën zakelijke waarden presteerden duidelijk beter dan tevoren werd verwacht. Het sterke economische herstel na de coronapandemie droeg daar vooral aan bij. De categorie aandelen opkomende landen bleef in 2021 sterk achter bij de andere zakelijke waarden, maar presteerde nog altijd redelijk in de buurt van de langjarige verwachtingen.

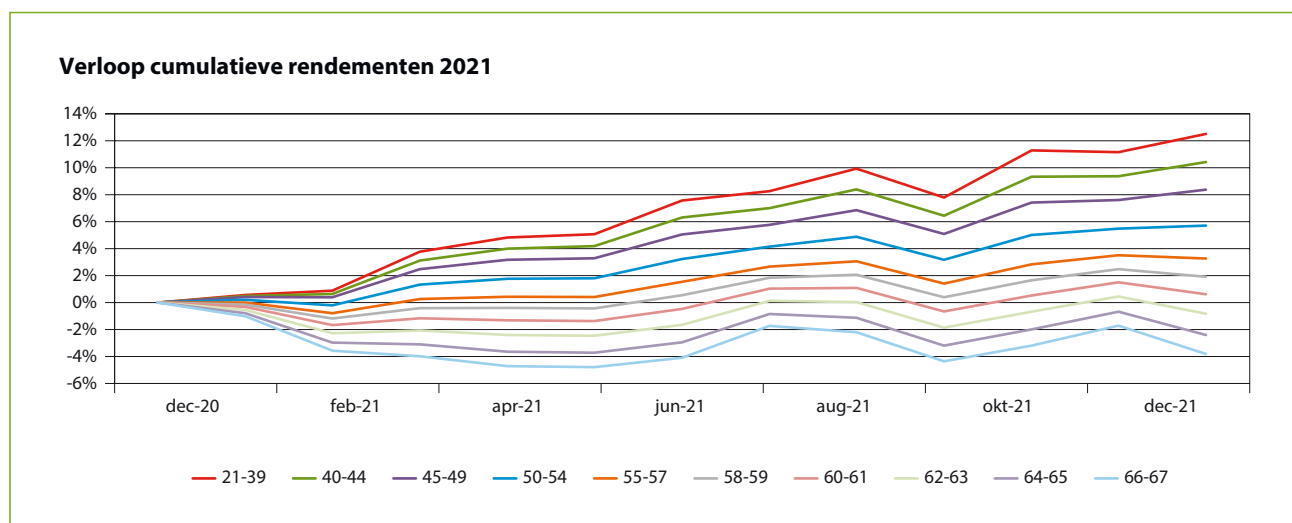
In de categorie vastrentende waarden waren de rendementen op de hoogwaardige categorieën negatief als gevolg van de opgetreden rentestijging. De verwachtingen voor deze obligaties waren voor 2021 beperkt, maar wel positief. Alleen de meer risicovolle categorieën leverden positieve rendementen die echter wel achterbleven bij de verwachtingen voor 2021. Direct lending vormde daarop de enige uitzondering, waarin een hoger rendement werd gerealiseerd dan aan het begin van het jaar werd verwacht.

Het risicobeleid bleek in 2021 voldoende effectief. Het fonds is niet geconfronteerd met onverwachte ontwikkelingen, onvoorziene risico's of andere zaken die een negatieve invloed op de ontwikkeling van de rendementen of de participatiewaarden hadden. Alle risicoparameters zijn in 2021 binnen de vooraf gestelde maximale waarden gebleven. Ook de afdekking van het renterisico per leeftijdsgroep heeft gedurende het gehele jaar conform beleid plaatsgevonden.

Rendementen per leeftijdsgroep

Op basis van de rendementen die in de deelportefeuilles zijn behaald en de beleggingsmix die per leeftijdsgroep wordt gehanteerd, worden de rendementen per leeftijdsgroep vastgesteld. Vanwege de grote verschillen tussen de rendementen van de drie deelportefeuilles zijn er ook grote verschillen tussen de leeftijdsgroepen. Voor jongere deelnemers met een relatief groot aandeel in de rendementsportefeuille was sprake van positieve rendementen, voor oudere deelnemers met vooral belangen in de vastrentende en matchingsportefeuille daalden de participatiewaarden.

In onderstaande grafiek is het verloop van de cumulatieve rendementen in 2021 per leeftijdsgroep weergegeven.

Uit de grafiek kan worden afgeleid dat risico nemen in 2021 beloond werd en dat de rentestijging (die zich vooral voordeed in het eerste kwartaal) voor ouderen bepalend was voor het resultaat. In september gingen de zakelijke waarden fors in waarde achteruit, maar tegelijkertijd steeg de rente, waardoor ook vastrentende waarden inleverden. In principe heeft de lifecycle hiermee naar behoren gefunctioneerd; voor jonge deelnemers wordt relatief veel risico genomen, hetgeen kan leiden tot forse stijgingen en dalingen, terwijl voor oudere deelnemers een relatief stabiel, maar op de lange termijn lager resultaat wordt gerealiseerd.

Onderstaande tabel geeft per leeftijdsgroep de rendementen van 2021 en de gemiddelde jaarrendementen voor de perioden 2019-2021 en 2017-2021 weer.

	2021	2019-2021	2017-2021
21-39	12,50%	10,87%	7,90%
40-44	10,40%	9,56%	6,96%
45-49	8,40%	8,28%	6,01%
50-54	5,70%	6,95%	5,05%
55-57	3,30%	5,87%	4,24%
58-59	1,90%	5,43%	3,90%
60-61	0,60%	5,06%	3,60%
62-63	-0,80%	4,77%	3,36%
64-65	-2,40%	4,52%	3,11%
66-67	-3,80%	4,21%	2,85%

Uit de gemiddelde rendementen van de afgelopen jaren valt een redelijk consistent beeld af te leiden, waaruit blijkt dat de lifecycle doet waarvoor deze is ingesteld. Voor jongere deelnemers wordt meer risico genomen, hetgeen zich vertaalt in hogere rendementen. De oudere deelnemers bereiken met een lager risico ook lagere rendementen. Dit verband, dat overigens op een kortere termijn niet altijd terug te vinden is in de resultaten, is in 2021 zowel op 1-jaars, 3-jaars en 5-jaarsbasis zichtbaar. De negatieve rendementen voor de oudere leeftijdsgroepen in 2021 zijn in lijn met de beleggingsdoelstelling voor deze groepen. Die doelstelling is immers om de 'pensioenwaarde' van de uiteindelijk aan te kopen levenslange uitkeringen op peil te houden, en die doelstelling is gerealiseerd.

Flexsecurity peilt maandelijks hoe de ontwikkeling van de rendementen in de oudste leeftijdsgroepen zich verhoudt tot de tariefstelling van verzekeraars die direct ingaande vaste pensioenen aanbieden. Daarbij wordt uitgegaan van een vaste koopsom die wordt omgezet in een levenslange uitkering. Eind 2021 bleek het aan te kopen levenslange pensioen als gevolg van de rentestijging met 4,35% te zijn gestegen ten opzichte van het niveau van eind december 2020. Dit effect kan worden toegeschreven aan de opgetreden rentestijging. Het beleggingsrendement van -3,80% in de oudste leeftijdsgroep heeft deze stijging voor 87% gecompenseerd. Achteraf gezien zouden deze deelnemers deze compensatie waarschijnlijk liever niet gehad hebben, maar het strategische uitgangspunt is dat in deze leeftijdsgroep 85% van het renterisico afgedekt wordt. Dat is dus vrijwel exact gelukt. Hierbij wordt wel opgemerkt dat ook andere factoren zoals de ontwikkeling van de levensverwachting en concurrentie tussen verschillende verzekeraars invloed kunnen hebben op het aan te kopen pensioen.

Vergelijking met andere aanbieders van premieregelingen

Los van de vergelijking met de benchmarks die Flexsecurity zelf per beleggingscategorie hanteert, is het ook interessant om de beleggingsresultaten te vergelijken met die van andere pensioenuitvoerders. Zoals eerder aangegeven is een vergelijking met totaalrendementen van andere pensioenfondsen daarvoor weinig relevant, gezien de afwijkende opzet van het pensioenfonds.

Daarom vergelijkt Flexsecurity de beleggingsresultaten bij voorkeur met andere uitvoerders van beschikbare premieregelingen. Dat zijn een enkel pensioenfonds (zoals StiPP), maar vooral verzekeraars en premiepensioeninstellingen. Adviesbureau Lane Clark & Peacock onderzoekt jaarlijks de rendementen, kosten en risico's in collectieve DC-producten. Uit de vergelijking wordt ieder jaar duidelijk dat de kenmerken en resultaten van de lifecycle van Flexsecurity zich goed verhouden tot die van StiPP, maar dat de verschillen met de lifecycles van commerciële aanbieders groot zijn. Flexsecurity heeft in 2020 aanpassingen in het strategische beleggingsbeleid doorgevoerd, waardoor voor de jongere leeftijdsgroepen een groter risico in zakelijke waarden wordt genomen, het relatieve belang van aandelen in de rendementsportefeuille vergroot is en de afdekking van het valutarisico beëindigd is. Ondanks deze stappen wordt uit de vergelijking duidelijk dat er door de commerciële marktpartijen meer risico wordt genomen en vooral dat risico's minder snel

worden afgebouwd dan bij Flexsecurity het geval is. Zoals eerder beschreven past dit lagere risico goed bij de gemiddeld genomen ook lagere risicohouding van de deelnemers.

Het bestuur neemt de conclusies van de vergelijkingen mee in de voorbereiding van een nieuw strategisch beleggingsbeleid dat vanaf 2023 zal worden ingevoerd.

Vooruitblik 2022

2022 is het derde en laatste jaar van de driejaarlijkse strategische beleggingscyclus van het fonds. Dat betekent dat er enerzijds tussentijds weinig grote wijzigingen in het beleggingsbeleid worden aangebracht, maar dat er anderzijds voorbereidingen zullen worden getroffen voor de vaststelling van een nieuw strategisch beleid dat vanaf 2023 van toepassing zal zijn. Hiervoor zal in 2022 een nieuwe ALM-studie worden uitgevoerd. Verder zullen maatschappelijk verantwoord beleggen en de beheersing van klimaatrisico's steeds meer aandacht vragen binnen het beleggingsbeleid. De invoering van nieuwe Europese regels over duurzaam beleggen dwingt fondsen verder om meer inzicht te geven in het duurzaamheidsgehalte van de beleggingen.

Uitvoeringskosten

Kostenbewustzijn is een belangrijk onderdeel van de strategie van Flexsecurity. Het fonds voert pensioenregelingen uit voor deelnemers die in veel gevallen een beperkte premie-inleg en kleine pensioenkapitalen hebben. De kosten die gemaakt worden voor de uitvoering van de pensioenregeling worden onttrokken aan deze premies en aan het belegde vermogen. Daardoor bestaat er een direct verband tussen het kostenniveau en het uiteindelijke pensioenresultaat. Dat wil niet zeggen dat het bestuur altijd streeft naar het minimaliseren van de kosten. De uitdaging is om een evenwichtige afweging te maken tussen de kwaliteit van de uitvoering en de kosten die daarvoor als verantwoord worden beschouwd. Als het bestuur er bewust voor kiest om een betere dienstverlening, betere informatievoorziening of de mogelijkheid om hogere beleggingsrendementen te realiseren, dan kan er ook bewust gekozen worden voor de hogere kosten die daarmee gemoeid zijn. Het bestuur toetst vervolgens kritisch en doorlopend of de veronderstelde meerwaarde ook gerealiseerd wordt. Is dat niet het geval, dan worden de keuzes bijgesteld. Het bestuur ziet het als haar taak om een strakke kostenbeheersing na te streven en bij iedere beleidsbeslissing de kosten nadrukkelijk mee te wegen.

Sinds een aantal jaren worden de uitvoeringskosten van pensioenfondsen op een uniforme manier in jaarverslagen gepresenteerd. Dat maakt een vergelijking van het kostenniveau met andere fondsen mogelijk. In die vergelijkingen komt Flexsecurity steevast als één van de pensioenfondsen met de laagste kosten voor pensioenbeheer per deelnemer uit de bus. Dat is op zich positief, maar het bestuur beschouwt deze maatstaf niet als de meest relevante. Het bestuur kijkt vooral naar de hoogte van diezelfde kosten ten opzichte van de betaalde premies. Op basis van die maatstaf is het beeld minder rooskleurig. Door de over het algemeen lage pensioenpremies en de nog altijd grote aantallen (gewezen) deelnemers is er binnen Flexsecurity procentueel gezien sprake van een fors kostenniveau dat hoger ligt dan bij het gemiddelde pensioenfonds. Deze constatering geldt vooral voor het Basispensioen. Het bestuur probeert om dit kostenpercentage kritisch te bewaken en streeft ernaar om de uitvoeringskosten – voor zover mogelijk – in de hand te houden door efficiënte werkprocessen en het vermijden van onnodige werkzaamheden. In de volgende paragrafen wordt aangegeven hoe de uitvoeringskosten van Flexsecurity zich in 2021 in absolute en relatieve zin hebben ontwikkeld. Alle kosten in dit hoofdstuk worden vermeld in euro's.

Ten behoeve van de duidelijkheid over deze verslaglegging volgen onderstaand de wettelijk vereiste kostenbedragen en -percentages voor 2021. In het vervolg van dit hoofdstuk worden deze getallen en percentages nader toegelicht.

Kengetal	2021	2020
Totale kosten voor pensioenbeheer in euro	€ 3.185.000	€ 3.151.000
Kosten voor pensioenbeheer in euro per deelnemer	€ 61,32	€ 64,77
Totale kosten voor vermogensbeheer in euro	€ 2.119.054	€ 2.075.537
Totale transactiekosten in euro	€ 204.824	€ 666.257
Kosten van vermogensbeheer als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,40%	0,42%
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,04%	0,13%

Kosten voor pensioenbeheer

De kosten voor pensioenbeheer bestaan hoofdzakelijk uit de kosten die het fonds maakt voor administratie en communicatie. In de berekening van de kostendekkende premie is (bovenop de kosten voor de premie-inleg in de pensioenkapitalen van de deelnemers) een procentuele opslag opgenomen voor de kosten van pensioenbeheer. Deze kosten worden daarmee gefinancierd vanuit de door de werkgever en deelnemers verschuldigde pensioenpremies. De kosten voor pensioenbeheer bepalen daarmee dus voor een deel de hoogte van de geheven premies.

De kosten van het pensioenbeheer bedroegen in 2021 € 3.185.000 (2020: € 3.151.000). Deze kosten zijn dus vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van een jaar eerder. Het grootste deel van deze kosten wordt bepaald door de kosten die uitvoeringsorganisatie AZL in rekening brengt voor alle administratieve en communicatieprocessen. Daarnaast zijn hierin opgenomen de kosten die ten behoeve van Flexsecurity gemaakt worden door Randstad Groep Nederland, de kostenvergoedingen voor de bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan en de sleutelfunctiehouders. Tot slot zijn er alle 'verplichte' kosten zoals de wettelijk verplichte bijdragen voor De Nederlandsche Bank, de Autoriteit Financiële Markten en het Pensioenregister, de inhuur van de accountant en de certificerende actuaris. Onderstaande tabel geeft een inzicht in de samenstelling en ontwikkeling van de kosten voor pensioenbeheer.

Kosten pensioenbeheer	2021	2020
Kosten administratieve uitvoering en communicatie	2.520.000	2.626.000
Bestuurskosten	90.000	94.000
Kosten toezichthouders (AFM / DNB)	57.000	60.000
Kosten accountant en actuaris	132.000	97.000
Overige kosten (o.m. Pensioenregister, sleutelfuncties en visitatiecommissie.)	386.000	274.000
Totaal	3.185.000	3.151.000

Op totaalniveau is er sprake van een kostenstijging van 1,1% ten opzichte van 2020. Binnen de kosten is wel een verschuiving zichtbaar. De toename van de 'overige kosten' is met name toe te rekenen aan de inzet van de sleutelfunctiehouders. Inclusief de vergoedingen voor de vervullers van de sleutelfuncties bedroegen deze kosten een kleine € 100.000. Ook werd in 2021 een groter beroep gedaan op externe adviseurs dan een jaar eerder.

De definitie die door de Pensioenfederatie wordt gehanteerd als het gaat om de berekening van de pensioenbeheerkosten per deelnemer bepaalt dat deze jaarlijkse kosten worden gedeeld door het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden per ultimo jaar. Flexsecurity had eind 2021 51.941 actieve deelnemers (2020: 48.651). Het fonds kent geen pensioengerechtigden. Dat betekent dat de kosten voor pensioenbeheer in 2021 € 61,32 per actieve deelnemer bedroegen (2020: € 64,77). Dat is een daling van 5,3%, terwijl de totale kosten nauwelijks toenamen. Deze daling van de kosten per actieve deelnemer wordt vrijwel volledig veroorzaakt door het gestegen aantal actieve deelnemers per einde jaar.

Als alle deelnemers, dus zowel actieve als gewezen deelnemers, betrokken worden in de berekening van de gemiddelde kosten per deelnemer, dan worden de pensioenbeheerkosten in 2021 verdeeld over 197.042 personen (2020: 227.675). Volgens die definitie bedroegen de kosten van pensioenbeheer in 2021 € 16,16 per deelnemer (2020: € 13,84). Dat is juist weer een aanzienlijke stijging van 16,8%, die zich volledig laat verklaren uit de afname van het aantal gewezen deelnemers.

Ondanks de stijgingen in de afgelopen jaren zijn de pensioenbeheerkosten van Flexsecurity per deelnemer nog altijd als relatief laag te beschouwen in vergelijking met die van andere pensioenfondsen. Als percentage ten opzichte van de geheven premie liggen de uitvoeringskosten echter op een hoog niveau. Als we de kosten voor pensioenbeheer uitdrukken als een percentage van de ontvangen premie (waaruit de pensioenbeheerkosten worden gefinancierd), dan bedraagt het percentage voor de kosten van pensioenbeheer in 2021 6,04% (2020: 5,93%). Deze kleine stijging laat zich verklaren door het iets gedaalde premievolume in 2021. De procentuele pensioenbeheerkosten van Flexsecurity zijn daarmee aanzienlijk hoger dan de percentages bij de meeste pensioenfondsen, die meestal rond de 3% liggen. De discrepantie met de lage kosten per deelnemer laat zich verklaren vanuit de relatief lage premies die per deelnemer worden ingelegd en de intensieve handelingen die Flexsecurity moet verrichten voor grote aantallen deelnemers die vaak gedurende korte tijd binnen het fonds pensioen opbouwen, in veel gevallen weer gevolgd door een automatische waardeoverdracht.

Een specifiek aspect van de pensioenbeheerkosten betreft de kosten van het externe toezicht. Als financiële instelling staat Flexsecurity onder toezicht van twee externe partijen, te weten De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. Aan beide toezichthouders is Flexsecurity een jaarlijkse toezichtbijdrage verschuldigd, die door de betreffende toezichthouder op basis van de geldende wet- en regelgeving wordt bepaald. Deze bijdragen hebben zich de afgelopen vijf jaren bij Flexsecurity als volgt ontwikkeld:

Kosten extern toezicht

In €	2021	2020	2019	2018	2017
DNB	€ 23.707	€ 24.497	€ 22.945	€ 19.786	€ 18.846
AFM	€ 33.339	€ 34.833	€ 32.886	€ 32.945	€ 31.932

Bij beide toezichthouders was er in 2021 sprake van een lichte daling van de toezichtbijdragen, waarmee een trend van de voorgaande jaren wordt doorbroken. De weergegeven kosten hebben uitsluitend betrekking op de directe toezichtkosten. Naast deze directe kosten worden er ook indirecte toezichtkosten gemaakt, bijvoorbeeld de kosten die gemaakt moeten worden om aan rapportageverplichtingen te kunnen voldoen of voorgeschreven onderzoeken uit te voeren. Deze kosten worden verantwoord onder de algemene bestuurskosten.

Kosten voor vermogensbeheer

De kosten van het vermogensbeheer worden verantwoord in de jaarrekening. De vermogensbeheerkosten die in de jaarrekening vermeld worden, zijn de zogenaamde 'out-of-pocket-kosten', ofwel de kosten die Flexsecurity feitelijk direct betaalt aan de partijen die betrokken zijn bij het vermogensbeheer, zoals de fiduciaire vermogensbeheerder, de beleggingsadministrateur en de custodian. Deze kosten worden verrekend in de participatiewaardes (ofwel de beleggingsrendementen) die het fonds maandelijks vaststelt.

Naast deze zichtbare kosten zijn er ook meer 'verborgen' kosten. Dit zijn de vermogensbeheerkosten die direct verrekend worden met de waarde van de beleggingen van de beleggingsfondsen waarin Flexsecurity participeert. Deze kosten zijn niet zichtbaar in de jaarrekening, maar vormen in feite wel de grootste post als het om kosten van het vermogensbeheer van het pensioenfonds gaat. Vermogensbeheerder KCM en Flexsecurity spannen zich voortdurend in om deze kosten zo objectief mogelijk 'boven water' te krijgen.

De transactiekosten die samenhangen met de aan- en verkopen van beleggingen binnen beleggingsfondsen zijn het lastigst te bepalen. Deze kosten worden zo nauwkeurig mogelijk ingeschat op basis van ervaringscijfers en gegevens van de fondsbeheerders. Bij het maken van deze schattingen zijn de kosten per transactie en de 'omloopsnelheden' binnen de beleggingsfondsen als maatstaf gebruikt – onder de aanname dat de toe- en uittredingskosten van een beleggingsfonds kostendekkend zijn voor de bijbehorende transacties binnen het beleggingsfonds. Als de beheerder van het beleggingsfonds wel een opgave van de transactiekosten van het fonds doet, is uiteraard deze opgave gehanteerd.

Als maatstaf voor de beheerkosten is de ongoing charges figure (OCF) gebruikt van de beleggingsfondsen waarin belegd wordt. De OCF bevat de beheervergoeding plus de administratiekosten, accountantskosten, bewaarkosten en overige relevante kosten van het beleggingsfonds. Beleggingsfondsen publiceren de OCF in hun jaarverslagen. Aangezien het boekjaar van beleggingsfondsen per fonds verschilt en de jaarverslagen niet altijd tijdig voor de afronding van het jaarwerk van Flexsecurity beschikbaar zijn, is de meest recent gepubliceerde OCF van het betreffende beleggingsfonds gebruikt. Als een beleggingsfonds geen OCF, maar het minder omvattende kengetal van de TER (total expense ratio) rapporteert, dan is deze maatstaf gebruikt.

Flexsecurity heeft in 2021 geen performancegerelateerde kosten betaald. Zogenaamde 'performance fees' worden door Flexsecurity zoveel mogelijk vermeden, aangezien deze niet stroken met het beloningsbeleid van het fonds. Alleen in de categorie 'direct lending'

ofwel onderhandse bedrijfsleningen kunnen dergelijke performancegerelateerde beloningen worden toegekend. Hiervan was in 2021 geen sprake.

De vermogensbeheerkosten worden gebruikelijk uitgedrukt als een percentage van het gemiddeld belegd vermogen, dat op basis van maandelijkse metingen wordt vastgesteld. In 2021 bedroeg het gemiddeld belegd vermogen van Flexsecurity € 528.860.042.

De schatting van de vermogensbeheerkosten over 2021 is opgenomen in onderstaande tabel:

Geschatte kosten van vermogensbeheer 2021

Beleggingscategorie	Beheer- kosten	Performance gerelateerde -kosten	Transactie- kosten	Totaal
Vastgoed	216.092	-	12.088	228.180
Aandelen	193.475	-	142.336	335.811
Vastrentende waarden	482.054	-	25.221	507.274
Overige beleggingen	12.025	-	575	12.600
Kosten overlaybeleggingen	12.979	-	24.604	37.584
Totale kosten toe te wijzen aan categorieën	916.625	-	204.824	1.121.449
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau	-	-	-	-
Kosten fiduciair beheer	952.429	-	-	952.429
Bewaarloon	77.000	-	-	77.000
Beleggingsadministratie	173.000	-	-	173.000
Overige kosten		-	-	
Totaal overige vermogensbeheerkosten	1.202.429	-	-	1.202.429
Totale kosten vermogensbeheer	2.119.054	-	204.824	2.323.878
In procenten van het gemiddeld belegde vermogen	0,40%	0,00%	0,04%	0,44%

Anders dan veel andere pensioenfondsen belast Flexsecurity geen bestuurskosten door naar het vermogensbeheer.

De kosten die samenhangen met de beleggingen in 2021 worden in onderstaande tabel vergeleken met de kosten in 2020:

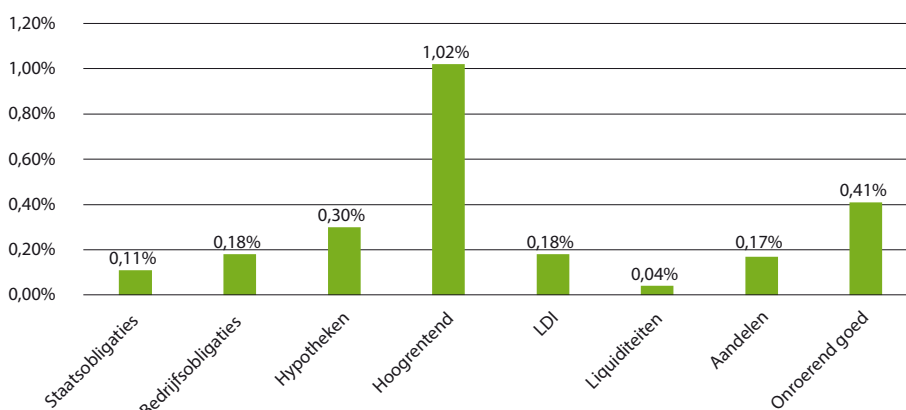
Vergelijking kosten vermogensbeheer 2021 - 2020

	2021	2020
Beheerkosten (€)	€ 2.119.054	€ 2.075.537
Performancegerelateerde kosten (€)	-	€ 324
Transactiekosten (€)	€ 204.824	€ 666.257
Totale kosten (€)	€ 2.323.878	€ 2.742.118
Beheerkosten (%)	0,40%	0,42%
Performancegerelateerde kosten (%)	0,00%	0,00%
Transactiekosten (%)	0,04%	0,13%
Totale kosten (%)	0,44%	0,55%

Het totaal van de kosten die samenhangen met het beheer van het belegd vermogen zijn zowel in absolute als in relatieve zin gedaald ten opzichte van 2020. In euro's gemeten bedroeg de daling € 0,4 miljoen, procentueel is dat ruim 15%. Die daling hangt volledig samen met de aanzienlijk lagere transactiekosten in 2021. In 2020 vielen de transactiekosten hoog uit vanwege een aanpassing in het strategische beleggingsbeleid, de opgelopen kosten van transacties gedurende de coronacrisis en de eenmalige transitie van een deel van de aandelenbeleggingen. In 2021 zijn dergelijke transitie niet uitgevoerd en waren de marktomstandigheden bij het uitvoeren van de maandelijkse rebalancing van de portefeuilles gunstiger dan in 2020. Dat verklaart de grote daling van de transactiekosten ten opzichte van het voorgaande jaar.

De vermogensbeheerkosten zijn afhankelijk van de beleidskeuzes van Flexsecurity en gerelateerd aan onder meer het risicoprofiel van Flexsecurity en de hieruit voortvloeiende beleggingsmix. Per beleggingscategorie worden de beheerkosten in 2021 door de fiduciaire vermogensbeheerder als volgt ingeschat:

Gemiddelde beheerkosten per categorie 2021

Uit het overzicht wordt duidelijk dat de 'illiquide' beleggingen ofwel de beleggingen die niet dagelijks verhandeld kunnen worden, veruit de hoogste kostenniveaus kennen. Met name de relatief hoge kosten voor de categorie 'hoogrentend' vallen op. Dit zijn staatsobligaties van opkomende markten en onderhandse leningen, ook wel bekend als 'direct lending'. Het kostenniveau voor de laatste categorie staat op gespannen voet met het strategisch uitgangspunt van kostenbewustzijn van Flexsecurity. Anderzijds is gebleken dat ook in 2021 de netto bijdrage van deze categorie aan het beleggingsresultaat (na aftrek van de hoge kosten) een stuk hoger ligt dan die van andere vastrentende waarden. Die afweging leidt ertoe dat Flexsecurity er bewust voor kiest om deze relatief dure beleggingen in portefeuille te houden. Uiteraard beoordeelt het bestuur kritisch of de hogere kosten ook in de toekomst gerechtvaardigd blijven.

De toelichting op de kosten van vermogensbeheer in dit bestuursverslag wijkt af van de kosten zoals gepresenteerd in de jaarrekening. Deze toelichting in het bestuursverslag is gebaseerd op de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. In de jaarrekening zijn de kosten verantwoord overeenkomstig de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving. In de jaarrekening betreft het de kosten die direct voor rekening van het fonds zijn gekomen. In onderstaande tabel is de aansluiting tussen de kosten van vermogensbeheer zoals gepresenteerd in het bestuursverslag en in de jaarrekening weergegeven.

Beheervergoedingen	Beheerkosten	Transactie- kosten	Totaal
Kosten fiduciair beheer	871.000	-	871.000
Bewaarloon	77.000	-	77.000
Overige kosten	173.000	-	173.000
Kosten opgenomen in de jaarrekening	1.121.000	-	1.121.000
Kosten gesaldeerd met indirecte beleggingsopbrengsten	998.054	204.824	1.202.878
Totale kosten vermogensbeheer	2.119.054	204.824	2.323.878

Benchmarking

In de aanbevelingen die de Pensioenfederatie doet over de rapportage over uitvoeringskosten wordt aangegeven dat pensioenfondsen hun kosten in perspectief dienen te zetten door middel van benchmarking. Dit helpt om kosten in de context te kunnen beoordelen, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke kenmerken van het pensioenfonds, het beleggingsbeleid en de uitvoering van de regeling. Flexsecurity maakt voor deze benchmarking gebruik van de zogeheten IBI Benchmark van het Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI). In deze benchmark worden door Nederlandse pensioenfondsen de aan de toezichthouders gerapporteerde gegevens over de kosten van pensioenuitvoering en vermogensbeheer – op vrijwillige basis – met elkaar vergeleken. Aan de IBI Benchmark 2021 over het verslagjaar 2020 deden 18 pensioenfondsen mee, waaronder Flexsecurity. Acht van deze fondsen hadden een belegd vermogen dat, net als dat van Flexsecurity, kleiner is dan € 2 miljard. Deze 'peer group' is relevant voor de vergelijking van de vermogensbeheerkosten. Voor de vergelijking van de pensioenbeheerkosten is gekeken naar een groep van negen ondernemingspensioenfondsen met een aantal deelnemers tussen de 4.000 en 80.000.

Het trekken van conclusies op basis van deze benchmark dient met voorbehoud te worden gedaan: per saldo worden namelijk de resultaten op het (geaggregeerde) niveau van de pensioenfondsen als geheel met elkaar vergeleken. Aangezien Flexsecurity een lifecycle-aanpak met leeftijdsgroepen en drie deelportefeuilles hanteert, is de analyse op totaalniveau zoals IBI Benchmarking die levert, voor Flexsecurity niet altijd even relevant.

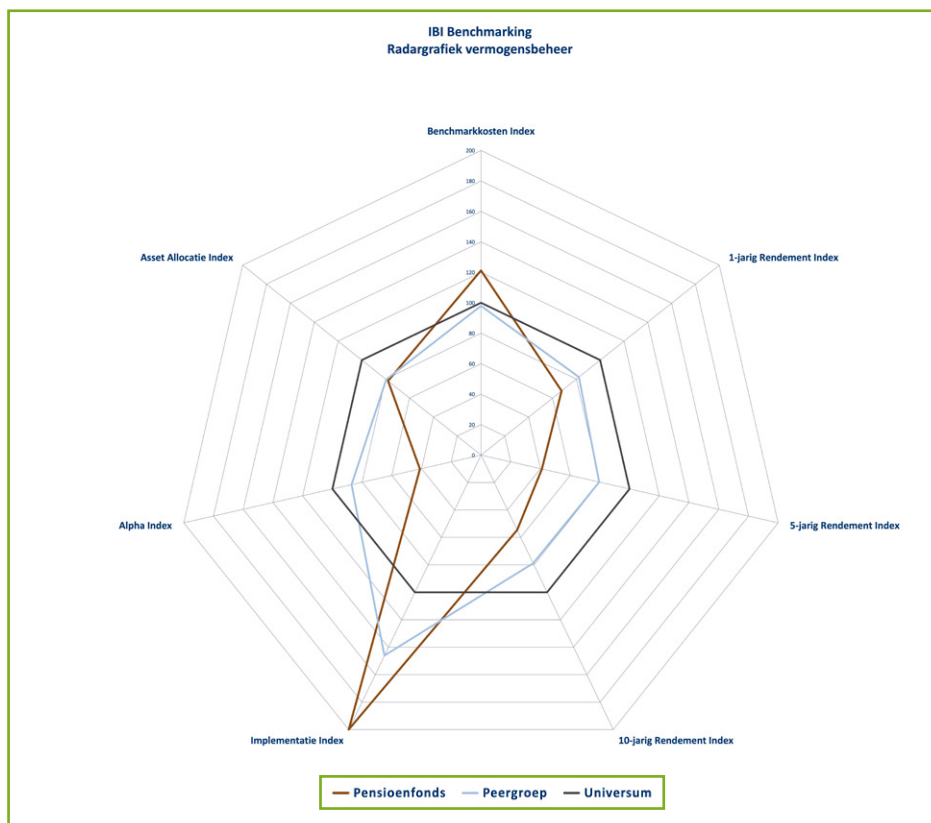
Vergelijking vermogensbeheerkosten

De IBI Benchmark laat zien over het verslagjaar 2020 (vergelijkende informatie over 2021 is nog niet beschikbaar) dat Flexsecurity in dat jaar een lager beleggingsrendement haalde dan de qua omvang vergelijkbare pensioenfondsen. Flexsecurity behaalde een totaalrendement van 5,2%, terwijl de vergelijkbare fondsen een rendement van 6,9% behaalden. Flexsecurity deed het in 2020 – net als in eerdere jaren - qua beleggingsresultaat met name slechter omdat het fonds het renterisico in veel mindere mate afdekt dan de andere pensioenfondsen in de benchmark. In 2020 was sprake van een daling van de rente, hetgeen tot positieve rendementen leidt bij een hoge afdekking van dit risico. Flexsecurity dekt weliswaar renterisico af, maar doet dat vooral voor oudere deelnemers die een relatief klein aandeel in het totale belegde vermogen vertegenwoordigen.

Ook op basis van een vijfjarige vergelijking blijken de rendementen van Flexsecurity lager te liggen die van de fondsen in de peergroep. Flexsecurity behaalde een gemiddeld jaarlijks rendement van 5,1% ten opzichte van 7,0% voor de peergroep. Ook voor dit verschil is de afdekking van renterisico de bepalende factor. De dalende rente van de afgelopen jaren heeft sterk bijgedragen aan de hogere rendementen van fondsen die het renterisico afdekken.

De IBI Benchmark meet de kosten die gemaakt zijn om de beleggingsrendementen te realiseren. Afgezien van transactiekosten bedroegen deze kosten voor Flexsecurity in 2020 0,42% van het gemiddeld belegde vermogen. Bij vergelijkbare pensioenfondsen bedroegen deze kosten volgens de IBI Benchmark 0,35%. Het voor Flexsecurity nadelige verschil wordt volledig veroorzaakt door de 'overige beheerskosten'. Dit zijn de kosten die door Flexsecurity gemaakt worden ten behoeve van het onafhankelijk van de vermogensbeheerder voeren van een beleggingsadministratie en uitvoeren van controlewerkzaamheden. De beheerkosten die Flexsecurity per beleggingscategorie maakt, liggen op een iets lager niveau dan die van de andere pensioenfondsen.

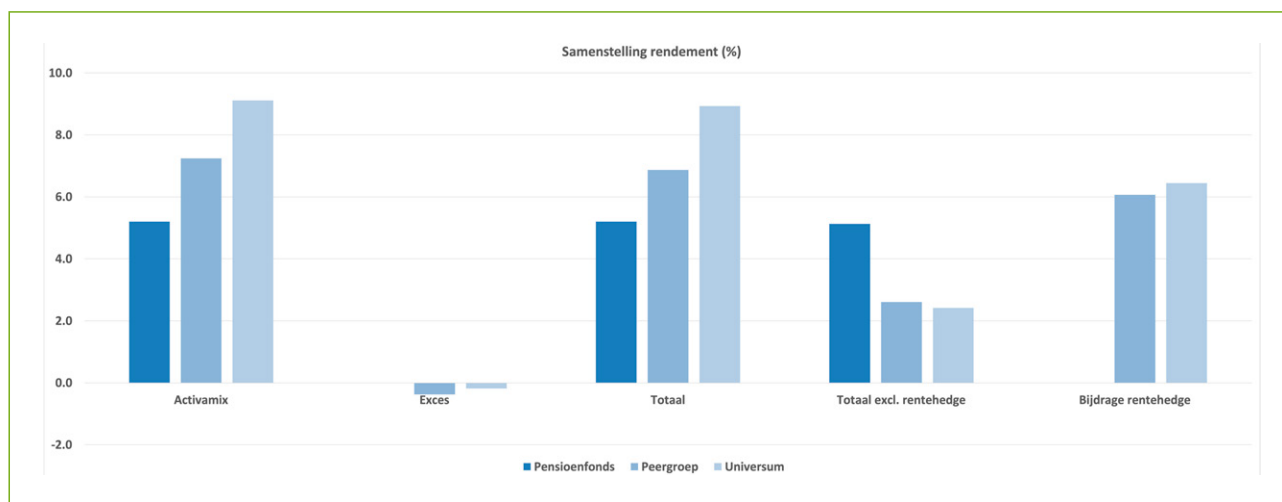
De IBI Benchmark vat de diverse aspecten van het vermogensbeheer samen in onderstaande grafiek, die een relatie tracht te leggen tussen het gevoerde beleggingsbeleid, de resultaten en de kosten ervan.

Bron: IBI Benchmarking

Uit de resultaten van Flexsecurity ('Fonds') wordt duidelijk dat ten opzichte van de IBI peergroep en het IBI-universum (bestaande uit alle fondsen die meedoen aan de IBI Benchmark) bij Flexsecurity sprake is van licht hogere vermogensbeheerkosten, en dat op zowel 1-, 5- als 10-jaarsbasis sprake is van een lager rendement.

Zoals uit onderstaande tabel duidelijk wordt, is het lagere rendement in 2020 met name te herleiden tot het feit dat Flexsecurity op fondsniveau slechts zeer beperkt gebruik maakt van afdekking van renterisico ('rentehedge'). Dat was, vanwege de rentedalingen van de afgelopen jaren, een belangrijke rendementsbron bij de traditionele pensioenfondsen waarmee in de IBI-benchmark vergeleken wordt.

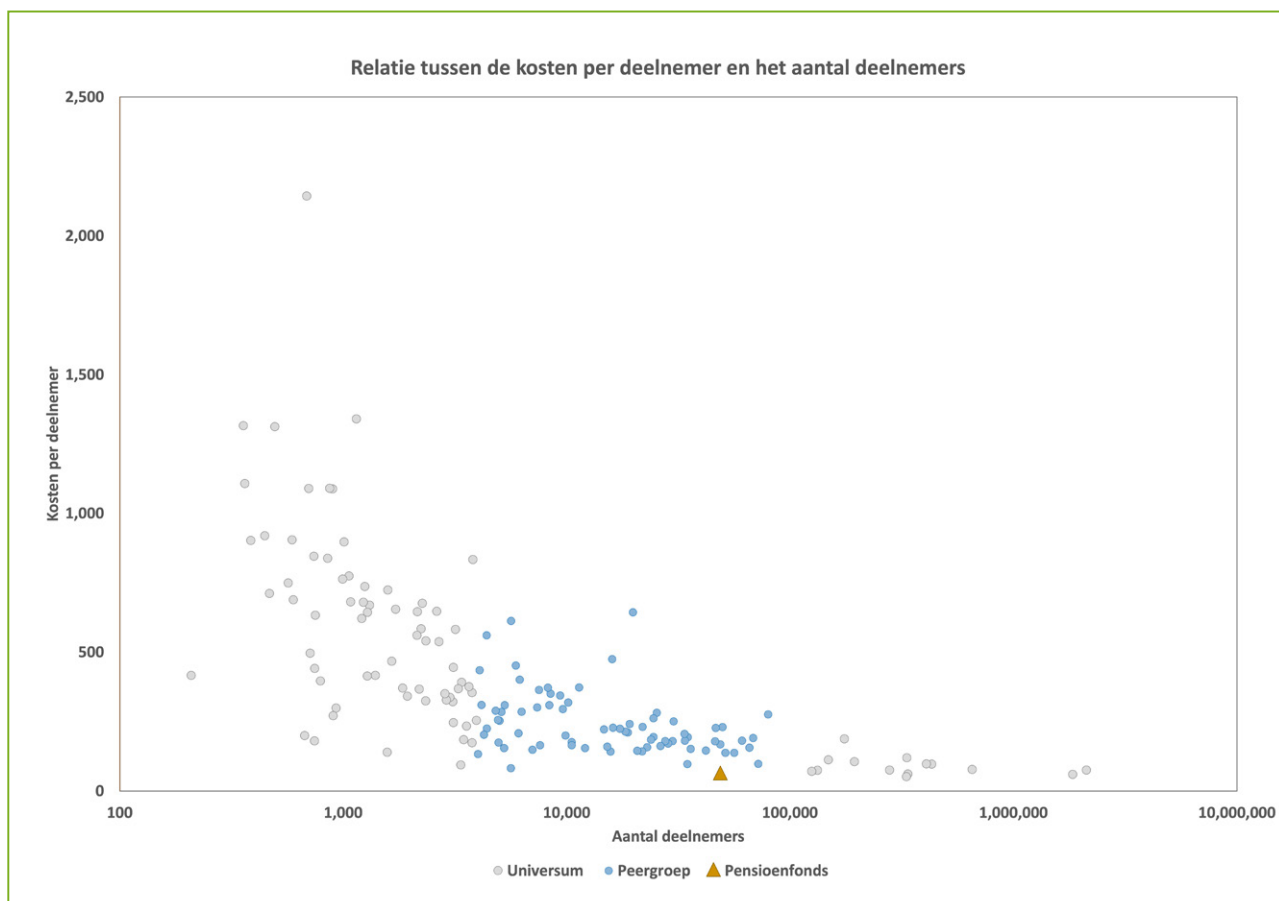

Bron: IBI Benchmarking

Vergelijking pensioenbeheerkosten

Ten aanzien van de kosten van pensioenbeheer toont de IBI Benchmark, net als in eerdere jaren, aan dat de kosten bij Flexsecurity per deelnemer aanzienlijk lager liggen dan die van andere pensioenfondsen. In 2020 bedroegen deze kosten bij Flexsecurity per actieve deelnemer € 65,- (afgerond) en € 13,- (eveneens afgerond) per deelnemer indien ook de gewezen deelnemers worden meegenomen in de berekening. Bij de andere fondsen zijn deze bedragen duidelijk veel hoger: € 230,- respectievelijk € 166,-. Daarbij moet wel aangetekend worden dat Flexsecurity op serviceniveau aan deelnemers lager scoort dan de andere fondsen in de peergroep. Met name op het vlak van voorlichting blijft Flexsecurity achter bij de andere fondsen, vooral omdat er geen bijeenkomsten of persoonlijke voorlichting wordt verzorgd.

In onderstaande grafiek worden de kosten van pensioenbeheer per deelnemer vergeleken met de kosten van alle andere pensioenfondsen in Nederland.

Bron: DNB

Uit dit overzicht blijkt dat alleen pensioenfondsen met veel meer actieve deelnemers vergelijkbare kostenniveaus scoren. Flexsecurity is gezien de karakteristieken van het fonds (grote aantallen deelnemers met relatief kleine pensioenen in relatief eenvoudige pensioenregelingen) anders dan veel andere fondsen. Directe vergelijking met andere fondsen is derhalve – net als bij de vermogensbeheerkosten – altijd lastig. Het bestuur onderschrijft de wens om door middel van ‘benchmarking’ de prestaties ten aanzien van de uitvoeringskosten te kunnen vergelijken met andere pensioenfondsen. Anderzijds stelt het zich voortdurend de vraag of de beschikbare benchmarks voldoende specifiek zijn om een verantwoorde vergelijking mogelijk te maken.

Oordeel van het bestuur over ontwikkeling van de uitvoeringskosten

Een essentieel onderdeel van de visie van Flexsecurity is dat alle inspanningen kostenbewust en op basis van een zorgvuldige afweging worden uitgevoerd. Kostenbeheersing vormt een wezenlijk uitgangspunt van de strategie van het fonds.

Bij de kosten die betrekking hebben op het pensioenbeheer kiest Flexsecurity er bewust voor om op korte termijn (extra) kosten te maken waardoor op de langere termijn hogere kosten vermeden kunnen worden. Deze kosten hebben vooral betrekking op de kleine pensioenen van gewezen deelnemers. Investerings in efficiënte processen voor de uitvoering van automatische waardeoverdrachten en de digitalisering van de deelnemerscommunicatie dragen bij aan een efficiëntere uitvoering. De kosten die gemaakt worden voor de optimalisering van de administratie en verdere innovatie in de werkprocessen zijn noodzakelijk om de pensioenbeheerkosten op de lange termijn beheersbaar te houden. De uitvoering van de automatische waardeoverdrachten over het verleden leidt weliswaar tot

stijgende uitvoeringskosten in 2021, maar voorkomt sluipende kostenstijgingen die anders in de komende jaren veroorzaakt worden door grote aantallen gewezen deelnemers.

In 2021 is sprake geweest van een lichte stijging van de kosten van pensioenbeheer, die vooral het gevolg is van de inzet van de sleutelfunctionarissen en een groter beroep op de inzet van externe adviseurs. Deze kosten worden als onvermijdelijk beschouwd, aangezien deze voortvloeien uit wettelijke verplichtingen en Flexsecurity er bewust voor gekozen heeft om de inzet van de sleutelfunctiehouders een wezenlijk onderdeel van de governance van het fonds te maken. Desalniettemin spreekt het bestuur zijn zorgen uit over de jaarlijkse stijgende kosten die samenhangen met de governance van het fonds, aangezien deze steeds zwaarder gaan drukken op de te heffen premies.

Het bestuur beschouwt de ontwikkeling van de kosten van pensioenbeheer als verantwoord. De extra kosten die in 2021 gemaakt zijn, zijn weloverwogen en dragen bij aan de doelstellingen van het fonds. Het aantal gewezen deelnemers is verder teruggedrongen, waardoor de kosten voor deze groep in de toekomst lager uitvallen. De kosten voor de administratieve uitvoering en communicatie zijn aanzienlijk, maar worden doorlopend kritisch gemonitord. Bij iedere aanpassing van werkprocessen wordt een kosten-/batenanalyse gemaakt en het werkelijke verloop van de kosten wordt zorgvuldig bewaakt.

Ondanks deze overwegingen liggen naar de mening van het bestuur de procentuele uitvoeringskosten ten opzichte van de geheven premie hoger dan wenselijk. Gelet op de toenemende druk op de governance en het arbeidsintensieve karakter van de pensioenadministratie ziet het bestuur echter geen mogelijkheden om op korte termijn tot een verlaging van deze procentuele kosten te komen.

In 2022 zullen de kosten van pensioenbeheer naar verwachting aanzienlijk toenemen als gevolg van de verkorting van de wachttermijn voor het Basispensioen van 26 naar 8 weken. Deze ontwikkeling zal ertoe leiden dat de kosten per deelnemer weliswaar dalen, maar dat de procentuele kosten ten opzichte van de ontvangen premie juist stijgen als gevolg van de toename van het aantal deelnemers met een beperkte premie-inleg.

Ten aanzien van de kosten voor vermogensbeheer constateert het bestuur dat de totale kosten die ten laste van de deelnemers worden gebracht, in 2021 met 0,44% aanzienlijk gedaald zijn ten opzichte van 2020 (0,55%). Deze daling wordt grotendeels veroorzaakt door een scherpe daling van de transactiekosten, die in 2020 erg hoog uitvielen als gevolg van marktomstandigheden en transitie. De bescheiden verlaging van de beheerkosten van 0,02% punt hangt samen met een eerder doorgevoerde verlaging van de vergoeding voor de fiduciaire vermogensbeheerder en de inzet van beleggingsfondsen met een lagere beheervergoeding.

Het bestuur heeft als streven om de totale kosten voor vermogensbeheer op of onder de 0,50% te houden. Dat streven is in 2021 ruimschoots gerealiseerd. Een verdere verlaging vanaf het huidige niveau zal echter minder eenvoudig gaan. Los van de afhankelijkheid van de marktomstandigheden zal er met name een groei van de portefeuille nodig zijn om de benodigde schaalvoordelen te realiseren die kunnen leiden tot lagere kosten.

Binnen de beleggingsportefeuille is sprake van relatief hoge beheerkosten voor enkele categorieën zoals 'direct lending' en niet-genoteerd vastgoed. Het bestuur beoordeelt jaarlijks in hoeverre deze hogere beheerkosten gerechtvaardigd worden door de bijdrage aan het rendement en het risico die door deze categorieën geleverd wordt. De conclusie is dat ook in 2021 aan dit criterium is voldaan. Tegelijkertijd waakt het bestuur voor opnemingen van andere categorieën met hoge kosten en/of performancegerelateerde vergoedingen. Het kostenniveau zal ook de komende jaren een belangrijke afweging blijven vormen bij besluitvorming omtrent de inrichting van de beleggingsportefeuille.

Los van de richting waarin de kosten voor vermogensbeheer zich ontwikkelen, constateert het bestuur dat het niveau van de kosten hoog is en blijft ten opzichte van andere pensioenfondsen van vergelijkbare omvang. Het bestuur hecht eraan te benadrukken dat dit

verschil mede wordt veroorzaakt door de kosten die gemaakt worden voor de complexe administratieve processen tussen de fiduciaire vermogensbeheerder en de administratieve uitvoerder. De afstemming van de participatiewaarden per leeftijdsgroep vergt extra handelingen die bij een 'traditioneel' pensioenfonds niet aan de orde zijn. Dit maakt een goede vergelijking met de kosten van andere pensioenfonds lastig.

In de Code Pensioenfonds wordt gevraagd om inzichtelijk te maken wat de relatie tussen de kosten van vermogensbeheer en het gerealiseerde rendement op de langere termijn is. Uit de IBI-benchmark wordt duidelijk dat de rendementen en kosten per beleggingscategorie van Flexsecurity vergelijkbaar zijn met die van andere pensioenfonds. De wezenlijke verschillen worden veroorzaakt door de bij Flexsecurity lagere afdekking van renterisico en de hogere kosten voor de administratieve processen. Deze beide factoren zijn inherent aan het beleggingsbeleid van het fonds en de kenmerken van de regeling. Op grond van de vergelijking van rendementen en kosten per beleggingscategorie stemmen de prestaties van Flexsecurity overeen met die van vergelijkbare fonds. Het bestuur is dan ook van mening dat de verhouding tussen de kosten en gerealiseerde rendementen acceptabel is en dat de gemaakte kosten weloverwogen zijn. Het bestuur streeft doorlopend naar een verdere verlaging van de vermogensbeheerkosten, maar zal te allen tijde de afweging blijven maken tussen de verwachte rendementen en de daarmee gemoeide kosten.

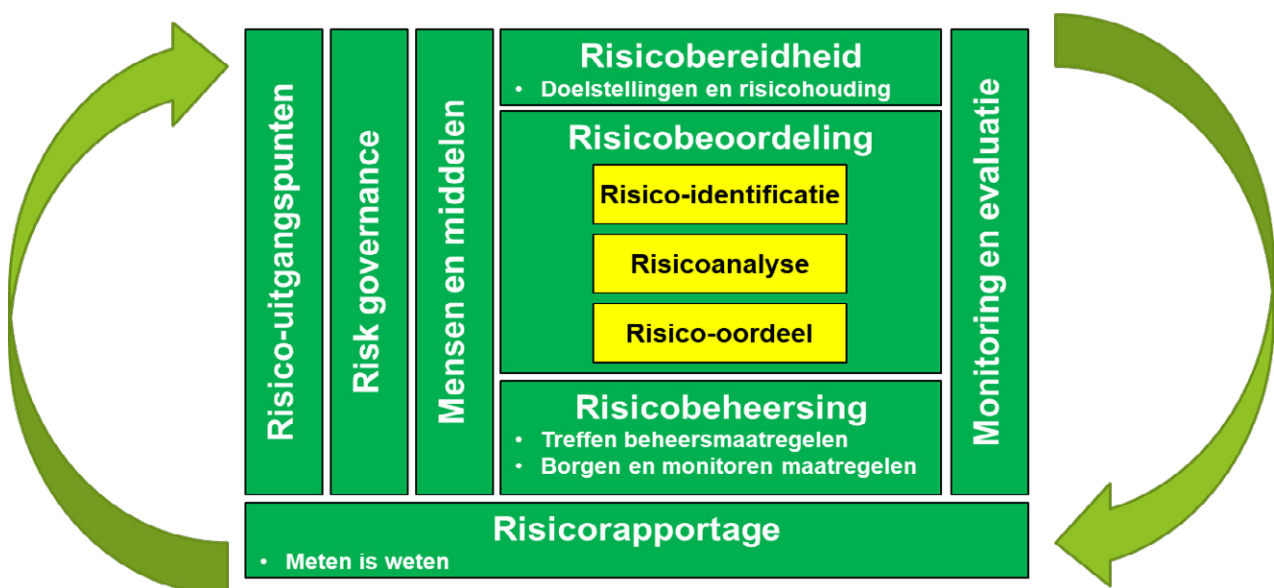
Risicobeheersing

Risicobeheersing staat steeds meer centraal in het handelen van pensioenfondsen. Het bewustzijn van mogelijke risico's die genomen worden, het treffen van maatregelen om risico's te beheersen en het doorlopend beoordelen en evalueren van de risico's waarmee het fonds geconfronteerd wordt zijn essentieel en komen terug op alle beleidsterreinen. Het bewustzijn op dit vlak is de laatste jaren sterk vergroot en ook in de structuur en de besluitvormingsprocessen is risicobeheersing een belangrijker rol gaan spelen. Risicobeheersing is geen absolute wetenschap, ongeacht de hoeveelheid rekensommen en modellen die gebruikt worden om risico's beter inzichtelijk en meetbaar te maken. Het bestuur heeft als taak om, op basis van de beschikbare kennis en inzichten, de risicobeheersing zodanig vorm te geven dat de realisatie van de doelstellingen van het fonds zo min mogelijk bedreigd wordt.

Het bestuur van Flexsecurity heeft in 2021 belangrijke stappen gezet met de vaststelling en implementatie van een nieuw beleid op het gebied van risicomanagement en een nieuw risicodashboard. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de wijze waarop Flexsecurity de risicobeheersing sinds dit jaar vormgeeft en welke ontwikkelingen zich ten aanzien van risicomanagement in 2021 hebben voorgedaan.

Uitgangspunten van integraal risicomanagement

De kern van het integraal risicomanagement van Flexsecurity wordt gevormd door het risicomanagementproces. Dit proces wordt ondersteund door meerdere bouwstenen die tezamen het raamwerk van het risicomanagement vormen. Dit ziet er als volgt uit:

Dit raamwerk is gebaseerd op de ISO-norm voor risicomanagement op basis van een cyclus die ingebed is in de organisatie van en besluitvorming binnen Flexsecurity. Deze cyclus begint met het bepalen van de risico-uitgangspunten en de risk governance en eindigt met het monitoren en evalueren van de effectiviteit van het risicoraamwerk.

Flexsecurity heeft voor de concretisering van het risicomanagement zeven risico-uitgangspunten vastgesteld. Deze vormen het fundament voor het risicoraamwerk en zijn als volgt geformuleerd:

1. Om onze doelstellingen te bereiken is gestructureerd risicomanagement geïntegreerd in de besturing en uitvoering van Flexsecurity.
Dit betekent dat bij alles wat Flexsecurity doet het uitgangspunt is dat het actief managen van risico's bijdraagt aan het realiseren van het de doelstellingen van het fonds. Risicomanagement maakt integraal onderdeel uit van besturing, beleidsbepaling en uitvoering.
2. Risicomanagement is het beheersen van (on)gewenste en/of onbeloonde risico's, niet het vermijden van risico's.
En daarom stelt Flexsecurity vooraf doelen, zodat met behulp van de risicobeheersing de doeltreffendheid kan worden bepaald.
3. Bij risicomanagement geldt 'inspecting over expecting': als we niet naar risico's vragen of er niet naar zoeken, dan vinden en/of kennen we ze niet. En hebben we geen keuze met betrekking tot het managen ervan.
Dit betekent dat er alleen gestuurd kan worden als we onze risico's kennen en er wat te kiezen valt. Dit vereist een open houding en veel 'doorvragen.'
4. Ons risicomanagement is situationeel bepaald, heeft betrekking op het hele pensioenfonds, maar kent een focus.
Het risicomanagement van Flexsecurity is geen kopie, is van iedereen die bestuurlijk of uitvoerend bij het fonds betrokken is en richt zich ten eerste op de risico's met de grootst mogelijke impact op de doelstellingen van het fonds.
5. Ons risicomanagement is dynamisch; wendbaarheid is een must om te kunnen reageren op veranderingen van binnenuit en/of van buitenaf.
Het risicomanagement van het fonds is nooit 'af', daarom zijn er ook oneindige cycli ingebouwd; het past zich voortdurend aan de situatie aan om effectief te zijn. Het is een doorlopend proces van analyseren, oordelen, monitoren, evalueren en verbeteren. Flexsecurity leert ook van incidenten die zich hebben voorgedaan en risico's die zich hebben gemanifesteerd.
6. Ons risicomanagement is kritisch en doelgericht; het wordt uitgevoerd door hen die er direct belang bij en/of invloed op hebben – het bestuur van het fonds – waarbij het gevaar voor 'blindheid' onderkend is.
Dit betekent dat Flexsecurity alleen de risico's beoordeelt en beheerst die relevant zijn. Dit gebeurt in principe 'in de lijn', bij het bestuur. Risicomanagement is niet gedelegeerd aan een staffunctie. Het bestuur is echter ook zelfkritisch en kent zijn beperkingen; daarom wordt regelmatig door de sleutelfunctiehouders van het fonds of een buitenstaander een 'outside-in'-blik op verschillende aspecten van het risicomanagement geworpen.
7. Identificeren, beoordelen en beheersen van relevante risico's is belangrijker dan de risicorapportages.
Wij weten dat risicomanagement vaak subjectief is; bovendien zijn niet alle risico's 'grijpbaar' of eenvoudig meetbaar. Daarom is het praten over risico's en de (gewenste) beheersing ervan meestal belangrijker dan de exacte uitkomst van een risicometing.

Organisatie van het risicomanagement

Voor de organisatie van het risicomanagement is een heldere verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden vastgesteld. Hierbij is, gebaseerd op het principe van het 'three lines of defence-model', een onderscheid gemaakt naar risico-eigenaren (de 1e lijn), risicocontroleurs (de 2e lijn) en interne auditors (de 3e lijn). De eerste lijn wordt gevormd door het bestuur van Flexsecurity, in de tweede lijn acteert voornamelijk de sleutelfunctiehouder risicobeheer van het fonds en in de derde lijn is met name de sleutelfunctiehouder interne audit van het fonds aan zet.

Naast de sleutelfunctiehouder risicobeheer zijn in de tweede lijn ook de sleutelfunctiehouder actuariel en de compliance officer van het fonds actief. Naast de genoemde functionarissen zijn ten behoeve van het fonds ook een onafhankelijk accountant, een certificerend actuaire en een visitatiecommissie actief. Deze kennen allen binnen hun eigen rollen specifieke en wettelijk vastgelegde taken. Zij maken geen deel uit van de organisatie van het risicomanagement van Flexsecurity. Wel vormen de door hen vastgestelde bevindingen input voor verbetering van het risicomanagement. Het bestuur legt verantwoording over het risicomanagement af aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Het verantwoordingsorgaan maakt zelf ook deel uit van de risk governance: aangezien bij Flexsecurity dit orgaan naast adviesrechten ook goedkeuringsrechten heeft – en het bestuur zodoende op bepaalde beleidsterreinen pas besluiten kan (laten) uitvoeren / implementeren als het verantwoordingsorgaan zijn instemming hieraan verleend heeft – is het verantwoordingsorgaan op die beleidsterreinen ook deel van de eerste lijn.

Het bestuur heeft een zogenaamde RACI-indeling ten behoeve van het risicomanagementproces vastgesteld. Hierin worden de verschillende rollen ten aanzien van het onderwerp verduidelijkt, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen verantwoordelijkheid (Responsible), eindverantwoordelijkheid (Accountable), raadpleging (Consulted) en geïnformeerd (Informed) zijn.

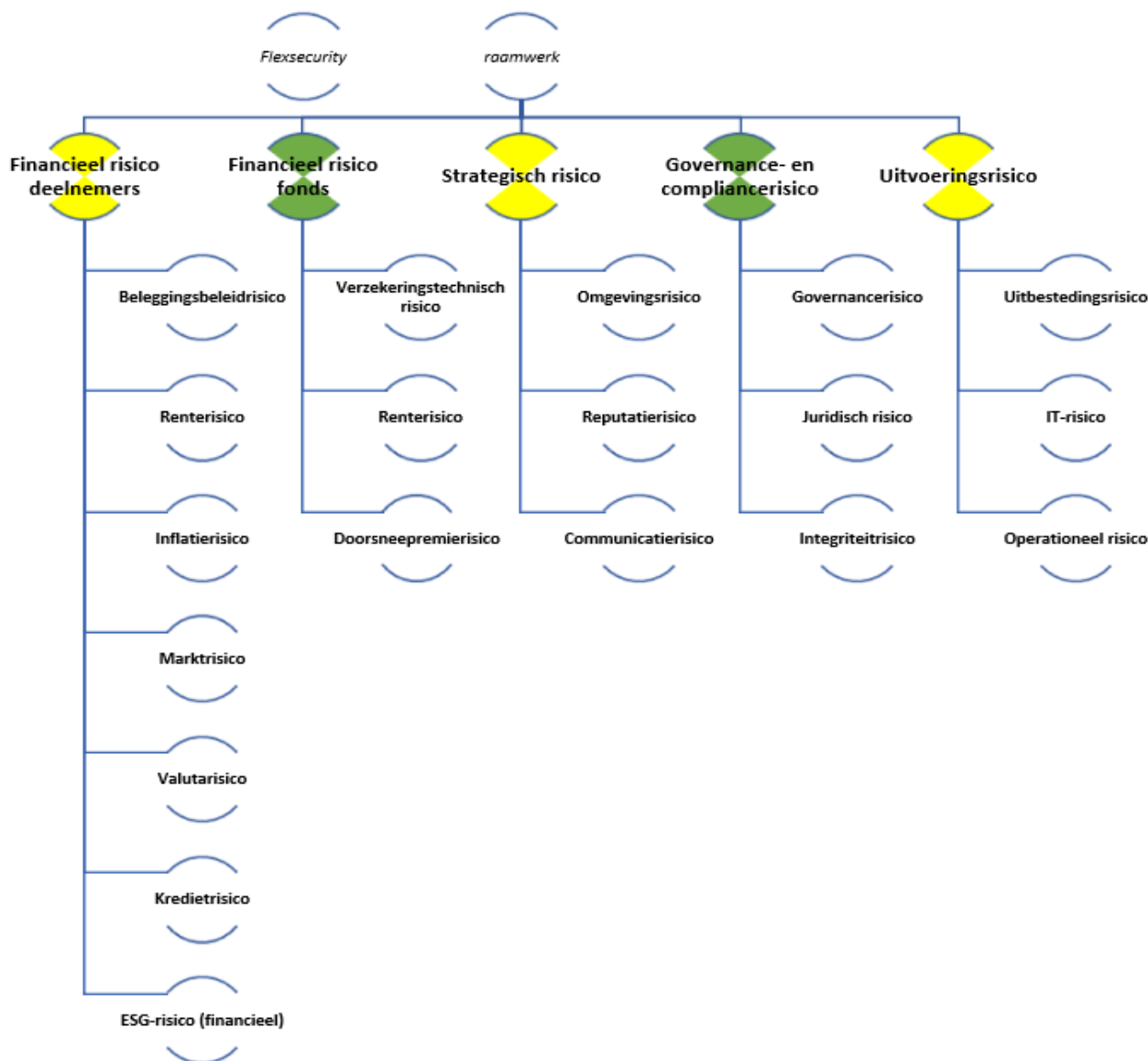
Het onderwerp risicomanagement wordt elke bestuursvergadering geagendeerd, daarnaast worden separate vergaderingen georganiseerd om het risicomanagement van het fonds 'uit te diepen'. Alle geïdentificeerde risico's zijn toegewezen aan individuele bestuursleden, waarmee vrij feitelijk het risico-eigenaarschap wordt ingevuld. Periodiek rapporteren de bestuursleden over de aan hen toegewezen geïdentificeerde risico's. Bij belangrijke bestuursbesluiten wordt voorafgaand zowel een risicoparaagraaf als een separate risico-opinie van de sleutelfunctiehouder beoordeeld. Met een afzonderlijke risicoparaagraaf van het bestuur en een risico-opinie van de sleutelfunctiehouder wordt zichtbaar invulling gegeven aan de rollen van de eerste en tweede lijn.

Geïdentificeerde risico's

Flexsecurity heeft voor de indeling van de relevante risico's vijf hoofdcategorieën vastgesteld. De vijf hoofdcategorieën zijn de volgende:

- Financieel risico deelnemers;
- Financieel risico fonds;
- Strategisch risico;
- Governance- en compliancerisico;
- Uitvoeringsrisico.

Onderliggend worden aan deze hoofdcategorieën risicocategorieën ('risico's') en subcategorieën ('subrisico's') toegewezen. Dit leidt tot het volgende overzicht van risico's (waarbij subrisico's niet in het overzicht zijn opgenomen):

In totaal onderkent Flexsecurity 19 risico's en 21 sub-risico's. Daarnaast is er een set van 11 sub-risico's die betrekking hebben op het integriteitsrisico, die nader zijn omschreven in de Systematische Integriteits Risico-Analyse (SIRA). Alle risico's en sub-risico's zijn vastgelegd in zogenaamde 'risicokaarten'. Op deze risicokaarten zijn de definities van en een eventuele toelichting bij het (sub-) risico opgenomen, is een inschatting van de kans en impact van het risico weergegeven, zijn de beheersmaatregelen en mogelijke aanvullende beheersmaatregelen omschreven en is vastgelegd in welke beleidsdocumenten het omschreven (sub-)risico een rol speelt.

Ieder bestuurslid is op basis van de binnen het bestuur afgesproken verdeling van aandachtsgebieden primair verantwoordelijk voor de daarbij behorende risico's. Het betreffende bestuurslid bereidt de periodieke bespreking van de risico's in de bestuursvergadering voor. Het bestuur analyseert en beoordeelt de risicokaarten op alle aspecten, waarbij het verantwoordelijke bestuurslid een voorstel doet voor eventuele aanpassing. De sleutelfunctiehouder risicobeheerder ondersteunt dit proces.

Risicobereidheid

De risicobereidheid geeft aan in welke mate Flexsecurity bereid is om op geaggregeerd niveau risico's te accepteren bij het nastreven van de strategische doelstellingen. De risicobereidheid bepaalt daarmee de grenzen waarbinnen de strategie van het fonds uitgevoerd kan worden. Het pensioenfonds stelt vast welke mate van onzekerheid als gewenst of acceptabel wordt beschouwd en welke risico's bewust worden opgezocht of aanvaard. Mede op basis van de missie, visie en strategie is de risicobereidheid van het fonds 'ingekleurd'. Deze risicobereidheid is voor de vijf risicohoofdcategorieën, op basis van een schaalverdeling van 'laag' tot 'zeer hoog', als volgt vastgesteld:

Hoofdcategorie	Risicobereidheid				Omschrijving
	L	M	H	ZH	
Financieel risico deelnemers		●			Voor het realiseren van beleggingsrendement is het nemen van bepaalde financiële risico's noodzakelijk. Flexsecurity is bereid gematigde financiële risico's ten behoeve van deelnemers te nemen, waarbij deze risico's voor jongere deelnemers groter zijn dan voor oudere deelnemers.
Financieel risico fonds	●				De strategie is erop gericht de continuïteit van de pensioenuitvoering te waarborgen door een gezonde financiële balans. In dit kader hanteert Flexsecurity een lage risicobereidheid en dient de verschuldigde pensioenpremie kostendekkend te zijn.
Strategisch risico		●			Flexsecurity heeft een gematigde risicobereidheid voor strategisch risico. Het fonds is erop gericht wendbaar te zijn om in te kunnen spelen op veranderingen in de omgeving en accepteert tot een zekere hoogte (reputatie)risico's die met de uitvoering gepaard gaan.
Governance- en compliancerisico	●				De communicatie van het fonds is helder, transparant en relevant. Flexsecurity houdt zich aan de geldende wet- en regelgeving, maar conformeren is geen absoluut doel: het fonds treedt in overleg met de toezichthouders over verplichtingen die onuitvoerbaar zijn of waarvan de kosten onevenredig hoog zijn. De risicobereidheid is laag, zeker ten aanzien van integriteitsrisico's.

Hoofdcategorie	Risicobereidheid			Omschrijving
Uitvoeringsrisico				De administratieve processen van het fonds zijn eenvoudig van opzet en worden zo veel als mogelijk geautomatiseerd uitgevoerd. Hierdoor worden de kosten beheerst. Flexsecurity heeft voor het uitvoeringsrisico een gematigde risicobereidheid: het volledig mitigeren van alle uitbestedings-, IT-, datakwaliteit- en operationele risico's is (te) kostbaar en draagt niet bij aan de doelstellingen van het fonds.

Systematiek van risicobeoordeling

De eerste stap in de systematiek betreft een inschatting van de kans dat een omschreven risico zich voordoet. Hiervoor hanteert Flexsecurity een indeling die gebaseerd is op de periode waarbinnen het risico zich redelijkerwijs zou kunnen voordoen. Deze kansen worden op een vijfpuntschaal gerangschikt van 'zeer onwaarschijnlijk' voor een risico dat zich naar verwachting de komende drie jaar niet zal voordoen tot 'zeer waarschijnlijk' voor een risico dat vrijwel zeker in het komende jaar zal optreden.

Na de bepaling van de kans wordt de mogelijke impact van het risico vastgesteld. Met deze inschatting wordt getracht de (financiële) consequenties van het risico tot uitdrukking te brengen, waarbij wederom een verdeling in vijf klassen wordt aangehouden. Deze indeling varieert van 'minimaal' tot 'maximaal'. Een minimale score geeft aan dat de gevolgen voor het fonds verwaarloosbaar zijn, een maximale score betekent dat de impact van het risico zodanig kan zijn dat de activiteiten van het fonds niet kunnen worden voortgezet.

De combinatie van de geschatte kans en impact leidt tot het oordeel van het geanalyseerde risico, zijnde het risicoprofiel. Dit geldt zowel voor het zogeheten bruto- als het netto-risico. Het bruto-risico is de inschatting van het risicoprofiel zonder daarbij aanwezige beheersmaatregelen in ogenschouw te nemen. Het netto-risico is het risico waarbij de huidige aanwezige beheersmaatregelen wel meegenomen worden in de beoordeling. Voor de bepaling van het risicoprofiel worden vier verschillende kwalificaties gehanteerd:

Score	Netto-risico (Risicoprofiel)	Omschrijving
1-3	Laag	Het risico vergt normale bestuurlijke aandacht
4-5	Medium	Het risico is acceptabel, maar bewaking is vereist
6-10	Hoog	Het risico is zorgwekkend, verdere beheersing is vereist, tenzij de risicobereidheid 'hoog' of 'zeer hoog' is
>10	Zeer hoog	Het risico is onacceptabel, er is directe beheersing nodig, tenzij de risicobereidheid ook 'zeer hoog' is

Bij de beoordeling van het risico wordt het risicoprofiel afgezet tegen de risicobereidheid die is bepaald voor de betreffende hoofdcategorie. Als de risicobereidheid hoger dan of gelijk is aan het risicoprofiel, dan wordt het geïdentificeerde risico adequaat beheerst. Is dat niet het geval, dan zal het bestuur actie moeten ondernemen. Bij alle risico's waarvan het netto-risicoprofiel is vastgesteld als 'hoog' of 'zeer hoog' zijn per definitie aandacht van het bestuur en verdere beheersing van het risico vereist.

Risicodashboard

Om de risicobeheersing tastbaar en 'top of mind' te houden heeft de sleutelfunctiehouder risicobeheer een risicodashboard vastgesteld, dat per kwartaal wordt geactualiseerd en in de bestuursvergaderingen wordt besproken. In dit dashboard wordt op overzichtelijke wijze inzicht geboden in de inschatting van kans en impact van de (sub-)risico's, de mogelijke veranderingen die zich hierin hebben voorgedaan en de vooruitzichten voor de komende periode. Ook wordt specifiek gerapporteerd over de risicobeheersing voor de uitbestedingspartijen van het fonds. Bij het opstellen van het risicodashboard maakt de sleutelfunctiehouder gebruik van rapportages van uitbestedingspartijen, input van bestuursleden en eigen observaties. De risicobeoordelingen worden toegelicht en vormen voor het bestuur onderwerp van discussie.

De 'toprisico's' krijgen permanente aandacht

Risico's waarbij het risico-oordeel is dat er een ongewenst verschil is tussen het risicoprofiel en de risicobereidheid, dan wel risico's waarbij de kans groot wordt geacht dat er op korte termijn een dergelijk ongewenst verschil kan ontstaan, worden door het bestuur

aangemerkt als toprisiko's. In feite worden deze risico's niet adequaat beheerst of is er een gerede kans dat op korte termijn de beheersing minder zal zijn. Daarnaast kan het bestuur redenen hebben om bepaalde andere risico's ook aan te merken als toprisiko's. Bijvoorbeeld omdat het om belangrijke (strategische) risico's gaat.

De beheersing van toprisiko's is voor het fonds van groot belang. Toprisico's worden daarom actiever gemonitord dan de andere geïdentificeerde risico's: ze krijgen feitelijk permanente aandacht. Daarnaast worden toprisiko's vier maal per jaar door het bestuur geanalyseerd en opnieuw beoordeeld. Onderstaand worden de toprisiko's per eind 2021 toegelicht.

Prijsvolatiliteitsrisico en valutarisico (Financieel risico deelnemers)

Deze risico's hebben betrekking op de beleggingen voor rekening en risico van de deelnemers. Het prijsvolatiliteitsrisico heeft betrekking op mogelijke veranderingen in de waarde van het pensioenkapitaal van de individuele deelnemer als gevolg van wijzigingen in marktprijzen van beleggingen. Het valutarisico is het risico dat de waarde van het pensioenkapitaal van de deelnemer daalt als gevolg van een appreciatie of depreciatie van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

Het prijsvolatiliteitsrisico is inherent aan de investering in beleggingen met een volatiele waarde, zoals aandelen. Zeker voor jongere deelnemers worden deze risico's binnen de lifecycle van Flexsecurity bewust genomen, met als doel om op de lange termijn een hoger rendement te realiseren. De reden dat dit risico als toprisiko scoort, is dat de risicobereidheid voor de hoofdcategorie is vastgesteld op 'gematigd', terwijl het netto-profiel dit risico als gevolg van bewust beleid als 'hoog' kwalificeert. Ten aanzien van dit specifieke risico is het bestuur van mening dat het netto-profiel gewenst en acceptabel is. Er worden voldoende beheersingsmaatregelen getroffen om het risico te mitigeren.

Het valutarisico is aan de orde bij de beleggingen die een notering in andere valuta dan de euro kennen. Ook dat is met name bij aandelenbeleggingen, en dus vooral bij jongere deelnemers, aan de orde. Flexsecurity heeft als bewust beleid om dit risico niet af te dekken, waardoor het netto-profiel als 'hoog' scoort. Afdekken van het valutarisico kost, afhankelijk van marktomstandigheden, rendement en voegt op de lange termijn geen waarde toe. Het bestuur heeft er daarom bewust voor gekozen om dit risico niet af te dekken. De volatiliteit die als gevolg hiervan kan optreden in de waardeontwikkeling van de pensioenkapitalen van jongere deelnemers wordt door het bestuur als aanvaardbaar beschouwd. Daarom worden er geen maatregelen getroffen om dit risico te beheersen.

Verzekeringstechnisch risico op arbeidsongeschiktheid (Financieel risico fonds)

Dit betreft het risico dat de voorziening voor arbeidsongeschiktheid niet toereikend is, met als gevolg een financieel nadeel voor het fonds. Terwijl het fonds op dit onderdeel een lage risicobereidheid kent, scoort het netto-profiel van dit risico als 'zeer hoog'.

Sinds Flexsecurity in 2018 het risico van arbeidsongeschiktheid in eigen beheer heeft genomen blijken de aannames ten aanzien van het verzekeringstechnisch risico van arbeidsongeschiktheid telkens te moeten worden bijgesteld. Flexsecurity heeft inmiddels diverse beheersmaatregelen getroffen, zoals een verhoging van de premie voor het arbeidsongeschiktheidsrisico, het nemen van maatregelen die zich richten op het realiseren van uitstroom uit arbeidsongeschiktheid en het versoberen van de pensioenregeling op dit punt. Desondanks blijkt ook in 2021 dit verzekeringstechnisch risico jaarlijks tot miljoenen aan negatieve resultaten te leiden. Zoals elders toegelicht in dit jaarverslag tracht het bestuur in samenwerking met de sociale partners tot een verdere beheersing van dit toprisiko te komen.

Doorsneepremierisico (Financieel risico fonds)

Het doorsneepremierisico is het risico dat de doorsneepremie niet toereikend is voor de verplichtingen en uitvoeringskosten van het fonds. Het netto-profiel van dit risico wordt als 'hoog' beoordeeld, waar de risicobereidheid laag is. De beoordeling van dit risico hangt sterk samen met de financiering van het Pluspensioen, waarin de kosten van arbeidsongeschiktheid dominant zijn. Daarnaast spelen ook andere elementen in de premie een rol, zoals de ontwikkeling van de gemiddelde leeftijd van de deelnemers in het Pluspensioen,

de ontwikkeling van de uurloren in het Basispensioen en de aantallen deelnemers in de verschillende regelingen. De hoge mate van onzekerheid ten aanzien van de toekomstige ontwikkelingen leidt tot een hoge risico-inschatting. De verhoging van de premie voor het Pluspensioen moet dit risico in 2022 enigszins beheersen, verder wordt de ontwikkeling van de kostendekkendheid van de premie gedurende het jaar nauwlettend door het bestuur gevolgd.

Risico van veranderende wet- en regelgeving (Strategisch risico)

Dit risico komt voort uit veranderende wet- en regelgeving die zodanig effect heeft dat deze de pensioenuitvoering van het fonds bestuurlijk en/of kostentechnisch onder druk zet. Het netto-profiel wordt als 'hoog' ingeschat, terwijl de risicobereidheid op 'gematigd' is vastgesteld.

De reden voor deze zorgen over veranderende wet- en regelgeving is de aangekondigde wijziging van de regels over het nabestaandenpensioen in het kader van de Wet toekomst pensioenen. De plannen van de overheid sluiten slecht aan bij de praktijk van korte dienstverbanden en zouden bij ongewijzigde invoering tot grote kostentechnische consequenties kunnen leiden. De inzet van Flexsecurity is erop gericht om, samen met andere pensioenfondsen, de plannen zodanig aangepast te krijgen dat er meer ruimte komt om een nabestaandenpensioen aan te bieden dat aansluit bij de kenmerken van de uitzendsector. Ook de sociale partners in de uitzendsector worden hier nadrukkelijk bij betrokken.

Risico van hoge uitvoeringskosten in verhouding tot de premie (Strategisch risico)

Dit is het risico dat de uitvoeringskosten te hoog zijn in verhouding tot het premievolume, waardoor er onvoldoende draagvlak is onder belanghebbenden met als gevolg dat het bestaansrecht van Flexsecurity in gevaar komt. Het netto-profiel is 'hoog' bij een gematigde risicobereidheid.

De uitvoeringskosten van Flexsecurity behoren (gerekend per deelnemer) al jaren tot de laagste van alle pensioenfondsen in Nederland. Tegelijkertijd moet worden geconstateerd dat de uitvoeringskosten van Flexsecurity relatief hoog zijn in verhouding tot het premievolume, een relatie die door het bestuur als relevanter wordt beschouwd. Het risico is dat hierdoor onvoldoende draagvlak onder belanghebbenden kan ontstaan. De uitvoeringskosten als percentage van de geheven premie vertonen de laatste jaren een stijgende tendens. Dat is met name te wijten aan een daling van de geheven premie. Voor 2022 zijn de vooruitzichten evenmin positief; de geheven premie zal waarschijnlijk stijgen als gevolg van de kortere wachttermijn voor het Basispensioen, maar daar staat tegenover dat de administratieve lasten aanzienlijk zullen stijgen als gevolg van de sterke toename van het aantal deelnemers. Ook de kosten voor de besturing van het fonds en het voldoen aan nieuwe wettelijke verplichtingen zullen naar verwachting in de toekomst toenemen. Het risico bestaat dat de winst die door middel van efficiënte pensioenuitvoering wordt gerealiseerd, als gevolg van toenemende besturingskosten weer teniet wordt gedaan.

Het bestuur onderkent dat het eerdere streven naar een relatief kostenpercentage van maximaal 6% niet langer realistisch is. Het bestuur zal zich ook de komende jaren inspannen om de 'regeldruk' voor Flexsecurity zoveel als mogelijk te beperken en nieuwe verplichtingen zo efficiënt mogelijk uit te voeren, rekening houdend met de kenmerken van de deelnemerspopulatie en gebruik makend van alle beschikbare middelen en technieken.

Bestuursrisico (Governance- en compliancerisico)

Dit is het risico dat door de samenstelling van het bestuur de bestuurlijke continuïteit onvoldoende geborgd is. Het netto-profiel is vastgesteld op 'medium', terwijl de risicobereidheid op 'laag' is bepaald. Flexsecurity heeft een klein bestuur, bestaande uit vier personen. Dat zorgt voor een slagvaardige en praktisch ingestelde aansturing van het fonds. Het nadeel is echter dat een vertrek van een bestuurslid op korte termijn ingrijpende gevolgen kan hebben voor de bestuurbaarheid van het fonds. Impliciet geldt hetzelfde overigens voor het verantwoordingsorgaan, dat ook uit vier leden bestaat.

Als gevolg van het in november 2021 aangekondigde vertrek van één van de bestuursleden per 1 april 2022 werd dit risico eind 2021 hoger ingeschat. Inmiddels is een adequate opvolging georganiseerd, waardoor het netto-profiel voor dit risico op korte termijn waarschijnlijk weer binnen de risicobereidheid zal vallen.

Risico op inflexibel systeem (Uitvoeringsrisico)

Dit betreft het risico dat de IT-omgeving van het fonds niet in staat is mee te veranderen met de eisen die de veranderende omgeving stelt. Het netto-profiel is bepaald op 'hoog' waar de risicobereidheid op 'gematigd' is bepaald. De zorgen omtrent dit risico beperken zich tot het nieuwe IT-systeem bij uitvoeringsorganisatie AZL. De wisselende plannen van AZL hebben in 2021 geleid tot onduidelijkheid over de administratieve omgeving waarin de regelingen van Flexsecurity in de toekomst zullen worden geadministreerd.

Het bestuur zal in 2022 in samenwerking met AZL trachten om de benodigde duidelijkheid te verkrijgen, zodat een beheerste transitie naar een nieuw administratiesysteem kan worden voorbereid.

Datakwaliteitsrisico (Uitvoeringsrisico)

Dit is het risico dat door onjuiste data niet de juiste beslissingen worden genomen, veroorzaakt door ontbreken van eenduidige definities en complexiteit. Waar de risicobereidheid op 'gematigd' is vastgesteld, scoort het netto-profiel van dit risico als 'hoog'. De hoge score op dit onderdeel wordt met name veroorzaakt door het ontbreken van een gericht beleid ten aanzien van datakwaliteit. Mede omdat de toezichthouder in de aanloop naar een nieuw pensioenstelsel volop de aandacht voor dit onderwerp vraagt, is duidelijk geworden dat er op dit punt enig werk aan de winkel is. Het bestuur heeft geen zorgen over de datakwaliteit zelf. Hierover bestaat een goed inzicht en er worden met de verschillende uitbestedingspartijen voorbereidingen getroffen om dit verder inzichtelijk te maken. Het bestuur is voornemens om in de eerste helft van 2022 een datakwaliteitsbeleid vast te stellen, dat vervolgens geïmplementeerd zal worden. De verwachting is dat het netto-profiel als gevolg van deze voorgenomen stappen daarna weer binnen de risicobereidheid zal vallen.

Beheersing van overige risico's

De netto-profielen van de overige (sub-)risico's van Flexsecurity vallen binnen de vastgestelde risicobereidheid. Dat wil niet zeggen dat het bestuur geen aandacht zou besteden aan de beheersing van deze risico's. Onderstaand wordt per hoofdcategorie samengevat welke risico's aan de orde zijn en welke maatregelen worden genomen om deze te beheersen.

Financiële risico's voor deelnemers

Dit betreft voornamelijk de beleggingsrisico's die deelnemers lopen als gevolg van het door Flexsecurity gevoerde beleggingsbeleid. Binnen dit beleggingsbeleid is per leeftijdsgroep bepaald welke risico's worden gezocht of juist vermeden. Onderstaand wordt een aantal beheersmaatregelen benoemd die Flexsecurity heeft getroffen om de gewenste risico's te kunnen nemen en de ongewenste risico's te kunnen vermijden:

- De risico's binnen het beleggingsbeleid worden periodiek vastgesteld door het uitvoeren van een ALM-studie, waarin de pensioenresultaten van representatieve maatpersonen als uitgangspunten worden genomen. In 2022 zal een nieuwe ALM-studie worden uitgevoerd;
- Het fonds stelt op basis van de uitkomsten van de ALM-studie een strategisch beleggingsbeleid voor de langere termijn (drie jaar) vast, waarin de risicohouding als uitgangspunt geldt. Eind 2022 zal een nieuw strategisch beleggingsbeleid worden vastgesteld;
- De beleggingsmandaten zijn vastgelegd in jaarlijks vast te stellen richtlijnen voor de fiduciaire vermogensbeheerder, met daarin opgenomen eisen ten aanzien van de kredietwaardigheid van tegenpartijen die in de verschillende beleggingsfondsen mogen worden opgenomen;
- Per deelportefeuille waarin de verschillende categorieën beleggingen worden beheerd zijn, gelet op de verschillende doelstellingen, verschillende normen en bandbreedtes vastgesteld waarmee concentratierisico's worden beheerst;

- Voor de verschillende leeftijdsgroepen zijn 'risicobudgetten' vastgesteld die aangeven welke mate van risico ten opzichte van de kapitaalwaarde maximaal mag worden genomen;
- Tevens zijn restricties opgenomen ten aanzien van de hoeveelheid renterisico die per leeftijdsgroep door het fonds verantwoord wordt geacht;
- Maandelijks wordt de berekening van de waarden van de participaties in de beleggingsdepots en de performance van de vermogensbeheerder uitgevoerd door een onafhankelijke partij, zodat de kans op het berekenen en publiceren van de verkeerde participatiewaarden gemitigeerd is;
- Maandelijks rapporteert de vermogensbeheerder door middel van beleggingsrapportages over de samenstelling van de beleggingsportefeuilles, de beleggingsrendementen en de risico's die er gemoeid zijn met het beleggen van het vermogen. Deze rapportages worden uitgebreid binnen het bestuur besproken;
- Door middel van een aangescherpt MVB-beleid worden ESG-risico's zoals daling van beleggingswaarden als gevolg van klimaatverandering en energietransitie zoveel mogelijk beheerst.

Financiële risico's voor het fonds

De belangrijkste financiële risico's voor het fonds kwalificeren als toprisico's en zijn als zodanig al beschreven. De overige risico's hangen samen met de verzekeringsdekking voor overlijden en de beheersing van het renterisico. Op beide terreinen is sprake van een doeltreffende beheersing die periodiek getoetst wordt.

Strategisch risico

Naast de toprisico's uit deze categorie zijn hierin met name risico's te vinden die betrekking hebben op de omgeving waarin het fonds opereert, zoals het beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst en het eindigen van de verplichtstelling. De beïnvloeding van deze risico's is vaak lastig en beperkt zich veelal tot het voeren van lobby-activiteiten en aansluiting bij relevante ontwikkelingen. Ook reputatierisico's die samenhangen met bijvoorbeeld het gevoerde MVB-beleid en risico's op het gebied van een ontoereikende communicatie vallen onder deze categorie. Het bestuur ziet de doorlopende verbetering van de communicatie met de deelnemers als een strategisch speerpunt en beoordeelt doorlopend het gevoerde beleid op mogelijke negatieve gevolgen voor de reputatie van het fonds.

Governance- en compliancerisico

Het bestuur geeft aandacht aan de evenwichtige belangenafweging door een expliciete onderbouwing van de relevante afwegingen in bestuursdocumenten en besluiten van het bestuur. Door de inzet van een actieve compliance officer is gekozen voor een nadrukkelijker aandacht voor integriteitsrisico's en overige aspecten van compliance binnen het fonds.

Uitvoeringsrisico

De uitvoeringsrisico's van Flexsecurity zijn nauw verbonden met de partijen aan wie Flexsecurity werkzaamheden heeft uitbesteed. De inspanningen van het bestuur en de uitbestedingspartijen zijn erop gericht om deze risico's zoveel als mogelijk te beperken, maar gezien de enorme hoeveelheden deelnemers en transacties zijn operationele misslagen helaas niet te voorkomen. Er is in 2021 geen sprake geweest van incidenten die bij de toezichthouder gemeld moesten worden. Wel is er sprake geweest van enkele afwijkingen van vastgelegde procedures, die in de meeste gevallen voortkomen uit menselijke handelingen. Naar aanleiding van dergelijke gebeurtenissen zijn aanvullende maatregelen getroffen om herhaling te voorkomen.

In deze categorie vragen de verschillende IT-risico's de meeste aandacht. De ontwikkelingen gaan bijzonder snel en vragen doorlopende bijstelling van normen en procedures. Om hier voldoende aandacht aan te kunnen geven schakelt het bestuur in 2022 de diensten van een externe adviseur in. Hiermee zal het IT-beleid worden herijkt en zullen met de uitbestedingspartijen de maatregelen worden besproken om de dienstverlening op IT-gebied op het vereiste peil te brengen en te houden.

Eigen Risico Beoordeling en verdere ontwikkeling risicomanagement

Flexsecurity heeft eind 2019 als één van de eerste pensioenfondsen in Nederland een Eigen Risico Beoordeling (ERB) uitgevoerd. In deze ERB zijn er op basis van het risicoprofiel van het fonds vier specifieke scenario's voor Flexsecurity geformuleerd. Deze scenario's hebben betrekking op strategische, financiële, economische en ESG-aspecten. De scenario's zijn gekwantificeerd en doorerekend om de effecten ervan te kunnen vaststellen.

Vanuit het fondsperspectief zijn een strategisch en een financieel scenario doorerekend. In het strategisch scenario zijn de effecten onderzocht van een beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever in combinatie met verhoogde eisen vanuit wet- en regelgeving, leidend tot hogere uitvoeringskosten. In het financieel scenario is het effect doorerekend van onvolledige mutatie-aanlevering door de werkgever in combinatie met een sterke toename van de instroom van arbeidsongeschikten. Met name het laatste scenario heeft grote gevolgen voor de toekomstbestendigheid van het fonds.

Vanuit deelnemersperspectief zijn een economisch en een ESG-scenario doorerekend. In het economisch scenario is het effect van tegenvallende beleggingsrendementen en gedurig lage rentestanden doorerekend, waardoor de deelnemers minder pensioen kunnen inkopen. Het ESG-scenario is een verbijzonderd economisch scenario waarin de effecten van de energietransitie tot een afwaardering van de beleggingen leiden. Uit beide analyses blijken negatieve effecten op het pensioen van de deelnemers, die naar verwachting adequaat worden beheerst met de bestaande maatregelen die zijn getroffen om de financiële risico's voor deelnemers te mitigeren.

Het bestuur heeft geconcludeerd dat de in de ERB onderzochte scenario's ook op dit moment nog actueel zijn en de belangrijkste risico's omvatten die het fonds op dit moment loopt. Daarmee is tevens vastgesteld dat het uitvoeren van een nieuwe ERB in 2022 niet noodzakelijk is. In begin 2023 zal een nieuwe ERB worden uitgevoerd, waarin nieuwe elementen zoals de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel een nadrukkelijke rol zullen spelen. Hierbij zal ook het voortschrijdend inzicht ten aanzien van de uitvoering van ERB's worden meegenomen dat sinds 2019 in de sector is opgebouwd.

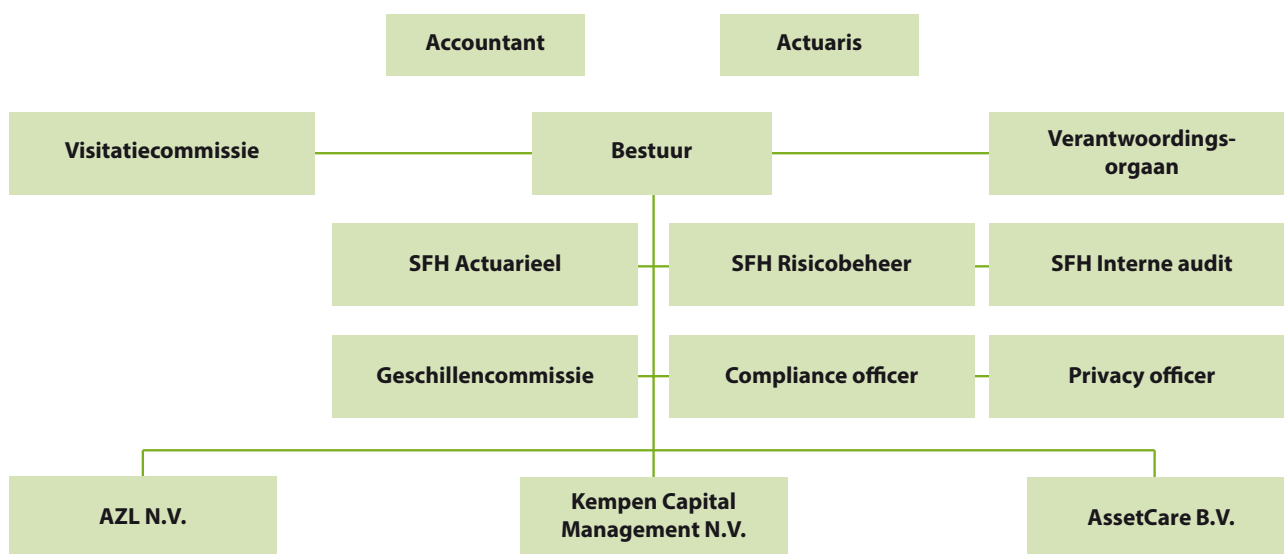
Het integrale risicomanagementsysteem is nooit af. Er zijn in 2021 belangrijke stappen gezet, maar in 2022 zal een verdere doorontwikkeling plaatsvinden. Het gaat daarbij om het vaststellen van kritische risico-indicatoren en het harmoniseren van de risicobenadering van het fonds met de uitbestedingspartijen. De bestaande risico's worden doorlopend getoetst en eventuele nieuwe risico's (bijvoorbeeld in het kader van overgang naar het nieuwe pensioenstelsel) worden in overweging genomen.

Besturing van het fonds

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bestuurlijke inrichting van Flexsecurity, de relatie met het verantwoordingsorgaan en de interne en externe toezichthouders ¹⁾. Ook wordt stilgestaan bij het onderwerp compliance en wordt verantwoording afgelegd over de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Organogram

In onderstaand organogram zijn de bestuurlijke opzet van het fonds en de uitbestedingspartijen van het pensioenfonds weergegeven.

Bestuur

Het bestuur vertegenwoordigt het pensioenfonds en draagt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregelingen en het daarbij behorende pensioen- en beleggingsbeleid. Bestuurlijke besluitvorming vereist dat een meerderheid van de bestuursleden haar stem uitbrengt en dat ten minste de helft van de uitgebrachte stemmen instemt. Voor bepaalde besluiten kan daarnaast voorafgaand advies of een goedkeuring van het verantwoordingsorgaan vereist zijn. Bestuursvergaderingen kunnen online plaatsvinden en ook buiten bestuursvergaderingen kunnen rechtsgeldige besluiten genomen worden.

Het bestuur van Flexsecurity is paritair samengesteld en bestaat uit twee deelnemersvertegenwoordigers en twee werkgeversvertegenwoordigers. De samenstelling van het bestuur is in 2021 niet gewijzigd. Op 31 december 2021 was het bestuur als volgt samengesteld:

Bestuursleden namens werkgever

	<i>Functie</i>	<i>Datum toetreden</i>	<i>Datum aftreden</i>
Raimond Schikhof	Voorzitter	1 januari 2015	30 juni 2022
Marianne Hamerslag	Plv. voorzitter	1 juli 2019	30 juni 2025

¹⁾ Voor de personalia en nevenfuncties van de in dit hoofdstuk vermelde (mede)beleidsbepalers wordt verwezen naar het onderdeel 'Personalia' aan het eind van dit jaarverslag.

Bestuursleden namens deelnemers

	<i>Functie</i>	<i>Datum toetreden</i>	<i>Datum aftreden</i>
Edmund Hammen	Secretaris	1 augustus 2011	13 augustus 2023
Marion Verheul	Plv. secretaris	1 januari 2015	31 december 2022*

* Marion Verheul is op eigen verzoek per 31 maart 2022 teruggetreden als bestuurslid.

Om te voorkomen dat alle bestuursleden gelijktijdig aftreden hanteert het bestuur een rooster van aftreden op basis van de in de tabellen vermelde data van aftreden. Herbenoeming is voor alle bestuursleden mogelijk tot een maximale zittingstermijn van twaalf jaren, conform de norm in de Code Pensioenfondsen. Vanwege het aftreden van Marion Verheul per 31 maart 2022 is vanaf deze datum een vacature ontstaan voor een bestuurslid namens de deelnemers. In de eerste maanden van 2022 is het bestuur op zoek gegaan naar een geschikte opvolger voor Marion Verheul, met inachtneming van het streven naar diversiteit. Dit traject heeft geresulteerd in de benoeming van Suzanne van de Bor als bestuurslid per 1 april 2022. Deze benoeming heeft plaatsgevonden onder de voorwaarde van het verkrijgen van goedkeuring door De Nederlandsche Bank.

Het bestuur van Flexsecurity vergaderde in 2021 in totaal dertien keer. Deze vergaderingen vonden vanwege de coronabeperkingen grotendeels door middel van video-overleg plaats. Tussentijds heeft het bestuur meerdere malen overleg gevoerd over specifieke onderwerpen. Daarnaast hebben er vier overlegvergaderingen met het verantwoordingsorgaan plaatsgevonden. De jaarlijkse gezamenlijke strategiedag van bestuur en verantwoordingsorgaan kon eind oktober gelukkig wel zonder beperkingen vanwege Covid-19 plaatsvinden. Tijdens deze strategiedag is gesproken over de toekomstige ontwikkelingen binnen en buiten het fonds en de mogelijke aanpassingen aan de missie, visie en strategie. Daarnaast is het nieuwe beleid ten aanzien van risicomanagement besproken. Het bestuur heeft intensief contact onderhouden met de verschillende uitbestedingspartijen, waarbij regelmatig werkbezoeken werden afgelegd. Ook hierbij is in 2021 veel per video vergaderd.

Het bestuur heeft in eigen kring een zelfevaluatie uitgevoerd aan de hand van duo-gesprekken, waarbij het accent heeft gelegen op het persoonlijk functioneren, de ambities en de rollen binnen het bestuur. Het geschiktheids- en opleidingsplan is gedurende het verslagjaar geactualiseerd.

Verantwoordingsorgaan

Flexsecurity heeft een verantwoordingsorgaan waaraan het bestuur verantwoording aflegt over het gevoerde en het te voeren beleid. Het verantwoordingsorgaan van Flexsecurity heeft naast de wettelijke adviesrechten ook een aantal goedkeuringsrechten met betrekking tot bepaalde besluiten van het bestuur. Deze goedkeuringsrechten hebben betrekking op:

- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst (met de werkgever);
- Het strategische beleggingsbeleid;
- De vaststelling van de premie;
- Uitbesteding van het vermogensbeheer;
- Uitbesteding van de pensioenadministratie.

Vanwege deze goedkeuringsrechten kwalificeren de leden van het verantwoordingsorgaan als medebeleidsbepalers van het pensioenfonds en worden zij, net als bestuursleden, door De Nederlandsche Bank getoetst op geschiktheid en betrouwbaarheid. De leden van het verantwoordingsorgaan vallen net als het bestuur onder de werking van het geschiktheids- en opleidingsplan van het fonds.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit twee leden namens de werkgever en twee leden namens de deelnemers. De samenstelling was gedurende 2021 als volgt:

Leden verantwoordingsorgaan namens werkgever

	<i>Functie</i>	<i>Datum toetreden</i>	<i>Datum aftreden</i>
Hans van Slooten	Voorzitter	1 januari 2015	31 december 2021
Swen Laarveld	Lid	11 april 2017	31 december 2022

Leden verantwoordingsorgaan namens deelnemers

	<i>Functie</i>	<i>Datum toetreden</i>	<i>Datum aftreden</i>
Esther Gotink	Lid	1 juli 2019	1 juli 2023
Monique van Dalen-Krommenhoek	Secretaris	23 maart 2017	23 maart 2021
Bruce van Haasen	Aspirant-lid		

Met het aftreden van Monique van Dalen-Krommenhoek vanwege het eindigen van haar zittingstermijn ontstond er in maart 2021 een vacature voor een lid namens de deelnemers. Eind 2020 is begonnen met de voorbereiding van de daarvoor benodigde verkiezingsprocedure. Daarbij was, gezien het diversiteitsstreven van het fonds, met name kandidaatstelling door jonge deelnemers (onder de 40 jaar) gewenst. Het bestuur heeft hiertoe het stappenplan diversiteit gevolgd en gepoogd om jonge deelnemers te interesseren voor de kandidaatstelling. Helaas hebben zich uitsluitend oudere kandidaten gemeld voor de vacature. De verkiezing heeft vervolgens in januari 2021 plaatsgevonden. Omdat de verkozen kandidaat kort na de benoeming alsnog besloot om zich terug te trekken, werd diens plaats conform de bepalingen in het verkiezingsreglement vervolgens ingenomen door de nummer twee van de verkiezingen, te weten de heer Bruce van Haasen. Hij heeft in het resterende deel van 2021 als aspirant-lid deelgenomen aan de vergaderingen van het verantwoordingsorgaan en de overlegvergaderingen met het bestuur. De heer Van Haasen is na de verkregen goedkeuring door De Nederlandsche Bank per 1 januari 2022 benoemd tot lid van het verantwoordingsorgaan voor een periode van vier jaar.

De zittingstermijn van de heer Hans van Slooten eindigde op 31 december 2021. De voordragende werkgever RGN heeft eind 2021 aangegeven de heer Van Slooten voor te dragen voor een nieuwe termijn, waarna DNB heeft aangegeven geen bezwaren te hebben tegen deze nieuwe benoeming. Daarmee is de heer Van Slooten per 1 januari 2022 herbenoemd voor een nieuwe termijn van vier jaar.

Het verantwoordingsorgaan brengt een eigen verslag uit dat deel uitmaakt van dit jaarverslag en waarin wordt ingegaan op de activiteiten in 2021. Tevens geeft het verantwoordingsorgaan een oordeel over het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst.

Visitatiecommissie

Ten behoeve van het interne toezicht heeft Flexsecurity een visitatiecommissie ingesteld. Het bestuur heeft Visitatie Commissie Pensioenfondsen (VCP) aangesteld als partner voor de bemensing van deze commissie. In het najaar van 2021 en begin 2022 heeft deze commissie haar jaarlijkse visitatie uitgevoerd, door de in tabel vermelde personen. De resultaten hiervan zijn elders in dit verslag opgenomen.

Leden Visitatiecommissie

	<i>Functie</i>
Berry Debrauwer	Voorzitter
Annemiek Vollenbroek	Lid
Alexander van Coberen	Lid

De leden van de visitatiecommissie worden benoemd op voordracht van het verantwoordingsorgaan. De samenstelling van de visitatiecommissie is gewijzigd ten opzichte van 2020; de heer Van Coberen heeft de plaats ingenomen van de heer Nuyens die zijn maximale zittingstermijn van acht jaren had bereikt.

Om te borgen dat er voldoende aandacht wordt besteed aan de aanbevelingen die jaarlijks door de visitatiecommissie aan het bestuur worden gedaan, worden deze aanbevelingen door het bestuur verwerkt in een overzicht, waarin wordt bijgehouden welke opvolging aan de aanbevelingen is gegeven. Dit overzicht wordt halverwege het jaar door het bestuur besproken met de voorzitter van de visitatiecommissie, waardoor de commissie een tussentijds inzicht krijgt in de vorderingen.

Geschillencommissie

Het fonds heeft een klachten- en geschillenregeling en een commissie die door deelnemers kan worden ingeschakeld voor de beoordeling van geschillen met het pensioenfonds. De commissie bestaat uit drie leden, te weten een onafhankelijke voorzitter en twee leden die afkomstig zijn uit de beide geledingen van het verantwoordingsorgaan.

Leden Geschillencommissie

	<i>Functie</i>
Dieuwke Visser	Voorzitter
Hans van Slooten	Lid namens de werkgever
Esther Gotink	Lid namens de deelnemers

De geschillencommissie is door het bestuur gemandateerd tot het doen van bindende uitspraken.

In beginsel worden klachten van deelnemers behandeld door de administratieve uitvoerder van het fonds. Als deze afhandeling niet naar tevredenheid heeft plaatsgevonden of als er sprake is van een geschil waarbij belanghebbenden zich in hun rechtspositie geschaad menen, dan kunnen belanghebbenden zich wenden tot de geschillencommissie. De geschillencommissie stelt een nader onderzoek naar de feiten in en past daarbij het beginsel van hoor en wederhoor toe. De geschillencommissie is tevens bevoegd om klachten of geschillen te behandelen die betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens. Indien een belanghebbende zich niet kan vinden in de uitspraak van de geschillencommissie, dan kan de belanghebbende zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen. Flexsecurity conformeert in voorkomende gevallen aan het oordeel van de Ombudsman. Voor geschillen die betrekking hebben op gebruik van persoonsgegevens is de Autoriteit Persoonsgegevens de instantie voor hoger beroep.

De geschillencommissie heeft in 2021 geen geschillen behandeld. De afhandeling van klachten door de administratieve uitvoerder is - gezien de aantallen deelnemers - een doorlopend proces. Dit betreft enkele tientallen klachten per jaar. Het bestuur wordt aan de hand van rapportages op de hoogte gehouden over de aard en de afhandeling van de klachten. Indien noodzakelijk wordt het bestuur door de administratieve uitvoerder betrokken bij de behandeling van klachten.

Sleutelfunctiehouders

Met ingang van 1 september 2020 heeft de aanstelling van de drie sleutelfunctiehouders door het bestuur plaatsgevonden. Het houderschap van de actuariële sleutelfunctie is ondergebracht bij de certificerend actuaire van het fonds. De sleutelfuncties op het gebied van risicobeheer en interne audit zijn door middel van 'insourcing' bij externe functionarissen belegd. Op 31 december 2021 vervulden de onderstaande personen de sleutelfuncties:

Sleutelfunctiehouders

	<i>Sleutelfunctie</i>
Hamadi Zaghdoudi	Actuariel
Ronald Ganzeboom	Risicobeheer
Hans Sieraad	Interne audit

Afhankelijk van de wensen en de behoeften van de sleutelfunctiehouders en het bestuur kunnen vervullers worden ingezet die de sleutelfunctiehouder ondersteunen bij de uitvoering van de taken. De vervulling van de actuariële functie is ondergebracht bij Willis Towers Watson en de vervulling van de interne auditfunctie bij PwC. Voor de risicobeheerfunctie is geen permanente vervuller benoemd; afhankelijk van de aard van de te verrichten werkzaamheden kan de sleutelfunctiehouder zelf besluiten of incidentele inschakeling van een externe vervuller noodzakelijk is.

Compliance

In het verslagjaar is door het bestuur wederom onverminderd aandacht en tijd besteed aan het onderwerp compliance, ofwel het voldoen aan wet- en regelgeving. Het bestuur heeft een compliance officer aangesteld die toeziet op de naleving van de toepasselijke regelgeving. De voornaamste taak van de compliance officer is het onafhankelijk toezichthouden op de naleving van de gedragscode van het fonds. Daarnaast heeft de compliance officer een taak ter zake het creëren van bewustzijn ten aanzien van compliance, bijvoorbeeld met betrekking tot (schijnbare) belangenverstrengeling en fraude.

De rol van de compliance officer wordt uitgevoerd door het externe gespecialiseerde bureau Partner in Compliance. Danny Smit, partner van dit compliancebureau, is de compliance officer van het fonds. De compliance officer stelt jaarlijkse een compliancekalender op en rapporteert ieder kwartaal aan het bestuur over de voortgang van de werkzaamheden en zijn bevindingen.

De rol van 'privacy officer' in het kader van zaken die te maken hebben met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) wordt vanaf medio 2021 ingevuld door de heer Joop Jansen, eveneens werkzaam bij Partner in Compliance.

Het bestuur heeft in 2021 de Systematische Integriteits Risico Analyse (SIRA) van het fonds geactualiseerd, onder leiding van de compliance officer. Hierbij zijn alle mogelijke risico's ten aanzien van integriteit en compliance besproken en heeft een actualisatie van de risico's, beheersmaatregelen en kansen plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze bespreking is de SIRA in januari 2021 geactualiseerd.

Flexsecurity beschikt over een interne gedragscode, waarmee onder andere voldaan wordt aan de eisen die de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hanteert bij haar effectentypisch gedragstoezicht bij pensioenfondsen. Ook zijn de normen uit de Code Pensioenfondsen ten aanzien van integriteit en gedrag opgenomen in de gedragscode. Alle bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en andere betrokkenen, de zogeheten verbonden personen, hebben aan de compliance officer van het fonds schriftelijk verklaard in 2021 conform de geldende gedragsregels te hebben gehandeld. De compliance officer heeft geen onregelmatigheden geconstateerd en heeft in zijn jaarlijkse verslag hierover gerapporteerd.

Flexsecurity ziet de toenemende trend naar formalisering en toezicht in pensioenland met zorg aan. De toenemende verplichtingen en de daarmee samenhangende kosten maken het voor een relatief klein fonds als Flexsecurity steeds uitdagender om te blijven voldoen aan de eisen op het gebied van compliance. Dat betreft niet eens zozeer het werkelijk voldoen aan de toepasselijke regelgeving, maar vooral het kunnen aantonen en vastleggen dat er aan de regelgeving voldaan wordt. Het inzichtelijk maken van het verloop van de bestuurlijke processen aan diverse intern en extern betrokken partijen maakt het besturen van een pensioenfonds een opgave waarin steeds meer om de documentering en vastlegging van besluiten draait en minder om de inhoud van die besluiten. Daarnaast wordt de afgedwongen scheiding van verschillende functies binnen het bestuur c.q. binnen het fonds een onderwerp dat steeds meer aandacht vraagt en leidt tot een verhoogde inzet van externe deskundigen en adviseurs. Deze ontwikkeling (waarvan het einde nog niet in zicht lijkt) vormt voor kleinere pensioenfondsen inmiddels de belangrijkste afweging bij besluitvorming omtrent de toekomst van het fonds. Ook Flexsecurity ontkomt er niet aan om doorlopend deze afweging te maken en de voortzetting van het pensioenfonds af te wegen tegen mogelijke alternatieven. Dit blijft dan ook één van de belangrijkste beleidsthema's voor het bestuur in de komende jaren.

Extern toezicht

Flexsecurity heeft te maken met twee externe toezichthouders, te weten De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Er zijn in 2021 geen gesprekken of specifieke correspondentie gevoerd met DNB. Aangezien het jaarlijkse relatiegesprek met ingang van 2021 niet meer wordt gevoerd met kleinere pensioenfondsen hebben de contacten met DNB zich beperkt tot de diverse onderzoeken en self-assessments waaraan medewerking is verleend. Door DNB zijn in 2021 aan Flexsecurity geen dwangsommen of boetes opgelegd. Ook zijn er geen directe aanwijzingen gegeven. Er is geen bewindvoerder aangesteld en de bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds is niet gebonden geweest aan toestemming van de toezichthouder.

De contacten met de AFM waren in 2021 eveneens beperkt. Naar aanleiding van het door AFM gepubliceerde onderzoek inzake kostentransparantie in de verslaglegging van pensioenfondsen heeft een schriftelijke uitwisseling van standpunten plaatsgevonden. Daarnaast heeft Flexsecurity de jaarlijkse 'toezichtrapportage' ingevuld. Ook door de AFM zijn in 2021 geen boetes of andere toezichtmaatregelen opgelegd aan het fonds.

Naleving AVG

Sinds 2018 is er Europese regelgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens van kracht. Deze regels zijn met name van belang voor de uitvoering van de deelnemersadministratie en de communicatie met de deelnemers. Dit zijn activiteiten die in hoofdzaak zijn uitbesteed aan administrateur AZL. Flexsecurity heeft een eigen privacybeleid en privacystatement, beide zijn terug te vinden op de website van het fonds. Nieuwe deelnemers worden bij aanvang van de deelneming expliciet gewezen op dit beleid en de wijze waarop wordt omgegaan met hun persoonsgegevens. Het fonds heeft ook een eigen verwerkingenregister, waarin is vastgelegd welke persoonsgegevens met welk doel worden geregistreerd. Het bestuur heeft een privacy officer aangesteld die waakt over de juiste hantering van de gegevensbescherming.

AZL rapporteert jaarlijks over de naleving van de AVG door middel van een uitgebreid verslag dat is opgesteld aan de hand van de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen. AZL geeft in dat verslag over 2021 aan op alle voor Flexsecurity relevante onderdelen te hebben voldaan aan de normen van de Gedragslijn. Flexsecurity is in 2021 acht maal geconfronteerd met een datalek (2020: tien keer), waarbij in totaal gegevens van elf deelnemers voor onbevoegden zichtbaar zijn geworden. In drie gevallen heeft er een melding aan de Autoriteit Persoonsgegevens plaatsgevonden. In de overige gevallen werd melding niet noodzakelijk bevonden omdat de gelekte gegevens niet leiden tot 'verhoogde risico's voor de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen'. Als er financiële gegevens of kenmerken als een BSN-nummer worden gelekt, vindt er altijd melding plaats.

Uit de analyse van de datalekken blijkt dat deze datalekken in meer dan 70% van de gevallen toe te rekenen zijn aan menselijke fouten aan de zijde van de deelnemer. Met name het opgeven van een onjuist correspondentieadres of het niet tijdig wijzigen van een adres blijkt in de praktijk tot de meeste datalekken te leiden. In enkele gevallen zijn de datalekken veroorzaakt door menselijke fouten aan de kant van AZL. Alle gelekte informatie betreft individuele gegevens van deelnemers, er is in 2021 geen sprake geweest van bestanden van deelnemers of andere collectieve gegevens die op enigerlei wijze gelekt zijn. Er zijn door de Autoriteit Persoonsgegevens geen maatregelen getroffen of sancties opgelegd.

Er is in 2021 door deelnemers niet gevraagd om inzage in persoonsgegevens, ook is er door deelnemers geen beroep gedaan op andere rechten die de AVG toekent.

Naleving Code Pensioenfondsen

Sinds 2014 is de Code Pensioenfondsen van kracht. Deze vorm van (wettelijk ondersteunde) zelfregulering binnen de pensioensector bevat normen voor 'goed pensioenfondsbestuur'. Het streven van de pensioensector is om door middel van de Code de kwaliteit van het pensioenfondsbestuur inzichtelijk te maken en vast te stellen waar mogelijke lacunes zitten.

Randvoorwaarde hierbij is dat het pensioenfonds integer en transparant handelt. De Code is gebaseerd op het 'pas-toe-of-leg-uit-beginsel'. Het pensioenfonds wordt geacht aan te kunnen geven of en zo ja, waarom het fonds bepaalde keuzes heeft gemaakt die afwijken van de Code.

De Code Pensioenfondsen kent 65 normen, gerubriceerd in acht categorieën. In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop Flexsecurity de Code Pensioenfondsen in 2021 heeft toegepast, ten aanzien van welke onderwerpen uit de Code er sprake is van afwijkingen en welke argumentatie het bestuur hierbij heeft. Ook worden specifiek de normen genoemd waarover verplicht dient te worden gerapporteerd. De weergave in dit bestuursverslag is een samenvatting van de volledige beschrijving van de naleving van de Code Pensioenfondsen die per norm is onderbouwd en die jaarlijks door het bestuur wordt vastgesteld.

Onderdeel 1: vertrouwen waarmaken

Het bestuur is van mening dat Flexsecurity in 2021 aan alle negen genoemde normen in dit onderdeel heeft voldaan. Er waren ten aanzien van dit onderdeel van de Code in 2021 door het bestuur twee voornemens geformuleerd. Het eerste voornemen betrof het uitvoeren van een onderzoek onder de deelnemers naar de risicobereidheid, als basis voor het beleggingsbeleid (norm 6). Het tweede voornemen had betrekking op het vaststellen van het draagvlak voor de keuzes over verantwoord beleggen, eveneens aan de hand van een onderzoek onder de deelnemers (norm 7). Beide voornemens zijn in het voorjaar van 2021 gerealiseerd aan de hand van het onderzoek dat hiertoe in samenwerking met Montae is uitgevoerd. Meer over de resultaten van dit onderzoek is te lezen in het hoofdstuk 'Beleid en uitvoering'. Norm 5 van dit onderdeel betreft de verantwoording over het gevoerde beleid, de uitkomsten van het beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het bestuur is van mening dat het in 2021 aan deze norm voldaan heeft, zowel aan de hand van de verslaglegging in dit bestuursverslag als door middel van de periodieke overleggen met het verantwoordingsorgaan.

Ook voor 2022 heeft het bestuur twee voornemens in dit onderdeel geformuleerd. Allereerst is naar aanleiding van de jaarlijkse strategiedag bepaald dat in 2022 de missie, visie en strategie van het fonds opnieuw tegen het licht gehouden en waar nodig, aangepast zullen worden (norm 3). Daarnaast is er het voornemen om de werking van het risicomanagementsysteem te laten onderzoeken (norm 8) aan de hand van een interne audit. Deze staat gepland voor de tweede helft van 2022.

Onderdeel 2: verantwoordelijkheid nemen

Dit onderdeel kent vijf normen. Het bestuur is van mening dat het fonds aan alle normen voldoet. Deze normen hebben hoofdzakelijk betrekking op de wijze waarop het fonds de werkzaamheden doet uitvoeren en de ingeschakelde uitbestedingspartijen aanstuurt. Het bestuur van Flexsecurity heeft bewust een actieve rol ten aanzien van de uitbesteding van de uitvoerende activiteiten en zet bewust in op het onderhouden van een open en kritische verstandhouding met de externe uitvoerders. Evaluaties worden met uitbestedingspartijen besproken en verbeterpunten worden wederzijds gedeeld.

Onderdeel 3: integer handelen

Het bestuur is van mening dat aan alle acht normen in dit onderdeel wordt voldaan. De normen in dit onderdeel hebben betrekking op de governance en compliance binnen het fonds. Door de inschakeling van een externe compliance officer die uit eigen beweging bevraagt en onderzoek uitvoert, is er een groot bewustzijn onder de verbonden personen ten aanzien van de integriteit van het handelen, zowel gezamenlijk als individueel. De cultuur binnen het bestuur en het verantwoordingsorgaan is zodanig dat betrokkenen transparant zijn en elkaar kunnen aanspreken over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan integer handelen en besturen.

Onderdeel 4: kwaliteit nastreven

Ook dit onderdeel omvat acht normen, waaraan in 2021 volledig werd voldaan. Hierbij wordt de opmerking gemaakt dat de bestuurlijke zelfevaluatie van 2021 vanwege de fysieke coronabeperkingen in begin 2022 in eigen beheer heeft plaatsgevonden. Het verantwoordingsorgaan heeft in 2021 geen zelfevaluatie uitgevoerd, maar zal dat in 2022 doen, met ondersteuning van een externe deskundige.

Onderdeel 5: zorgvuldig benoemen

Ten aanzien van deze negen normen was er eind 2020 sprake van één afwijking. Dit betreft norm 33, die bepaalt dat in zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan tenminste één vrouw en één man en zowel leden van boven als onder de 40 jaar zitting hebben. Voor Flexsecurity geldt dat in zowel het bestuur als in het verantwoordingsorgaan minimaal één vrouw actief is, dus aan het eerste deel van de norm wordt meer dan voldaan. Helaas hadden op basis van de situatie ultimo 2021 in beide organen geen leden onder de veertig jaar zitting.

In het verantwoordingsorgaan ontstond in 2021 een mogelijkheid om dit te veranderen, aangezien er vanwege het aflopen van de zittingstermijn van een lid namens de deelnemers een vacature ontstond. Ondanks de verrichte inspanningen is het echter niet gelukt om jonge deelnemers te interesseren voor de ontstane vacature. De kandidaat die uiteindelijk door de deelnemers gekozen is, is boven de 40 jaar. Daardoor is het in het verantwoordingsorgaan niet gelukt om aan de norm te voldoen.

In het bestuur hebben zich in 2021 geen vacatures voorgedaan. Wel heeft één van de bestuursleden eind 2021 haar vertrek per 31 maart 2022 aangekondigd. Voor de hieruit ontstane vacature hebben het bestuur en de voordragende ondernemingsraad van RGN nadrukkelijk gezocht naar geschikte kandidaten onder de 40 jaar. Het is gelukt om deze te vinden, waardoor per 1 april een aspirant-bestuurslid onder de 40 jaar kon worden benoemd, in afwachting van de goedkeuring van DNB. Het bestuur heeft er alle vertrouwen in dat die goedkeuring er zal komen en dat het bestuur van Flexsecurity daarmee in 2022 aan alle eisen ten aanzien van diversiteit zal voldoen.

Binnen het verantwoordingsorgaan ontstaat per 1 juli 2023 een nieuwe vacature namens de deelnemers. Gelet op de specifieke wensen ten aanzien van de invulling van deze vacature zal de voorbereiding voor de werving van kandidaten en de verkiezing reeds in 2022 ter hand worden genomen, waarbij de uitgangspunten van het diversiteitsbeleid en het Stappenplan diversiteit nadrukkelijk worden gevolgd.

Norm 31 in dit onderdeel heeft betrekking op de samenstelling van de fondsorganen ten aanzien van geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit. Het bestuur heeft vastgesteld dat op hoofdlijnen aan deze norm wordt voldaan. In het geschiktheidsplan wordt aandacht besteed aan deze aspecten, die in de zelfevaluatie kritisch besproken worden.

Onderdeel 6: gepast belonen

Dit onderdeel betreft vijf normen met betrekking tot het voeren van een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie. Het bestuur van Flexsecurity is van mening dat het pensioenfonds volledig aan deze normen voldoet. Het beloningsbeleid wordt jaarlijks geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd. Op de website van het fonds is het beloningsbeleid gepubliceerd.

Onderdeel 7: toezicht houden en inspraak waarborgen

Het bestuur is van mening dat in 2021 volledig is voldaan aan de twaalf normen uit dit onderdeel. Voor de naleving van norm 47 betreffende de wijze waarop het intern toezicht de Code Pensioenfondsen betreft bij de uitoefening van zijn taak, wordt verwezen naar het oordeel van de visitatiecommissie elders in dit jaarverslag.

Onderdeel 8: transparantie bevorderen

Ook aan de acht normen in dit laatste onderdeel werd in 2021 voldaan. Het bestuur is van mening dat er volledig voldaan wordt aan norm 58 inzake het inzicht in de missie, visie en strategie van het fonds. Deze zaken komen duidelijk naar voren in dit bestuursverslag. Ook de naleving van norm 62 (vastleggen en beschikbaar stellen van overwegingen omtrent verantwoord beleggen) staat buiten kijf; in dit bestuursverslag en op de website van het fonds is veel informatie over het beleid ter zake terug te vinden. Ook aan de norm 64 (rapporteren over naleving gedragscode en Code Pensioenfondsen) wordt door middel van dit bestuursverslag voldaan.

Tot slot is er norm 65 over een toegankelijke en adequate klachten- en geschillenprocedure. Deze procedure is aanwezig en is ook duidelijk terug te vinden op de website van het fonds. Deelnemers worden in voorkomende gevallen expliciet gewezen op het bestaan van de klachten- en geschillenprocedure. Ook worden door uitvoeringsorganisatie AZL klachten proactief gemeld aan het bestuur, waar het de toepassing van de reglementen betreft.

Al met al is de constatering dat Flexsecurity net als in 2020 niet voldoet aan één norm van de Code Pensioenfondsen, namelijk norm 33 inzake de vereiste diversiteit ten aanzien van de leeftijd van leden van bestuur en verantwoordingsorgaan. Ten aanzien van het bestuur zal deze norm vanaf 2022 wel nageleefd worden. Verder ziet het bestuur mogelijkheden om de naleving van de normen 3 en 8 (betrekking hebbend op de vaststelling van de missie, visie en strategie en de adequate organisatie van het risicomanagement) in 2022 verder te versterken.

De Code Pensioenfondsen geeft aan dat in het bestuursverslag over een aantal specifieke onderwerpen gerapporteerd moet worden. Informatie over de kosten van de uitvoering van de pensioenregeling is te vinden in het hoofdstuk 'Uitvoeringskosten'. Over de naleving van de gedragscode en de afhandeling van klachten en geschillen wordt in dit hoofdstuk verslag gedaan.

Uitvoeringsovereenkomst

Flexsecurity werkt aan de hand van één met de werkgever afgesloten uitvoeringsovereenkomst. In deze overeenkomst is vastgelegd dat Flexsecurity de pensioenovereenkomsten tussen de werknemers en de werkgever uitvoert. De werkgever waarmee de uitvoeringsovereenkomst gesloten wordt is Randstad Groep Nederland bv. Dit is de juridische entiteit van de Randstad Groep waarin alle Nederlandse werkmaatschappijen zijn ondergebracht die zich bezig houden met ter beschikking stelling van personeel. In totaal waren er eind 2021 elf aangesloten werkgevers. Voor acht van de elf aangesloten werkgevers geldt dat zij onder de verplichtstelling van het bedrijfstakpensioenfonds StiPP vallen. De overige drie werkgevers houden zich uitsluitend bezig met activiteiten op het gebied van payroll en zijn vrijwillig aangesloten bij Flexsecurity. Deze werkgevers maken uitsluitend gebruik van de Payrollpensioenregeling.

In de uitvoeringsovereenkomst is expliciet vastgelegd dat de financiële verplichtingen van de werkgever niet verder strekken dan de tijdige betaling van de pensioenpremies en dat er in geen geval sprake kan zijn van premiekorting of teruggave van premies aan de werkgever. Flexsecurity is zelf verantwoordelijk voor zijn financiële positie en kan hierbij nimmer terugvallen op de werkgever.

In de uitvoeringsovereenkomst zijn daarnaast bepalingen opgenomen voor werknemers van de werkgever ten aanzien van lidmaatschappen van het bestuur en het verantwoordingsorgaan van het fonds. Ook is bepaald hoe het fonds zich in beginsel opstelt ten aanzien van collectieve waardeoverdrachten, mocht de werkgever bijvoorbeeld overnames doen waarbij overname van pensioenverplichtingen aan de orde is. Het fonds werkt in principe mee aan collectieve waardeoverdrachten indien bij de verwerving van pensioenkapitaal voor de nieuwe deelnemers geen verslechtering ontstaat van de financiële positie van het fonds en de bestaande deelnemers.

De bestaande uitvoeringsovereenkomst kende een looptijd van twee jaar tot en met 31 december 2021. Eind 2021 is een nieuwe uitvoeringsovereenkomst gesloten met de werkgever voor een periode van drie jaar tot en met 31 december 2024. De daartoe vereiste instemming van de ondernemingsraden is tijdig door de werkgever verkregen. De nieuwe uitvoeringsovereenkomst bevat geen wezenlijke inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van de vorige versie.

Actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn)

De actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) van het fonds wordt periodiek aangepast. De laatste aanpassing dateert van 31 december 2021. In de abtn wordt voornamelijk de financiële systematiek van de pensioenregeling beschreven. Verder worden de belangrijkste kenmerken van het reglement, het beleggingsbeleid en het beleid inzake risicobeheersing beschreven.

Als uitvoerder van zuivere beschikbare-premieregelingen zonder ingegane pensioenen hoeft Flexsecurity geen haalbaarheidstoets uit te voeren.

Gebeurtenissen na balansdatum

Oorlog in Oekraïne

Sinds eind februari 2022 is er als gevolg van de Russische inval sprake van een oorlogssituatie in Oekraïne. Er is sprake van een grote humanitaire ramp. De oorlog heeft daarnaast ook gevolgen voor de economie en de financiële markten. De oorlog en de daardoor opgelegde sancties aan Rusland hebben directe gevolgen voor de voedsel- en energiemarkten en zullen voor een toenemende inflatie zorgen.

Het pensioenfonds houdt de situatie en de eventuele gevolgen goed in de gaten. Op het moment van schrijven van dit verslag zijn er nog geen directe gevolgen voor de deelnemers of het pensioenfonds aan de orde. Aangezien Flexsecurity geen pensioenuitkeringen verstrekt, worden er geen uitkeringen aan inwoners van Rusland, Wit-Rusland of Oekraïne gedaan. Sinds het begin van de oorlogshandelingen wordt bij alle ingaande pensioenen gecontroleerd of er sprake is van personen die vallen onder de sanctiebepalingen. Is dat het geval, dan worden deze betalingen geblokkeerd.

Flexsecurity belegt zowel in aandelen als in staatsobligaties van opkomende landen, waaronder Rusland en Oekraïne. Per eind januari 2022 betrof dit voor een bedrag van € 2,7 miljoen aan beleggingen in Russische overheden en ondernemingen en voor € 0,3 miljoen in een Oekraïense staatslening. In totaal een waarde van € 3,0 miljoen ofwel 0,5% van de totale beleggingsportefeuille. De waarde van deze beleggingen is sinds het begin van de oorlogshandelingen sterk gedaald. Verkopen was en is op het moment van het schrijven van dit jaarverslag onmogelijk en het bestuur beschouwt de waarde van deze beleggingen daarom als nihil. Het meest waarschijnlijke scenario is dat beleggingen in Russische ondernemingen permanent uit de beleggingsportefeuille zullen verdwijnen.

Het bestuur ziet vooralsnog geen aanleiding om het beleggingsbeleid aan te passen. Wel wordt de mogelijkheid van de invoering van een zogenaamd 'landenbeleid' onderzocht. Met een landenbeleid kan op basis van objectieve maatstaven een beperking worden gesteld aan beleggingen in landen waar een overheidsbeleid wordt gevoerd dat niet voldoet aan de zogenaamde ESG-criteria, die betrekking hebben op milieu en klimaat, sociale aspecten zoals persvrijheid en burgerrechten en de wijze waarop de overheid invloed heeft op de samenleving.

Experts denken dat als gevolg van de oorlog de kans op een cyberaanval op financiële dienstverleners is toegenomen. Daarom hebben onze uitvoeringsorganisaties de beveiliging van hun systemen opgevoerd.

Ondertekening

Dit jaarverslag is vastgesteld op 3 juni 2022 en ondertekend te Diemen op 24 juni 2022.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity,

Raimond Schikhof, voorzitter

Edmund Hammen, secretaris

Marianne Hamerslag, plaatsvervangend voorzitter

Suzanne van de Bor, plaatsvervangend secretaris

Verantwoording en toezicht

Rapportage van de visitatiecommissie

Samenvatting van het visitatierapport

De taak van de visitatiecommissie (hierna VC) bestaat uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity (hierna het fonds, of SPF), op de algemene gang van zaken in het fonds en het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De VC heeft het jaar 2021 onderzocht. Het Verantwoordingsorgaan (hierna VO) heeft voor de visitatie over 2021 geen onderwerpen benoemd die om specifieke aandacht vragen.

De VC baseert zich bij de aanpak van de visitatie op de Toezichtscodex 2019 van de VITP en de 8 thema's uit de Code Pensioenfonds. De VC legt jaarlijks haar bevindingen vast in een rapport en legt verantwoording af aan het VO, aan het bestuur en aan de werkgever. Onderstaand worden per aandachtsgebied van de visitatie de belangrijkste elementen van de oordeelsvorming van de VC en daaruit eventueel voortvloeiende aanbevelingen vermeld. Voor een volledig overzicht van de oordeelsvorming en aanbevelingen verwijst de VC naar het visitatierapport over 2021.

Overall beeld

Het fonds wordt gekenmerkt door een gedreven, deskundig, operationeel en compact bestuur en een VO dat zich voldoende kritisch opstelt. Het bestuur heeft de nodige ambities en is in staat veel van die ambities te realiseren, maar helaas blijven sommige daarvan achter. Daarbij spelen externe factoren (bijvoorbeeld niet altijd voldoende meebewegen van sociale partners in de AO problematiek, niet leverende uitbestedingspartner bij de communicatiedoelstellingen) een belangrijke rol, maar ook interne factoren. Zo legt het bestuur in haar jaarplannen de lat hoog en slaagt er dan door de volle agenda, het beperkt aantal bestuursleden en de beperkte bestuursondersteuning, niet altijd in om voldoende afstand te nemen van de operationele gang van zaken om een bestuurlijke reactie te formuleren op onderwerpen die gedurende het jaar onvoldoende voortgang boeken.

Hoewel de kwetsbaarheden van een klein bestuur, zonder ondersteunende commissies, op het netvlies staan bij het bestuur, is dit voor de VC daarom een thema dat de aandacht blijft trekken.

De VC beveelt aan om bij belangrijke besluiten te werken met scenario-analyses, om de betaalbaarheid van de pensioenregelingen te toetsen en voor de verschillende scenario's beheersmaatregelen te formuleren in geval de betaalbaarheid onder druk staat. Daarbij acht de VC het van belang om ook een grens te formuleren voor de vraag wanneer de opdrachtvervalsing voor de uitvoering van de regeling in het geding komt.

Het functioneren van de governance

Met de voltooiing van de inrichting van de sleutelfuncties in 2021 is de governance van het fonds naar behoren ingericht. De verschillende fondsorganen opereren naar behoren. Taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in reglement en charters. De VC is wel van mening dat de sleutelfunctiehouders vaker in de bestuursvergaderingen aanwezig zouden kunnen zijn om tot een prominentere invulling van hun rol te komen.

Naar de mening van de VC wordt door het bestuur en VO op een constructieve en prettige manier samengewerkt. Het VO besteedt de nodige tijd aan haar werk en stelt zich positief-kritisch op.

Het beleid van het bestuur

Het bestuur houdt grip op de verschillende beleidsdocumenten en beoordeelt periodiek of deze actueel zijn en voldoen aan de beleidsnormen die het bestuur stelt.

Er wordt de nodige aandacht besteed aan beleggingen. In 2021 heeft een en ander dan ook gefunctioneerd ondanks dat er geen beleggingsplan 2021 was. Daarbij steunde het bestuur op het beleggingsplan 2020 en het strategisch beleggingsbeleid.

Het bestuur kan, binnen de ruimte van de ABTN, besluiten nemen die afwijken van het oorspronkelijke Strategische Beleggingsbeleid en neemt die ruimte ook. De VC is van mening dat deze beleidsruimte in de ABTN concreter zou kunnen worden geformuleerd.

Algemene gang van zaken in het fonds

De VC ziet dat het bestuur verschillende uitdagingen heeft om de pensioenregelingen uit te voeren binnen de door de aangesloten werkgevers verstrekte opdracht. Met name ten aanzien van de betaalbaarheid van de basisregeling als gevolg van de wijziging van de wachttijd en de betaalbaarheid van de payrollregeling door tegenvallende deelname vindt de VC dat het bestuur duidelijk stelling moet nemen hoe het deze uitdagingen het hoofd zal bieden, rekening houdend met verschillende scenario's. Ten aanzien van de AO-problematiek vindt de VC dat het bestuur adequaat reageert.

De VC vindt het positief dat het bestuur zich gedegen voorbereid op het herijken van het strategisch beleggingsbeleid en de inrichting van de lifecycles.

De VC vindt het belangrijk dat het bestuur zich nader oriënteert op de gevolgen van het besluit van AZL om pas eind 2023 over te gaan naar een nieuw administratieplatform. Het huidige administratieplatform hindert het bestuur immers bij het realiseren van beleidsdoelen.

Adequate risicobeheersing

Het fonds heeft in 2021 de risicomanagementfunctie verder ingevuld en in lijn gebracht met de intenties van IORP II. Daarmee heeft het risicomanagement van het fonds meer diepgang gekregen. De risico's zijn voldoende in beeld en worden afgezet tegen de risicobereidheid.

De VC beveelt aan dat de SFH Risicobeheer zich jaarlijks een oordeel vormt over de wijze waarop het bestuur omgaat met het risicobeheer van het voorafgaande jaar en daarin tevens een jaarplan voor het komende jaar opneemt.

Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur weegt de belangen van alle betrokken stakeholders op evenwichtige wijze.

Communicatie

De VC is van mening dat het communicatiebeleid in de uitvoering nog niet voldoende tot zijn recht komt. De voortgang van de communicatieplannen blijft achter bij de ambities van het bestuur. De VC beveelt aan om communicatie een prominentere plaats te geven op de agenda, de bestuurlijke aandacht te richten op een analyse van de oorzaken van de achterblijvende voortgang en om te zoeken naar oplossingen en/of bijstellingen van het communicatiebeleidsplan om de communicatie toch op een hoger niveau te brengen.

Naleving Code Pensioenfondsen

Het bestuur heeft in het jaarverslag 2020 uitgebreid verantwoording afgelegd over de toepassing van de normen in de Code Pensioenfondsen. Het fonds voldoet aan alle normen met uitzondering van norm 33. Er wordt nog niet voldaan aan diversiteit in leeftijdsopbouw binnen bestuur en VO. Er zijn namelijk geen leden onder de 40 jaar. Het bestuur heeft stappen geformuleerd om daar verbetering in aan te brengen.

Opvolging van eerdere aanbevelingen van het interne toezicht

De VC vindt dat het bestuur de aanbevelingen serieus beoordeelt en weloverwogen opvolgt of naast zich neerlegt.

De visitatiecommissie:

de heer H.J.J. Debrauwer (voorzitter)

de heer A.W.J. van Coberen

mevrouw A.J.E.M. Vollenbroek

18 maart 2022

Reactie van het bestuur op de rapportage van de visitatiecommissie

Het bestuur spreekt zijn waardering uit voor de wijze waarop de visitatiecommissie in een gewijzigde samenstelling het proces van de visitatie heeft uitgevoerd en de resultaten daarvan concreet en herkenbaar heeft verwoord. De aanpak en bevindingen van de visitatie worden door zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan als gedegen ervaren en de aanbevelingen zijn onderbouwd en weloverwogen. De visitatiecommissie heeft zich een goed beeld gevormd van de specifieke kenmerken van het fonds en de uitdagingen waar Flexsecurity voor gesteld wordt. De commissie weet op een passende wijze de aandacht te leggen op de aspecten die in de 'vaart der volkeren' soms onder dreigen te sneeuwen of onvoldoende aandacht krijgen.

In lijn met de aanbevelingen uit eerdere jaren richt een deel van de aanbevelingen zich op de wijze waarop het bestuur in staat is om de meer praktische aspecten van de besturing van het fonds te combineren met strategische thema's en overwegingen. Het risico van een overvolle, vooral operationele agenda op de korte termijn kan eenvoudig leiden tot een gebrek aan aandacht voor de ontwikkelingen en het beleid op de langere termijn. Dat geldt voor de komende wijzigingen in het pensioenstelsel en de eisen die dit aan de uitvoeringsorganisaties stelt, maar ook voor de wijzigingen binnen de uitzendsector en de pensioenregeling zelf. Het bestuur neemt de aanbevelingen ter harte, maar worstelt van tijd tot tijd wel met de vraag hoe beide aspecten evenwichtig te combineren. Ook de omgang met nieuwe elementen in de besturing van het fonds, zoals de inzet van de sleutelfunctionarissen, vergt voor het bestuur enige gewenning.

Het bestuur onderschrijft het overgrote deel van de gedane aanbevelingen, die overwegend als realistisch en haalbaar worden beschouwd. Niet alle aanbevelingen worden in dezelfde mate onderschreven, het bestuur zal dan ook in de terugkoppeling aan de commissie per aanbeveling aangeven in welke mate opvolging door het bestuur als wenselijk wordt beschouwd. Hierbij worden de nog openstaande aanbevelingen uit eerdere jaren niet vergeten. Aan de hand van het halfjaarlijkse overleg tussen de voorzitter van de visitatiecommissie en de voorzitter van het bestuur wordt vervolgens inzicht verschaft in de vorderingen.

Het bestuur bedankt de visitatiecommissie voor haar betrokkenheid bij en haar inzet voor het fonds en zal in overleg met het verantwoordingsorgaan de visitatiecommissie uitnodigen om, al of niet in een gewijzigde samenstelling, in het najaar van 2022 een nieuwe visitatie uit te voeren.

Rapportage van het verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan (VO) over het beleid en de manier waarop het beleid is uitgevoerd, waarna het VO de bevoegdheid heeft een oordeel te geven over het handelen van het bestuur.

Het VO van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity is medebeleidsbepalend, wat betekent dat het niet alleen adviseert maar ook goedkeuringsrechten heeft bij bestuursbesluiten over het beleggingsbeleid, de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever, de premiestelling en de uitbesteding van het vermogensbeheer en de pensioenadministratie.

Om een goede afweging te kunnen maken en een oordeel te geven, is het VO regelmatig mondeling geïnformeerd door het bestuur en heeft het inzage gekregen in vergadernotulen, premiedashboards, conceptbeleidsplannen, onderzoeksvoorstellen, beleggingsrapportages, het jaarverslag, de jaarrekening, de actuariële certificering en het accountantsverslag.

Samenstelling

Het verantwoordingsorgaan is samengesteld uit vier vertegenwoordigers, twee namens de werkgever en twee namens de deelnemers van het fonds. Omdat Flexsecurity zelf geen pensioenuitkeringen doet, is er geen zetel namens gepensioneerden. Dit laat onverlet dat de leden van het VO zich zonder meer inspannen voor alle stakeholders binnen het fonds, wat evenzeer geldt voor de grote groep gewezen deelnemers.

Het VO werkt volgens een rooster van aftreden om de continuïteit te borgen. In het eerste kwartaal van 2021 vonden verkiezingen plaats voor een nieuw lid namens de deelnemers. Bruce van Haasen is met goedkeuring door DNB aangetreden en neemt per 1 januari 2022 de plaats in van Monique van Dalen-Krommenhoek. Een voorgaande kandidaat heeft zich teruggetrokken vanwege de voor haar relatief hoge studiebelasting. Hans van Slooten is na goedkeuring door DNB herbenoemd als voorzitter van het verantwoordingsorgaan.

Esther Gotink heeft na het vertrek van Monique de rol van secretaris ad interim op zich genomen en is lid geworden van de Geschillencommissie namens de deelnemers. Haar zittingstermijn eindigt op 1 juli 2023. Om een adequaat opleidings- en inwerktraject te kunnen waarborgen, is besloten om de verkiezing voor deze vacature in 2022 al te laten plaatsvinden. Wie actief deelnemer is en interesse heeft in het vervullen van een VO-zetel, of wil weten wat daar mogelijk bij komt kijken, wordt aangemoedigd zich te melden bij het pensioenfonds. De leden van het verantwoordingsorgaan geven graag uitleg over hun taken en verantwoordelijkheden.

Bijeenkomsten

Het bestuur en het verantwoordingsorgaan zijn in 2021 vier keer bij elkaar gekomen, waarbij het VO telkens voorafgaand aan elk overleg een eigen vergadering heeft belegd om zijn visies en standpunten te bepalen. Bij deze vergaderingen schuift geregeld ook de fiduciair manager aan. Eind januari heeft het VO een online bijeenkomst gehad met de visitatiecommissie betreffende het verslagjaar 2020. Voorts heeft het online overleg gehad met de accountant en certificerend actuaire. Gedurende het jaar hebben leden van het VO een aantal webinars van de Pensioenfederatie (PF) gevolgd, om kennis te nemen van actuele onderwerpen zoals de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, verkiezingen voor het VO en ontwikkelingen rondom het IMVB-convenant (dit laatste heeft te maken met maatschappelijk verantwoord beleggen, wat steeds meer belangstelling wekt bij pensioendeelnemers). Ook is een PF jubileumcongres, met ruimschoots aandacht voor het veranderende pensioenstelsel, bijgewoond.

Strategiedagen

De jaarlijkse strategiedag met het bestuur kon weer live plaatsvinden, dit gebeurde in oktober en was gericht op de strategische agenda voor de komende jaren. Op verzoek van het VO hebben de sleutelfunctiehouders (SFH) risicobeheer en interne audit deze dag hun werkzaamheden toegelicht. SFH risicobeheer Ronald Ganzeboom deelde het nieuwe integraal-risicomanagementbeleid

(IRM-beleid) en de wijze waarop hij de risico's rapporteert. SFH interne audit Hans Sieraad gaf uitleg over de audits die in 2021 hebben plaatsgehad en die hij voor volgend jaar heeft gepland. Verder is kort gerefereerd aan de missie, visie en strategie van het fonds, waarna het VO aan het bestuur heeft geadviseerd om die nog eens onder de loep te nemen en verder aan te scherpen. Marc Heemskerk (Mercer) was aanwezig om het bestuur en VO mee te nemen in de scenario's die zich kunnen voordoen als Flexsecurity onverhoopt niet zou kunnen doorgaan als zelfstandig pensioenfonds. Het VO onderschrijft de visie van Mercer en het bestuur dat 2,5% voor toekomstige uitvoeringskosten bij eventuele overdracht en liquidatie van het fonds adequaat is en zo kan worden vastgelegd in de ABTN. Het verantwoordingsorgaan voelt zich algemeen goed meegenomen in de strategische speerpunten van het fonds en dankt het bestuur en de bestuurlijke ondersteuning voor de zorgvuldig georganiseerde, zeer verhelderende strategiedag.

Zelfevaluatie

De Code Pensioenfondsen schrijft voor dat het bestuur jaarlijks een zelfevaluatie organiseert en driejaarlijks onder begeleiding van een externe partij. Voor het VO is vastgelegd dat de zelfevaluatie plaatsvindt 'met enige regelmaat' (norm 30). Dit is een open norm, die het VO invult met het streven elke twee jaar een formele reflectie te organiseren. Er was besloten tot een zelfevaluatie in 2021, maar deze werd uitgesteld op de geplande dag wegens een Covid-quarantaine. Een nieuwe afspraak is ingepland voor maart 2022. Om blijvend tegenwicht te bieden, zal het VO reeds in de aanloop naar deze zelfevaluatie een verdiepende opleidingsmodule volgen in Vermogensbeheer.

Intern toezicht

Jaarlijks verzorgt een visitatiecommissie (VC) het intern toezicht op het fondsbeleid; de commissie kijkt of het bestuur de risico's goed beheerst en de belangen evenwichtig afweegt. Leden van de visitatiecommissie worden benoemd op voordracht van het verantwoordingsorgaan. Dit jaar is Alexander van Coberen begonnen met het lidmaatschap van de VC. Hij is opvolger van Hans Nuyens die zijn maximale zittingstermijn bereikte. Het VO wil Hans bedanken voor zijn inspanningen in de visitaties van 2013 tot en met 2020.

De visitatie heeft eind van het verslagjaar plaatsgevonden. Daarop heeft de VC ook enkele aanbevelingen gedaan aan het verantwoordingsorgaan, die worden meegenomen in de eigen zelfevaluatie. Het VO is verheugd dat de visitatiecommissie de samenwerking tussen bestuur en verantwoordingsorgaan omschrijft als constructief en prettig, en daarbij ziet dat het VO de nodige tijd in zijn werk investeert en zich positief-kritisch opstelt richting het bestuur. De VO-leden onderschrijven dit beeld; zij ervaren ruimte en respect in de onderlinge samenwerking, waarbij ook plaats is voor het kraken van kritische noten. Het VO dankt de visitatiecommissie voor het zorgvuldige proces van interviewen, researchen en rapporteren, wat helpend is om de governance van het bestuur en het VO naar een hoger plan te tillen.

Advies en goedkeuring

Het VO behandelde het afgelopen verslagjaar de volgende advies- en goedkeuringsaanvragen en stukken ter kennisgeving:

- Eindrapportage visitatiecommissie / kennisneming
- Jaarrapportage compliance officer / kennisneming
- Jaarverslag en jaarrekening / positief advies
- Aanpassing ABTN / positief advies
- Reglementen Basispensioen en Pluspensioen / positief advies
- Reglement Payrollpensioen / positief advies
- Notitie voortzetting samenwerking AZL / goedkeuring met advies
- Notitie opleiding VO / kennisneming met advies
- Integriteitsbeleid en SIRA / kennisneming
- IRM-beleid en risicorapportages / kennisneming met advies
- Communicatiejaarplan / kennisneming met advies
- Begrijpelijk pensioenreglement / kennisneming
- Beleggingsrichtlijnen / kennisneming

- Beloningsbeleid / positief advies
- Implementatie SFDR-verordening / kennisneming
- Rapportage interne audit uitbesteding / kennisneming met advies
- Beleidsplan 2021 / kennisneming
- Onderzoek risicobereidheid, -tolerantie, -capaciteit / kennisneming met advies
- Notitie aanpassing vergoedingen en vacatiegelden / kennisneming
- Verlenging uitvoeringsovereenkomst Randstad Groep / goedkeuring
- Notitie aanpassingen reglement visitatiecommissie / positief advies
- Uitbestedingsbeleid / kennisneming
- Klokkenluidersregeling / kennisneming
- Aanstelling nieuw lid visitatiecommissie / positief advies
- Evaluatie automatische waardeoverdrachten / kennisneming
- Evaluatie accountant en certificerend actuaire / kennisneming
- Evaluatie KCM en AssetCare / kennisneming
- Premiestelling / goedkeuring
- Aanpassing strategisch beleggingsbeleid / goedkeuring
- Vrijwillige aansluiting AUSY / positief advies
- Geschiktheids- en opleidingsplan / kennisneming met advies
- Analyses ontwikkeling AO / kennisneming
- Advies voorziening toekomstige uitvoeringskosten / kennisneming

Oordeel

Flexsecurity heeft na het turbulente coronajaar 2020 een relatief rustig vervolgjaar achter de rug, waarin lopende zaken hun beslag kregen en het bestuur diverse strategische onderwerpen verder heeft kunnen uitdiepen en bespreken. Communicatie met de deelnemers krijgt volop de aandacht, hoewel nog niet alle plannen goed uit de verf komen vanwege technologische beperkingen in de uitvoering. Wij zien dat het bestuur hier veel energie in steekt en zich op dit vlak blijvend inspannt; daarbij herhalen wij het belang van een goede aansluiting bij de wijze waarop de werkgever, Randstad Groep Nederland met zijn verschillende doelgroepen communiceert.

Financieel veerde het fonds vlot terug na de Covid-19 crisismaanden. Kijkend naar de performance van de beleggingen en de hoogte van de dekkingsgraden, zien we dat Flexsecurity een goed jaar achter de rug heeft; één blijvend punt van aandacht is het AO-vraagstuk. Het bestuur heeft een belangrijke stap kunnen zetten met de eerdere versobering van de regeling, maar deze financiële verlichting is vervolgens weer opgesoupeerd door de aanhoudend hoge instroom van arbeidsongeschikten. Het VO ziet dat dit dossier nauwgezet wordt gevolgd, waarbij we het bestuur graag meegeven hierover zo neutraal mogelijk te rapporteren. Het is goed om een kritisch bestuur te hebben, maar wij zien dat het zich soms erg tekortdoet en zaken prima voor elkaar blijkt te hebben.

Er is een bestuurswijziging op handen, nu wij hebben vernomen dat Marion Verheul ons gaat verlaten en Suzanne van de Bor in de coulissen klaarstaat om haar op te volgen. Wij willen Marion bij deze bedanken voor haar grote inzet, met name op het gebied van het beleggingsbeleid, en Suzanne alvast welkom heten als aspirant-bestuurder. Daarbij willen we het bestuur complimenteren voor de voortvarendheid waarin het een geschikte kandidaat heeft helpen vinden. Voorts zien wij dat Raimond Schikhof, de voorzitter van het fonds en zeer hands-on in de bestuurlijke uitvoering, het komende jaar zijn laatste termijn ingaat; daarmee onderkennen wij het 'key manager risk' ofwel de kritische situatie die zou kunnen ontstaan als hij het fonds uiteindelijk zou verlaten zonder het borgen van een stevige opvolging.

De optelsom die wij zien van het bestuur dat nu aan het roer staat van Flexsecurity is zeer positief. Wij zien een hardwerkend team dat zijn taken serieus neemt, dat alert is en anticipeert op wat zich afspeelt binnen het pensioendomein en het bredere economische en

geopolitieke terrein. We juichen toe dat in alle onderwerpen die roepen om aandacht, de wens van deelnemers wordt gehonoreerd om ESG nadrukkelijker op de kaart te zetten. Het bestuur maakt daarin grote slagen, met een MVB-beleid, hoge ambities in het volgen van een Paris Aligned Benchmark en een lichtgroene aftrap in de SFDR (eisen rondom duurzaamheidsinformatie).

Algemeen voelt het VO zich goed meegenomen en wil het de bestuursleden bedanken voor alle geleverde inspanningen in het afgelopen jaar. Wij kijken uit naar de verdere samenwerking in 2022.

Diemen, 10 juni 2022

Het verantwoordingsorgaan

Hans van Slooten (wg), voorzitter
Sven Laarveld (wg), plv. voorzitter
Esther Gotink (dn), secretaris ad interim
Bruce van Haasen (dn), lid

Reactie van het bestuur op de rapportage van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur kan moeilijk anders dan verguld zijn met het positieve oordeel dat het verantwoordingsorgaan geeft over het handelen van het bestuur en de gemaakte beleidskeuzes. De constatering is dat de samenwerking tussen verantwoordingsorgaan en bestuur de laatste jaren een sterke ontwikkeling heeft doorgemaakt, waarbij beide partijen vanuit hun eigen rol bijdragen aan de besturing van het fonds. Het verantwoordingsorgaan durft daarbij kritisch te zijn, het bestuur af en toe een spiegel voor te houden en speelt actief in op ontwikkelingen in de pensioensector. Het bestuur waardeert de pragmatische aanpak van het verantwoordingsorgaan en de doelgerichte samenwerking, ook als het lastige dossiers betreft. Met de veelheid aan dossiers die binnen het pensioenfonds spelen is het voor het bestuur soms zoeken naar de juiste balans tussen informeren, consulteren en het betrekken van het verantwoordingsorgaan bij de besluitvorming. Uit het oordeel leiden wij af dat dat in 2021 goed gelukt is. Het voornemen is dan ook om die lijn in 2022 verder door te trekken.

In het oordeel wordt een aantal kritische punten benoemd die ook voor het bestuur 'top-of-mind' zijn. Dat betreft de kosten van de arbeidsongeschiktheidsdekking, de bestuurlijke continuïteit en de realisatie van de doelstellingen op communicatiegebied. Het bestuur onderkent het belang van deze onderwerpen en deelt ook de zorgen die het verantwoordingsorgaan daarover uitspreekt. In 2022 zal het bestuur zich dan ook – met de betrokkenheid van het verantwoordingsorgaan – inspannen om hiervoor passende oplossingen en maatregelen te treffen.

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor de getoonde inzet en prettige samenwerking in het verslagjaar en ziet uit naar een voortzetting van deze werkwijze in 2022.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2021	2020
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Zakelijke waarden	11.481	7.942
Vastrentende waarden	44.352	42.981
Overige beleggingen	7.250	4.462
	63.083	55.385
Beleggingen voor risico deelnemer [2]		
Onroerende zaken	57.496	56.035
Zakelijke waarden	172.376	169.514
Vastrentende waarden	248.687	246.466
Derivaten	0	0
Overige beleggingen	11.661	11.698
	490.220	483.713
Vorderingen en overlopende activa [3]	6.947	9.341
Liquide middelen [4]	772	1.743
Totaal activa	561.022	550.182

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2021	2020
Reserves [5]		
Algemene reserve	23.849	12.259
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [6]	496.523	491.423
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds [7]	27.279	32.883
Overige technische voorziening voor risico fonds [8]	13.095	13.108
Overige schulden en kortlopende passiva [9]	276	509
Totaal passiva	561.022	550.182

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	152	131
Indirecte beleggingsopbrengsten	1.789	2.061
Kosten van vermogensbeheer	-100	-70
	1.841	2.122
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [11]		
Directe beleggingsopbrengsten	3.933	6.837
Indirecte beleggingsopbrengsten	28.734	18.980
Kosten van vermogensbeheer	-1.021	-1.001
	31.646	24.816
Premiebijdragen van werkgever en deelnemers [12]	52.732	53.321
Saldo van overdrachten van rechten [13]	-67.386	-17.994
Pensioenuitkeringen en afkopen [14]	-4.488	-9.474
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [15]	-5.100	-43.616
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fondsen [16]	5.604	-5.828
Mutatie overige technische voorziening voor risico fondsen [17]	13	-1.236
Herverzekering [18]		
Premies herverzekering	-1.534	-1.407
Uitkeringen kapitaal bij leven	3	12
Resultaatdeling	659	507
	-872	-888

[.] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2021	2020
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [19]	-3.185	-3.151
Overige baten en lasten [20]	785	949
Saldo van baten en lasten	11.590	-979
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	11.590	-979
	11.590	-979

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2021	2020
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	53.512	53.197
Uitkeringen uit herverzekering	2.775	-33
Overgenomen pensioenverplichtingen	37.578	25.492
Overige	464	917
	94.329	79.573
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen en afkopen	-4.448	-9.972
Overgedragen pensioenverplichtingen	-105.225	-41.267
Premies herverzekering	-1.534	-1.896
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.424	-2.907
	-114.631	-56.042
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	4.085	6.968
Verkopen en aflossingen beleggingen	187.249	242.582
	191.334	249.550
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-170.953	-275.344
Directe kosten van vermogensbeheer	-1.121	-1.071
Overige	71	-71
	-172.003	-276.486
Mutatie liquide middelen	-971	-3.405
Saldo liquide middelen 1 januari	1.743	5.148
Saldo liquide middelen 31 december	772	1.743

Algemene informatie

Juridische structuur

Naam en vestigingsplaats

Flexsecurity is gevestigd onder de statutaire naam Stichting Pensioenfonds Flexsecurity te Amsterdam. Het bezoekadres van het fonds is Diemermere 25, 1112 TC in Diemen. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 34111370.

Activiteiten

De activiteiten van Flexsecurity zijn gestart per 1 januari 1999 en zijn gericht op het verstrekken van uitkeringen aan deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden.

Flexsecurity voert drie pensioenregelingen op basis van beschikbare premie uit, te weten de Basispensioenregeling, de Pluspensioenregeling en de Payrollpensioenregeling. De eerste regeling is van toepassing op deelnemers die op basis van de Cao langer dan 26 weken, maar korter dan 78 weken werkzaam zijn, de tweede regeling is voor deelnemers die langer dan 78 weken werkzaam zijn. De Payrollpensioenregeling is de wettelijk verplichte pensioenregeling voor payrollwerkers.

Aard van de pensioenregelingen

Medewerkers van de bij het pensioenfonds aangesloten werkmaatschappijen van 21 jaar of ouder, die ten minste 26 weken hebben gewerkt op basis van een uitzendovereenkomst, nemen deel aan één van de pensioenregelingen. De pensioenregelingen zijn vastgelegd in de Cao voor Uitzendkrachten en zijn verplicht. De premies worden belegd in participaties in het gesepareerde beleggingsdepot van Flexsecurity. Ter bevordering van het inzicht is dit gesepareerde beleggingsdepot in de balans uitgesplitst naar de afzonderlijke componenten.

Op de pensioendatum wordt het opgebouwde kapitaal aangewend voor de aankoop van een ouderdomspensioen of een combinatie van ouderdoms- en nabestaandenpensioen bij een verzekeraar naar keuze. In geval van overlijden vóór de pensioendatum wordt 100% van het opgebouwde pensioenkapitaal uitgekeerd aan de nabestaanden. Voor dit bedrag dient een nabestaandenpensioen en/of een (half)wezenpensioen te worden aangekocht. De pensioenregelingen hebben een unit-linkedbasis waarbij de hoogte van de uitkeringen, zowel bij pensionering als bij vroegtijdig overlijden, gebaseerd is op de waarde van de door de deelnemer gehouden units op het moment van pensionering c.q. vroegtijdig overlijden.

De Basispensioenregeling wordt gefinancierd aan de hand van een premie op het brutoloon, geheel betaald door de werkgever. Voor de storting in het pensioenkapitaal geldt een vaste premie gebaseerd op een pensioengrondslag, zijnde het bruto loon na aftrek van een franchise. De premie voor de Pluspensioenregeling is gebaseerd op een pensioengrondslag, zijnde het bruto loon na aftrek van een franchise. De premie voor de Pluspensioen wordt voor 1/3 gedragen door de deelnemers en voor 2/3 door de werkgever. Er wordt een doorsneepremie gehanteerd, maar voor de storting in het pensioenkapitaal geldt een leeftijdsafhankelijke staffel. Tevens voorziet de Pluspensioenregeling in premievrije voortzetting in geval van arbeidsongeschiktheid en in een overlijdensverzekering. De premie voor de Payrollpensioenregeling wordt vrijwel volledig betaald door de werkgever. De deelnemer betaalt een eigen bijdrage van 1% van de pensioengrondslag, de werkgever betaalt de wettelijk voorgeschreven werkgeverspremie. Ook de Payrollpensioenregeling voorziet in premievrije voortzetting in geval van arbeidsongeschiktheid en een overlijdensverzekering.

Per 1 januari 2004 is de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds StiPP door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verplicht gesteld. De gevolgen van deze verplichtstelling zijn voor de aangesloten ondernemingen van Flexsecurity maar beperkt relevant, aangezien Flexsecurity gebruik maakt van een door StiPP verleende vrijstelling. De Basispensioenregeling en de Pluspensioenregeling van Flexsecurity zijn gelijkwaardig aan de pensioenregelingen van StiPP. De Payrollpensioenregeling is niet verplicht gesteld maar kent enkele wettelijk voorgeschreven voorwaarden. De regeling van Flexsecurity voldoet aan deze voorwaarden.

Uitvoering van de pensioenregelingen

De pensioenregelingen worden geadmistreerd en uitgevoerd bij AZL in Heerlen en voorzien in zowel ouderdomspensioen als nabestaandenpensioen. Risicoverzekeringen betreffende nabestaandenpensioen en premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid (beide alleen van toepassing in de Pluspensioenregeling) waren tot en met 2017 herverzekerd bij Nationale-Nederlanden Levensverzekeringsmaatschappij. Vanaf 2018 is de nabestaandenpensioenverzekering ondergebracht bij ElipsLife; de premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid is niet langer herverzekerd, maar in eigen beheer van het fonds.

Voorts worden alle secretariaatshandelingen ten behoeve van het pensioenfonds uitgevoerd door AZL. Het vermogensbeheer is ondergebracht bij Kempen Capital Management N.V. en de beleggingsadministratie en de waardebepaling worden uitgevoerd door AssetCare B.V..

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW – voor zover verplicht gesteld door de Pensioenwet – en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving en op basis van de continuïteitsveronderstelling. De (enkelvoudige) jaarrekening is opgesteld in euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

In 2020 is overgestapt naar de nieuwe AG-prognosetafel AG2020 (startjaar 2021). Tevens is de opslag overlijdensrisico aangepast en is de kostenvoorziening herijkt. Dit alles betreft schattingswijzigingen en had per saldo een effect van 0,0% op de dekkingsgraad per 31-12-2020 en -€ 0,35 miljoen op de technische voorziening voor risico fonds.

In 2021 zijn er geen schattingswijzigingen geweest.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Opname van actief, verplichting, baat of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'Nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Vreemde valuta

Functionele valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten. De functionele valuta van het fonds is de euro. De euro is ook de presentatievaluta in deze jaarrekening.

Beleggingen

Vastgoedbeleggingen

(Indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per balansdatum geldende marktwaarde. Voor beursgenoteerde beleggingen in vastgoed geschiedt dit tegen de beurskoers per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde fondsbeleggingen in vastgoed geschiedt dit tegen de intrinsieke waarde ultimo boekjaar waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Aandelen

Aandelen en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde per balansdatum. Voor beursgenoteerde aandelen en beleggingsinstellingen geschiedt dit tegen de per balansdatum geldende beurskoersen. Voor niet-beursgenoteerde fondsbeleggingen in aandelen geschiedt dit tegen de intrinsieke waarde ultimo boekjaar waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden, zijn gewaardeerd op actuele waarde per balansdatum. Voor beursgenoteerde waarden en beleggingsinstellingen geschiedt dit tegen de per balansdatum geldende beurskoersen inclusief opgelopen interest. Indien vastrentende waarden niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijd. Waardebepaling voor participaties in niet-beursgenoteerde fondsbeleggingen in vastrentende waarden vindt plaats op basis van de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Derivaten

Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen tegen marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Indien een derivatenpositie (inclusief opgelopen rente) negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Herverzekeringen

Herverzekeringspremies

Herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn, dan wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties. Vorderingen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit direct opvraagbare kas- en banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Reserves

De reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Minimaal vereist eigen vermogen

Aangezien Flexsecurity pensioenverplichtingen voor risico fonds kent, moet het fonds hier ook rekening mee houden in het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV). Het MVEV bestaat uit een aantal componenten:

Het beleggingsrisico is van toepassing op het onderdeel premievrijstellingsrisico van de regeling en op het eigen vermogen van de stichting.

Het fonds berekent het beleggingsrisico over de volledige schadevoorziening. De voorziening voor risico deelnemers is niet voor risico van het fonds en wordt derhalve niet betrokken in de benodigde minimale buffer voor het beleggingsrisico. Het beleggingsrisico wordt vastgesteld als 4% procent van het bedrag van de bruto technische voorzieningen vermenigvuldigd met de verhouding tussen de bruto technische voorzieningen onder aftrek van de overdrachten uit hoofde van verzekering en de bruto technische voorzieningen aan het eind van het afgelopen boekjaar. Dit verhoudingsgetal is ten minste 85%.

De buffer voor beheerslasten is gelijk aan 25% van de uitvoeringskosten van het fonds in het verslagjaar.

De buffer voor overlijdensrisico wordt vastgesteld op basis van het overlijdensrisicokapitaal, vermenigvuldigd met 3%. Aangezien het fonds voor dit risico volledig herverzekerd is, mag de buffer met 50% naar beneden bijgesteld worden. Voor de bepaling van het overlijdensrisicokapitaal wordt rekening gehouden met partnerfrequenties. Flexsecurity maakt hiervoor gebruik van de partnerfrequentie GM/V 85-90.

De buffer voor het arbeidsongeschiktheidsrisico is de laatste component van het MVEV. Hierbij is rekening gehouden met de situatie sinds ultimo 2017 waarin het gehele arbeidsongeschiktheidsrisico door Flexsecurity in eigen beheer gedragen wordt.

Vereist eigen vermogen

Het vereist eigen vermogen (VEV) van het fonds is berekend conform het standaardmodel van De Nederlandsche Bank en is alleen van toepassing op de beleggingen voor risico van het fonds.

De berekening van het VEV is gebaseerd op de beleggingen in het Belegd Eigen Vermogen en de voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico van het fonds, zijnde de beleggingen voor risico fonds. Voor de berekeningen van het renterisico en het kredietrisico is gebruik gemaakt van de exacte methodiek, gebaseerd op de kasstromen en cashpositie van de beleggingsfondsen waarin belegd wordt.

Indien het vereist eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen, wordt het vereist eigen vermogen gelijkgesteld aan het minimaal vereist eigen vermogen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Het betreft de verplichtingen uit hoofde van de beschikbare-premieregelingen voor deelnemers. Het beleggingsrisico ligt bij de deelnemers. De voorziening voor rekening en risico deelnemers is gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen die gelden voor de waardering van de corresponderende beleggingen voor risico deelnemers.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Flexsecurity heeft het gehele premievrijstellingsrisico in eigen beheer en houdt zodoende een voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds aan. Deze voorziening is opgebouwd uit twee componenten. Voor reeds arbeidsongeschikte deelnemers houdt het fonds een voorziening aan ter hoogte van de contante waarde van de vrijgestelde pensioenpremies, welke bestaat uit de vrijgestelde staffelpremies vermeerderd met de vrijgestelde overlijdensrisicopremies. Deze overlijdensrisicopremies zijn geraamd als een opslag van 17,4% op de vrijgestelde staffelpremies. Voor zieke deelnemers houdt het fonds een voorziening aan ter hoogte van twee jaar de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid. Deze risicopremie is geschat op basis van de daadwerkelijke schadelast van het fonds in de afgelopen vijf jaar.

De contante waarde van de toekomstige premies is bepaald op basis van de actuariële grondslagen van het fonds. Het fonds houdt bij de vaststelling van de voorziening rekening met revalideringskansen. Deze zijn gebaseerd op de door het Verbond van Verzekeraars gepubliceerde kansen uit september 2006, aangepast op basis van de ervaringscijfers inzake revalidatie in de jaren 2016 tot en met 2020.

Overige voorzieningen

Voorziening toekomstige uitvoeringskosten

Ten behoeve van toekomstige uitvoeringskosten is er een voorziening gevormd om mogelijke doorlopende uitvoeringskosten te financieren in geval Flexsecurity geen actieve pensioenregelingen meer kent en dientengevolge geen premies meer ontvangt. De omvang van deze voorziening bedraagt 2,5% van de som van technische voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico deelnemers en voor risico fonds.

Dekkingsgraad (RJ 610.239)

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het fonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend, rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie (art. 133b PW). De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling (art. 133a PW).

Grondslagen voor bepaling resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als onerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van eventuele kortingen. Dit betreft de premiebijdragen van werkgevers en deelnemers als ook premies uit hoofde van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben, zowel voor wat betreft die van de werkgever als die van de deelnemers.

Beleggingsresultaten risico deelnemers en risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden de gerealiseerde en onerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten verstaan. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en onerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden in dit verband rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten verstaan. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer vallen de beheerkosten die de vermogensbeheerders, waaronder de fiduciaire vermogensbeheerder, bij Flexsecurity in rekening brengen, evenals de transactiekosten, bewaarloon en de overige administratieve kosten van beleggingen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en dergelijke.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers, dan wel aan verzekeraars, uitgekeerde bedragen en zijn toegerekend aan het verslagjaar waarin zij uitgekeerd zijn ten behoeve van de aankoop van levenslange uitkeringen.

[Dit betreft de uitbetaling van de pensioenkapitalen bij expiratie – door ouderdom of overlijden – direct aan de deelnemers of nabestaanden (in geval van kapitalen onder de afkoopgrenzen) of aan verzekeraars die naar keuze van de deelnemers of nabestaanden de pensioenuitkeringen gaan verzorgen (in geval van kapitalen boven de afkoopgrenzen).]

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijziging in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds betreft de wijziging in de waarde van de technische voorziening voor risico fonds.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen en worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Afkoop van pensioenen

De post afkoop van pensioenen bevat het saldo van bedragen uit hoofde van ineens uitgekeerde kleine pensioenkapitalen die in het kader van de wettelijke mogelijkheden hieromtrent in het verslagjaar uitgekeerd zijn aan gewezen deelnemers.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Actuele dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de bezittingen en de verplichtingen van het fonds. De beleidsdekkingsgraad is het twaalfmaands voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden.

Reële dekkingsgraad

Ultimo 2021 kent Flexsecurity beschikbare premieregelingen en een schadevoorziening. Hoewel er geen toeslag kan plaatsvinden in deze regelingen, moet bij de bepaling van de reële dekkingsgraad van het fonds rekening gehouden worden met een toeslag op basis van een prijsindexcijfer. Conform wetgeving is zodoende voor de berekening van de contante waarde van de toekomstige indexatie ten behoeve van de reële dekkingsgraad een rekenrente van 5,6% gehanteerd. De reële dekkingsgraad is als volgt vastgesteld: $\text{beleidsdekkingsgraad} / \text{benodigde beleidsdekkingsgraad}$ bij volledige toeslagverlening.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa**[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds**

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/ Verstrekingen	Verkopen	Waarde- ontwik- keling	Stand ultimo 2021
Zakelijke waarden					
Aandelen beleggingsfondsen	7.942	1.169	-352	2.722	11.481
Vastrentende waarden					
Vastrentende beleggingsfondsen	42.981	11.616	-9.356	-889	44.352
Overige beleggingen					
Liquiditeiten beleggingsfondsen	4.462	3.960	-1.165	-7	7.250
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	55.385	16.745	-10.873	1.826	63.083

Er wordt niet direct belegd in aangesloten ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2021
Zakelijke waarden				
Aandelen beleggingsfondsen	0	11.481	0	11.481
Vastrentende waarden				
Vastrentende beleggingsfondsen	0	44.352	0	44.352
Overige beleggingen				
Liquiditeiten beleggingsfondsen	160	7.090	0	7.250
Totaal belegd vermogen	160	62.923	0	63.083

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2020
Zakelijke waarden				
Aandelen beleggingsfondsen	0	7.942	0	7.942
Vastrentende waarden				
Vastrentende beleggingsfondsen	0	42.981	0	42.981
Overige beleggingen				
Liquiditeiten beleggingsfondsen	4.301	161	0	4.462
Totaal belegd vermogen	4.301	51.084	0	55.385

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/ Verstrekingen	Verkopen	Waarde- ontwik- keling	Stand ultimo 2021
Onroerende zaken					
Vastgoed beleggingsfondsen	56.035	6.423	-10.054	5.092	57.496
Zakelijke waarden					
Aandelen beleggingsfondsen	169.514	29.280	-58.760	32.342	172.376
Vastrentende waarden					
Staatsobligaties	83.477	45.007	-22.158	-3.338	102.988
Vastrentende beleggingsfondsen	123.122	19.243	-32.841	-4.889	104.635
Hypothecaire leningen	39.867	1.348	-99	-52	41.064
	246.466	65.598	-55.098	-8.279	248.687
Overige beleggingen					
Liquiditeiten beleggingsfondsen	11.698	7.810	-8.785	938 ¹⁾	11.661
Totaal beleggingen voor risico deelnemers activa zijde	483.713	109.111	-132.697	30.093	490.220
Derivaten (passiva zijde)					
Valutaderivaten	-76	-45.097	44.649	524	0
Totaal beleggingen voor risico deelnemers passiva zijde	-76	-45.097	44.649	524	0
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	483.637	64.014	-88.048	30.617	490.220

Er wordt niet direct belegd in aangesloten ondernemingen.

Het uitlenen van effecten geschiedt slechts in enkele beleggingsfondsen. Het risico dat het fonds hierbij loopt is, gezien de zekerheden die ten aanzien van het uitlenen van effecten gesteld worden, minimaal.

Het afdekken van het renterisico op de pensioenen vindt plaats met behulp van obligaties en LDI-beleggingsfondsen. Binnen de LDI-beleggingsfondsen wordt gebruikt gemaakt van rentederivaten. Deze staan niet op naam van het pensioenfonds, maar zijn onderdeel van de portefeuille van het beleggingsfonds waarin belegd wordt.

¹⁾ Deze waarde-ontwikkeling ad 938 bestaat enerzijds uit een mutatie in de cash-positie als onderdeel van de overige beleggingen ad 1.009 en anderszijds uit een in de staat van baten en lasten geïmpreterde last ad -71.

Accrued interest

Accrued interest is opgenomen in de waardering van de beleggingen en dus niet separaat als vordering. Het bedrag aan accrued interest is ultimo 2021 € 515 voor beleggingen voor risico deelnemers. Voor risico fonds wordt uitsluitend in beleggingsfondsen belegd en hierbij is dus geen sprake van accrued interest..

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2021
Onroerende zaken				
Vastgoed beleggingsfondsen	0	57.496	0	57.496
Zakelijke waarden				
Aandelen beleggingsfondsen	0	172.376	0	172.376
Vastrentende waarden				
Staatsobligaties	102.988	0	0	102.988
Vastrentende beleggingsfondsen	0	104.635	0	104.635
Hypothecaire leningen	0	41.064	0	41.064
	102.988	145.699	0	248.687
Overige beleggingen				
Liquiditeiten beleggingsfondsen	2.346	9.315	0	11.661
Totaal belegd vermogen voor risico deelnemers	105.334	384.886	0	490.220

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2020
Onroerende zaken				
Vastgoed beleggingsfondsen	0	56.035	0	56.035
Zakelijke waarden				
Aandelen beleggingsfondsen	0	169.514	0	169.514
Vastrentende waarden				
Staatsobligaties	83.477	0	0	83.477
Vastrentende beleggingsfondsen	0	123.122	0	123.122
Hypothecaire leningen	0	39.867	0	39.867
	83.477	162.989	0	246.466
Derivaten				
Valutaderivaten	0	-76	0	-76
Overige beleggingen				
Liquiditeiten beleggingsfondsen	10.362	1.336	0	11.698
Totaal belegd vermogen voor risico deelnemers	93.839	389.798	0	483.637

	2021	2020
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Nog te ontvangen premie van werkgever en deelnemers	3.759	4.539
Nog door te storten onttrekkingen	1.353	2.122
Vooruitbetaalde bedragen en nog te ontvangen bedragen	1.381	113
Te vorderen technische winstdeling op herverzekeraar	454	2.567
Totaal vorderingen en overlopende activa	6.947	9.341
De vordering met betrekking tot de te vorderen technische winstdeling heeft betrekking op het jaar 2021. In geval er meer premie voor de overlijdensrisicoverzekering betaald is dan er schade is, deelt Flexsecurity in de winst, te weten 90% hiervan. Flexsecurity heeft hiervoor een vordering opgenomen van € 300 duizend.		
De andere vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[4] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	772	1.743
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.		
Op de rekening van de ING Bank is een kredietfaciliteit afgegeven van € 2.000.000. Hiervan wordt ultimo 2021 geen gebruik gemaakt.		

Passiva
[5] Reserves
Algemene reserve

Stand per 1 januari

Saldobestemming boekjaar

2021
2020

12.259

13.238

11.590

-979

Totaal eigen vermogen
23.849
12.259

De algemene reserve is bedoeld als buffer om te voorzien in mogelijke financiële tekorten van het fonds.

Flexsecurity past de regelgeving van het Financieel Toetsingskader (FTK) toe. Bij bepaling van het zogeheten minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) wordt rekening gehouden met de uitvoeringskosten van het fonds en met de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's die het fonds formeel loopt – en die Flexsecurity deels herverzekerd heeft. Het MVEV is gelijk aan € 9.321 (2020: € 10.295). Het berekende vereist eigen vermogen (VEV) is lager, maar dient conform het FTK minimaal op het niveau van het MVEV te liggen. Daarom is het VEV ook € 9.321.

Eigen vermogen

23.849

12.259

Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)

9.321

10.295

Vereist eigen vermogen (VEV)

9.321

10.295

Solvabiliteitsbuffer

14.528

1.964

De som van het vereist eigen vermogen en de solvabiliteitsbuffer is gelijk aan de omvang van de algemene reserves van het pensioenfonds per einde van genoemde jaren.

Dekkingsgraad

104,4%

102,3%

Beleidsdekkingsgraad

104,5%

102,5%

Reële dekkingsgraad

102,8%

100,8%

	2021	2020
Technische voorzieningen		
[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	491.423	447.807
Mutatie boekjaar:		
– Premie	43.290	44.957
– Premie arbeidsongeschikten	1.774	1.376
– Rendement	31.706	24.818
– Overdracht in	110	143
– Overdracht in (automatisch i.v.m. klein pensioen)	37.730	23.131
– Overdracht uit	-7.171	-5.669
– Overdracht uit (automatisch i.v.m. klein pensioen)	-96.261	-32.710
– Afkopen	-1.739	-1.948
– Afkopen en uitkeringen bij pensionering	-3.938	-9.563
– Sterfte	-604	-852
– Vervallen hele kleine pensioenen	-70	-102
– Overige mutaties	273	35
Stand per 31 december	496.523 ¹⁾	491.423 ²⁾
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds		
Stand per 1 januari	32.883	27.055
Mutatie boekjaar:		
Vaststelling schadevoorziening	-6.158	5.198
Opname uitlooprisico	554	630
Stand per 31 december	27.279	32.883
[8] Overige technische voorziening voor risico fonds		
Dit betreft een voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten		
Stand per 1 januari	13.108	11.872
Herijking kostenvoorziening	687	777
Vrijval voor kosten over uitkeringen/afkopen	-1.782	-665
Toevoeging aan kostenvoorziening vanuit premie	1.082	1.124
Stand per 31 december	13.095	13.108

1) De voorziening voor risico deelnemers is niet één op één gelijk met de waarde van beleggingen voor risico deelnemers. Het verschil zit in de onderdelen 'VPV risico deelnemers nog te beleggen' ad 4.919, de 'VPV risico deelnemers overige verplichtingen' ad 1.353 en het cashfonds bij Kempen Capital Management ad 31, die alle zijn opgenomen in de totale voorziening voor risico deelnemers."

2) De voorziening voor risico deelnemers is niet één op één gelijk met de waarde van beleggingen voor risico deelnemers. Het verschil zit in de onderdelen 'VPV risico deelnemers nog te beleggen' ad 5.439, de 'VPV risico deelnemers overige verplichtingen' ad 2.322 en het cashfonds bij Kempen Capital Management ad 25, die alle zijn opgenomen in de totale voorziening voor risico deelnemers."

Er is een separate voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten, waardoor cijfermatig inzichtelijk is wat het eigen vermogen van het fonds dat vrijelijk ter beschikking staat bedraagt. Deze voorziening bedraagt ultimo 2021 € 13,095 miljoen (2020: € 13,108 miljoen), wat op de balansdatum overeenkomt met een bedrag van 2,5% van de voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico deelnemers en voor risico fonds.

[9] Overige schulden en kortlopende passiva

Negatieve derivaten	0	76
Belastingen en sociale premies	79	39
Afrekening betalingsverkeer	5	5
Schulden uit hoofde van uitvoerings- en administratiekosten	138	377
Schulden inzake beleggingstransacties	54	0
Vooruitontvangen bedragen	0	12
	276	509

Alle overige schulden en kortlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden en verantwoordingsorgaan

De voorzitter die in dienst is van de werkgever ontvangt vanuit het pensioenfonds geen beloning voor de door hem verrichte bestuurswerkzaamheden. Wel worden de kosten voor de inzet van de voorzitter door de werkgever doorbelast aan het pensioenfonds. Deze kosten bedroegen in 2021 € 78.996. De overige bestuursleden ontvangen een vaste vergoeding die jaarlijks wordt geïndexeerd. In 2021 was deze vergoeding vastgesteld op € 26.332,- per jaar. De indexatie van de vergoeding bedroeg 1,2%.

De leden namens de deelnemers van het verantwoordingsorgaan ontvangen vacatiegeld per vergadering. De leden namens de werkgever van het verantwoordingsorgaan ontvangen geen vacatiegelden. Over boekjaar 2021 is in totaal € 90.272,- aan bestuursvergoedingen en vacatiegelden uitgekeerd. In 2020 was dit € 93.595,-. Ondanks de gestegen vergoedingen wordt deze daling van de totale kosten veroorzaakt doordat op basis van fiscale rechtspraak met ingang van 2021 geen BTW meer in rekening is gebracht op de vergoedingen voor bestuurders, iets wat in 2020 voor een deel van de vergoedingen nog wel het geval was..

Betaalde vergoedingen bestuur en visitatiecommissie

	2021	2020
Bestuursvergoedingen	90	94
Vergoedingen visitatiecommissie	19	19
Totaal	109	113

Personeel

Gedurende het boekjaar 2021 had Stichting Pensioenfonds Flexsecurity geen personeelsleden in dienst.

Het pensioenbureau van Randstad Groep Nederland B.V. verricht uitvoerende werkzaamheden ten behoeve van Flexsecurity. Tevens wordt de voorzitter van het fonds beschikbaar gesteld vanuit Randstad Groep Nederland B.V. Om die reden wordt een deel van de personeels- en huisvestingskosten van dit pensioenbureau doorbelast aan Flexsecurity.

Baten en lasten

[10] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

Zakelijke waarden	75	88
Vastrentende waarden	133	102
Banken	-56	-59

Totaal directe beleggingsopbrengsten

152 131

Indirecte beleggingsopbrengsten

Zakelijke waarden	2.722	580
Vastrentende waarden	-890	1.521
Overige beleggingen	-43	-40

Totaal indirecte beleggingsopbrengsten

1.789 2.061

	2021	2020
Kosten van vermogensbeheer		
Fiduciair beheerder	-78	-43
Bewaarloon	-3	-9
Beleggingsadministratie	-19	-18
Totaal kosten vermogensbeheer	-100	-70
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen	1.841	2.122
[11] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Directe beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	1.298	1.122
Zakelijke waarden	830	1.347
Vastrentende waarden	1.838	4.395
Overige	-33	-27
Totaal directe beleggingsopbrengsten	3.933	6.837
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	5.091	1.725
Zakelijke waarden	32.341	13.143
Vastrentende waarden	-8.254	4.330
Derivaten	-373	-95
Overige beleggingen	-71	-123
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	28.734	18.980
Kosten van vermogensbeheer		
Fiduciair beheerder	-793	-766
Bewaarloon	-74	-74
Beleggingsadministratie	-154	-161
Totaal kosten vermogensbeheer	-1.021	-1.001
De kosten vermogensbeheer die hier gepresenteerd worden, wijken af van de vermogensbeheerkosten zoals verwerkt in het bestuursverslag, omdat in de jaarrekening uitsluitend de kosten worden verwerkt die hebben geleid tot directe betalingen aan de partijen die zich bezighouden met het vermogensbeheer. De overige vermogensbeheerkosten die verwerkt zijn in de beleggingsresultaten worden toegelicht in het bestuursverslag.		

	2021	2020
De transactiekosten van de beleggingen die direct in rekening zijn gebracht bij Flexsecurity, zijn nihil. Transactiekosten worden verrekend met aan- en verkoopprijzen. Voor een schatting van de verrekende transactiekosten wordt verwezen naar het bestuursverslag.		
De kosten vermogensbeheer zijn niet toegerekend aan de verschillende beleggingscategorieën, omdat het kosten betreft die op alle categorieën van toepassing zijn: fiduciair vermogensbeheerder KCM, beleggingsadministrateur AssetCare en custodian CACEIS verrichten diensten voor alle beleggingen van het fonds. De kosten die zij in rekening brengen bij Flexsecurity, zijn op basis van functionele werkzaamheden opgesteld en worden niet per beleggingscategorie berekend of verdeeld.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	31.646	24.816
[12] Premiebijdragen van werkgever en deelnemers		
Premiebijdragen Basispensioenregeling (door werkgever)	12.085	10.595
Premiebijdragen Pluspensioenregeling (door werkgever en deelnemers)	36.144	42.257
Premiebijdragen Payrollregeling (door werkgever en deelnemers)	4.449	0
Correcties premiestortingen	54	469
Totale premiebijdragen	52.732	53.321
De premiebijdragen zijn enkel voor risico deelnemers. De premiebijdrage voor de Basispensioenregeling bedraagt 2,6% (in 2020: 2,6%) van de pensioengrondslag, zijnde het brutoloon. Deze premie wordt geheel betaald door de werkgever. De premiebijdrage voor de Pluspensioenregeling bedroeg 12,0% in 2021 (in 2020: 12,0%) van de pensioengrondslag, zijnde het brutoloon minus een franchise van € 7,01 per uur (2020: € 6,83). Hiervan wordt 1/3 betaald door de werknemer (deelnemer). De werkgever betaalt 2/3.		
De premiebijdrage voor de in 2021 geïntroduceerde Payrollregeling bedroeg 15,5%. Hiervan wordt 1% betaald door de werknemer en 14,5% door de werkgever.		
De feitelijke premie van Flexsecurity pensioen is gelijk aan de ingelegde premies: Flexsecurity voert enkel beschikbarepremieregelingen uit. De kostendekkende premie bestaat uit de in de pensioenkapitalen van deelnemers gestorte premies plus de kosten voor de aanvullende risicoverzekeringen, de uitvoeringskosten en een solvabiliteitstoeslag. De kostendekkende premie bedroeg in 2021 € 51.292 (2020: € 51.690). Er is sprake van een premieoverschot: de feitelijke premie is hoger dan de kostendekkende premie: € 52.732 vs. € 51.292, een overschot van € 1.440.		

	2021	2020
De kostendeekkende premie is als volgt opgebouwd:		
– Premiestortingen risico deelnemer	44.372	46.081
– Herverzekeringspremies	3.450	2.896
– Directe kosten	3.185	2.486
– Solvabiliteitsopslag	285	227
	51.292	51.690
[13] Saldo van overdrachten en rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen regulier	109	143
Overgenomen pensioenverplichtingen kleine pensioenen	37.730	23.130
Overgedragen pensioenverplichtingen regulier	-8.964	-8.557
Overgedragen pensioenverplichtingen kleine pensioenen	-96.261	-32.710
	-67.386	-17.994
[14] Pensioenuitkeringen en afkopen		
Overlijdensuitkeringen	-395	-387
Afkoopsommen	-4.093	-9.087
	-4.488	-9.474
[15] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Premie	-43.290	-44.957
Premie arbeidsongeschikten	-1.774	-1.376
Rendement	-31.706	-24.818
Overdracht in	-110	-143
Overdracht in (automatisch i.v.m. klein pensioen)	-37.730	-23.131
Overdracht uit	7.171	5.669
Overdracht uit (automatisch i.v.m. klein pensioen)	96.261	32.710
Afkopen	1.739	1.948
Afkopen en uitkeringen bij pensionering	3.938	9.563
Sterfte	604	852
Vervallen hele kleine pensioenen	70	102
Overige mutaties	-273	-35
	-5.100	-43.616

De post 'Vervallen hele kleine pensioenen' heeft betrekking op pensioenen met een hoogte van minder dan € 2 per jaar die op grond van wetgeving verplicht komen te vervallen.

[16] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Vaststelling schadevoorziening	6.158	-5.198
Opname uitloopprisco	-554	-630
	5.604	-5.828

[17] Mutatie overige technische voorziening voor risico fonds

Dit betreft de mutatie van de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten

Herijking kostenvoorziening	-687	-777
Vrijval voor kosten over uitkeringen/afkopen	1.782	665
Toevoeging aan kostenvoorziening vanuit premie	-1.082	-1.124
	13	-1.236

[18] Herverzekering

Premies herverzekering	-1.534	-1.407
Uitkering kapitaal bij leven	3	12
Resultaatdeling	659	507
	-872	-888

[19] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Administratiekosten AZL	-2.520	-2.444
Accountant:		
– Onafhankelijke accountant controle jaarrekening en DNB-jaarstaten	-58	-59
– Onafhankelijke accountant fiscale advisering	0	0
– Onafhankelijke accountant andere niet-controlediensten	-15	0
Actuaris	-59	-38
Doorbelaste kosten Randstad Groep Nederland B.V.	-151	-182
De Nederlandsche Bank	-24	-25
Autoriteit Financiële Markten	-33	-35
Bestuurskosten	-90	-94
Opleidingskosten	-8	-17
Overige algemene kosten	-227	-257
	-3.185	-3.151

Onder de overige algemene kosten zijn onder andere opgenomen de vergaderkosten, kosten van de visitatiecommissie, het Pensioenregister en het UWV, de kosten van de sleutelfuncties plus de kosten van inhuur van adviseurs. Communicatiekosten, waaronder die van de website, maken onderdeel uit van de administratiekosten AZL.

[20] Overige baten en lasten

Sterfteresultaat

Vervallen hele kleine pensioenen

Overig

	2021	2020
	604	852
	70	102
	111	-5
	785	949
Saldo van baten en lasten	11.590	-979

Het sterfteresultaat betreft de vrijval van pensioenkapitalen van overleden deelnemers die geen nabestaanden hebben. Deze kapitalen vervallen aan het fonds.

Risicobeheer

Beleid

Voor de uitvoering van het risicobeheer heeft het bestuur de beschikking over de volgende beleidsinstrumenten:

- Beleggingsbeleid;
- Financieringsbeleid;
- Premiebeleid;
- Herverzekeringsbeleid;
- Risicobeleid ten aanzien van uitbesteding.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren, wordt bepaald op basis van analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten. Op basis van de uitkomsten van deze analyses stelt het bestuur jaarlijks beleggingsrichtlijnen vast waarop het door het fonds uit te voeren beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen zetten uiteen binnen welke grenzen en normen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd, en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt de fiduciaire vermogensbeheerder Kempen Capital Management gebruik van verschillende financiële instrumenten.

Het uitvoeren van transacties in financiële instrumenten kan ertoe leiden dat Flexsecurity risico's verkrijgt of overdraagt aan een andere partij. Hierbij moet vooral gedacht worden aan risico's die samenhangen met veranderingen in beurskoersen, rentetarieven, wisselkoersen, debiteurenkwaliteit en liquiditeit. In het kader van de beperking van deze risico's kunnen derivaten en andere instrumenten aangewend worden om deze risico's te beperken.

Risicobeheersing

Hieronder wordt nader ingegaan op de wijze waarop Flexsecurity de aan beleggingen en financiële instrumenten gerelateerde risico's beheerst. De in de tabellen opgenomen cijfers ter zake de beleggingen betreffen optellingen van de beleggingen voor risico pensioenfonds en de beleggingen voor risico deelnemers op balansdatum.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in marktprijzen. Flexsecurity tracht deze risico's te beperken door de beleggingsportefeuille te diversifiëren over verschillende categorieën.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarden van beleggingen en financiële instrumenten zullen fluctueren als gevolg van veranderingen in de marktwaarde. Anders dan bij traditionele pensioenregelingen met een toegezegde aanspraak speelt de verhouding tussen de rentegevoeligheid van de bezittingen en de rentegevoeligheid van de verplichtingen van de stichting geen rol. Wel speelt de rente een rol als het gaat op de 'koopkracht' van het pensioenkapitaal van de deelnemers: staat de rente hoog op het moment van pensioeningang, dan kan de deelnemer een grotere periodieke pensioenuitkering aankopen dan in geval de rente laag staat. Dit is de reden waarom Flexsecurity in het beleggingsbeleid rekening houdt met renteontwikkelingen. De oudere leeftijdsgroepen hebben een groter aandeel van rentegerelateerde beleggingsinstrumenten (vastrentende waarden) in portefeuille waardoor er een directe koppeling is gemaakt met de koopkracht van het pensioenkapitaal.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen. Het valutarisico dat Flexsecurity pensioen loopt, houdt in hoofdzaak verband met beleggingen waarvan de koers niet in euro genoteerd is. Flexsecurity heeft de strategische keuze gemaakt om het valutarisico niet af te dekken, mede vanwege de kosten die dit met zich meebrengt. Als "door de beleggingsfondsen" waarin Flexsecurity belegt, "heen" gekeken wordt, kan de tabel

'Beleggingen verdeeld naar valuta's' worden opgesteld ten aanzien van de valuta waarin de beleggingen gedaan zijn. Ruim 70% van de beleggingen wordt gedaan in eurogenoteerde instrumenten en dragen dus geen valutarisico. De overige 30% is genoteerd in andere valuta en leiden dus wel tot een valutarisico. De relatief hoge bedragen die onder 'overige valuta' vermeld staan, zijn te verklaren door de beleggingen die in de opkomende landen geschieden - voornamelijk in aandelen en vastrentende waarden (hoogrentende leningen).

Beleggingen verdeeld naar valuta's x € 1.000	Vastgoed- beleg- gingen	Aandelen	Vastren- tende waarden	Derivaten	Overige beleg- gingen	Totaal
Euro	51.825	30.930	272.760	-	18.912	374.427
Britse Pond	293	13.006	1	-	-	13.300
Hongkong dollar	244	13.957	-	-	-	14.201
Japanse yen	548	4.323	-	-	-	4.871
Amerikaanse dollar	3.763	64.198	7.317	-	-	75.278
Canadese dollar	178	2.854	-	-	-	3.032
Australische dollar	220	1.150	-	-	-	1.370
Overige valuta	426	53.440	12.960	-	-	66.825
Stand per 31-12-2021	57.496	183.857	293.039	-	18.912	553.303

Beleggingen verdeeld naar valuta's x € 1.000	Vastgoed- beleg- gingen	Aandelen	Vastren- tende waarden	Derivaten	Overige beleg- gingen	Totaal
Euro	48.665	30.367	276.967	10.710	16.161	382.870
Britse Pond	412	12.996	89	-10.786	-	2.711
Hongkong dollar	429	6.226	-	-	-	6.655
Japanse yen	942	4.294	-	-	-	5.236
Amerikaanse dollar	4.421	65.058	89	-	-	69.568
Canadese dollar	223	241	-	-	-	464
Australische dollar	304	-	-	-	-	304
Overige valuta	639	58.273	12.302	-	-	71.214
Stand per 31-12-2020	56.035	177.455	289.447	-76	16.161	539.022

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat voortvloeit uit het feit dat een specifieke tegenpartij tegenover Flexsecurity niet in staat is om aan zijn verplichtingen uit hoofde van contracten betreffende financiële instrumenten te voldoen. Door de beleggingen in risicovollere vastrentende waarden zoals bedrijfsleningen en staatsobligaties in opkomende landen (mede via deelname in beleggingsfondsen) te spreiden over een groot aantal debiteuren, wordt het kredietrisico aanzienlijk beperkt. Voorts geldt de eis van een minimale debiteurenkwaliteit voor Europese stataobligaties, hetgeen in casu betekent dat de debiteur in de regel minimaal een AA-rating dient te bezitten. Beleggingen in leningen met een lagere kredietwaardigheid zijn tot een percentage van 15% van de vastrentende waarden toegestaan. Op deze wijze worden risico's ten aanzien van de kredietwaardigheid beperkt.

Flexsecurity gaat ervan uit dat het fonds nauwelijks kredietrisico loopt over de staatsobligaties die gewaardeerd zijn met minimaal een AAA-rating. Op basis van deze aannames is het maximale kredietrisico 40% van de omvang van de portefeuille vastrentende waarden.

Kredietwaardigheid vastrentende waarden x € 1.000	vastrentende waarden
AAA	94.397
AA	106.803
A	22.244
BBB	36.703
BB	6.182
B	2.728
Geen rating of lager	23.981
Stand per 31-12-2021	293.039

Kredietwaardigheid vastrentende waarden x € 1.000	vastrentende waarden
AAA	83.279
AA	106.666
A	24.321
BBB	43.837
BB	6.010
B	2.911
Geen rating of lager	22.423
Stand per 31-12-2020	289.447

De tabel waarin de verdeling naar kredietwaardigheid van de tegenpartijen van de vastrentende waarden per einde 2021 is opgenomen, bevestigt deze aanname: 76,3% van de vastrentende waarden heeft een credit rating van A of hoger, 68,7% van AA of hoger.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat een fonds niet de mogelijkheid heeft om de financiële middelen te verkrijgen die benodigd zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Het liquiditeitsrisico dat het pensioenfonds loopt is beperkt aangezien er geen beleggingen plaatsvinden in incurante effecten. De meeste beleggingen van het fonds vinden plaats in beleggingsfondsen waarvoor een dagelijkse waardebeoordeling wordt gedaan. Deze beleggingen kunnen, binnen zekere restricties, op dagbasis volledig te gelde worden gemaakt. Daarnaast zijn de pensioenverplichtingen van Flexsecurity over het algemeen voorspelbaar van aard en heeft het fonds geen directe verplichtingen uit hoofde van afwikkeling van rente- of valutaderivaten.

Een deel van de beleggingen vindt plaats in vastgoedfondsen van CBRE en Altera, en zijn er beleggingen in hypotheekfondsen van Aegon AM en ASR. Hoewel deze beleggingen niet op dagbasis verkocht kunnen worden, is het overgrote deel van de participaties in deze beleggingsfondsen goed verkoopbaar binnen een termijn van drie maanden tot een jaar. Gegeven de omvang van deze beleggingen zal het in de praktijk niet onoverkomelijk zijn kopers te vinden.

Kasstroomrisico

Kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair instrument zullen fluctueren in omvang. Dit risico wordt beheerst door een zo nauwkeurig mogelijke afstemming van de feitelijke kasstromen aan de benodigde situatie. Vanwege de relatief hoge maandelijkse premieontvangsten ten opzichte van kasstromen kan in de praktijk gebruikelijk worden voorzien in de kasstromen door middel van de ontvangen

Concentratierisico

Grote posten kunnen leiden tot concentratierisico. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden, is sprake van een cumulatief concentratierisico. Aangezien de beleggingen van Flexsecurity grotendeels plaatsvinden in passieve fondsen die een breed gespreide index volgen, is het concentratierisico minimaal. Het grootste concentratierisico doet zich voor binnen de vastrentende waarden, waarin de beleggingen in staatsobligaties plaatsvinden binnen een beperkt aantal 'kernlanden' met een hoge kredietwaardigheid.

Als wederom door alle beleggingsfondsen "heen" wordt "gekeken", dan is onderstaande tabel voor wat betreft de regiospreiding op te stellen. Een ruime meerderheid van de beleggingen is in de Europese Unie, al worden de cijfers ietwat vertekend door de waarden van de (valuta)derivaten.

Beleggingen verdeeld naar regio's x € 1.000	Vastgoed- beleg- gingen		Vastren- tende waarden		Overige beleg- gingen	Totaal
		Aandelen		Derivaten		
Azië	920	33.143	10.570	-	1.111	45.744
Centraal en Zuid-Amerika	78	8.128	8.183	-	-	16.389
Europese Unie	51.975	54.322	271.821	-	14.765	392.883
Europa non-EU	80	20.433	166	-	2.036	22.715
Noord-Amerika	3.935	59.595	96	-	524	64.150
Pacific	237	5.870	-	-	475	6.582
Overige/niet gedefinieerd	271	2.366	2.203	-	-	4.840
Stand per 31-12-2021	57.496	183.857	293.039	-	18.911	553.303

Beleggingen verdeeld naar regio's x € 1.000	Vastgoed- beleg- gingen	Aandelen	Vastren- tende waarden	Derivaten	Overige beleg- gingen	Totaal
Azië	1.554	35.623	10.021	-	7.249	54.447
Centraal en Zuid-Amerika	-	9.968	8.763	-	-	18.731
Europese Unie	49.256	53.607	265.188	-76	7.301	375.276
Europa non-EU	123	10.256	547	-	-	10.926
Noord-Amerika	4.775	58.681	2.208	-	-	65.664
Pacific	327	6.150	234	-	1.611	8.322
Overige/niet gedefinieerd	-	3.170	2.486	-	-	5.656
Stand per 31-12-2020	56.035	177.455	289.447	-76	16.161	539.022

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door Flexsecurity beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op meerdere gebieden, zoals de administratieve organisatie, de interne controles, procedures en processen, en kwaliteit van de geautomatiseerde systemen. Een en ander wordt getoetst aan de hand van ISAE-3402-verklaringen. Alle uitbestedingspartijen die bij de uitvoering van Flexsecurity betrokken zijn, AZL, Asset Care en Kempen Capital Management, beschikken over dergelijke verklaringen.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar. Een hoge mate van liquiditeit van de beleggingen en een breed gespreide portefeuille moeten de effecten van dit systeemrisico in een voorkomende situatie zoveel als mogelijk beperken.

Gebeurtenissen na balansdatum

Als gevolg van de oorlogshandelingen in Oekraïne heeft Flexsecurity vanaf eind februari 2022 een afwaardering van € 3,0 miljoen moeten toepassen vanwege de opgetreden waardedaling van beleggingen in aandelen en staatsobligaties in Rusland en Oekraïne. Per eind december 2021 betrof dit voor een bedrag van € 2,7 miljoen aan beleggingen in Russische overheden en ondernemingen en voor € 0,3 miljoen in een Oekraïense staatslening. De waarde van deze beleggingen is sinds het begin van de oorlogshandelingen sterk gedaald. Verkopen was en is op het moment van het schrijven van dit jaarverslag onmogelijk en het bestuur beschouwt de waarde van deze beleggingen daarom als nihil. Het meest waarschijnlijke scenario is dat beleggingen in Russische ondernemingen permanent uit de beleggingsportefeuille zullen verdwijnen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Voor Flexsecurity zijn de uitbesteding van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer de belangrijkste uitbestede diensten. Hiervoor heeft het fonds een contract afgesloten met AZL respectievelijk Kempen Capital Management (KCM). Het contract met AZL is per 1-1-2018 verlengd voor de duur van vijf jaren en eindigt van rechtswege op 31-12-2022. De fiduciaire vermogensbeheerovereenkomst met KCM is verlengd per 1-7-2019 en is aangegaan voor een periode van drie jaren, eindigend op 30 juni 2022.

Het bestuur evalueert jaarlijks de prestaties van de uitbestedingspartijen en overweegt tijdig voor het bereiken van de einddata of een voortzetting van de uitbestedingsrelatie wenselijk is. De met deze contracten gemoeid zijnde bedragen zijn opgenomen in de jaarrekening en zullen naar verwachting het komende jaar in lijn liggen met de bedragen voor 2021.

Ondertekening

Deze jaarrekening is vastgesteld op 3 juni 2022 en ondertekend te Diemen op 24 juni 2022.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity,

Raimond Schikhof, voorzitter

Edmund Hammen, secretaris

Marianne Hamerslag, plaatsvervangend voorzitter

Suzanne van de Bor, plaatsvervangend secretaris

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het voorstel resultaatbestemming 2021 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Flexsecurity te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmederkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.500.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 225.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat enigerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amstelveen, 24-06-2022

drs. H. Zaghdoudi AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity per 31 december 2021 en van het saldo van baten en lasten over 2021, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds Flexsecurity ('de Stichting') te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2021;
- 2 de staat van baten en lasten over 2021;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2021; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet naleven wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 4,5 miljoen
- Circa 0,8% van het pensioenvermogen

Continuïteit, Fraude & Noclar

- Continuïteit: geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd
- Fraude en niet naleven wet- en regelgeving (Noclar): risico op het doorbreken interne beheersing door het bestuur

Kernpunten

- Waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds
- Waardering van beleggingen voor risico deelnemer
- Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds en overige technische voorziening voor risico fonds

Oordeel

Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 4,5 miljoen (2020: EUR 3,5 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2021 (circa 0,8%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 225 duizend rapporteren aan het bestuur alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft de administratie van de beleggingen uitbesteed aan AssetCare B.V. en het beheer van de beleggingen aan Kempen Capital Management N.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door AssetCare B.V. en Kempen Capital Management N.V. en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en afkopen, waardeoverdrachten en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van AssetCare B.V., Kempen Capital Management N.V. en AZL N.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en (waar relevant) het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij (waar relevant) met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2021 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan AssetCare B.V., Kempen Capital Management N.V. en AZL N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en afkopen en waardeoverdrachten aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en afkopen en waardeoverdrachten verkregen.

Controleaanpak continuïteit – geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd

Het bestuur van de Stichting heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevings- en invalideringskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot significante continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen en ten opzichte van voorgaand boekjaar op indicatoren die kunnen duiden op significante continuïteitsrisico's en het evalueren van de toelichting in de jaarrekening hieromtrent.

De resultaten van onze risicobeoordeling procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

In het hoofdstuk 'Risicobeheersing' en in de paragraaf 'Compliance' zoals opgenomen in het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving. Dit betreft tevens de interne beheersmaatregelen die aanwezig zijn bij de externe dienstverleners van de Stichting (zie paragraaf 'Reikwijdte van de controle').

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de rapportage van de compliance officer, de periodieke SLA-rapportages, de gedragscode, de klokkenluidersregeling en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- evaluatie van nevenfuncties van bestuursleden, met speciale aandacht voor procedures en governance met betrekking tot mogelijke belangenconflicten.
- evaluatie van correspondentie met regelgevende en toezichthoudende instanties (inclusief DNB en AFM).

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de Stichting van toepassing is en hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- Pensioenwet;
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant gezien de aard van de opbrengsten en aangezien de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen.

Controleaanpak:

- We hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze

evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.

- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar het kernpunt met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds en overige technische voorziening voor risico fonds.
- We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, zoals deelwaarnemingen op individuele afkopen.

Onze procedures om in te spelen op geïdentificeerde risico's op fraude, hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. In onze controle en bij de bepaling en evaluatie van onze kernpunten hebben wij rekening gehouden met de potentiële effecten van COVID-19 op de Stichting en de jaarrekening. Dit heeft niet geleid tot een aanpassing of uitbreiding van onze kernpunten.

Waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds

Omschrijving

De beleggingen voor risico pensioenfonds vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen bedragen circa 11% van het balanstotaal. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). Uit noot 1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat de waardering van de beleggingen van de Stichting nagenoeg geheel gebaseerd is op afgeleide marktnoteringen. De waardering van de beleggingen is in belangrijke mate bepalend voor de financiële resultaten van het fonds.

Vanwege de omvang van de beleggingen in relatie tot de jaarrekening als geheel beschouwen wij de waardering van de beleggingen als een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfonds (level 2) onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig in de markt waarneembare prijzen. De liquiditeiten die onder level 1 gepresenteerd zijn hebben wij gecontroleerd door middel van een aansluiting naar de opgave van de custodian.

Voorts hebben we de toereikendheid van de toelichting onder noot 1 van de toelichting geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfonds in de jaarrekening aanvaardbaar. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van beleggingen voor risico deelnemer

Omschrijving

De beleggingen voor risico deelnemer vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen bedragen circa 87% van het balanstotaal. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). Uit noot 2 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat de waardering van de beleggingen van de Stichting voor circa 21% is gebaseerd op marktnoteringen, voor circa 79% is gebaseerd op afgeleide marktnoteringen.

Vanwege de omvang van de beleggingen voor risico deelnemers in relatie tot de jaarrekening als geheel beschouwen wij de waardering van de beleggingen als een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben de waardering van het grootste gedeelte van de beleggingen voor risico deelnemer onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig in de markt waarneembare prijzen.

De waardering van de beleggingen die niet door onze waarderingsspecialist zijn onderzocht hebben wij getoetst aan de hand van (door andere onafhankelijke accountants gecontroleerde) jaarrekeningen. Dit betreffen de beleggingen in de categorie 'Onroerende zaken' en een belegging in de categorie 'Vastrentende waarden'. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. De liquiditeiten die onder level 1 gepresenteerd zijn hebben wij gecontroleerd door middel van een aansluiting naar de opgave van de custodian.

Voorts hebben we de toereikendheid van de toelichting onder noot 2 van de toelichting geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers in de jaarrekening aanvaardbaar. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds en overige technische voorziening voor risico fonds

Omschrijving

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds (voorziening voor premievrijstelling) en de overige technische voorziening voor risico fonds (voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten) (hierna tezamen: 'de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds') is een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds komt tot stand door middel van een berekening waarin basisgegevens van (arbeidsongeschikte) deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over revalidering en kostenniveaus worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaire die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaire over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals de gehanteerde revalideringskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om

het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze

werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 24 juni 2022

KPMG Accountants N.V.

W. Kevelam RA

Personalia Flexsecurity

Naar de stand van zaken per 1 juni 2022

Bestuur

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Geleding</i>	<i>Functie buiten bestuur</i>	<i>Organisatie</i>	<i>Leeftijd</i>
Raimond Schikhof	Voorzitter	Werkgever	Directeur Pensioenzaken	Randstad Groep Nederland	56
Edmund Hammen	Secretaris	Deelnemers	Business Manager	Nationale-Nederlanden	42
Marianne Hamerslag	Plv. voorzitter	Werkgever	Executive director Business development	Aegon Asset Management	50
Suzanne van de Bor	Plv. secretaris	Deelnemers	Senior Investment Manager	De Nationale APF	32

Verantwoordingsorgaan

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Geleding</i>	<i>Functie buiten bestuur</i>	<i>Organisatie</i>	<i>Leeftijd</i>
Hans van Slooten	Voorzitter	Werkgever	Chief financial officer	Randstad Groep Nederland	55
Esther Gotink	Plaatsvervangend secretaris a.i.	Deelnemers	Zelfstandig ondernemer in boardroom consultancy en training	Morpho Training & Assessment	49
Swen Laarveld	Lid	Werkgever	Manager Arbeidsverhoudingen	Randstad Groep Nederland	44
Bruce van Haasen	Lid	Deelnemers	Coördinator Arbo en Veiligheid	Tempo-Team Outsourcing B.V.	59

Overzicht nevenfuncties (aspirant-)bestuursleden

Raimond Schikhof

1. Directeur Pensioenzaken Randstad Groep Nederland bv
2. Secretaris Stichting West Coast Challenge
3. Docent Stichting Pensioen Opleidingen
4. Lid belanghebbendenorgaan Pensioenkring Randstad Groep bij stichting Het nederlandse pensioenfonds
5. Bestuurslid Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Edmund Hammen

1. Manager Strategy & Corporate Affairs Nationale-Nederlanden Levensverzekeringsmaatschappij N.V.

Marianne Hamerslag

1. Executive Director Business Development Aegon Asset Management B.V.

Suzanne van de Bor

1. Senior Investment Manager Stichting De Nationale APF

Overzicht nevenfuncties leden verantwoordingsorgaan

Hans van Slooten

1. Chief financial officer Randstad Groep Nederland bv

Swen Laarveld

1. Manager Arbeidsverhoudingen Randstad Groep Nederland bv
2. Voorzitter raad van toezicht Ante, Met talent vooruit!
3. Lid raad van toezicht Omroep Flevoland

Esther Gotink

1. Eigenaar bureau Morpho Training & Assessment
2. Bibliotheekassistent & trainer digitale geletterdheid, Idea bibliothekengroep
3. Freelance copywriter en vertaler

Bruce van Haasen

1. Coördinator Arbo en veiligheid, Tempo-Team Outsourcing B.V.